

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CREATION OF A DANCE FROM SUKHOTHAI HISTORICAL PARK'S SITE-SPECIFIC

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Fine and Applied Arts in Fine and Applied Arts

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
โดย	น.ส.อุบลวรรณ โตอวยพร
สาขาวิชา	ศิลปกรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรากร จันทนะสาโร)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สันติอัครวรรณ)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุธาทิตย์)	

อุบลวรรณ โตอวยพร : การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.
(THE CREATION OF A DANCE FROM SUKHOTHAI HISTORICAL PARK'S SITE-SPECIFIC) อ.ที่
ปรึกษาหลัก : ศ. ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย วัดช้างล้อม โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ สื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์ การสัมมนา ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย และเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ นำข้อมูลมาตรวจสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ตามกระบวนการที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีรูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการนำเสนอ คือ วัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประกอบไปด้วย ระเบียบคด เจดีย์ และวิหาร 2) บทการแสดง แบ่งออกเป็น 5 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) องค์ที่ 2 สำรวจ (Explore) องค์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) องค์ที่ 4 แสดงออก (Express) และ องค์ที่ 5 สรุป (Conclusion) 3) ลีลานาฏศิลป์แสดงออกผ่านลีลาการเคลื่อนไหวที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) และการด้นสด (Improvisation) 4) ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย 5) เครื่องแต่งกายให้ความสำคัญกับรูปแบบที่เรียบง่าย มีความกลมกลืนกับพื้นที่ ออกแบบในรูปแบบที่ไม่เจาะจงเพศ 6) เสียงและดนตรีประกอบการแสดงได้แก่ เสียงธรรมชาติ และดนตรีที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ และ 7) แสงที่ใช้ประกอบการแสดง ใช้แสงธรรมชาติ เรียงตามลำดับจากองค์ 2-5 เป็นแสงในช่วงเวลา บ่าย เย็น เช้า สาย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังหาแนวคิดที่ได้หลังการแสดงที่ต้องคำนึงถึง 5 ประการ ได้แก่ 1) สถานที่และโบราณสถาน ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2) ความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์ 3) การออกแบบพื้นที่ 4) ความเรียบง่ายตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ 5) แนวคิดทฤษฎีทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการทดลองสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่บูรณาการองค์ความรู้กับศาสตร์ด้านโบราณคดีและสถาปัตยกรรม ซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจศึกษาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เฉพาะที่ในอนาคตต่อไป

สาขาวิชา ศิลปกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6381011435 : MAJOR FINE AND APPLIED ARTS

KEYWORD: CREATION OF A DANCE, SUKHOTHAI HISTORICAL PARK, SITE-SPECIFIC DANCE

Ubonwan To-uaiporn : THE CREATION OF A DANCE FROM SUKHOTHAI HISTORICAL PARK'S SITE-SPECIFIC . Advisor: Prof. NARAPHONG CHARASSRI, Ph.D.

This thesis “THE CREATION OF A DANCE FROM SUKHOTHAI HISTORICAL PARK'S SITE-SPECIFIC” aims to explore the form and concept retrieved from the creation of a dance from Wat Chang Lom, Sukhothai Historical Park's site specific. The thesis employs the mixed-method research methodology consisting of a qualitative research and creative research of which data was collected from academic documents, interview, information media, observation, seminars, the researcher's own experiences, and artist standard criteria. Bring the data to examine, analyze, synthesize, and create the dance according to the specified process.

The result shows that the style of the creation of a dance from Sukhothai Historical Park's site specific consists of 7 elements in the performance which are 1) the performing area is Wat Chang Lom in Sukhothai Historical Park's area consisting of cloister, Cetiya and Vihara 2) Script separated into 5 acts, act 1 Overture, act 2 Explore, act 3 Impress, act 4 Express and act 5 Conclusion. 3) The movements are expressed through everyday movement and improvisation. 4) The researcher selects actors with Thai tradition dance and modern dance's skills. 5) The costumes focus on simplicity in shape and color that harmony to Sukhothai Historical Park's characters and in unisex style of fashion design. 6) Sounds are used in the performance, which are natural sounds and new composition by synthesized sounds. 7) The light accompanied the performance is used day light set in order from act 2-5 were afternoon, evening, early in the morning and late in the morning. The concept gained from the creation of this dance emphasizes 5 significant issues: 1) Sukhothai Historical Park's site specific 2) Creativity in dance 3) Performing space organization 4) Simplicity as in post-modern dance concepts 5) Fine art and architecture theories. This research is a creative thesis by experiment in dance that connects knowledge in the fields of archeology and architecture and can be a guideline for those who will create dance in the field of site specific in the future.

Field of Study: Fine and Applied Arts

Student's Signature .....

Academic Year: 2022

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดำเนินการเสร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของผู้มีคุณูปการหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่อุทิศเวลาอย่างไม่จำกัดเพื่อมอบความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งหาที่ไหนมิได้ และให้อิสระทางความคิดกับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ตามเวลาที่กำหนด

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรากร จันทนะसारो ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์

อาจารย์ ดร.วิษชุดา วุธาติธัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สันติอัครวรรณ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบ แนะนำ เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา

ขอขอบคุณทุนการศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร คณาจารย์ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน ภาควิชาศิลปการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์นักแสดง อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดถึงกำลังใจ กำลังใจ ความเป็นกัลยาณมิตรที่มีให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ สถานที่ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน สำหรับข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์และอนุเคราะห์สถานที่สำหรับผลงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว “โตอวยพร” ที่คอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเคียงข้างผู้วิจัยในทุกสถานการณ์ของชีวิต ทั้งในด้านกำลังใจ กำลังกาย และทุนทรัพย์ จนกระทั่งผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีบัณฑิตตามที่ได้ตั้งใจไว้

อุบลวรรณ โตอวยพร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
1.3 คำถามในการวิจัย.....	2
1.3.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์	2
1.3.2 แนวคิดที่ได้หลังการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	3
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.6.1 รูปแบบการวิจัย.....	4
1.6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.6.3 ขั้นตอนการวิจัย.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.8 การรายงานผลการวิจัย	6

1.9	สรุปบท	7
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1	อาร์มบท	8
2.2	นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2.3	การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	16
2.3.1	การแสดงเฉพาะที่	17
2.3.2	อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	23
2.3.3	การแสดง แสง เสียง ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	35
2.4	ผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	40
2.4.1	บทการแสดง	40
2.4.2	พื้นที่การแสดง	44
2.4.3	ลีลานาฏศิลป์	46
2.4.4	การคัดเลือกนักแสดง	48
2.4.5	เครื่องแต่งกาย	50
2.4.6	เสียงและดนตรีประกอบการแสดง	51
2.4.7	แสงประกอบการแสดง	53
2.4.8	อุปกรณ์ประกอบการแสดง	54
2.5	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	56
2.5.1	การออกแบบบทการแสดง	56
2.5.2	การออกแบบพื้นที่การแสดง	58
2.5.3	การออกแบบลีลานาฏศิลป์	59
2.5.4	การคัดเลือกนักแสดง	60
2.5.5	การออกแบบเครื่องแต่งกาย	61
2.5.6	การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง	63

2.5.7 การออกแบบแสง.....	65
2.5.8 การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	66
2.6 เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์	67
2.6.1 การมีจิตวิญญาณในความเป็นศิลปิน (Spiritual).....	67
2.6.2 การมีประสบการณ์ในการเรียนและการทำงาน (Experience).....	68
2.6.3 การมีความสามารถที่หลากหลาย (Versatile).....	69
2.6.4 ความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก (Pioneer)	70
2.6.5 การมีปรัชญาในการทำงาน (Philosophy).....	71
2.6.6 การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity).....	72
2.6.7 ความมีรสนิยม (Taste).....	73
2.6.8 การถ่ายทอดองค์ความรู้ (Passing the Knowledge)	74
2.6.9 การเป็นผู้หายาก (Rarity)	75
2.6.10 การมีจรรยาบรรณ (Ethics).....	76
2.6.11 การมีความหลงใหล (Passion).....	77
2.6.12 ความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ (Up to Date)	78
2.7 สรุปบท	78
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	79
3.1 อารัมภบท.....	79
3.2 รูปแบบงานวิจัย	79
3.2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	79
3.2.2 การทดลองสร้างสรรค์ผลงานการแสดง	81
3.3 การออกแบบการวิจัย.....	83
3.3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	83
3.3.2 คำถามงานวิจัย.....	83

3.3.2.1	รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จะเป็นอย่างไร.....	83
3.3.2.2	แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	92
3.4	เครื่องมือในการวิจัย	100
3.4.1	ข้อมูลเชิงเอกสาร.....	100
3.4.2	สื่อสารสนเทศ.....	101
3.4.3	ผลงานสร้างสรรค์จากศิลปินต้นแบบ	101
3.4.4	การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการวิจัย.....	102
3.4.5	การสัมมนา.....	102
3.4.6	การสังเกตการณ์.....	103
3.4.7	การลงพื้นที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	110
3.4.8	ประสบการณ์ส่วนตัวผู้วิจัย	112
3.4.9	เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์	113
3.5	ขั้นตอนและแผนดำเนินการวิจัย.....	113
3.5.1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	113
3.5.2	แผนการดำเนินการวิจัย.....	114
3.6	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	115
3.7	สรุปบท.....	121
บทที่ 4	กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์.....	122
4.1	อาร์มบท.....	122
4.2	การวิเคราะห์ข้อมูล	122
4.2.1	รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	122

4.2.1.1 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค้านาฏยศลลป้จากการแสดง เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 1	122
1) การออกแบบบทธการแสดง คร้ั้งที่ 1	123
2) การออกแบบพื้นที่แสดง คร้ั้งที่ 1.....	132
3) การออกแบบลลลานาฏยศลลป้ คร้ั้งที่ 1	134
4) การค้ดลลลอกน้กแสดง คร้ั้งที่ 1	134
5) การออกแบบคร้องแต่งกาย คร้ั้งที่ 1.....	134
6) การออกแบบลลลยและดนตรีประกอบการแสดง คร้ั้งที่ 1.....	137
7) การออกแบบแสง คร้ั้งที่ 1.....	138
8) การออกแบบอุปกรณ้ประกอบการแสดง คร้ั้งที่ 1.....	138
4.2.1.2 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค้านาฏยศลลป้จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คร้ั้งที่ 2 (20-22 กันยายน 2565).....	139
1) การออกแบบบทธการแสดง คร้ั้งที่ 2	139
2) การออกแบบพื้นที่แสดง คร้ั้งที่ 2.....	140
3) การออกแบบลลลานาฏยศลลป้ คร้ั้งที่ 2	146
4) การค้ดลลลอกน้กแสดง คร้ั้งที่ 2.....	150
5) การออกแบบคร้องแต่งกาย คร้ั้งที่ 2.....	151
6) การออกแบบลลลยและดนตรีประกอบการแสดง คร้ั้งที่ 2.....	152
7) การออกแบบแสง คร้ั้งที่ 2.....	153
8) การออกแบบอุปกรณ้ประกอบการแสดง คร้ั้งที่ 2.....	156
4.2.1.3 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค้านาฏยศลลป้จากการแสดง เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คร้ั้งที่ 3 (วันที่ 21 – 23 ตุลาคม 2565)	163
1) การออกแบบบทธการแสดง คร้ั้งที่ 3	163
2) การออกแบบพื้นที่การแสดง คร้ั้งที่ 3	163

3) การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ครั้งที่ 3	165
4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 3	169
5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ครั้งที่ 3.....	171
6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ครั้งที่ 3.....	171
7) การออกแบบแสง ครั้งที่ 3.....	175
4.2.1.4 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรณ์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4 (9-11 ธันวาคม 2565).....	183
1) การออกแบบบทรการแสดง ครั้งที่ 4.....	183
2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ครั้งที่ 4	184
3) การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ครั้งที่ 4.....	185
4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 4.....	187
5) การออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ครั้งที่ 4.....	189
6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ครั้งที่ 4.....	190
7. การออกแบบแสง ครั้งที่ 4.....	192
4.2.1.5 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรณ์นาฏยศิลป์จากการแสดง เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5	200
1) การออกแบบบทรการแสดง ครั้งที่ 5.....	200
2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ครั้งที่ 5	200
3) การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ครั้งที่ 5.....	202
4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 5.....	204
5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย	206
6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง	206
7) การออกแบบแสง ครั้งที่ 5.....	207
4.2.2 การวิเคราะห์แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรณ์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	230

4.2.2.1 การคำนึงถึงสถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	230
4.2.2.2 การคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์	234
4.2.2.3 การคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่	237
4.2.2.4 การคำนึงถึงความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่	240
4.2.2.5 การคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม	242
4.3. อภิปรายผล	246
4.3.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	246
4.3.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	253
4.4 สรุปบท	256
บทที่ 5 บทสรุป	257
5.1 อารัมภบท.....	257
5.2 ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่องการสร้างสรรค่นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	257
5.2.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	257
5.2.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	274
5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าการทำวิจัยต่อไปในอนาคต.....	275
บรรณานุกรม.....	276
ภาคผนวก.....	283
ภาคผนวก ก เอกสารขออนุญาตบันทึกวีดิทัศน์ดุษฎีนิพนธ์ ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	252
ภาคผนวก ข ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถาน หรือ เขตโบราณสถาน พ.ศ. 2547	261

ภาคผนวก ค บรรยากาศบัณฑิตยศัพท์ดุษฎีนิพนธ์ ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏยศิลป์ เรื่อง การ สร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เมื่อวันที่ 23 – 28 มกราคม พุทธศักราช 2566	267
ประวัติผู้เขียน.....	270

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินการวิจัย	114
ตารางที่ 3.2 ระยะเวลาในการทำวิจัย.....	115
ตารางที่ 3.3 รายนามผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	117
ตารางที่ 4.1 สรุปปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 1	138
ตารางที่ 4.2 การทดลองออกแบบโครงเรื่องการแสดง ครั้งที่ 2.....	140
ตารางที่ 4.3 รายละเอียดของพื้นที่และสถาปัตยกรรมในวัดช้างล้อม	144
ตารางที่ 4.4 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 2.....	151
ตารางที่ 4.5 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2	158
ตารางที่ 4.6 สรุปปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2	162
ตารางที่ 4.7 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 3.....	170
ตารางที่ 4.8 โครงสร้างการแสดง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	172
ตารางที่ 4.9 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 3	175
ตารางที่ 4.10 สรุปปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 3.....	182
ตารางที่ 4.11 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 4.....	187
ตารางที่ 4.12 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4.....	193

ตารางที่ 4.13 ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4	199
ตารางที่ 4.14 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 5.....	204
ตารางที่ 4.15 รายละเอียดการออกแบบแสงในการพัฒนาเพื่อผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5.....	208
ตารางที่ 4.16 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5.....	209
ตารางที่ 4.17 สรุปพัฒนาการการออกแบบองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ การสร้างสรรค นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	229
ตารางที่ 5.1 ประมวลภาพการแสดงผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	261

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนผังอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	24
ภาพที่ 2.2 แผนผังเมืองเก่าสุโขทัย (ปรับปรุงจากกรมศิลปากร).....	29
ภาพที่ 2.3 เจดีย์ทรงลังกาศิลปะสุโขทัย วัดสระศรี อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	30
ภาพที่ 2.4 เจดีย์ทรงลังกาที่ประดับด้วยช้างปูนปั้นโดยรอบฐานเจดีย์ ณ วัดช้างล้อม อุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	31
ภาพที่ 2.5 เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	32
ภาพที่ 2.6 เจดีย์ทรงปราสาท บริเวณวัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	33
ภาพที่ 2.7 วิหารโถง วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	34
ภาพที่ 2.8 มณฑปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	35
ภาพที่ 2.9 การแสดง เมาเทียนเล่นไฟ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	37
ภาพที่ 2.10 พื้นที่จัดการแสดงแสง เสียง ขนาดเล็ก (Mini Light and Sound) บริเวณวัดสระศรี อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	38
ภาพที่ 2.11 ผลงานดุซมิเนียนซ์ นาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา.....	42
ภาพที่ 2.12 ผลงานศิลปะสื่อแสดงชุด เปราะ : FRAG [MENT]	43
ภาพที่ 2.13 ผลงานดุซมิเนียนซ์ การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ ชุด เดอะวิทรูเวียนแมน	47
ภาพที่ 2.14 จิตวิญญาณแห่งบูรพา (Spirit of Asia).....	51
ภาพที่ 2.15 คิวอาร์ทโค้ด (QR CODE) การแสดงชุดบ้านสายลม.....	53
ภาพที่ 2.16 คิวอาร์ทโค้ด (QR CODE) โฆษณาฟิล์มสีฟูจิ สีสันแห่งโลกตะวันออก (2535)	54
ภาพที่ 3.1 งานศิลปะสื่อการแสดงเชิงทดลอง (Experimental performance Arts) ชุด Fragment	105
ภาพที่ 3.2 กิจกรรม “UN-ACADEMIC”	106

ภาพที่ 3.3 ภาพตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์จากการแสดงเฉพาะที่ของนิสิตในการอบรมเชิงปฏิบัติการ การแสดงเฉพาะที่.....	107
ภาพที่ 4.1 วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	124
ภาพที่ 4.2 วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	125
ภาพที่ 4.3 วัดพระพายหลวง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	126
ภาพที่ 4.4 มณฑปพระสี่อิริยาบถ วัดพระพายหลวงเมื่อเทียบสัดส่วนกับนักแสดง	126
ภาพที่ 4.5 วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	128
ภาพที่ 4.6 แผนผังวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	129
ภาพที่ 4.7 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง แบบที่ 1	135
ภาพที่ 4.8 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง แบบที่ 2	135
ภาพที่ 4.9 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง แบบที่ 3	136
ภาพที่ 4.10 วิหาร วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีลักษณะเป็นวิหารโถง.....	141
ภาพที่ 4.11 ระเบียงคด วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	142
ภาพที่ 4.12 เจดีย์ช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	142
ภาพที่ 4.13 พื้นที่ว่างโดยรอบ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	143
ภาพที่ 4.14 เวลาในสถานที่ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	145
ภาพที่ 4.15 บรรยากาศโดยรอบวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	145
ภาพที่ 4.16 พื้นผิว วัสดุ และผิวสัมผัส ของสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย.....	146
ภาพที่ 4.17 การเคลื่อนไหวแบบท่าทางในชีวิตประจำวัน	148
ภาพที่ 4.18 การเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย	148
ภาพที่ 4.19 การเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์	149
ภาพที่ 4.20 แผนภูมิแสดงอารมณ์และการเคลื่อนไหวร่างกายตามการทดลอง	150
ภาพที่ 4.21 การทดลองออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2.....	152

ภาพที่ 4.22 แสงในช่วงเช้าที่ตกกระทบลงบนโบราณสถาน	154
ภาพที่ 4.23 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ตกกระทบลงบนโบราณสถาน	154
ภาพที่ 4.24 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ส่องมาจากด้านหลังของโบราณสถานด้านทิศตะวันตก	155
ภาพที่ 4.25 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ส่องมาจากด้านหลังของโบราณสถานด้านทิศตะวันตก	155
ภาพที่ 4.26 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ส่องมาจากด้านหลังของโบราณสถานด้านทิศตะวันตก	156
ภาพที่ 4.27 การทดลองใช้แสงเงาในการนำเสนอ	157
ภาพที่ 4.28 การทดลองใช้สีลานาฏศิลป์กับแสง เงา และพื้นที่ว่าง	157
ภาพที่ 4.29 การออกแบบพื้นที่วิหาร โดยใช้มุมมองแนวเฉียง.....	164
ภาพที่ 4.30 การออกแบบพื้นที่ระเบียงคด โดยใช้มุมมองแบบทัศนมิติ (Perspective)	164
ภาพที่ 4.31 การออกแบบพื้นที่เจดีย์ ที่นำเสนอพื้นที่เป็นฉากหลัง.....	165
ภาพที่ 4.32 ภาพรวมที่สามารถมองเห็นวิหาร ระเบียงคด และเจดีย์.....	165
ภาพที่ 4.33 การต้นสดด้วยท่าทางที่สัมพันธ์กับเสาวิหาร.....	166
ภาพที่ 4.34 การทดลองการต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ แบบ 2 คน ที่สัมพันธ์กับพื้นที่วิหาร	167
ภาพที่ 4.35 การทดลองการต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ แบบ 3 คน ที่สัมพันธ์กันพื้นที่วิหาร	167
ภาพที่ 4.36 การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรให้สัมพันธ์กับเจดีย์ข้างล้อม	168
ภาพที่ 4.37 การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรให้สัมพันธ์กับมุขระเบียงคดและเจดีย์ข้างล้อม	169
ภาพที่ 4.38 การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรให้สัมพันธ์กับมุขระเบียงคดและเจดีย์ข้างล้อม.....	169
ภาพที่ 4.39 แผนผังการใช้พื้นที่บริเวณต่าง ๆ ของวัดข้างล้อม	185
ภาพที่ 4.40 เครื่องแต่งกายสีน้ำตาลเข้ม.....	189
ภาพที่ 4.41 เครื่องแต่งกายสีน้ำตาลอ่อน	190
ภาพที่ 4.42 คิวอาร์โค้ด (QR Code) ผลงานคุณฐิณีนิพนธ์ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	202
ภาพที่ 4.43 การฝึกซ้อมและอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop).....	202

ภาพที่ 4.44 การแสดงกากี ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง คนตีศรีอยุธยา	231
ภาพที่ 4.45 ภาพผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่แสดงถึงความไม่ลบหลู่สถานที่	231
ภาพที่ 4.46 การแสดง แสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่องแผ่นดินนี้มีความหลัง.....	232
ภาพที่ 4.47 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่ใช้ เจดีย์เป็นฉากหลังการแสดง	232
ภาพที่ 4.48 การแสดงชุดแม่น้ำของแผ่นดินปีที่ 5 การสร้างฉากในการแสดง.....	233
ภาพที่ 4.49 ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่นำเสนอสถาปัตยกรรมอย่างตรงไปตรงมา.....	233
ภาพที่ 4.50 ผลงานดุซงึนินพนธ์ การสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ชุด เดอะวิทรูเวียนแมน	234
ภาพที่ 4.51 ผลงานศิลปะสื่อแสดงชุด เปราะ : FRAG [MENT]	236
ภาพที่ 4.52 การใช้พื้นที่ทางการแสดงเปลี่ยนมาเป็นเครื่องแต่งกายในผลงานสร้างสรรค์ทาง นาฏศิลป์จากคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี โดย ชำรงค์ บุญราช	236
ภาพที่ 4.53 การแสดงชุด ซีซั่น มาร์ช (Seasons March) โดย พิน่า บาส์วช (Pina Bausch)	237
ภาพที่ 4.54 การแสดงชุด ซอง ออฟ แอสเซนชัน (Songs of Ascension) โดย เมอราดิท มังก์ (Meredith Monk).....	238
ภาพที่ 4.55 การแสดงชุด อาวเออะ แอนนิมอลส์ คิงดอม (Our Animal Kingdom) โดย อาครัม คาน คอมพานี (Akram Khan Company).....	239
ภาพที่ 4.56 โฆษณาฟูจิฟิล์ม สีสนแห่งโลกตะวันออก ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้แสงธรรมชาติ.....	240
ภาพที่ 4.57 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากสถาปัตยกรรมของมหาสถูปบุโรพุทโธ	241
ภาพที่ 4.58 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการสร้างสรรค์งานของศิลปินทางด้าน นาฏศิลป์ในสังคมอุดมคติ ที่หิบบิยมการแสดงบัลเลต์เรื่องจิสเซล (Giselle).....	243
ภาพที่ 4.59 การแสดงชุดวินัสแห่งวิลเลนดอร์ฟ : วิญญาณอิสระปลดปล่อยโลก Venus of Willendorf : Free Spirit, Free the World.....	244

ภาพที่ 4.60 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติของกรรมการในอุดมคติที่ใช้พิจารณา
ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ 245

ภาพที่ 5.1 คิวอาร์โค้ด (QR Code) ผลงานดุซงึนินพนธ์ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดง
เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 260

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่าอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัยในอดีตเคยเป็นที่ตั้งของกรุงสุโขทัยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อปี พ.ศ. 2534 บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีโบราณสถานที่มีความสำคัญ เช่น เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือทรงดอกบัวตูมภายในวัดมหาธาตุ มณฑปวัดศรีชุม และเจดีย์ทรงลังกา เป็นต้น ล้วนเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปะสุโขทัยวัดช้างล้อมเป็นวัดที่อยู่นอกกำแพงเมืองสุโขทัยไปทางทิศตะวันออก เป็นวัดที่มีความสำคัญในอดีต มีเจดีย์ทรงลังกา บริเวณฐานเจดีย์มีช้างปูนปั้นล้อมรอบซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสุโขทัย พื้นที่ดังกล่าว ยังไม่เคยจัดการแสดงรูปแบบใด ๆ ที่ผ่านมาการแสดงทางนาฏศิลป์กับโบราณสถานในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่และบุคคลสำคัญเป็นหลักยังไม่ปรากฏการสร้างสรรคานาฏศิลป์ที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบ รูปทรง และพื้นที่ว่างของโบราณสถานในรูปแบบการแสดงเฉพาะที่มาก่อน อีกทั้งยังไม่มีการบินทักและอธิบายขั้นตอนของกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่อย่างเพียงพอ ประกอบกับองค์ความรู้ในเรื่องการสร้างสรรคการแสดงเฉพาะที่ในประเทศไทยมีจำนวนน้อยจึงทำให้การเข้าถึงองค์ความรู้ด้านนี้อยู่ในวงจำกัด ศิลปะการแสดงเป็นศาสตร์ที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเรื่องราวที่ซับซ้อนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมแก่ผู้ชมได้ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์สามารถออกแบบโดยใช้การเคลื่อนไหวให้สัมพันธ์กับพื้นที่โบราณสถานที่ได้ที่น่าสนใจ ประกอบกับผู้วิจัยมีประสบการณ์เป็นผู้ช่วยวิทยากรในการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ให้กับนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น รวมทั้งความประทับใจในสถาปัตยกรรมและโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยทำให้ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจโดยต้องการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ที่นำเสนอในรูปแบบของสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ที่เกี่ยวข้องกับ

โบราณสถาน แนวคิดและกระบวนการที่ได้ภายหลังจากการสร้างสรรคผลงาน จะเป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อหาประเด็น ดังนี้

1.2.1 รูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1.2.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1.3 คำถามในการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่กับโบราณสถาน ณ อุทยานประวัติศาสตร์ โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

1.3.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามตามองค์ประกอบการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ ตามองค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 ประการ

1.3.1.1 การออกแบบบทการแสดง

1.3.1.2 การออกแบบพื้นที่การแสดง

1.3.1.3 การออกแบบลีลานาฏศิลป์

1.3.1.4 การคัดเลือกนักแสดง

1.3.1.5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

1.3.1.6 การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

1.3.1.7 การออกแบบแสง

1.3.1.8 การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง

1.3.2 แนวคิดที่ได้หลังการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

แนวคิดที่ได้หลังการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คือ ข้อควรคำนึงที่เกี่ยวข้องในระหว่างที่สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาตั้งคำถามงานวิจัยเพื่อค้นหาแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรคานาฏยศิลป์ที่ต้องคำนึงถึง มีดังต่อไปนี้

- 1.3.2.1 สถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
- 1.3.2.2 ความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏยศิลป์
- 1.3.2.3 การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่
- 1.3.2.4 ความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่
- 1.3.2.5 แนวคิดทฤษฎีทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สถานที่จัดการแสดง คือ วัดช้างล้อม บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางด้านประวัติศาสตร์ และศึกษาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มมีการแสดงแสง เสียง กับโบราณสถานในประเทศไทย และเริ่มมีการแสดง แสง เสียง กับโบราณสถาน ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2566

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย” ผู้วิจัยตั้งเป้าหมายเพื่อสร้างสรรคานาฏยศิลป์ที่เป็นเฉพาะ เพื่อนำเสนอทางเลือกในการสร้างสรรคานาฏยศิลป์ที่นอกเหนือจากการแสดงบนเวทีเป็นการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อศิลปะเท่านั้น โดยนำเสนอในรูปแบบของวีดิทัศน์บันทึกการแสดงสดที่มีความยาวไม่ต่ำกว่า 60 นาที

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีกระบวนการและขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.6.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพและการทดลองสร้างสรรค์ผลงานการแสดง

1.6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ทดลองสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ เพื่อค้นหารูปแบบ และแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.6.2.1 ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกแบบศิลปะเฉพาะที่ ข้อมูลด้านโบราณคดี ศิลปะสุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นต้น

1.6.2.2 สื่อสารสนเทศ ผู้วิจัยใช้สื่อสารสนเทศเป็นเครื่องมือหนึ่งโดยเลือกศึกษาเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.6.2.3 ผลงานสร้างสรรค์จากศิลปินต้นแบบ การศึกษาผลงานสร้างสรรค์ที่มีการเผยแพร่แล้วของศิลปินทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาแนวความคิดและวิธีการนำเสนอผลงาน เพื่อเป็นข้อมูลปฐมภูมิในการ สร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์

1.6.2.4 การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยอาศัยการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ด้วยคำถามเชิงลึก และเป็นคำถามปลายเปิด

1.6.2.5 การสัมมนา ผู้วิจัยเข้าร่วมสัมมนาวิชาการด้านการสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ ทั้งการนำเสนอผลงาน การวิพากษ์ผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากผู้สร้างสรรค์ผลงาน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.6.2.6 การสังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ การสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

1.6.2.7 การลงพื้นที่ภาคสนาม เนื่องจากการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย เป็นงานสร้างสรรค์ที่จัดแสดงในพื้นที่เฉพาะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล ศึกษาสถานที่จริง ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ลักษณะทางกายภาพของสถานที่อุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย

1.6.2.8 ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงด้านการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ กล่าวคือ เป็นผู้ช่วยวิทยากรในการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบศิลปะเฉพาะที่ให้กับนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ทั้งยังมีประสบการณ์ ในการสอนรายวิชานาฏยประดิษฐ์และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้กับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้

1.6.2.9 การทดลอง ผู้วิจัยใช้กระบวนการทดลองเพื่อค้นหารูปแบบ การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตามองค์ประกอบการแสดง ทั้ง 8 ประการ ทำการบันทึกข้อมูลที่ได้ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการทดลองในแต่ละครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อพัฒนารูปแบบผลงานก่อนเผยแพร่สู่สาธารณชน จากนั้น นำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ได้หลังการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์

1.6.2.10 เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกณฑ์การสร้างมาตรฐานและยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ของ วิชชุตา วุธาติตย์ เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนา สร้างสรรค์ผลงาน อย่างเป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐาน

1.6.3 ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1.6.3.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ การศึกษาการแสดงตัวอย่าง การลงภาคสนามสำรวจพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมารวบรวม ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์

1.6.3.2 ขั้นตอนการออกแบบการแสดง คือ การทดลองสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์เพื่อหาองค์ประกอบการแสดง ได้แก่ บทการแสดง พื้นที่การแสดง ลีลานาฏยศิลป์ การคัดเลือกนักแสดง เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง เสียงและดนตรีประกอบการแสดง และแสงประกอบการแสดง การฝึกซ้อมการแสดง การแสดงจริง การบันทึกการแสดง และการตัดต่อวีดิทัศน์เพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1.6.3.3 ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน คือ การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ ในรูปแบบวีดิทัศน์บันทึกการแสดง ต่อคณะกรรมการและสาธารณชน เพื่อรับการประเมิน โดยคณะกรรมการ การนำเสนอรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ รวมถึงการตีพิมพ์เผยแพร่วิทยานิพนธ์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้

1.7.1 การสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ในการวิจัยชิ้นนี้เป็นการนำเสนอแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ในเชิงทดลอง เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่กับโบราณสถานในประเทศไทย

1.7.2 รูปแบบ แนวคิด และกระบวนการที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์การวิจัยฉบับนี้สามารถต่อยอดไปสู่การสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่บนพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

1.8 การรายงานผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้จำแนกการนำเสนอออกเป็น 5 บท ตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบไปด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การรายงานผลการวิจัย และสรุปบท

บทที่ 2 เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย อารัมภบท นิยามศัพท์เฉพาะ การแสดงเฉพาะที่ ณ ประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ และสรุปบท

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบไปด้วย อารัมภบท รูปแบบงานวิจัย การออกแบบการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนและแผนดำเนินการวิจัย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย และสรุปบท

บทที่ 4 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล และการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ ประกอบไปด้วย อารัมภบท การวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และสรุปบท

บทที่ 5 บทสรุป ประกอบไปด้วย อารัมภบท ผลที่ได้จากการวิจัย เรื่องการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้า การทำวิจัยต่อไปในอนาคต

1.9 สรุปบท

ในบทที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามในการวิจัย วัตถุประสงค์ในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของวิทยานิพนธ์ รวมถึงแผนรายงานผลการวิจัย โดยในบทต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย อันประกอบไปด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และเกณฑ์มาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ ดังที่ผู้วิจัยจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 2

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 อารัมภบท

จากบทที่ 1 ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามในงานวิจัย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น วิธีดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในบทที่ 2 ผู้วิจัยกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ นิยามศัพท์เฉพาะ การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์และสุรบพซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.2 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันผู้วิจัยจึงอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ปรากฏในงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยคำศัพท์ ดังต่อไปนี้

2.2.1 การแสดงเฉพาะที่ (Site-specific Dance)

การแสดงเฉพาะที่ หมายถึง การสร้างสรรค์การแสดง สำหรับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะ เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานที่นั้น ๆ โดยใช้พื้นที่นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอ ซึ่งการแสดงนั้นไม่สามารถจัดแสดงที่อื่นใดได้ ดังที่ คิก เคย์ (Kick Kaye) ได้กล่าวไว้ว่า

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่สามารถเข้าใจได้ โดยอาศัยกระบวนการในขณะที่การแสดงเฉพาะที่สามารถอธิบายและนิยามได้ด้วยตัวของมันเองผ่านคุณสมบัติหรือความหมายที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์เฉพาะระหว่างวัตถุ (Object) หรือ เหตุการณ์ (Event) และตำแหน่งที่ครอบครอง หลังจาก ‘สาระสำคัญ’ (Substantive)

ของการแสดงเฉพาะที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับตำแหน่งโดยอ้างว่า ‘ตำแหน่งเดิมและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นอยู่’ (Kaye, 2000: 1)

จिरายูท พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการเดินรำเฉพาะที่ไว้ว่า “การเดินรำเฉพาะที่ หมายถึง การสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญกับบริเวณหรือพื้นที่เฉพาะ เป็นงานสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมและการออกแบบอาคารสถานที่นั้น ๆ ทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์หรือการใช้งานในปัจจุบัน” (จिरายูท พนมรักษ์, 2554: 5)

ในขณะที่ ศรียา หงส์ยี่สิบเอ็ด ได้กล่าวถึงนาฏศิลป์เฉพาะที่ไว้ว่า

การแสดงนาฏศิลป์ที่ถูกสร้างขึ้นมาใช้เฉพาะเจาะจงสถานที่จริงไม่ได้จัดในโรงละครโดยคำนึงถึงเรื่องราวสิ่งแวดล้อมและความสำคัญของสถานที่จัดการแสดงเพื่อให้นาฏศิลป์สอดคล้องกับที่จัดแสดงผ่านการตีความทางสังคมวัฒนธรรมศาสนาและความเชื่อประเพณีศิลปะประจำถิ่นเป็นต้นทำให้ศิลปินผู้สร้างสรรคงานประเภทนี้สามารถสื่อสารแนวความคิดและผลงานที่ร่วมสมัยทั้งยังดำเนินเรื่องให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสถานที่และใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่การแสดงใช้นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของการเล่าบรรยายเรื่องราวโดยให้ความสำคัญกับปูชนียสถานและสถานที่แสดง (ศรียา หงส์ยี่สิบเอ็ด, 2557: 14)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

นอกจากนี้ โคลเอ็ดเซล และ พาฟลิก (Kloetzel and Pavlik) ยังได้กล่าวถึงการแสดงเฉพาะที่ไว้ว่า “การสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นบนตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจง ศิลปินจะคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการสร้างสรรค์ประกอบกับการออกแบบและการสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยตัวมันเอง” (Kloetzel and Pavlik, 2011: xiii)

ดังนั้น จากเนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การแสดงศิลปะเฉพาะที่ (Site-Specific) หมายถึง การสร้างสรรค์การแสดงสำหรับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง มีความเฉพาะที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับพื้นที่โดยใช้พื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ซึ่งการแสดงนั้นไม่สามารถไปจัดแสดงที่อื่นใดได้

ในการออกแบบศิลปะการแสดงเฉพาะที่ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเฉพาะของพื้นที่นั้น ๆ อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง พื้นที่ (Site) วัตถุ (Object) และ เหตุการณ์เฉพาะ (Event)

นอกจากนี้ยังมีคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับพื้นที่ที่ใกล้เคียงกันที่ผู้วิจัยต้องการนิยาม เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจตรงกัน ได้แก่

2.2.1.1 พื้นที่ (Site) หมายถึง พื้นที่ที่เฉพาะเจาะจง ที่ใช้จัดการแสดง พื้นที่ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการแสดง ที่ต้องศึกษาและใส่ใจในรายละเอียดของการสร้างสรรค์ ในที่นี้หมายถึง วัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

2.2.1.2 สถานที่ (place) หมายถึง ที่ตั้ง จุดกำหนดของสิ่งปลูกสร้าง
 อนุรักษ์ สิริ ได้ให้นิยามของคำว่า สถานที่ ไว้ว่า “สถานที่ หรือบริเวณโดยทั่วไป อาจหมายถึงพื้นที่ต่าง ๆ โดยรวมที่พื้นที่การแสดงตั้งอยู่ สถานที่ บริเวณ ขอบเขตซึ่งประกอบขึ้น จากคุณลักษณะทางกายภาพที่สะท้อนถึงการมีอยู่ของพื้นที่” (อนุรักษ์ สิริ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2566)

สรุปได้ว่า สถานที่ ในที่นี้หมายถึง จุดกำหนดที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรม ที่กำหนดและอ้างอิงตำแหน่งแห่งที่ ของสิ่งนั้นได้จากตัวเองและการอ้างอิงจากสิ่งอื่น ที่สะท้อนการมีอยู่ของพื้นที่

2.2.1.3 พื้นที่ว่าง (space) หมายถึง พื้นที่ว่างระหว่างวัตถุ
 ดังที่ อนุรักษ์ สิริ ได้ให้นิยามว่า “สเปส (Space) คือ พื้นที่ว่าง หรือ พื้นที่ระหว่าง ที่ปรากฏขึ้นจากตำแหน่งอ้างอิงเชิงวัตถุ ซึ่งแทรกประสานอยู่กับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่” (อนุรักษ์ สิริ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2566)

ในขณะที่ เลอสม สถาปิตานนท์ ได้ให้ความหมายของพื้นที่ว่างในทางสถาปัตยกรรม ไว้ว่า “พื้นที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ และกรอบของระนาบที่เป็น ตัวกำหนดขอบเขตของที่ว่าง” (เลอสม สถาปิตานนท์, 2562: 74)

ดังนั้น พื้นที่ว่าง ในที่นี้หมายถึง พื้นที่ว่างที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ที่เป็นเฉพาะ (site) ที่มีนัยสำคัญต่อการออกแบบการแสดงทั้งในทางตั้งและในแนวระนาบทั้งในระยะลึกและระยะหน้า กระดาน เช่น พื้นที่ว่างระหว่างเสาพื้นที่ว่าง บริเวณวิหารพื้นที่ ว่างของความสูง เจดีย์กับพื้นที่ว่าง ที่ฐานเจดีย์ เป็นต้น

2.2.2 โบราณสถาน

โบราณสถาน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า

(1) [โบราณนะสถาน, โบราณสถาน] น. สิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุเก่ากว่า 100 ปีขึ้นไป

(2) (กฎ) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย (ราชบัณฑิตยสภา: ออนไลน์)

นอกจากนี้ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้ความหมายของคำว่าโบราณสถานไว้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

โบราณสถานโดยทั่วไป หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีความเก่าแก่มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีและยังรวมถึงสถานที่หรือเนินดินที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือมีร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป.: 11)

ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้ โบราณสถาน หมายถึง สิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น มีอายุเก่าแก่มากกว่า 100 ปีขึ้นไป มีคุณค่าทางในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ที่อยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

2.2.3 สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรม หมายถึง ปลูกสร้างรูปทรงพิเศษ ที่มีคุณค่าในทางศิลปะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า สถาปัตยกรรมไว้ว่า

[สถาปัตยกรรม] น. ศิลปะและวิทยาเกี่ยวกับงานก่อสร้างที่ประกอบด้วย ศิลปลักษณะ (ส. สถาปตย + กรมน). (ราชบัณฑิตยสภา: ออนไลน์)

ในขณะที่ เลอสม สถาปิตานนท์ ได้ให้คำนิยามของคำว่าสถาปัตยกรรมไว้ ดังนี้

สถาปัตยกรรมเป็นงานศิลปะรูปทรงพิเศษชนิดหนึ่ง ซึ่งผสมผสานการใช้สอยและความงามที่ผู้คนชื่นชอบและเห็นเป็นเช่น สัญลักษณ์ของแนวความคิดซึ่งการเปลี่ยนรูปภาพจากต้นกำเนิดเดิมที่สร้างขึ้นเพื่อการใช้สอยแล้วเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นฐานไปสู่ระดับที่มีคุณค่า มีความหมาย มากกว่าเป็นเพียงสิ่งที่จำเป็นและสนองความต้องการ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงได้สร้างสรรค์รูปทรงซึ่งแสดงให้เห็นอย่างแท้จริงถึงวิถีชีวิตของผู้คนในวัฒนธรรมต่าง ๆ (เลอสม สถาปิตานนท์, 2562: 15)

นอกจากนี้ สมคิด จิระทัศนกุล ได้ให้ความหมายของคำว่าสถาปัตยกรรมเอาไว้ว่า

ชื่อเรียกงานก่อสร้างที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้สนองประโยชน์ต่อมิติต่าง ๆ ทั้งในทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง **พื้นที่และที่ว่าง** หรือในทาง **จิตวิญญาณ** ที่หมายถึง มิติทาง **ความงาม คติ** หรือ **ความเชื่อ** ภายใต้อ **รูปแบบหรือรูปสัญลักษณ์**ต่าง ๆ หรือเพื่อยังประโยชน์ทั้ง 2 ด้านรวมกัน (สมคิด จิระทัศนกุล, 2559: 10)

ดังนั้น สถาปัตยกรรม จึงหมายถึง สิ่งปลูกสร้างรูปแบบพิเศษที่สร้างขึ้น มีคุณค่าทางศิลปะที่พัฒนามาจากประโยชน์ใช้สอยที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ;วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้ สถาปัตยกรรม หมายถึง สิ่งปลูกสร้างรูปทรงต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เช่น วิหาร เจดีย์ ระเบียงคด เป็นต้น

2.2.4 นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance)

นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) เกิดขึ้นจากการไม่ยึดในจารีตของนาฏยศิลป์ที่มีอยู่ก่อนหน้ามาเป็นเกณฑ์ในการสร้างสรรค์ ดังที่ ธรากร จันทนะสาโร ได้ให้ความหมายของนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ไว้ว่า

ผลงานนาฏยศิลป์ที่ไม่ได้ยึดเอากรอบจารีตของนาฏยศิลป์สกุลใดสกุลหนึ่งเป็นที่ตั้งปราศจากรูปแบบที่แน่นอนตายตัวองค์ประกอบของนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่จะขัดแย้งไปจากคติความเชื่อของนาฏยศิลป์แบบดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง ทั้งในด้านลีลา การเคลื่อนไหว เพลง ดนตรี เครื่องแต่งกายสถานที่จัดการแสดง ฯลฯ ในแง่ของการออกแบบลีลานาฏยศิลป์สามารถนำท่าทางกิจวัตรประจำวันทั่วไปมาใช้ได้ละทิ้งความงดงามตามคตินาฏยศิลป์หรือเป็นการแสดงทักษะปฏิบัติขั้นสูงและในด้านการถ่ายทอดสาระสำคัญก็มีการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมามักมีการทำการเคลื่อนไหวเข้าไปเข้ามาด้วย (ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 20)

นอกจากนี้ นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ยังนำเสนอความขัดแย้งในการแสดง ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ จะมีแนวคิดที่ต่อต้านอุดมการณ์ของนาฏยศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) กล่าวคือไม่คำนึงถึงเรื่องของความกลมกลืนโดยอาจมีเรื่องของประเพณีมาเป็นข้อเปรียบเทียบด้วย เช่น ลีลานาฏยศิลป์ตะวันตกกับลีลานาฏยศิลป์ตะวันออกซึ่งขัดแย้งกันแต่มาอยู่บนเวทีเดียวกัน เป็นต้น (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ ธนกร สรรยวราภิภู ได้กล่าวถึงความคิดอิสระของนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ไว้ว่า

นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่เหมือนจะไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์
ในแง่ของกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ หรือพื้นที่ การแสดง
ผู้ออกแบบสร้างสรรค์ จำเป็นต้องวางแผนการแสดงอย่างรัดกุม
เพื่อให้ผลงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สามารถออกแบบ
ลีลานาฏยศิลป์โดยเลือกใช้ท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday
Movement) มาพัฒนาต่อยอดการสร้างสรรค์เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎี
ความเรียบง่ายเป็นการกระตุ้นการสื่อสารกับผู้ชมให้เกิดการตีความและ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์อันเป็นแนวคิดหนึ่งของนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่
(ธนกร สรรยวารากิจ, 2561: 14)

จากเนื้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ หมายถึง รูปแบบ
นาฏยศิลป์ที่เกิดขึ้นหลังนาฏยศิลป์สมัยใหม่พยายามสร้างความแตกต่างออกไปจากนาฏยศิลป์ในแบบ
ดั้งเดิม ไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอน เป็นศิลปะการแสดงที่เกิดขึ้นจากการทดลองและมีลักษณะเฉพาะที่
ไม่จำกัด ที่ต้องการกระตุ้นการสื่อสารกับผู้ชมเพื่อให้เกิดการตีความตามการรับรู้และประสบการณ์
ของผู้ชม

นอกจากนี้ ในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยาน
ประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้ใช้คำสำคัญ (Keyword) ในการออกแบบบทการแสดง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอ
อธิบายนิยามศัพท์เฉพาะของคำสำคัญที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ครั้งนี้เพื่อให้เกิดความ
เข้าใจที่ตรงกันอันประกอบไปด้วย

2.2.5 สํารวจ (Explore)

สํารวจ (Explore) หมายถึง การสํารวจ การรับรู้ โดยใช้ผัสสะต่าง ๆ เพื่อนําเข้าข้อมูล
จากภายนอก เข้าสู่การพิจารณาภายใน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับรู้ (Subject) และ สิ่งที่ถูกรับรู้
(Object) ดังที่ ญัฐวัฒน์ สิทธิ ได้กล่าวว่า “การเข้าถึงโลกปรากฏการณ์ผ่านผัสสะ เพื่อนําเข้าข้อมูลสู่
การพิจารณาความสัมพันธ์ในหลากหลายมิติ (รู้สึก - นึกคิด - สํานึก) ผ่านประสบการณ์เชิงวัตถุ” (ญัฐวัฒน์
สิทธิ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ ญัฐวัฒน์ สิทธิ ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการสำรวจไว้อีกว่า

สำรวจ คือ รับเข้า (Reception) รับรู้โลกรายรอบที่เป็น สัตถุวิสัยผ่านผัสสะ มันจะเป็นการพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างประธาน (Subject) หรือ ผู้รู้ และ วัตถุ (Object) หมายถึง สิ่งที่ถูกรับรู้ แล้วรวบรวมข้อมูลเหล่านั้น ประทับในมิติของ ความรู้สึก นึกคิด ความทรงจำ ซึ่งตรงนี้จะป็นรอยต่อไปสู่ ความรู้ (Knowledge) ที่สัมพันธ์กับความทรงจำ ที่เก็บไว้ (Collective Memory) ส่วนการแสดงออกถูกปรุงผ่านจริตของแต่ละคนซึ่งเป็นส่วนต่อขยายไปสู่การสำแดงถึงองค์รวมของรู้สึกนึกคิด (ญัฐวัฒน์ สิทธิ, **สัมภาษณ์**, 11 กุมภาพันธ์ 2566)

ในขณะที่ จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า “การสำรวจ คือ การค้นหาอย่างพิถีพิถัน” (จิรายุทธ พนมรักษ์, **สัมภาษณ์**, 15 มกราคม 2566)

ดังนั้น สำรวจ (Explore) ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึง การสำรวจพื้นที่ การรับรู้ การพิจารณา เพื่อสื่อให้เห็นรูปทรง รูปตั้ง มุมมอง ระยะ และพื้นที่ว่างของโบราณสถาน นำเสนอด้วยการใช้ ลีลาทางนาฏศิลป์เคลื่อนผ่านพื้นที่ว่างภายในโบราณสถานโดยใช้นักแสดงเป็นสื่อสัญญาณผู้ชมให้เกิดการสำรวจและรับรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.2.6 ประทับใจ (Impress)

ประทับใจ (Impress) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการภายใน เมื่อมนุษย์รับรู้ข้อมูลผ่านผัสสะต่าง ๆ ผสานเข้ากับประสบการณ์ส่วนตัวที่เป็นปัจเจก จึงเกิดเป็น ความประทับใจ ดังที่ ญัฐวัฒน์ สิทธิ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ประทับใจ (Impress) หมายถึง นำเข้าร่องรอยที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงประสบการณ์ ของการโต้ตอบกับโลกรอบตัว” (ญัฐวัฒน์ สิทธิ, **สัมภาษณ์**, 11 กุมภาพันธ์ 2566)

ประทับใจ (Impress) ในที่นี้ ผู้วิจัยหมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากการสำรวจ การสัมผัสบรรยากาศของพื้นที่ ทำให้เกิดความประทับใจ ความซาบซึ้งใจ ความศรัทธา

ในพื้นที่และโบราณสถานถูกนำเสนอผ่านกระบวนการการรับรู้ของนักแสดงที่ถ่ายทอดความประทับใจ ด้วยลีลาทางนาฏศิลป์

2.2.7 แสดงออก (Express)

แสดงออก (Express) หมายถึง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ เปิดเผยออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์เราสามารถใช้ในการเคลื่อนไหวของร่างกายเพื่อการแสดงออกถึงความรู้สึกที่อยู่ภายในเล็กน้อยแตกต่างกันออกไป” (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2566)

นอกจากนี้ ญัฐวัฒน์ สิทธิ ยังให้ความหมายไว้ว่า “การสื่อแสดงเพื่อเปิดเผยอย่างเป็นรูปธรรม แสดงมุมมองภายในที่เป็นเฉพาะซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมที่ถูกเพิ่มขยาย” (ญัฐวัฒน์ สิทธิ, **สัมภาษณ์**, 11 กุมภาพันธ์ 2566)

แสดงออก (Express) ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่มีต่อพื้นที่ โบราณสถาน การกระจายออกในทุกทิศทางเพื่อแสดงให้เห็นพื้นที่ว่าง ทั้งพื้นที่ที่ปรากฏและพื้นที่ที่ถูกซ่อนอยู่ภายในโบราณสถาน โดยการใช้นักแสดงเป็นสื่อในการแสดงออกผ่านลีลานาฏศิลป์

ดังนั้นศัพท์เฉพาะที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการอธิบายรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ ต่อไป

2.3 การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 หัวข้อ ได้แก่ การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และการแสดงแสง เสียง ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยแต่ละหัวข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การแสดงเฉพาะที่

การแสดงเฉพาะที่ (Site-specific Dance) เป็นหนึ่งในรูปแบบของการเต้นในยุคหลังสมัยใหม่ (Post-Modern) ที่เกิดขึ้นจากการที่ศิลปินพยายามแสวงหาพื้นที่ทำการแสดงที่นอกเหนือไปจากนอกเหนือไปจากการแสดงในโรงละครในรูปแบบปกติ เช่น สวนสาธารณะ โรงยิม หลังคาอาคาร ซึ่งสามารถจัดการแสดงในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โรงละคร สถานที่เหล่านี้มักกลายเป็นที่ใช่แสดง โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ องค์ประกอบของสถานที่ และการใช้พื้นที่เป็นสำคัญ หรือที่เรียกว่าศิลปะเฉพาะที่ (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548 : 138)

นอกจากนี้ ญัฐวัฒน์ สิทธิ ได้แสดงทรรศนะถึงการแสดงเฉพาะที่ ไว้ว่า

การแสดงเฉพาะที่ (Site-Specific Performance) ที่ได้รับการออกแบบ หรือประกอบสร้างขึ้นสำหรับสถานที่เฉพาะสัมพันธ์กับคุณลักษณะบางประการซึ่งปรากฏอยู่ในสภาวะของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องเล่า ลักษณะการใช้งาน ประวัติศาสตร์ ซึ่งผนวกไว้ด้วยคุณลักษณะทางกายภาพ หรือองค์ประกอบ ซึ่งคือส่วนสำคัญหรือลักษณะเฉพาะที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นส่วนประกอบสำคัญของสถานที่ เช่น รูปร่าง รูปทรง วัสดุ พื้นผิว หรือกระทั่งสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ผ่านผัสสะ เช่น เสียง กลิ่น รวมถึงลักษณะทางอุดมคติของพื้นที่ซึ่งเป็นนามธรรม เช่น ความสงบ ความศักดิ์สิทธิ์ ความลึกลับ ตลอดจนชุดข้อมูลที่หากลบออกจากสถานที่นั้น ความหมายทั้งหมดหรือบางส่วนจะหายไป คำว่า ศิลปะสื่อการแสดงเฉพาะที่ จึงมักใช้เกี่ยวกับงานศิลปะที่นำเสนอสาระที่ฝังแฝงอยู่ในตัวงาน ซึ่งเป็นสัมพันธ์บท (Intertextuality) โดยอาศัยความเชื่อมโยงกันของการเล่าเรื่อง ไม่ว่าจะด้วยการขยายความ (Extension) การตัดทอน (Reduction) และการดัดแปลง (Modification) องค์ประกอบบางประการจากตัวบท (text) ที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นรูปธรรมของการสื่อแสดงสาระของงานในเชิงวัตถุวิสัยที่สอดคล้องกับการตีความ

ซึ่งสัมพันธ์กับการปรากฏขึ้นบนพื้นที่ในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ที่เป็น
เฉพาะ (ณัฐวัฒน์ สิทธิ, **สัมภาษณ์**, 24 พฤศจิกายน 2565)

จากเนื้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การแสดงเฉพาะที่ เป็นหนึ่งในรูปแบบ
การแสดงที่เกิดขึ้นจากความต้องการหาพื้นที่สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีความแปลกใหม่ แตกต่าง
ในจากพื้นที่รูปแบบเดิม เช่น เวที หรือ แกลเลอรี (Gallery) การแสดงเฉพาะที่นั้นเป็นการสร้างสรรค์
การแสดงที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย พื้นที่ และตัวบทหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวถึง
ในหัวข้อต่อไป

2.3.1.1 ความเป็นมาของการแสดงเฉพาะที่

ความเป็นมาของการแสดงเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของศิลปินหลากหลายแขนง
ในช่วง ค.ศ. 1960s – 1970s ที่ตั้งคำถามกับความเป็นสถาบันทางศิลปะ และทดลองหากระบวนการ
ในการสร้างสรรค์ศิลปะแบบใหม่ ๆ โดยให้ความสำคัญระหว่าง ศิลปะ (Art) และชีวิตประจำวัน
(Everyday Life) (Kloetzel and Pavlik, 2011 : 8)

ในขณะที่ วิคตอเรีย ฮันเตอร์ (Victoria Hunter) ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการแสดง
เฉพาะที่ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

เริ่มต้นจาก เมิร์ซ คันนิงแฮม (Merce Cunningham)

เริ่มท้าทายแนวคิดเกี่ยวกับ การสำรวจยุคสมัยใหม่ (Modernism)
โดยมีความเชื่อที่ว่า ศิลปะไม่มีรูปแบบที่ตายตัว จึงได้ร่วมมือกับนักแต่งเพลง
จอห์น เคจ (John Cage) โดยได้ใช้กระบวนการทดลองสร้างสรรค์การแสดง
ทำให้เกิดผลงานการแสดงที่ท้าทายแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ที่สัมพันธ์กับ
สถานการณ์ของผู้ชม นำไปสู่พื้นที่การแสดงรูปแบบใหม่ นอกจากนี้ยังมีศิลปิน
ที่ทดลองผลิตการแสดงที่ท้าทายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมและผู้แสดง
โดยเริ่ม นำเสนองานในพื้นที่ที่ไม่ใช่โรงละคร นั่นคือ ทริชา บราวน์ (Trisha
Brown) ทำการแสดงที่มีชื่อเสียงด้วยการเดินได้กำแพงและการแสดงบน
หลังคา เป็นการแสดงแบบใกล้ชิด ภายในอพาร์ทเมนต์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังมี

ลูซินดา ชาลส์ (Lucinda Childs) ที่แสดงผลงานด้วยการเดินบนท้องถนน ในขณะที่ผู้ชมมองจากหน้าต่างชั้นบน ทำให้ จูดี แม็กซ์เวลล์ ได้ตั้งข้อสังเกตถึงการแสดงของคานิงแฮม ที่นำการเต้นออกนอกโรงละครและแกลลอรี่ (Hunter, 2015: 23-24)

นอกจากนี้ยัง โคลเอ็ดเซล และ พฟลิก ยังได้กล่าวถึงศิลปินยุคบุกเบิกของการแสดง เฉพาะที่ ไว้ว่า

โคลเอ็ดเซล และ พฟลิก ได้กล่าวถึงรูปแบบศิลปะที่ศิลปินเหล่านี้ นำเสนอถูกบันทึกว่าเป็นศิลปะแบบ แฮพเพนนิ่ง (Happening) “แฮพเพนนิ่ง (Happening) เป็นการแสดงออกทางศิลปะ มีที่มาจาก ความเรียบง่าย (Minimalist) ที่ศิลปินทัศนศิลป์ ยังร่วมกัน การพัฒนา ในนักเต้นสมัยใหม่ เพื่อสร้างองค์ประกอบสำหรับการเต้นรำเฉพาะที่ (Kloetzel and Pavlik, 2011: 8)

จากเนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการแสดงเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของศิลปินหลากหลายแขนงที่ ต้องการแสวงหาแนวทางในการนำเสนอศิลปะในรูปแบบใหม่ ที่ไม่ใช่เพียงการอยู่ใน โรงละคร หรือแกลลอรี่ (Gallery) อีกต่อไปจึงได้ทดลองสร้างสรรค์ การแสดงขึ้นบนสถานที่ แปลกใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น สวนสาธารณะ โรงยิม หลังคาอาคาร เป็นต้น สถานที่เหล่านี้จะกลายเป็นที่ใช่แสดง โดยศิลปินจะคำนึงถึงอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรม พื้นที่ องค์ประกอบของ สถานที่ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ สำหรับการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ประกอบด้วย กระบวนการออกแบบ และการสร้างตัวงานศิลปะด้วยตัวของมันเอง ตามแนวคิดของศิลปะ ยุคหลังสมัยใหม่ (Post-Modernism)

2.3.1.2 ลักษณะของพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่

การจำแนกประเภทของพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่นั้นสามารถแบ่งได้หลากหลาย รูปแบบ ซึ่งผู้วิจัย สามารถรวบรวมได้ดังนี้

วิคตอเรีย ฮันเตอร์ (Hunter, 2015) ได้แบ่งรูปแบบของพื้นที่ สำหรับการแสดงเฉพาะที่ได้แก่ พื้นที่เมือง (Urban Site) พื้นที่ชนบท (Rural Site) และพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (Heritage Site)

ในขณะที่ ไมค์ เพียร์สัน (Mike Pearson) ได้จำแนกพื้นที่รูปแบบของพื้นที่ในการแสดงเฉพาะที่ออกเป็น ท้องทุ่ง (Field) พื้นดิน (Landscape) หมู่บ้านชนบท (Village) โบสถ์ (Chapel) โรงนา (Barn) อาคารสาธารณะ (Public Building) เมือง (City) และพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (Heritage) (Pearson, 2010: V)

เนื่องจากผู้วิจัยมีความประทับใจในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (Heritage Site) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีความเฉพาะ และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของตัวพื้นที่ที่น่าสนใจ สำหรับออกแบบการแสดงเฉพาะที่ ดังที่ จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ไว้ว่า

พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่เฉพาะที่น่าเสนอมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่ที่มีความเฉพาะในแง่ประวัติศาสตร์ เช่น เป็นพื้นที่ที่เคยเป็นสถานที่สำคัญมาก่อน เช่น วัดวาอารม พระราชวัง ที่ประทับของบุคคลสำคัญที่มีตัวตนในประวัติศาสตร์ เป็นต้น เป็นพื้นที่ที่มีความพิเศษสามารถใช้เป็นบท ในการแสดงได้โดยไม่ต้องสร้างฉากขึ้นมา กล่าวได้ว่าพื้นที่ที่อิงประวัติศาสตร์มีบทบาทเด่นที่สุด (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2554: 61)

นอกจากนี้ เลอสม สถาปิตานนท์ ได้กล่าวถึง ลักษณะเด่นประการหนึ่งหลักสถาปัตยกรรมธรรมชาติของแฟรงก์ ลอยด์ ไรต์ (Frank Lloyd Wright) ไว้ว่า “สถาปัตยกรรมจะสะท้อนถึงเวลาสถานที่สภาพแวดล้อมและจุดมุ่งหมาย ซึ่งอาจจะสร้างโดยคนในพื้นที่ด้วยวิธีการที่เขาชำนาญ เราเรียกสถาปัตยกรรมลักษณะเช่นนี้ว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular Architecture)” (เลอสม สถาปิตานนท์, 2562: 50)

จากเนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานศิลปะจากหลากหลายวัฒนธรรมพัฒนาจนเป็นศิลปะที่ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปะสุโขทัย พื้นที่สำหรับการแสดง

2.3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับนาฏยศิลป์

ความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมกับนาฏยศิลป์ วิคตอเรีย ฮันเตอร์ (Victoria Hunter) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ ไว้ว่า

สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างสถาปัตยกรรมกับนาฏยศิลป์ เป็นการทำความเข้าใจที่ต้องผสมผสานระหว่างพื้นที่และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสร้างพื้นที่ผ่านวิธีการที่อยู่นอกบรรทัดฐานของการผลิตทางสถาปัตยกรรม ซึ่งนาฏยศิลป์เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งช่วยในการสำรวจประสบการณ์ “ทั้งร่างกาย” และทำความเข้าใจในพื้นที่ว่าง (Space) และสามารถกระตุ้นให้เราคิดผ่านประสบการณ์ว่าพื้นที่ว่างมีผลต่อเราอย่างไร และเราจะเคลื่อนไหวไปในพื้นที่ว่างนั้นอย่างไร (Hunter, 2015: 74-75)

การแสดงเฉพาะที่นั้น ศิลปินให้ความสนใจในการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่กับพื้นที่ที่เป็นสถาปัตยกรรมในรูปแบบที่ต่างกันไป นาฏยศิลป์ถูกนำมาใช้ในการสำรวจพื้นที่ สร้างความสัมพันธ์กับพื้นที่ และสร้างบทสนทนา (Dialogue) กับพื้นที่ ดังที่ ราเชล ซารา และ อลิสซารา (Rachel Sara and Alice Sara) ได้กล่าว ถึงความสัมพันธ์ระหว่างนาฏยศิลป์กับ สถาปัตยกรรม (Dance and Architecture) ไว้ว่า

การเดินร่ำสำรวจความสัมพันธ์ของพื้นที่และเวลากับร่างกาย และร่างกายนี้เป็นร่างกายที่มีชีวิต ทุกลมหายใจเข้าออก ทุกจังหวะการเต้นของหัวใจ คือเวลาที่ผ่านไป ทุกท่วงท่าที่เคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ว่าง (Space) ล้วนมีความสัมพันธ์กับเวลา (Time) เราสัมผัสสถาปัตยกรรมด้วยตัวตนทั้งหมดของเรา รู้สึกถึงแสง ความเว้งว่างของการอยู่ในพื้นที่ขนาดใหญ่ พื้นผิวของพื้น ความอบอุ่นของพื้นที่ กลิ่น เสียง ประสบการณ์ที่ปรากฏการณ์

ทางธรรมชาติและประสบการณ์จากอายตนะทั้ง 5 ผสมผสานกันเป็นพื้นฐานของความรู้สึกรู้สึกของตัวเรากับสถาปัตยกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างเรากับสถาปัตยกรรมทั้งผลกระทบของเหตุการณ์หรือการใช้งานที่มีต่อสถาปัตยกรรมและผลกระทบของสถาปัตยกรรมต่อการใช้งานซึ่งขึ้นส่วนของสถาปัตยกรรมไม่ใช่วัตถุ (Object) สำเร็จรูปหรือตายตัว แต่เป็นโครงสร้างเชิงสัมพันธ์ และเชิงประสบการณ์ (Hunter, 2015: 73)

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พื้นที่มีอิทธิพลต่อนาฏศิลป์ และในทางกลับกัน นาฏศิลป์ก็มีอิทธิพลต่อพื้นที่ โดยแต่ละองค์ประกอบแสดงและซึ่งกันและกัน ผู้สร้างสรรค์จะต้องเข้าไปสู่วาทสนทนากับพื้นที่ ในความรู้สึกรู้สึกนี้ ทั้งแนวความคิดของการแสดงและทิศทางของนาฏศิลป์จะเคลื่อนสถานะไปสู่ “การกลายเป็นอื่น (Becoming)” ดังที่ วิกตอเรีย ฮันเตอร์ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับพื้นที่ ไว้ว่า “ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ การแสดงและการสังเกตการณ์ ส่งผลให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ “พื้นที่” ขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่ดำรงอยู่ ณ ขณะนั้น แต่นามิตีใหม่มาสู่สถาปัตยกรรมนั้น (Hunter, 2015: 46)

นอกจากนี้ จิรายุทธ พนมรักษ์ ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับสถาปัตยกรรมในการแสดงเฉพาะที่ ไว้ว่า

พื้นที่เฉพาะ (Site) กับผลงานที่เกี่ยวข้อง มีพื้นฐานมาจากพื้นที่ว่าง (Space) โดยมีกระบวนการที่เริ่มต้นจากแนวคิดของผู้ออกแบบ (Choreographer) ถ่ายทอดไปยังนักแสดง (Performer / Dancer) ไปสู่ผู้ชมการแสดง (Audience) ที่มีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่นั้น ๆ จากภูมิหลังของผู้ออกแบบ จะต้องมีการประสบการณ์ การตีความ การสำรวจ (Research) ค้นหา (Explore) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม (Environment) ภูมิทัศน์ (Landscape) บริบท (Context) สถาปัตยกรรม (Architecture) คตินิยม (Ideology) การก่อสร้างส่วนบุคคล (Personal Construction) (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2560: 106)

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่นั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่การแสดง องค์ประกอบของพื้นที่ ประสบการณ์ และลีลานาฏศิลป์ที่เคลื่อนที่ผ่านพื้นที่ว่างภายในสถาปัตยกรรมเหล่านั้น

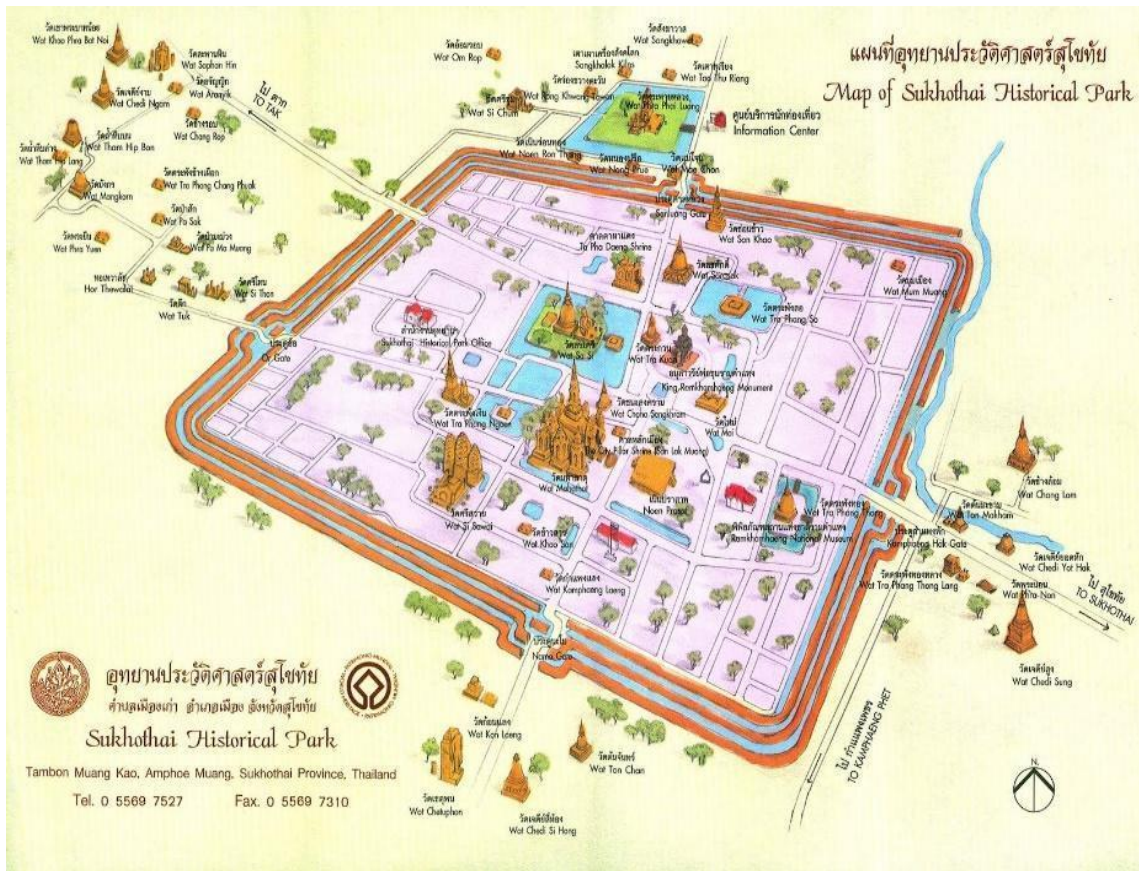
จากเนื้อหาของการแสดงเฉพาะที่ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

2.3.2 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ครอบคลุมพื้นที่ 43,750 ไร่ หรือประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร มีกลุ่มโบราณสถานกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวรวมกันทั้งสิ้น 193 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่เมืองโบราณสุโขทัย ที่ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาลาดเอียงไปทางตะวันออก มีเทือกเขาประตักษ์ทอดตัวเป็นแนวยาวไปทางด้านตะวันตก ต่อเนื่องมาจนถึงทิศใต้ นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำสายเล็ก ๆ ที่เรียกว่า คลองแม่ลำพันไหลผ่านเมือง ผังเมืองสุโขทัยมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม เป็นกำแพงดิน 3 ชั้น คั่นด้วยคูน้ำ กำแพงเมืองสุโขทัย กว้างประมาณ 1,600 เมตร ยาวประมาณ 1,800 เมตร มีโบราณสถานสำคัญตั้งอยู่กลางเมือง และกระจายตัวทั่วทั้งเมือง นอกจากนี้ ยังพบโบราณสถานใหญ่น้อยกระจายอยู่ทั่วไปภายนอกกำแพงเมืองทั้งสิ้น

กรมศิลปากรได้มีการขึ้นทะเบียนโบราณสถานเพื่อคุ้มครองพื้นที่ไว้เป็นมรดกของชาติและเพื่อให้มีการบูรณการอันเป็น การทำลายสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของเมือง จึงได้มีการประกาศขึ้นทะเบียน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 92 ตอนที่ 112 วันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2518 และก่อตั้งเป็นโครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในปีถัดมา แล้วเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2531

นอกจากนี้ คณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ได้ประกาศในการประชุม ณ กรุงคาร์เธจ ประเทศตูนิเซีย ให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2534 (กรมศิลปากร, อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย: ออนไลน์)

ภาพที่ 2.1 แผนที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา: แผนที่ของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

2.3.2.1 กรุงสุโขทัย

การสร้างสรรค์นากฎศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลของพื้นที่ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการสร้างสรรค์นากฎศิลป์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การก่อตั้งกรุงสุโขทัย เริ่มก่อร่างสร้างเมืองจากชุมชนเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ บริเวณตอนล่างของกลุ่มแม่น้ำปิง ยม และน่าน ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ดังที่ สุรพล ดำริห์กุล ได้กล่าวถึงที่ตั้ง ของสุโขทัยไว้ว่า

เมืองสุโขทัยเป็นชุมชนโบราณ ที่มีพัฒนาการจากชุมชนหมู่บ้าน เล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าทางบกในราวพุทธศตวรรษที่ 18 ต่อมา ค่อย ๆ เติบโตขึ้นเป็นชุมชนเมืองภายในขอบเขตของแคว้นเชลียง และเมื่อแคว้นเชลียงเจริญมั่งคั่งขึ้น แต่คงมีปัญหาด้านทำเลที่ตั้ง พ่อขุน ศรีนาวนำถมจึงได้สถาปนาชุมชนแห่งนี้ขึ้นเป็นเมืองใหม่ในชื่อว่า สุโขทัย และในเวลาไม่นานนักสุโขทัยก็กลายเป็นเมืองที่มีฐานะทัดเทียมกับเชลียง และเป็นศูนย์กลางของแคว้นที่มีชื่อใหม่ว่าแคว้นสุโขทัย (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 24)

ในขณะที่ สันติ เล็กสุขุม ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของสุโขทัย ไว้ว่า

เมืองสุโขทัยเป็นเมืองที่ขยายตัวออกมาจากเมืองเชลียงหรือ เมืองศรีสัชชนาลัย เมืองเชลียงเป็นเมืองที่มีพัฒนาการ การเกิดขึ้นในช่วง ราวพุทธศตวรรษที่ 16 – 17 ตั้งอยู่บริเวณแหลมโค้งหักศอกของแม่น้ำยม ด้วยตัวเมืองที่โดนแม่น้ำขนาบข้างและไม่สามารถขยายเมืองได้ต่อมา พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ (สันติ เล็กสุขุม, 2557)

นอกจากนี้ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้กล่าวถึงการเริ่มต้นของสุโขทัย ไว้ว่า

ในระยะต้น สุโขทัยมีเมืองลูกหลวงอยู่ 4 เมือง ที่รายล้อมสุโขทัย คือเมืองกำแพงเพชร (หรือนครชุม) ศรีสัชชนาลัย (หรือเชลียง) พิษณุโลก (หรือสองแคว) พิจิตร (หรือสระหลวง) สุโขทัยขยายอาณาจักรกว้างขวาง ที่สุด ในสมัยรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงเท่านั้น คือ ทางเหนือถึงอาณาจักร ล้านนา ทางใต้ลงไปถึงแหลมมาลายู (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2542: 79)

เศรษฐกิจและการค้าขายของสุโขทัยมีความเจริญรุ่งเรือง เนื่องจากตั้งอยู่บน เส้นทางการค้าโบราณ ทำให้ประชาชนในเมืองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ดังที่ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจของสุโขทัยไว้ว่า

พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สุขุขทัยมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ที่ การเกษตร คือ การปลูกข้าว แต่เป็นการเกษตรแบบพอมือพอกิน หรือที่เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ (Self Sufficient Economy) อีกสิ่งหนึ่งที่ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของสุขุขทัย คือ เครื่องปั้นดินเผา หรือที่เรียกว่า เครื่องสังคโลก มีการผลิตเพื่อส่งออกต่างประเทศจำนวนมาก มีคุณภาพดี จึงเป็นที่นิยมของตลาดทำให้สุขุขทัยได้เงินมาช่วยเศรษฐกิจของ เมืองได้มาก (ชาณูวิทย์ เกษตรศิริ, 2542: 81-82)

พระพุทธศาสนาในสุขุขทัย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่า สุขุขทัยมีความเจริญ รุ่งเรืองในด้านศิลปวิทยาการ เช่น การประดิษฐ์อักษรไทย สถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ นั้นคือเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ด้านประติมากรรม คือ พระพุทธรูปศิลปะสุขุขทัยที่มีความงดงาม เนื่องจากพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกาวงศ์ในยุคนี้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก ดังที่ สุรพล ดำริห์กุล ได้กล่าวถึงพระพุทธศาสนาในสุขุขทัย ไว้ว่า

ความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาของสุขุขทัย มีหลักฐานว่า พระพุทธรูปศิลปะลังกาวงศ์จากเมืองนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ได้แพร่เข้ามาสู่ เมืองสุขุขทัยแล้วตั้งแต่ครั้งหลังของพุทธศตวรรษ ที่มี เรื่องราวอยู่ในเอกสารของล้านนา กล่าวถึง “พระโรจราช” ซึ่งควรหมายถึง พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้อัญเชิญพระพุทธรูปศิหิงค์จากนครศรีธรรมราชมาเมือง สุขุขทัย รวมทั้งยังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่สะท้อนถึง ความสัมพันธ์ของแคว้นสุขุขทัยกับเมืองนครศรีธรรมราชว่าเป็นไปอย่างใกล้ชิด และพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ได้แพร่จากเมืองนครศรีธรรมราช เข้ามายังเมืองสุขุขทัย ตั้งแต่ครั้งนั้นแล้ว ต่อมาในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ปรากฏหลักฐานใน ศิลปจารึกหลักที่ 1 ว่า พ่อขุนรามคำแหงได้นิมนต์ พระสงฆ์จากเมือง นครศรีธรรมราชซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎก เข้ามาเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในสุขุขทัย รวมทั้งสร้างวัดขึ้นในอรัญญิกด้วย (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 12)

นอกจากนี้ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้กล่าวถึงพระพุทธศาสนาในสุโขทัยไว้ว่า

เมื่อพุทธศาสนานิกายหินยานเริ่มขึ้นในดินแดนมอญแล้วจึงขยายเข้ามาในสุโขทัย ทั้งชนชั้นปกครองและประชาชน ต่างมีความเลื่อมใสพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2542: 85) ทำให้การสั่งสมประเพณีวัฒนธรรมแบบพระพุทธศาสนาจากลังกา ดังจะเห็นได้จากหลักศิลาจารึก คัมภีร์พระพุทธศาสนา (ไตรภูมิ) ตลอดจนสถาปัตยกรรมการสร้างวัด อาราม เจดีย์ ฯลฯ” (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2542: 148)

ในขณะที่ สุรพล ดำริห์กุล ได้กล่าวถึงการสะท้อนความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธ ศาสนาออกมาในลักษณะของศิลปะและสถาปัตยกรรมของสุโขทัย ไว้ว่า

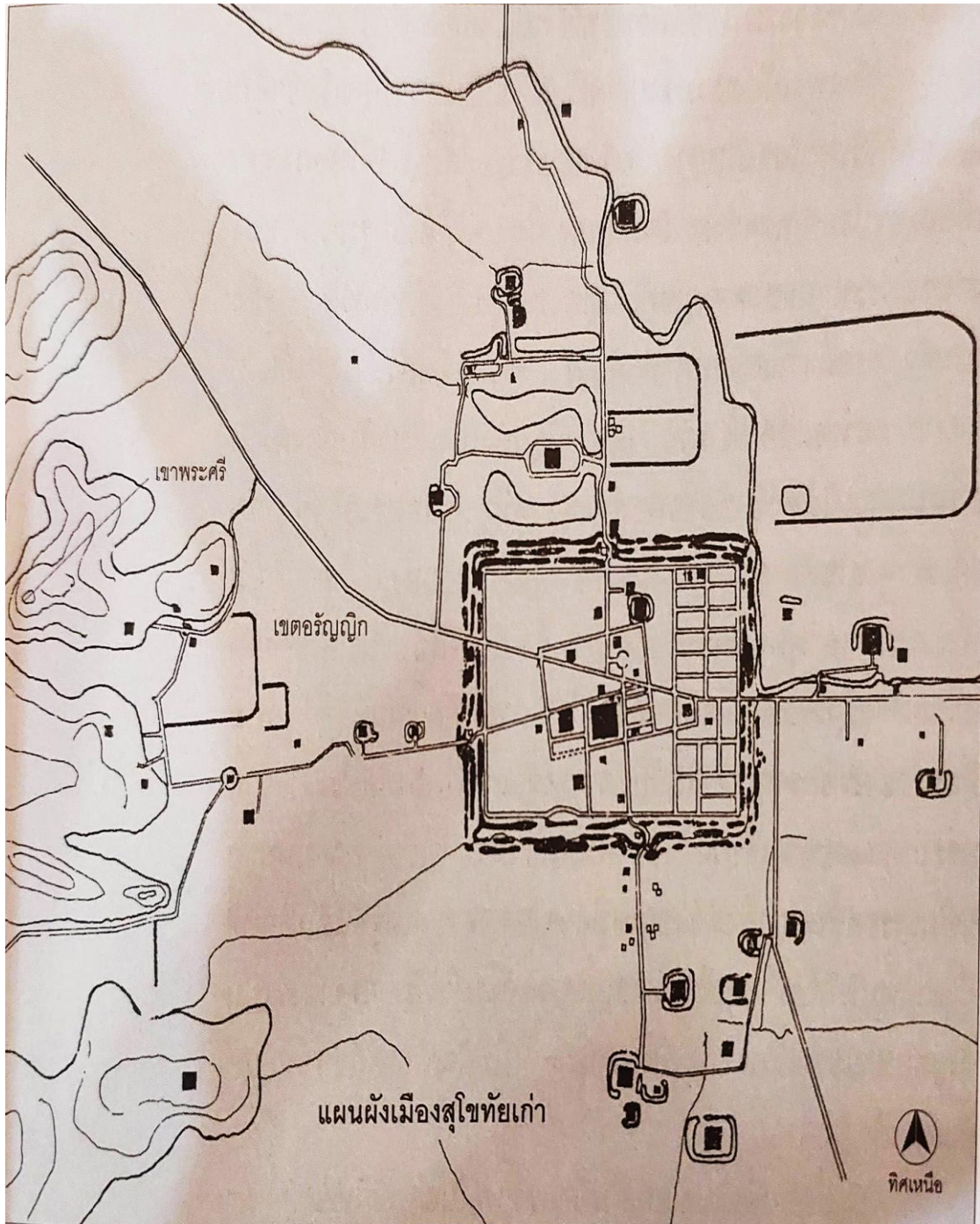
ความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ในแคว้นสุโขทัยสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของศิลปะและสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัย อาทิ พระพุทธรูปสุโขทัยแบบต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูปปางลีลา พระสี่อริยาบถ เป็นต้น และเจดีย์รูปแบบต่าง ๆ เช่น เจดีย์ทรงลังกา เจดีย์ช้างล้อม เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือยอดดอกบัวตูม เป็นต้น การสร้างสรรค์ศิลปสถาปัตยกรรมเนื่องในพระพุทธศาสนา ดังกล่าวได้กลายเป็นสกุลช่างที่ชื่อว่า ศิลปะสุโขทัย ซึ่งในเวลาต่อมาพระพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์จากแคว้นสุโขทัยได้แพร่หลายไปยังดินแดนต่าง ๆ ใกล้เคียง อาทิ ล้านนา กรุงศรีอยุธยา เป็นต้น ทำให้ศิลปะสุโขทัยมีอิทธิพลอยู่ในศิลปะล้านนาและศิลปะอยุธยาเป็นสำคัญ (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 13)

ความเลื่อมใสของสุโขทัย เกิดขึ้นหลังจากสมัยพ่อขุนรามคำแหงเป็นต้นมา อาณาจักรสุโขทัยเริ่มระส่ำระสาย ความเจริญลดน้อยลง เมืองต่าง ๆ แยกตัวเป็นอิสระสมัยพ่อขุนรามคำแหงเป็นต้นมา อาณาจักรสุโขทัยเริ่มระส่ำระสาย ความเจริญลดน้อยลง เมืองต่าง ๆ แยกตัวเป็นอิสระ เมื่อมาถึงสมัยของพระมหาธรรมราชาลิไท มีการแย่งชิงราชสมบัติ บ้านเมืองวุ่นวาย

ประกอบกับใน พ.ศ. 1897 สุโขทัยเกิดสงครามกับอยุธยาที่ยกทัพมาตีพิษณุโลก พระเจ้าลิไทพยายามประนีประนอมโดยการยกเจ้าหญิงสุโขทัยให้พระเจ้าอู่ทองไปองค์หนึ่ง (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2542: 86-87) จนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 20 จึงถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยา ถึงแม้สุโขทัยจะเสื่อมอำนาจลงแต่ร่องรอยอารยธรรมและความเจริญของสุโขทัยหลงเหลือให้เห็น ความงดงามและความรุ่งเรืองในอดีต

ภาพที่ 2.2 แผนผังเมืองเก่าสุโขทัย (ปรับปรุงจากกรมศิลปากร)

ที่มา : สันติ เล็กสุขุม, 2561: 13

2.3.2.2 สถาปัตยกรรมศิลปะสุโขทัย

เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังที่ สุรพล ดำริห์กุล ได้กล่าวถึงรูปแบบเฉพาะของสถาปัตยกรรมสุโขทัยที่สำคัญ ได้แก่ เจดีย์ วิหาร และมณฑป โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 45-65)

1) เจดีย์ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1.1) เจดีย์ทรงลังกา หรือเจดีย์สุโขทัยทรงระฆัง เป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพล มาจากศิลปะลังกา ลักษณะโดยรวมของเจดีย์ ประกอบไปด้วย ฐานหน้ากระดานหรือฐานเขียง ในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัสประมาณหนึ่งถึงสองฐาน รองรับฐานปัทมและหน้ากระดานกลมซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป รองรับลวดบัวโค้งระฆังเป็นบัวกลาสสามชั้นของระฆังผายกลมหรือทรงระฆังขนาดใหญ่ มีบัลลังก์ ก้านฉัตร ปล้องไฉนและปลียอด

ภาพที่ 2.3 เจดีย์ทรงลังกาศิลปะสุโขทัย วัดสระศรี อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : นางสาวณัฐฐา คงชัย

นอกจากนี้เจดีย์ทรงลังกายังมีลักษณะพิเศษที่เรียกว่า เจดีย์ช้างล้อม สุโขทัย เป็นเจดีย์ที่มีรูปแบบพิเศษ แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสุโขทัยกล่าวคือ ที่ฐานโดยรอบองค์เจดีย์จะประดับปูนปั้นรูปช้างยืนออกมาครึ่งตัว ซึ่งเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลมาจากลังกา และเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์ในสมัยสุโขทัยเป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลด้านรูปแบบมาจากสถูปวันเวล (Ruvanwell) ณ เมืองอนูราธปุระ ศรีลังกา อันเป็นพระเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งในเกาะลังกา ดังนั้น เจดีย์ช้างล้อมจึงเป็นสัญลักษณ์ขอพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ เจดีย์ช้างล้อมในแคว้นสุโขทัย มีหลักฐานของการก่อสร้างชัดเจนอยู่เพียงสองแห่ง คือ เจดีย์วัดช้างล้อม เมืองสุโขทัย สร้างขึ้นใน พ.ศ. 1927 และเจดีย์วัดสุรศักดิ์ สร้างใน พ.ศ. 1955 (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 195-197)

ภาพที่ 2.4 เจดีย์ทรงลังกาที่ประดับด้วยช้างปูนปั้นโดยรอบฐานเจดีย์

ณ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

1.2) เจดีย์ทรงดอกบัวตูม หรือเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ เป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ของสุโขทัยที่ปรับปรุงมาจากเจดีย์ทรงปราสาทแบบขอมในระยะแรกของอาณาจักร ลักษณะทั่วไป ประกอบด้วยฐานล่างเป็นหน้ากระดานหรือฐานเชิง อยู่ในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัสรองรับฐานบัวประดับลูกแก้วอกไก่หนึ่งฐาน ถัดขึ้นไปเป็นชุดฐานบัวลูกฟักซ้อนกันขึ้นไปสองฐาน ส่วนใหญ่จะอยู่ในผังเพิ่มมุมไม่มียี่สิบ นิยมเรียกฐานบัวชุดนี้ว่าชั้นแว่นฟ้า ถัดขึ้นไปเป็นส่วนเรือนธาตุอยู่ในฐานเพิ่มมุมไม่มียี่สิบเช่นเดียวกับฐาน ส่วนเรือนธาตุมี 2 รูปแบบ คือมี ชุ่มจรณะนำประดับประดิษฐาน พระพุทธรูปทั้งสี่ด้าน และไม่มีชุ่มจรณะนำประดับ ส่วนยอดที่เชื่อมต่อกับเรือนธาตุประกอบด้วย บรรพแกลงและกลีบขนุนรองรับส่วนที่เป็นองค์ระฆัง ซึ่งองค์ระฆังนี้มีลักษณะเป็นพุ่มคล้ายดอกบัวตูม จึงเรียก “พุ่มข้าวบิณฑ์” หรือ “ทรงยอดดอกบัวตูม” เหนือยอดดอกบัวตูมทำเป็นปล้องไฉนเป็นชั้น ๆ ลดหลั่นกันขึ้นไปรองรับปลียอดชั้นบนสุด

ภาพที่ 2.5 เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

1.3) เจดีย์ทรงปราสาทยอด คือเจดีย์ที่มีฐาน และองค์ระฆังสูง ทำเป็นสี่เหลี่ยม บางทีออกแบบให้เป็นคูหาสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ตอนบนเป็นพระเจดีย์ทรงกลมแบบลังกาและเจดีย์องค์เล็ก ๆ ประกอบอยู่ที่สี่มุม นับเป็นสถาปัตยกรรมของพุทธศาสนาแบบสุโขทัยที่เลียนแบบศิลปะลพบุรี ที่มีที่มาจากปรางค์ขอม แต่ปรับรูปทรงให้เป็นปรางค์แบบไทย คือมีทรงสูงชะลูดขึ้นกว่าเดิม

ภาพที่ 2.6 เจดีย์ทรงปราสาท บริเวณวัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : ผู้วิจัย

2) วิหารสุโขทัย

วิหาร คือ อาคารประดิษฐานพระพุทธรูป เป็นอาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส วิหารในสมัยสุโขทัยจึงเป็นอาคารหลัก มีขนาดใหญ่ และมีความสำคัญอยู่ในผังหลักของวัดขนาดใหญ่ มีแบบแผนทางสถาปัตยกรรมและการประดับตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสุโขทัย มีแผนผังตัวอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาเป็นเครื่องไม้มุงด้วยกระเบื้องดินเผาหรือกระเบื้องเคลือบ มีขนาด 4 ห้อง ถึง 9 ห้อง เชื่อว่าวิหารส่วนใหญ่ไม่มีผนัง อาจมีแค่ระเบียงเตี้ย ๆ จึงเรียกว่า “วิหารโถง” วิหารที่มีผนังที่บจะพบการเจาะช่องแสงเป็นริ้วทางตั้ง

ภาพที่ 2.7 วิหารโถง วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

3) มณฑปสุโขทัย

มณฑป คือวิหารประเภทหนึ่งที่มีรูปทรงแบบแผนเป็นของตนเอง พื้นที่ใช้สอยมีค่อนข้างจำกัด นิยมสร้างไว้ประดิษฐานพระพุทธรูปเป็นสำคัญ มณฑปเป็นสถาปัตยกรรมที่นิยมก่อสร้างในสมัยสุโขทัย มีศิลปะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รูปแบบสถาปัตยกรรม

ของมณฑป ในสมัยสุโขทัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ มณฑปพระสี่อิริยาบถ มณฑปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส และมณฑปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ภาพที่ 2.8 มณฑปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา: ผู้วิจัย

2.3.3 การแสดง แสง เสียง ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

จากการสัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ฉัตรดา ยิ้มแย้ม (ฉัตรดา ยิ้มแย้ม, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566) รองผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม ผู้ดูแลการจัดการแสดงแสง เสียง ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในปัจจุบัน ท่านได้ให้รายละเอียดของการแสดงแสง เสียง ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ไว้ดังนี้

การแสดง แสง เสียง ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เริ่มทำการแสดงตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ซึ่งเอกลักษณ์ที่สำคัญของการแสดง คือมีการแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การจุดพลุ และดอกไม้ไฟ พร้อมด้วยการจุดตะคัน เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาในศิลาจารึกที่กล่าวถึง

“การเผาเทียน เล่นไฟ” ของคนในสุโขทัย ซึ่งในแต่ละปีจะมีการจัดการแสดงทั้งหมด 4 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.3.1 การแสดงเนื่องในงานเผาเทียนเล่นไฟ ณ อุทยาน ประวัติศาสตร์

สุโขทัย

เริ่มจัดการแสดงครั้งแรกในปี 2535 ซึ่งก่อนหน้านั้น สันนิษฐานว่าเคยมีการจัดการแสดงมาก่อนหน้านั้น 1 ครั้ง ที่วัดศรีสวย จัดการแสดงด้วยเครื่องแต่งกายเท่าที่มี จากนั้นมีการพัฒนาเรื่อยมา และย้ายมาจัดการแสดงที่บริเวณวัดมหาธาตุจนถึงปัจจุบัน เนื้อหาการแสดงเป็นเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ เริ่มต้นจากการขับไล่ขอม การสถาปนาพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัยในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ประเพณีลอยกระทงอันเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัย และการได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลก ผู้ชมนั่งชมที่บริเวณริมกำแพง เป็นรูปตัวแอล (L) บริเวณริมกำแพงเมือง แล้วหันหน้าเข้าหาโบราณสถาน

เนื่องจากการแสดงชุดดังกล่าวเป็นการแสดงที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัย ซึ่งเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ดังนั้น การจัดแสดงชุดดังกล่าวจึงจัดในพื้นที่ที่สำคัญที่สุดของสุโขทัย นั่นคือ วัดมหาธาตุ ซึ่งมีเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ อันเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยและวิหารที่ตระหง่านที่แสดงความเจริญรุ่งเรืองของราชธานีสุโขทัย

ในประเด็นของการบริหารจัดการ พื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นลานโล่งกว้างเนื่องจากเป็นการแสดงขนาดใหญ่ ใช้นักแสดงจำนวนมาก ดังนั้น พื้นที่ในการแสดงต้องโล่ง กว้าง สามารถมองเห็นภาพรวมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยได้ นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวสามารถติดตั้งอัฒจันทร์ที่นั่งชมการแสดงและรองรับผู้คนได้เป็นจำนวนมาก พื้นที่ดังกล่าวจึงเหมาะสำหรับจัดการแสดง

ภาพที่ 2.9 การแสดง เผาเทียนเล่นไฟ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา: ธุรกิจท่องเที่ยว. (2563, 3 ตุลาคม). ประชาชาติธุรกิจ, ออนไลน์. น. 32

2.3.3.2 การแสดงแสง เสียง ขนาดเล็ก (Mini Light and Sound)

จัดการแสดงทุกวันเสาร์ที่ 1 ของทุกเดือน ณ บริเวณวัดสระศรี เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้ชมฟรี บทที่ใช้แสดงเป็นบทที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดทำขึ้น โดยเสียงบรรยายเนื้อหาประกอบการแสดง (sound) เป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เริ่มต้นจากการขับไล่ขอม การสถาปนาพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัย ในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และการได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลก ในตอนจบของการแสดง เป็นผู้หญิงเดินถือกระทงออกมาเพื่อสื่อถึงประเพณีลอยกระทงอันเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยผู้ชมจะนั่งชมการแสดงบริเวณเกาะที่เป็นอุโบสถของวัดสระศรีหันมาทางวัดโดยใช้พื้นที่บริเวณวิหารและเจดีย์เป็นพื้นที่แสดง

ภาพที่ 2.10 พื้นที่จัดการแสดงแสง เสียง ขนาดเล็ก (Mini Light and Sound) บริเวณวัดสระศรี

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : นางสาวณัฏฐา คงชัย

2.3.3.3 การแสดง แสง เสียง เนื่องในวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

การแสดง แสง เสียง เนื่องในวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จัดขึ้นในวันที่ 17 - 19 มกราคม ของทุกปี ณ บริเวณลานพ่อขุน ภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เนื้อหาการแสดง เป็นการเชิดชูพระปรีชาสามารถของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ความพิเศษของงานนี้คือมีการชนช้าง โดยนำช้างจริงมาใช้ในการแสดง

2.3.3.4 การแสดง แสง เสียง ประเพณีลอยกระทง เรื่องท้าวศรีจุฬาลักษณ์

จัดขึ้นบริเวณเกาะกลางน้ำ ณ วัดสระศรี เนื้อหาการแสดงอิงตามตำหรับ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ผู้หญิงที่มีความฉลาด เข้าถวายตัวกับพระร่วง และการประดิษฐ์กระทงเพื่อมาใช้ในประเพณีการลอยกระทง จุดเด่นของการแสดงชุดนี้ คือ จะมีการลอยเรือของชาวบ้านเป็นขบวนเรือ โดยผู้ชมนั่งชมจากระยะไกลอยู่บริเวณถนน มองเข้าไปในเกาะกลางน้ำของวัดสระศรี

จากเนื้อหาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการแสดงที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คือ มีการใช้พื้นที่การแสดงหลากหลายพื้นที่ภายในอุทยานประวัติศาสตร์

โดยเลือกโบราณสถานที่มีความสำคัญและมีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ วัดมหาธาตุ วัดสระศรี วัดศรีสวาย อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง จัดแสดงในเวลาากลางคืน บทการแสดงเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ และบุคคลสำคัญในสมัยสุโขทัย มีการใช้เทคนิคพิเศษด้าน แสง โดยมีการใช้ไฟสำหรับการแสดงส่องไปยังโบราณสถาน มีการจุดตะคันหรือคบไฟ และดอกไม้ไฟ ในการแสดง เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกที่ว่า “เผาเทียน เล่นไฟ” เครื่องแต่งกายเป็นชุดไทยแบบประเพณีนิยมและแต่งกายให้สอดคล้องกับยุคสมัยและฐานะของตัวละครเสียงที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นบทบรรยายประกอบดนตรีที่เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ในบทการแสดง มีการใช้สัตว์เข้ามาร่วมแสดงด้วย เช่น ช้าง เป็นต้น อุปกรณ์ประกอบการแสดงเป็นอุปกรณ์ที่มีความหมายนัยตรง เพื่อบ่งบอกบทบาทของตัวละคร เช่น ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ถือกระบอง ชาวบ้านถือกระบุงกระจาด เด็ก ๆ วิ่งเล่นด้วยม้าก้านกล้วย เป็นต้น ที่นั่งของผู้ชมจะแยกขาดออกจากสถานที่แสดง เพื่อให้ผู้ชมเห็นการแสดงและฉากหลังที่เป็นโบราณสถานอย่างชัดเจน

รูปแบบการแสดงดังกล่าว สอดคล้องกับที่ ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด ได้กล่าวถึงหลัก การแสดง แสง เสียง ไว้ว่า

การแสดงแสงเสียง ในประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นการแสดงที่จัด ในเวลาากลางคืน ใช้เทคนิคแสง เสียง ชับเน้นความยิ่งใหญ่ เล่าเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ของพื้นที่ บุคคล ชุมชน ของพื้นที่ โดยมีฉากหลังเป็น ซากปรักหักพังหรือปูชนียสถานของสถานที่นั้น ๆ มีนาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์พื้นบ้านมาประกอบการแสดง ซึ่งใช้นักแสดงจำนวนมาก (ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด, 2557: 21)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปรูปแบบของการแสดงกับโบราณสถาน ภายในอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันได้ว่า มีลักษณะการแสดงที่ให้ความสำคัญกับเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญในพื้นที่ มาจัดทำเป็นบทการแสดง ใช้โบราณสถานที่มี สถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปะสุโขทัยเป็นฉากหลัง ประกอบกับการใช้เทคนิคพิเศษ อันได้แก่ การใช้แสงไฟสีต่าง ๆ ส่องไปยังโบราณสถาน มีการใช้ตะคัน คบเพลิง และการจุดดอกไม้ไฟ

เพื่อสร้าง ความน่าสนใจ ชับเน้นความยิ่งใหญ่ อีกทั้งยังมีการสอดแทรกนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นบ้านไว้ในการแสดง มีการใช้นักแสดง และใช้งบประมาณจำนวนมาก

จากข้อมูลในหัวข้อ การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จะเห็นได้ว่าการแสดงที่เกิดขึ้นภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในปัจจุบันเป็นการแสดงที่ให้ความสำคัญกับเรื่องราวและบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทดลองสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ที่แตกต่างไปจากรูปแบบการแสดงที่ปรากฏภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าว สามารถสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ในรูปแบบนาฏศิลป์เชิงทดลอง (Experimental Dance) มีบทการแสดงที่ไม่เน้นเรื่องราว นำเสนอถึงสัจธรรมของสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน รูปร่าง (Shape) รูปทรง (Form) และรูปตั้ง ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในทางประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยใช้ลีลานาฏศิลป์ร่วมสมัยในการนำเสนอ ดังจะกล่าวถึงกระบวนการสร้างสรรค์ต่อไป ในบทที่ 4

2.4 ผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยศึกษาแนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ซึ่งแบ่งตามองค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 ประการ ดังนี้

2.4.1 บทการแสดง

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับบทการแสดง จำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

2.4.1.1 การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ คนตีศรีอยุธยา

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ คนตีศรีอยุธยา จัดการแสดงขึ้นเพื่อทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติเป็นปีที่ 50 พ.ศ. 2538 ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้กำกับการแสดง (ศรียา หงส์ยี่สิบเอ็ด, 2557: 22)

จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงบทบาทการแสดงเรื่องคนตีศรีอยุธยา ไว้ว่า

มีการนำภาษาทางวรรณคดีเข้ามาใช้ผสมผสานหลายรูปแบบ ได้แก่ บทสนทนาที่เป็นคำพูดที่ใช้การเล่าเรื่องขึ้นเป็นระยะมีทั้งคำบรรยายเป็นภาษาไทยที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองนำเสนอเรื่องราวของบุคคลที่เป็นคนตีศรีอยุธยา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ ที่น่าภาคภูมิใจหรืออาจเป็น บุคคลที่ได้กอบกู้กรุงศรีอยุธยา สร้างความเจริญรุ่งเรืองมาให้การประพันธ์ บทการแสดง พบว่า มีการใช้วิธีการย่อประวัติศาสตร์ลงมา เป็นบทการแสดง ให้อยู่ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยแบ่งการนำเสนอ ออกเป็น 9 ฉาก ตามลำดับของเรื่องราวของกษัตริย์องค์ที่สำคัญเป็นหลัก (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2559: 63)

จากการศึกษาบทบาทการแสดงของผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทการแสดงที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่

2.4.1.2 นาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา

การแสดงชุดนี้ เป็นผลงานดุष्ฎินิพนธ์ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2557 บทการแสดงนำเสนอเฉพาะ คำสำคัญ (Keyword) ไม่นั้นเรื่องราว ดังที่ ธรากร จันทนะสาโร ได้กล่าวถึงการแสดงชุดไตรลักษณ์ ที่เป็นการแสดงแบบเน้นแนวคิด (Conceptual) ไว้ว่า “การแสดงชุดนี้ใช้วิธีการทำงานกับคำสำคัญ (Keyword) คือ คำว่า ช้า (Slow) โดยใช้ความช้าสะท้อนความคิดของคนรุ่นใหม่ที่มีส่วนใหญ่มองว่า เมื่อก้าวถึงศาสนาพุทธมักเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย ดังนั้น ความน่าเบื่อหน่ายจึงสะท้อนผ่านการใช้ท่าทางที่เชื่องช้า ค่อยเป็นค่อยไป เพื่อขยายภาพของความน่าเบื่อเหล่านั้นให้ชัดเจนขึ้น” (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2565)

ภาพที่ 2.11 ผลงานดุซวินิพนธ์ นาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา
ที่มา : ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 350

จากการศึกษาการแสดงชุดดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการ
สร้างสรรค์บทรการแสดงที่มีลักษณะไม่เน้นเรื่องราวและทำงานกับความสำคัญ (Keyword)

2.4.1.3 เปราะ : FRAG [MENT]

งานทดลองชุด เปราะ : FRAG [MENT] เป็นงาน “ศิลปะสื่อแสดง” (Performance Art) โดยกลุ่ม กู้ตแต่ง แอสโซซิเอชัน (Goodthank Association) จัดแสดงในงานเทศกาล
ละครกรุงเทพ เมื่อวันที่ 28 - 29 พฤศจิกายน 2564 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
บทรการแสดงชุดดังกล่าวมีกรอบแนวคิด ดังที่ ณัฐวัฒน์ สิริธิ ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า

การแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่ผสมผสานสื่อหลากหลายซึ่งเป็นตัวบทเฉพาะ
การณของการสื่อสารภายใต้แนวคิดของความสมบูรณ์แบบซึ่งแทรกอยู่
ระหว่างสภาวะความตายสู่ความไร้หมาย เป็นประเด็นในการกำหนดแนวคิด
เพื่อการสร้าง ปฏิสัมพันธ์ของตัวบท วรรณกรรม นาฏกรรม การเคลื่อนไหว
แสง เสียง ดนตรี พื้นที่ วัสดุสำเร็จรูป ที่อยู่ร่วมพื้นที่และเวลา
เพื่อสร้างประสบการณ์รับรู้ ความหมายของชีวิต ผ่านตัวตน โดยการ
“เปิดเผย” และ “ปกปิด” สู่อารตระหนักถึงความหมาย ของการดำรงอยู่
ระหว่างการเผชิญหน้ากับสภาวะจำลองของความไร้หมาย สื่อสารแนวคิด
โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนทัศนคติ และการตีความความคิดผ่านการซ่อม

และสื่อสาร กับกลุ่มนักแสดง (Performers) ที่นำไปสู่ประสบการณ์
ของแต่ละคน (ณัฐวัฒน์ สิทธิ, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2565)

ภาพที่ 2.12 ผลงานศิลปะสื่อแสดงชุด เปราะ : FRAG [MENT]
ที่มา : พรภาณู กิรัตยาภรณ์

จากการศึกษาบทการแสดงชุดเปราะ : FRAG [MENT] ที่มีลักษณะไม่เน้นเรื่องราว
ทำงานกับคำสำคัญ การสังเกตการณ์สิ่งที่ปรากฏขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกันของ นักแสดง พื้นที่
และประสบการณ์ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้ในการออกแบบบทการแสดงที่สอดคล้องกับพื้นที่
เน้นแนวคิดและคำสำคัญสำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และในฐานะนักแสดง ผู้วิจัยคาดว่าจะนำการบวนการในการสร้างสรรค์
ผลงานที่ใช้ประสบการณ์ของผู้แสดงที่ปฏิสัมพันธ์กับบท ดนตรี พื้นที่ วัสดุ มาใช้เป็นแนวทางในการ
สร้างสรรค์ลีลานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ต่อไป

จากการศึกษาการแสดงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์บทการแสดงผู้วิจัยนำข้อมูล
ดังกล่าวไปใช้ในการออกแบบบทการแสดงต่อไป

2.4.2 พื้นที่การแสดง

2.4.2.1 การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง คนตีศรีอยุธยา

จिरายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการใช้พื้นที่การแสดงใช้การแสดงชุดดังกล่าวที่จัดขึ้น ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไว้ว่า

การใช้พื้นที่โบราณสถาน ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้กำกับการแสดงได้ให้ความเคารพต่อสถานที่ปูชนียสถาน โดยไม่จัดการแสดงบริเวณหน้าพระประธาน ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ผู้คนให้ความเคารพ ใช้วิธีเบี่ยงไปใช้พื้นที่ส่วนอื่นแทน สำหรับบริเวณพระประธาน ได้มีการออกแบบการแสดงให้สอดคล้องกับพื้นที่ คือ เป็นบทการแสดง ที่แม่กับลูกนั่งไหว้พระและนั่งคุยกัน (จिरายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2566)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้ยกตัวอย่าง การสร้างสรรค์การแสดงที่สอดคล้องกับเรื่องราวของพื้นที่ในการแสดงชุดนี้ ไว้ว่า

ภายในวัดไชยวัฒนารามปรากฏเจดีย์ที่เชื่อว่าเป็นเจดีย์ที่บรรจุอัฐิเจ้าฟ้ากุ้ง ผู้เป็นกวีในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ดังนั้น ในบทการแสดง จะมีการกล่าวถึงเจ้าฟ้ากุ้ง โดยใช้วรรณคดีเรื่องกาพย์ทำนนิพนธ์ขึ้น เป็นสัญลักษณ์ในการเล่าถึงชีวประวัติความรักของท่าน และการแสดงในส่วนนี้อยู่ในบริเวณเจดีย์ดังกล่าว เมื่อตัวละครจบชีวิตลงจึงหายเข้าไปหลังเจดีย์ เพื่อสื่อว่าเจดีย์แห่งนี้เป็นที่เก็บอัฐิของท่าน (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2565)

จากการศึกษาการออกแบบพื้นที่การแสดงชุดดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์พื้นที่การแสดงที่ให้ความเคารพต่อสถานที่และคำนึงถึงเรื่องราวในพื้นที่เป็นสำคัญ

2.4.2.2 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากสถาปัตยกรรมของมหาสถูปบุโรพุทโธ

การแสดงชุดนี้ เป็นผลงานดุซงึนนิพนธ์ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุซงึนบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2561 โดยนำเสนอแผนผังของ มหาสถูปบุโรพุทโธบนเวทีการแสดง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การออกแบบฉากและพื้นที่ ได้คำนึงถึงแผนผังและโครงสร้างทาง สถาปัตยกรรม ในมุมมองทางด้านทัศนศิลป์ (Visual Arts) ประกอบกับ แนวคิดการลดทอน (Minimalism) โดยให้ความสำคัญกับภาพที่จะปรากฏ ต่อสายตาผู้ชม แต่ยังคงคำนึงถึงสัดส่วนที่ไม่บดบังการเคลื่อนไหวของผู้แสดง เมื่อจัดวางในโรงละครประกอบกับการจัดแสงจึงทำให้เกิดภาพลวงตาที่ทำให้ผู้ชม เห็นโครงหลักในลักษณะที่ลอยขึ้นมาจากพื้นเหมือนกับภาพ 3 มิติ กล่าวได้ว่า เป็นฉากประกอบการแสดงในรูปแบบของโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม เพื่อสื่อถึงแผนผังของมหาสถูปบุโรพุทโธโดยลดทอนจากแผนผังแบบเต็มเส้น ของแผนผังบางส่วนได้ถูกละไว้เพื่อให้ผู้ชมได้เกิดจินตนาการและลดทอนเพื่อ สร้างพื้นที่สำหรับการเคลื่อนไหวของนักแสดง (จิตติมา อ่องทอง, 2561: 306-307)

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะนำการบูรณาการกับ สถาปัตยกรรมและทัศนศิลป์มาใช้ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

2.4.2.3 แม่น้ำของแผ่นดิน

การแสดงแม่น้ำของแผ่นดินเป็นตัวอย่างของการใช้พระบรมมหาราชวังเป็นฉากหลังแล ะมีการสร้างฉากเพิ่มเติมฉากเข้าไปในการแสดง ดังที่นางพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า

การแสดงแม่น้ำของแผ่นดิน (River of King) เน้นไปที่การออกแบบ และการวาดลวดลายพระราชวัง ขึ้นมาใหม่ ในรูปแบบของ อ.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) พ.ศ. 2554

ซึ่งถูกจำลองขึ้นเพื่อใช้ในการแสดงโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ รูปแบบของฉากที่ศิลปินได้ออกแบบเป็นคนละสไตล์กับฉากหลัง ซึ่งเป็นพระบรมหาราชวังและวัดพระแก้ว ผลที่ได้ ทำให้เกิดการขัดกันระหว่างฉากพระราชวังในการแสดงกับภาพหลังที่เป็นพระบรมหาราชวังของจริง (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2565)

จากเนื้อความที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างของการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ที่มีได้คำนึงถึงสถานที่ และการให้ความเคารพต่อสถานที่ และยังเป็นการลดความสำคัญของสถานที่ที่ใช้ประกอบการแสดงให้เป็นเพียงฉากหลังเท่านั้น ซึ่งในการแสดงเฉพาะที่ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมี 2 ส่วน คือ เรื่องราวของสถานที่นั้น ๆ และรูปแบบของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่การแสดงทั้ง 3 ชุด ผู้วิจัยคาดว่าจะนำข้อมูลข้างต้นไปใช้ในการออกแบบพื้นที่การแสดงต่อไป

2.4.3 ลีลานาฏศิลป์

2.4.3.1 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด เดอะวิทรูเวียนแมน

การแสดงชุดนี้ เป็นผลงานดุซงึนนิพนธ์ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2554

ธนกร สรรยัรวราภิกู ได้กล่าวถึง การออกแบบลีลานาฏศิลป์ของการแสดงชุดนี้ ไว้ดังนี้

การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ออกแบบให้นำเสนอรอบทิศทาง ไม่ได้ นำเสนอการแสดงเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นได้นำแนวคิดทางนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่เข้ามาส่งเสริมผลงานการแสดงโดยใช้เทคนิคการเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) ในการแสดง องค์ที่ 1 ช่วงที่ 4 ที่นักแสดงได้นำแผ่นหลังประกบกันและพัฒนาสู่ลีลา รวมถึงแนวคิดทำน้อยได้มาก (Less is more) ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ลีลาท่าทาง

ในชีวิตประจำวันมาพัฒนาออกแบบลีลานาฏศิลป์ชุดนี้ (ธนกร สรรย์วาริฎฐ, 2560: 444)

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ด้วยแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) และการใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันมาออกแบบลีลานาฏศิลป์ในครั้งนี้

ภาพที่ 2.13 ผลงานดุษฎีนิพนธ์ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด เดอะวิทรูเวียนแมน
ที่ใช้ลีลานาฏศิลป์การเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์
(Body Contact Improvisation)

ที่มา : ธนกร สรรย์วาริฎฐ, 2560: 381

2.4.3.2 ซาโลเม นางผู้เต้นระบำเพื่อขอหัว (Salome Dancing for the Head)

การแสดงชุดนี้ จัดแสดง ณ โรงละครแบล็ค บ็อกซ์ เธียเตอร์ (Black box theatre) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จัดการแสดงในระหว่างวันที่ 17 - 19 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดย นราพงษ์ จรัสศรี (ชนิษฐา บุตรเจริญ, 2564:92)

ลีลานาฏศิลป์ในการแสดงชุดนี้ ผู้วิจัยศึกษาลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) ดังที่นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ ไว้ว่า

บทการแสดงของเรื่องนี้เริ่มต้นด้วยการเดินทางใช้การเดินทาง เป็นแนวคิดหลักของนักแสดงเพราะฉะนั้นนักแสดงในบทบาทเดินทางตั้งแต่ ระเบียบของโรงละครลงบันไดและเดินผ่านเวที จากขวาไปซ้าย ซึ่งจะวกวน ไปตามต้นไม้ บ่อน้ำ และโรงศพ ซึ่งเป็นฉากที่ประกอบในเรื่อง (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, วันที่ 29 พฤศจิกายน 2565)

จากการศึกษาการแสดงชุดดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่าน่าจะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ ลีลานาฏศิลป์ให้มีลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่โบราณสถาน ต่อไป

2.4.3.3 เดอะ ฟอล ดานซ์ (The fall dance) โดย พิน่า บาวซ์ (Pina Bausch)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการแสดง ชุด เดอะ ฟอล ดานซ์ (The fall dance) โดย พิน่า บาวซ์ (Pina Bausch) จากสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ซึ่งพื้นที่การแสดงในชุดการแสดงดังกล่าว ใช้พื้นที่ในสวนสาธารณะสำหรับการแสดง ผู้วิจัยสนใจ ในการใช้ลีลานาฏศิลป์กับพื้นที่การแสดงรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการแสดงในพื้นที่โล่ง การแสดง บนชั้นบันได การแสดงในพื้นที่ต่างระดับ เป็นต้น ซึ่งการออกแบบท่าทางที่ใช้เทคนิคเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ การทำซ้ำ (Repetitive) ในพื้นที่ที่แตกต่างเป็นลักษณะเฉพาะของการแสดงชุดนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาการแสดงชุดดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะนำไปใช้เรื่องการออกแบบ ลีลานาฏศิลป์ในพื้นที่การแสดงที่นอกเหนือไปจากพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

2.4.4 การคัดเลือกนักแสดง

2.4.4.1 การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง คนตีศรีอยุธยา

การแสดงแสง เสียง ประกอบจินตภาพ คนตีศรีอยุธยา ใช้นักแสดง ชาย-หญิง เป็นนักแสดงสมทบที่เป็นสื่อสัญลักษณ์ (Symbolic) แสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหลัก ในแต่ละฉาก นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้กล่าวถึง ทักษะของนักแสดงในการแสดงชุดดังกล่าว อีกว่า

นักแสดงที่มีทักษะเฉพาะ ยกตัวอย่างในฉากที่กล่าวถึงกายภาพเหนือพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ได้มีการจำลองการพายเรือพระราชพิธีมาไว้ในการแสดง ดังนั้น จำเป็นต้องใช้นักแสดงที่มีทักษะเฉพาะ จึงต้องใช้ทหารเรือที่มีทักษะการพายเรือพระราชพิธีมาร่วมแสดงในฉากดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับบทและมีความสมจริง (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการศึกษาการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ชุด คนดีศรีอยุธยา เรื่องการคัดเลือกนักแสดงที่มีประสบการณ์และทักษะที่เป็นเฉพาะผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดงในผลงานสร้างสรรค์สำหรับวิจัยฉบับนี้โดยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะและประสบการณ์เฉพาะ

2.4.4.2 เปราะ : FRAG [MENT]

ผู้วิจัยศึกษาองค์ประกอบของการคัดเลือกนักแสดงจากการแสดงชุด เปราะ : FRAG [MENT] ใช้นักแสดงจำนวน 9 คน นักออกแบบเสียง 1 คน นักดนตรี 5 คน คนเล่าเรื่อง 1 คน นักร้อง 1 คน ตามที่ ณัฐวัฒน์ สิทธิ ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของนักแสดงในการแสดงชุดนี้ไว้ว่า

นักแสดง ทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดแกนหลักของการแสดงที่ถูกตีความด้วยตัวนักแสดงเองผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายสัมพันธ์กับพื้นที่วัสดุสำเร็จรูป (Readymade Object) ผสมผสานกับรูปแบบการสื่อสารผ่านร่างกายที่เป็นโซมาติก¹ (Somatic) ซึ่งเน้นการรับรู้และประสบการณ์ทางกายภาพภายใน “ร่างกายตามการรับรู้จากภายใน” จากการสำรวจสภาวะภายในของผู้แสดงที่สัมผัสกับสภาวะแวดล้อมภายนอกจึงเป็นขั้นตอนในการสื่อสารสาระที่นักแสดงพบระหว่างทำการแสดงร่วมกับการเคลื่อนไหวร่างกาย ที่อิงอาศัยรูปแบบของการเดินร่วมสมัยเพื่อสื่อสาร

¹ การเคลื่อนไหวร่างกายที่ประเภทหนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ อารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านร่างกายด้วยการเคลื่อนไหว

กับผู้ชมที่รับรู้การแสดงในรูปแบบที่เป็นการสังเกตภายนอกของการเคลื่อนไหว (ณัฐวัฒน์ สิทธิ, 2565: 41-42)

จากการศึกษาการแสดงชุดดังกล่าวในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในนักแสดงของการแสดงชุดนี้ พบว่า นักแสดงเป็นเพียงสื่อสัญญาณทางความคิดที่ทำให้เคลื่อนไหวร่างกายผ่านการสังเกตจากภายในที่สอดคล้องสัมพันธ์กับบุคคลและสภาวะแวดล้อมภายนอก ดังนั้นสถานะทางเพศสภาพจึงถูกลดทอนลงและไม่ได้นำเสนอออกมาอย่างชัดเจน จึงทำให้จากการศึกษาคัดเลือกนักแสดงชุดดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้ในผลงานสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ อนุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยการไม่ระบุเพศนักแสดง และไม่เจาะจงรูปร่าง ลักษณะของนักแสดง และนักแสดงเป็นสื่อสัญญาณทางการแสดงที่เผยให้เห็นพื้นที่ว่างของสถานที่และสถาปัตยกรรม

2.4.5 เครื่องแต่งกาย

2.4.5.1 พาร์ฟุ่ม (Parfume)

การแสดงชุด พาร์ฟุ่ม (Parfume) สร้างสรรค์โดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายในการแสดงนี้ไว้ว่า “เครื่องแต่งกายมีความกลมกลืนกันในเรื่องของสีชุดที่เป็นสี Earth Tone ส่วนรูปแบบของชุดมีการแยกชาย-หญิงอย่างชัดเจน” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2566)

จากการศึกษาชุดการแสดงพาร์ฟุ่ม (Parfume) ผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้ในการออกแบบ เครื่องแต่งกายการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ อนุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ให้มีความกลมกลืนกับพื้นที่

2.4.5.2 จิตวิญญาณแห่งบูรพา (Spirit of Asia)

จิตวิญญาณแห่งบูรพา (Spirit of Asia) เป็นการแสดงในพิธีเปิด การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ (Asian Games) ครั้งที่ 13 พ.ศ. 2541 จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการแสดงนี้ไว้ว่า “เป็นการแสดงที่นำเสนอให้เห็นถึงคุณค่าที่ก่อเกิดจากอารยธรรมที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์นับพันปี” (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2554: 162)

การออกแบบเครื่องแต่งกายในการแสดงชุดนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า “เครื่องแต่งกายมีความกลมกลืนกันในด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่ออกแบบเครื่องแต่งกายซึ่งเป็นชุดนานาชาติ โดยใช้เทคนิคการพันผ้าเป็นหลักในการออกแบบ” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการศึกษาการแสดงชุดดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่าจะนำวิธีการออกแบบเครื่องแต่งกายที่มีความกลมกลืนกันของชุดการแสดงไปใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับผลงานสร้างสรรค์ในงานวิจัยฉบับนี้

ภาพที่ 2.14 จิตวิญญาณแห่งบูรพา (Spirit of Asia)

ที่มา : นราพงษ์ จรัสศรี

2.4.6 เสียงและดนตรีประกอบการแสดง

2.4.6.1 การแสดงวรรณคดีจินตภาพ ลิลิตพระลอ ของ นราพงษ์ จรัสศรี

การแสดงวรรณคดีจินตภาพ ลิลิตพระลอ ของ นราพงษ์ จรัสศรี จัดการแสดงเมื่อ พ.ศ. 2549 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการบรรเลงดนตรี และการใช้เสียงร้องแบบดั้งเดิมในการแสดงชุดนี้ไว้ว่า

ในการแสดงชุดนี้ ใช้เสียงร้องสด (voice) ใช้เสียงของผู้ชาย ร้องเป็นเสียงผู้หญิง ในทำนองเพลงยวนเคล้า เพื่อสร้างเสียงบรรยากาศ บ่งบอกถึงภูมิประเทศทางภาคเหนือของไทย นอกจากนี้ในฉากพระลอขึ้นช้าง ได้มีการนำขลุ่ยซुरิงซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของประเทศอินโดนีเซียเข้ามาใช้ เพื่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการศึกษาเสียงและดนตรีของการแสดงชุดดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเสียงและดนตรีที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศของพื้นที่การแสดง ต่อไป

2.4.6.2 คอนเทมโพรารี วิซวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life)

การแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อนำไปแสดงในงาน “First ASEAN Dance Festival” ในปี ค.ศ.1990 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย สร้างสรรค์การแสดง โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย (เอก อรุณพันธ์, 2556: 1)

เสียง และดนตรีประกอบการแสดง นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวว่า “ออกแบบโดยใช้นักดนตรีเพียง 1 คนที่สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิด ได้แก่ ซอฮู้ ซอด้วง ขลุ่ย ฉิ่ง เตี๋ยวง เครื่องดนตรีไทย เครื่องสายได้หลายชนิด” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ จิรายุทธ พนมรักษ์ ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงรูปแบบการบรรเลงดนตรี ในการแสดงชุดนี้ไว้อีกว่า “นักแสดงใช้เครื่องดนตรีไทยเพียง 2-3 ชิ้น แต่ก็มีควมไพเราะ มีการเคลื่อนไหวของนักแสดงในความเงียบและเปลี่ยนดนตรีไปตามอารมณ์ของการแสดง” (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการศึกษาการแสดงชุดนี้ พบว่า ทักษะของนักดนตรีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบเสียงและดนตรี ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้เป็นแบบอย่าง ในการคัดเลือก นักดนตรี

และนักประพันธ์ดนตรีที่มีความสามารถหลากหลาย และมีประสบการณ์ในการประพันธ์เพลงสำหรับการแสดงเฉพาะที่

2.4.7 แสงประกอบการแสดง

2.4.7.1 บ้านสายลม (A private home in Bangkok embraces the wind - Baan Sailom)

วีดิทัศน์การแสดงชุดบ้านสายลม เผยแพร่ในช่องทางออนไลน์ ทางยูทูป (YouTube) ในช่อง นาวเนส (Nowness) ซึ่งเป็นช่องที่นำเสนอวีดิทัศน์ศิลปะการแสดงจากทั่วโลก การแสดงชุดบ้านสายลม นำเสนอออนไลน์ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565 เป็นการนำเสนอสถาปัตยกรรมของบ้านผ่านเรื่องเล่า (Narrative) ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย นำผู้ชมสำรวจส่วนต่าง ๆ ของบ้านไปพร้อมกับการเล่าเรื่อง ใช้แสงธรรมชาติที่ส่องผ่านตัวบ้านที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เฉพาะ ทำให้เกิดแสงเงาลงบนตัวบ้าน

ภาพที่ 2.15 คิวอาร์ทีโค้ด (QR CODE) การแสดงชุดบ้านสายลม

ที่มา : ผู้วิจัย

จากการศึกษาผลงานดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแสงที่เป็นแสงธรรมชาติ และเงาที่ตกกระทบลงบนโบราณสถาน ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

2.4.7.2 โฆษณาฟิล์มสีฟูจิ สีสันแห่งโลกตะวันออก (2535)

โฆษณาฟิล์มสีฟูจิ สีสันแห่งโลกตะวันออก ออกอากาศในปี พ.ศ. 2535 ออกแบบลีลานาฏศิลป์ในโฆษณาชุดนี้ โดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี การใช้แสงที่ปรากฏโฆษณา ดังที่จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการใช้แสงธรรมชาติไว้ว่า

การถ่ายทำการแสดงชุดนี้เริ่มขึ้นในเวลาเช้า เพราะมีฉากหนึ่ง
ที่ผู้แสดงใส่เล็บทองเหลือง การถ่ายภาพจับเฉพาะมือให้เห็นแสงเงิน
แสงทองเรื่อยไปจนเห็นเงาของมือดูเหมือนนกกางปีกบินทอดไปบนศิลาประ
กอบขึ้นเป็นปราสาท การแสดงชุดนี้ถ่ายทำเรื่อยไปตั้งแต่เช้าจนจบจนพลบค่ำ
เพื่อใช้แสงธรรมชาติเล่นกับสีสังเคราะห์แต่งกายของผู้แสดง นอกจากนี้
แสดงธรรมชาติแล้วยังมีการจัดแสงในห้องครรภคฤห ตลอดจนช่องประตู
ปราสาทหินทำให้เกิดเงาบนตัวนักแสดง (จिरายุทธ พนมรักษ์, 2554: 73-74)

จากการศึกษาชุดการแสดงดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้เป็นแบบอย่าง
ในการออกแบบแสง ที่มาจากธรรมชาติ และการใช้แสงเงาในการแสดงกับโบราณสถานต่อไป

ภาพที่ 2.16 คิวอาร์ทโค้ด (QR CODE) โฆษณาฟิล์มสีฟูจิ สีสันแห่งโลกตะวันออก (2535)

ที่มา : ผู้วิจัยวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.4.8 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

2.4.8.1 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏศิลป์ของ นราพงษ์ จรัสศรี

การแสดงชุดนี้ เป็นผลงานดุซงึนนิพนธ์ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุซงึนบัณฑิต
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2563

อำมรงค์ บุญราช ได้กล่าวถึงการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงในชุดการแสดงนี้
ไว้ว่า

ผู้วิจัยออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยการคำนึงถึงบทบาทการแสดงและความหมายขององค์การแสดงในแต่ละองค์ เช่น มีการใช้เก้าอี้ โดยให้นักแสดงนั่งในบทบาทคุณสมบัติศิลปินและมีการใช้พู่กันและแก้วใส่สี เพื่อให้นักแสดงออกมาทาสีทั้ง 7 สี ที่สะท้อนคุณสมบัติการเป็นนาฏยศิลปิน ของนราพงษ์ จรัสศรี (ฉำรงค์ บุนนาค, 2563: 405)

2.4.8.2 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติของกรรมการในอุดมคติที่ใช้พิจารณาผลงานด้านนาฏศิลป์

การแสดงชุดนี้ เป็นผลงานดุซมิญพันธ์ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุซมิญบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2564

ในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวถึงการเลือกใช้อุปกรณ์ในการสื่อสารการแสดง ไว้ว่า

อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นการออกแบบชิ้นใหม่และนำเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาประยุกต์กับรูปแบบการแสดง โดยคำนึงถึงบทบาทการแสดงเป็นสำคัญในเชิงประโยชน์ใช้สอยและเชิงสัญลักษณ์ประกอบกับการเคลื่อนไหวลีลานาฏศิลป์เพื่อสื่อความหมาย ได้แก่ ทรายั่ง จำลองใช้ประกอบลีลาการประกอบภาพเงาทรายั่งในฉากอาร์มภาพ และการใช้คานหาบ ซึ่งมีคุณสมบัติด้าน 1 ใช้เป็นตัวแทนของทรายั่ง สัญลักษณ์แห่งความยุติธรรม สำหรับนำเสนอกระบวนการทาง ความคิดที่ต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินซึ่งอาจตกในสภาวะลังเลและมีความเสี่ยงในการทุจริต ความสมดุลหรือความเอนเอียงได้ซึ่งยังไม่ปรากฏในการแสดงผลงานสร้างสรรค์ชุดใดมาก่อน (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 433)

2.4.8.3 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการสร้างสรรค์งานของศิลปิน ทางด้านนาฏศิลป์ในสังคมอุดมคติ

การแสดงชุดนี้ เป็นผลงานดุष्ฎินิพนธ์ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุष्ฎินิพนธ์ิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2564

อุปกรณ์ประกอบการแสดงถูกออกแบบตามความเหมาะสมของบทบาทการแสดงเป็นหลัก โดยเน้นการสื่อความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในองก์ 1 ใช้ถ้วยรางวัล และ โปเตียม เพื่อสื่อความหมายถึงการสนับสนุน และในองก์ที่ 4 คัดลอกผลงาน โดยใช้เก้าอี้โลกเซอร์ (Lecture) และรูปเล่มวิทยานิพนธ์ เพื่อสื่อความหมายถึงการคัดลอกผลงาน อีกทั้งใช้บันไดเพื่อสื่อความหมายถึงตำแหน่งหรือชั้นของผู้คนในสังคมอีกด้วย (ภูวนัย กาพวงศ์, 2564: 327)

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้ง 3 ชุด ผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบอุปกรณ์ในงานวิจัยฉบับนี้ ต่อไป

2.5 ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมถึง คนในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ในประเด็นรูปแบบองค์ประกอบการแสดง ทั้ง 8 ประการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1 การออกแบบบทบาทการแสดง

การออกแบบบทบาทการแสดง สำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีผู้ให้ความคิดเห็นซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ร้สวรรณ อติศัยภารดี ได้ให้ความเห็นว่า การออกแบบบทบาทการแสดง ไว้ว่าต้องเริ่มต้นจากแนวความคิดหลักและการเลือกพื้นที่เป็นสำคัญ คือ

การออกแบบบทการแสดง ต้องเริ่มจากแนวความคิดเป็นสำคัญ บทการแสดงต้องสอดคล้องกับแนวความคิดเนื้อเรื่องมีความเกี่ยวข้องเกี่ยวพัน กับสถานที่ ที่เลือกในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และต้องคำนึงถึงข้อจำกัด ทางวัฒนธรรมด้วย เช่น ข้อห้ามกับโบราณสถาน เช่น การไม่ป็นป้าย การไม่ลบหลู่สถานที่ การให้เกียรติสถานที่ เป็นต้น (รัฐภรณ์ อติศัยการดี, **สัมภาษณ์**, 15 มกราคม 2566)

ขณะที่ ญัฐภรณ์ บัญศิริ ได้แสดงความเห็นถึง การออกแบบบทการแสดงว่า ควรออกแบบบทการแสดงมาจากพื้นที่เป็นสำคัญ บทการแสดงควรเปิดประสบการณ์การรับรู้ให้ผู้ชม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้สร้างสรรค์ ควรออกแบบบทจากพื้นที่ เน้นสร้างปรากฏการณ์ การรับรู้ ความรู้สึกผู้ชม เช่น มุมมองกับมิติการทับซ้อนของวัตถุที่รวมไปถึงความหมายร่องรอยการกลืนกลายของลักษณะทางศิลปกรรมในแต่ละยุคสมัยผ่านเจดีย์ทรงต่าง ๆ บรรยากาศและช่วงเปลี่ยนของแสงที่สะท้อน นัยช่วงเวลา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็นต้น นำเสนอสถานการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ผู้ชมสามารถเป็นผู้กำหนดการรับรู้ได้เอง (ญัฐภรณ์ บัญศิริ, **สัมภาษณ์**, 16 มกราคม 2566)

รุ่งนภา ฉิมพุม ได้แสดงทรรศนะเรื่องการออกแบบบทแสดงในงานวิจัยฉบับนี้ว่า “บทการแสดงควรมีรูปแบบใหม่ ช่วยส่งเสริมการแสดงในบางลีลาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีความชัดเจนขึ้น โดยยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของสุโขทัยเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและกลุ่มผู้ชม” (รุ่งนภา ฉิมพุม, **สัมภาษณ์**, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การออกแบบบทการแสดงสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ควรมีที่มาจากพื้นที่เป็นหลัก การกำหนดเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารให้ชัดเจน สอดคล้องและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อคิดเห็นดังกล่าวไปใช้ในการออกแบบบทการแสดง ต่อไป

2.5.2 การออกแบบพื้นที่การแสดง

การออกแบบพื้นที่การแสดง นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในวิจัยฉบับนี้ เนื่องจากเป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของพื้นที่ ดังที่ รุ่งนภา ฉิมพุม ได้กล่าวไว้ว่า

สำหรับพื้นที่มรดกโลก (World Heritage site) ผู้สร้างสรรค์ควรมีข้อมูล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เพียงพอต่อการศึกษา ควรศึกษาสภาพทางพื้นที่ที่เหมาะสมกับการแสดง มีโครงสร้าง รูปแบบฉาก ที่ช่วยเสริมบรรยากาศการแสดง มีความสำคัญต่อท้องถิ่น ประเทศชาติ เป็นพื้นที่ที่ส่งเสริม สนับสนุน งานสร้างสรรค์ ให้สามารถสื่อสารอย่างสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของสมัยสุโขทัย เมื่อจัดแสดงและเผยแพร่การแสดงแล้วพื้นที่นี้สะท้อนถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย (รุ่งนภา ฉิมพุม, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ มงคล ครุฑนาค ได้แสดงทรรศนะ เกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่การแสดงไว้ว่า

ในฐานะของคนในพื้นที่ มีความเห็นว่า ควรเลือกพื้นที่ที่มีความน่าสนใจ มีพื้นที่ว่างที่สามารถสอดแทรกนักแสดงเข้าไปในพื้นที่ได้ เลือกพื้นที่ให้นักแสดงออกลีลาได้โดยสะดวก ไม่เป็นอุปสรรคต่อนักแสดง และไม่ขัดกับพื้นที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัย ต้องการพื้นที่แบบไหนที่เหมาะสมกับการแสดงที่ออกแบบมา (มงคล ครุฑนาค, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2566)

ในขณะที่ ปรากฏทอง ดวงทอง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่ทางการแสดงไว้ว่า

การเลือกใช้พื้นที่ในการนำเสนองานออกแบบการแสดงเฉพาะที่ นั้นขึ้นอยู่กับ การสืบค้นหาข้อมูลหรือการสำรวจพื้นที่จริงไม่ว่าจะเป็น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นหรือเรื่องเล่าที่ตีรวมถึงการสำรวจ พื้นที่แล้วเห็นถึงเส้นสายสิ่งปลูกสร้าง รูปวาด สถาปัตยกรรม หรือแม้แต่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้สร้างสรรค์เมื่อได้ไปสืบค้นและสำรวจแล้ว ได้เกิดแรงบันดาลใจ ที่จะหยิบเลือกสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาเป็นแรงบันดาลใจ ในการออกแบบ จนเกิดเป็นการแสดงเฉพาะที่ (ปรากฏ ด้วงทอง, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์ข้างต้น ผู้วิจัยได้แนวทางในการออกแบบพื้นที่การแสดง ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่ต้องศึกษาข้อมูลของพื้นที่ให้ครอบคลุม รอบด้าน เคารพต่อสถานที่ ที่เป็นโบราณสถาน และออกแบบพื้นที่ให้มีความสร้างสรรค์และคงคุณค่าของพื้นที่ไว้

2.5.3 การออกแบบลีลานาฏศิลป์

การออกแบบลีลานาฏศิลป์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการถ่ายทอดความคิดของ ผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ต้องการสื่อสารการแสดงให้กับผู้ชมได้รับทราบ

ธีรพรรณ อติศัยภาวดี ได้ให้ความเห็นด้านการสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ที่ควรมี ความสอดคล้องกับสถานที่และแนวความคิด ไว้ว่า “ผู้สร้างสรรค์ควรพิจารณาการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่สอดคล้องกับแนวคิดและสถานที่ เพราะเมื่อมีสถานที่มากำกับ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ องค์ประกอบการแสดงด้านต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับพื้นที่ที่สำคัญ” (ธีรพรรณ อติศัยภาวดี, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2566)

ณัฐกานต์ บุญศิริ ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่เน้นทักษะ และความหลากหลายรูปแบบของลีลานาฏศิลป์ที่สัมพันธ์กับพื้นที่การแสดง ไว้ดังนี้

ผู้วิจัยควรใช้เทคนิคการเคลื่อนไหวจากทักษะพื้นฐานนักแสดง ทั้งนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ตะวันตก และการแสดงอารมณ์และท่าทาง ธรรมชาติเป็นสำคัญ หลีกเลี่ยงการปีนป่าย กระโดดจากที่สูง การออกแบบลีลา ควรเน้นการเคลื่อนไหวแบบเนิบช้า กระชับ และกระชั้นให้ต่อเนื่องกันเน้นการสร้างเส้นโค้งผสมเหลี่ยมมุมในการ ออกแบบท่าทาง และ การกำกับ จังหวะการเคลื่อนไหวควรผสมผสาน ทั้งจังหวะ จากเสียงเพลงสร้างบรรยากาศ และจังหวะธรรมชาติ ในตัวนักแสดง (ณัฐกานต์ บุญศิริ, **สัมภาษณ์**, 16 มกราคม 2566)

ในขณะที่ ธรากร จันทนะสาโร ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการออกแบบลีลา นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยโดยยกตัวอย่าง การผสมผสานท่าทางความเป็นไทย ความร่วมสมัย ไว้ว่า

ผู้วิจัยสามารถประยุกต์สร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ของตนเอง ที่สอดคล้องกับพื้นที่ที่มีความเป็นพระพุทธศาสนา แต่ลักษณะของท่าทาง ที่แสดงออกมามีความเป็นนาฏศิลป์ร่วมสมัย ไม่มีมือ จีบ วง ไม่บอกลัญชาติของลีลาท่ารำก็สามารถเป็นไปได้ (ธรากร จันทนะสาโร, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากทรรศนะของผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ได้แสดงทรรศนะมาข้างต้น ผู้วิจัยคาดว่า จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบลีลานาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้

2.5.4 การคัดเลือกนักแสดง

นักแสดงเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสื่อสาร ไปยังผู้ชมได้ ดังนั้นการคัดเลือกนักแสดงจึงมีแนวทางในการคัดเลือกที่หลากหลาย ดังที่ รุ่งนภา ฉิมพุดม ได้ให้ความเห็นว่า “ความเหมาะสมของนักแสดง สอดคล้องกับแนวคิดในการแสดง ได้แก่ ความสามารถของผู้แสดง สัดส่วนของร่างกาย ความเหมือนหรือความแตกต่างที่ผู้สร้างสรรค์ ต้องการสื่อสาร รวมถึง อายุ เพศ ของนักแสดง” (รุ่งนภา ฉิมพุดม, **สัมภาษณ์**, วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566)

ขณะที่ ปรางทอง ด้วงทอง ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องการคัดเลือกนักแสดง ไว้ว่า

การเลือกนักแสดงขึ้นอยู่กับรูปแบบการแสดงของผู้สร้างสรรค์ผลงานและควรเลือกให้ตรงกับความต้องการของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ต้องการจะสื่อสาร ว่าต้องการถ่ายทอดออกมาเป็นท่าทางในรูปแบบไหน และต้องการให้นักแสดงทำอะไรจึงจะสามารถคัดเลือกนักแสดงให้ตรงตามความต้องการได้ ดังคำที่ว่า “Put the right man on the right job” เช่น รูปแบบการแสดงเป็น การแสดงนาฏศิลป์ไทย นักแสดงควรมีทักษะดังกล่าว หรือรูปแบบการแสดงเป็นการเต้นร่วมสมัย นักแสดงควรมีทักษะการใช้ร่างกายในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้อย่างชำนาญ เป็นต้น (ปรางทอง ด้วงทอง, **สัมภาษณ์**, 18 กุมภาพันธ์ 2566)

มงคล ครุฑนาค ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการคัดเลือกนักแสดงไว้ว่า “ควรคัดเลือกนักแสดงที่มีความสามารถอยู่ในระดับเดียวกัน ที่แสดงออกมาเท่าเทียมกัน รูปร่างหน้าตา เพศ ไม่น่าเป็นปัญหาสำหรับการแสดงเฉพาะที่ ในเรื่องของทักษะนักแสดงขึ้นอยู่กับผู้วิจัยเลือกใช้ ให้สอดคล้องกับการแสดง” (มงคล ครุฑนาค, **สัมภาษณ์**, 14 กุมภาพันธ์ 2566)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับคัดเลือกนักแสดงในผลงานสร้างสรรค์ฉบับนี้ โดยคัดเลือกนักแสดง ทางด้านทักษะ เพศ ขนาดร่างกาย ที่สอดคล้องกับการแสดงต่อไป

2.5.5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกาย เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยเสริมให้ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ มีความสมบูรณ์ สำหรับในงานวิจัยฉบับนี้ ได้มีผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ให้ความคิดเห็นไว้ ดังนี้

มุกทากร โคตรรักษา ได้ให้แสดงทรรศนะถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงร่วมสมัย ไว้ว่าว่า

การออกแบบเครื่องแต่งกาย สำหรับศิลปะการแสดงร่วมสมัย มีความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยอาจจะลดความสำคัญบางส่วนลง เช่น เรื่องของการดูแลรักษา หรือส่วนของการพร่างรูปร่าง แต่ต้องลงในรายละเอียดอื่น ๆ ที่เป็นส่วนที่สำคัญสำหรับการออกแบบเครื่องแต่งกาย สำหรับศิลปะการแสดงร่วมสมัย ยกตัวอย่างเช่น นอกจากจะต้องสวยงามแล้วยังต้องเคลื่อนไหวสะดวก ไม่เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหวร่างกาย (Movement) ต่างๆ และอาจจะรวมถึงการที่ช่วยส่งเสริมการเคลื่อนไหว (Movement) ให้สวยงามยิ่งขึ้น หรืออาจจะเป็นไปได้แม้กระทั่งเป็นอุปกรณ์ (Prop) ติดตัวนักแสดงด้วยเลยก็ได้ (มูทากร โคตรรักษา, **สัมภาษณ์**, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

ขณะที่ ญัฐกานต์ บุญศิริ ได้ให้ความเห็นถึงการนำกลวิธีการนุ่งห่มแบบโบราณของไทย มาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ไว้ว่า “ออกแบบเครื่องแต่งกายสามารถใช้เทคนิคโบราณ ได้แก่ ผูก มัด พัน ห่ม เหน็บ ผสานการตัด เย็บปะ บนผืนผ้าดิบมาใช้เป็นเทคนิคในการออกแบบเครื่องแต่งกายได้” (ญัฐกานต์ บุญศิริ, **สัมภาษณ์**, 16 มกราคม 2566)

นอกจากนี้ รุ่งนภา ฉิมพุฒ ได้แสดงทรรศนะเรื่องการออกแบบเครื่องแต่งกาย ในงานวิจัยฉบับนี้ว่า “เครื่องแต่งกายช่วยเสริมบทบาทของผู้แสดง สถานะ และยุคสมัย รูปแบบของเครื่องแต่งกายควรมีแนวคิดที่คำนึงถึงสภาพของพื้นที่ การแสดง ยุคสมัย และ สี โทนใกล้เคียงกับสถานที่ แต่ไม่กลืนกับสีของฉากนั้น ๆ” (รุ่งนภา ฉิมพุฒ, **สัมภาษณ์**, วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566)

ผู้วิจัยคาดว่าจะนำข้อคิดเห็นดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกาย สำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

2.5.6 การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

เสียงและดนตรีประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบที่เสริมให้การแสดงมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งเป็นการแสดงเฉพาะที่ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้แสดงทรรศนะ ไว้ดังนี้

ตั้งปณิธาน อารีย์ ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์กับโบราณสถานไว้ว่า

อันดับแรกให้พิจารณาโบราณสถานที่ใช้ทำการแสดง ศึกษาถึงบริบทของสถานที่นั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงเครื่องดนตรีที่เกี่ยวข้องในยุคสมัยนั้น โดยใช้เครื่องดนตรีเหล่านั้นเป็นหลักในการกำหนดรูปแบบของเสียงที่จะปรากฏในดนตรีประกอบการแสดง ลำดับถัดมา คือ การประพันธ์ทำนองเพลงเพื่อให้เข้ากับสถานที่ การออกแบบโครงสร้างของท่วงทำนองสามารถทำได้โดยการศึกษาโครงสร้างของเพลงที่เกี่ยวข้อง นำบางส่วนมาตัดทอน ขยาย โครงสร้างเพื่อสร้างสรรค์ท่วงทำนองขึ้นมาใหม่ จากนั้นพัฒนาท่วงทำนองให้มีความสอดคล้องกลมกลืนและลือกับลีลาการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น หากนักแสดงทำท่าทางชูมือขึ้น ทำนองเพลง ต้องเป็นโน้ตวิเศษขึ้นเป็นต้น นอกจากนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับพื้นที่ เช่น เจดีย์มีลักษณะเป็นทรงกลม ทำนองเพลงอาจมีความเรียบง่ายในอัตราจังหวะ 2 ชั้น วนซ้ำไปซ้ำมา (ตั้งปณิธาน อารีย์, **สัมภาษณ์**, 23 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ ตั้งปณิธาน อารีย์ ยังได้แสดงทรรศนะเพิ่มเติม ถึงการออกแบบ ดนตรีร่วมสมัยสำหรับการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ไว้ว่า

หากเป็นดนตรีร่วมสมัยอาจต้องมีการยึดเครื่องดนตรีในชนบได้ เป็นเครื่องเอกแล้วเสริมด้วยเครื่องดนตรีประยุกต์หรือเครื่องดนตรีร่วมวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ในสมัยสุโขทัยมีการค้าขายกับจีน อาจมีการเพิ่ม

เครื่องดนตรีจีน เพื่อเพิ่มอรรถรสและสีสันให้กับท่วงทำนอง” (ตั้งปณิธาน
อารีย์, **สัมภาษณ์**, 23 กุมภาพันธ์ 2566)

ในขณะที่ อนุรักษ์กานต์ บุญศิริ ได้ให้ความเห็นเรื่องการนำเสียงรอบตัวมาใช้
ในการออกแบบ เสียงว่า “การออกแบบเสียงและดนตรี อาจมีการผสมผสานจากเสียงจริงของผู้แสดง
เช่น เสียงร้อง เสียงปรบมือ เสียงหายใจ เสียงวิ่ง เสียงเดิน และเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงลม
เสียงนกร้อง เสียงนกบิน เสียงผู้คน เสียงวัตถุกระทบกัน ด้วยการ ยืด หด ขยายความถี่ของเสียง
ผสมผสานการตัวโน้ตที่ออกแบบ อย่างอิสระ” (อนุรักษ์กานต์ บุญศิริ, **สัมภาษณ์**, 16 มกราคม 2566)

อีกทั้ง ปรางทอง ต้วทอง ยังได้แสดงความคิดเห็นถึงการสื่อสารการแสดง ผ่าน
การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ไว้ว่า

การออกแบบเสียงหรือดนตรีที่ใช้ประกอบในการแสดงเฉพาะที่
ควรเลือกเพลงที่สื่อสารตรงกับแนวความคิด และสนับสนุนอารมณ์ของผู้ชม
ที่ได้ฟังแล้วสามารถสร้างจินตนาการไปกับการแสดงได้อย่างไม่ขัดกันกับ
เรื่องราวที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการจะสื่อสารซึ่งเสียงของการแสดงเฉพาะที่นั้น
ไม่ใช่แค่เสียงดนตรีแค่อย่างเดียว แต่อาจจะรวมถึงเสียงบรรยากาศรอบข้าง
ที่เกิดขึ้นกับสถานที่นั้น ๆ โดยที่ผู้สร้างสรรค์ผลงาน อาจจะใช้เสียงที่เกิดขึ้น
นั้น เป็นส่วนหนึ่งของเสียงในการแสดงก็ได้ (ปรางทอง ต้วทอง, **สัมภาษณ์**,
18 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย จะเห็นว่าการออกแบบเสียงและดนตรี
ประกอบการแสดงในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี
เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการประพันธ์ดนตรีขึ้นมาใหม่
ในขณะเดียวกันต้องใส่ใจรายละเอียดกับเสียงบรรยากาศและเสียงที่เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่
เพื่อนำมาสร้างสรรค์ให้ถ่ายทอดเรื่องราวที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอให้มากที่สุด

2.5.7 การออกแบบแสง

การออกแบบแสงสำหรับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ นั้นควรมีการออกแบบแสงให้สอดคล้องกับพื้นที่และเนื้อหา ดังที่ วิชชุดา วุธาติตย์ ได้แสดงทรรศนะเรื่องการออกแบบแสงในการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยไว้ว่า

การออกแบบแสงขึ้นอยู่กับเนื้อหาของงานสร้างสรรค์ ยกตัวอย่างเช่น การแสดงกับโบราณสถานอาจใช้แสงธรรมชาติก็ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้แสงสีประดิษฐ์ ถ้าต้องการให้ได้บรรยากาศ อาจมีการเพิ่มเข้าไปได้แล้วแต่ความจำเป็นของผู้สร้างสรรค์ ที่ต้องสามารถอธิบายได้ อนึ่ง เรื่องแสง สี อาจหมายรวมถึงเรื่องของ เอฟเฟกต์ (Effect) สามารถใช้ได้ หากต้องการสื่อสารในแง่มุมของการสื่ออารมณ์ หรือสัญลักษณ์บางอย่าง (วิชชุดา วุธาติตย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

นอกจากนี้ รัชสวรรค์ อติชัยการดี ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการออกแบบแสงในการแสดงกลางแจ้ง ไว้ว่า

เนื่องจากเป็นการแสดงกลางแจ้งผู้วิจัยต้องคำนึงถึงทิศทางและช่วงเวลาในการแสดง เพื่อคำนวณเรื่องการใช้ไฟและการติดตั้งไฟ หากใช้แสงธรรมชาติจำเป็นต้องดูช่วงเวลา และแสงเงา ที่ตกกระทบ ว่ามีผลกระทบต่อการแสดงหรือไม่ อย่างไร (รัชสวรรค์ อติชัยการดี, **สัมภาษณ์**, 15 มกราคม 2566)

ขณะที่ ณัฐกานต์ บุญศิริ ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการใช้แสงธรรมชาติในการสร้างสรรค์ การแสดงไว้ว่า “การแสดงควรเน้นการใช้แสงธรรมชาติเป็นหลัก เพื่อสร้างความแตกต่างเฉพาะ จากการเปลี่ยนทิศของแสงเงาในแต่ละช่วงเวลาเป็นสำคัญ” (ณัฐกานต์ บุญศิริ, **สัมภาษณ์**, 16 มกราคม 2566)

จากทรรศนะของผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการออกแบบแสง สามารถสรุปได้ว่าการออกแบบแสงในการแสดงเฉพาะที่ ควรออกแบบแสงให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ ในขณะที่เดียวกันควรให้ความสำคัญกับแสงธรรมชาติ ทิศทางการเปลี่ยนของแสงเงาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่าจะนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการออกแบบแสงสำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้

2.5.8 การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง

อุปกรณ์ประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบที่เสริมให้ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

ดั่งที่ ญัฐกานต์ บุญศิริได้ให้ความเห็นเรื่องการออกแบบอุปกรณ์สำหรับการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ไว้ว่า “ควรเน้นอุปกรณ์ที่หาได้จากวัสดุธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีอยู่แล้ว ในพื้นที่ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ฐูป จักรยาน เป็นต้น” (ญัฐกานต์ บุญศิริ, **สัมภาษณ์**, 16 มกราคม 2566)

ขณะที่ รุ่งนภา ฉิมพุม ได้แสดงความเห็นเรื่องการออกแบบอุปกรณ์ว่า ควรมีการสื่อสารในอุปกรณ์ที่ชัดเจน และมีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังนี้ “อุปกรณ์เสริมการแสดงให้สื่อสารได้ชัดเจน โดยใช้อุปกรณ์ที่มีรูปแบบตามสกุลช่างสุโขทัย และเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์ของสุโขทัย” (รุ่งนภา ฉิมพุม, **สัมภาษณ์**, วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ ปรางทอง ด้วงทอง ได้แสดงทรรศนะเรื่องการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงในงานวิจัยฉบับนี้ไว้ว่า

อุปกรณ์ในการแสดงนั้นจะมีหรือไม่มีในการแสดงก็ได้ สิ่งสำคัญสำหรับการเลือกใช้หรือออกแบบอุปกรณ์การแสดง ต้องเป็นสิ่งที่สนับสนุนการแสดงให้มีความน่าสนใจ หรือสื่อความหมาย และสามารถสื่อสารให้คนดูเข้าใจในความหมายหรือจุดประสงค์ของอุปกรณ์

นั้น ๆ ได้อย่างไม่มีข้อสงสัย” (ปรากฏ ดั่งทอง, **สัมภาษณ์**, 18 กุมภาพันธ์ 2566)

จากเนื้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อุปกรณ์การสดงในงานวิจัยฉบับนี้ จะมีหรือไม่มีก็ได้ หากมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับพื้นที่ เช่น ทำจากวัสดุธรรมชาติในพื้นที่ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นสุโขทัย

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางงานวิจัยอันประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องกับทางงานวิจัย และผู้เกี่ยวข้องทางนาฏศิลป์ ดังที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 ประการตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นผู้วิจัยคาดว่าจะนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์นี้มาใช้ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

2.6 เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์

เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดคุณภาพของผู้วิจัยและผลงานสร้างสรรค์ในงานวิจัยฉบับนี้ ที่สะท้อนถึงจริยธรรม ในความเป็นศิลปินที่ดีมีจรรยาบรรณ และประเมินผลงานสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน อีกทั้งใช้เป็นเกณฑ์ในการอภิปรายผลองค์ประกอบการแสดงอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชชุดา วุธาติย์ ได้กำหนดเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ ไว้ 12 ประการ ดังนี้

2.6.1 การมีจิตวิญญาณในความเป็นศิลปิน (Spiritual)

วิชชุดา วุธาติย์ ได้ให้คำนิยามของการมีจิตวิญญาณในความเป็นศิลปิน ไว้ว่า “การมีจิตวิญญาณในความเป็นศิลปิน คือ บุคคลผู้นั้นต้องเป็นผู้ที่สนใจทางด้านศิลปะ อยู่ตลอดเวลา ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่ง หายใจเข้า ออก เป็นศิลปะ” (วิชชุดา วุธาติย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

ขณะที่ ธนกร สรรยัวรภาณุ ได้กล่าวถึง การมีจิตวิญญาณในความเป็นศิลปินไว้ว่า “ศิลปินเป็นผู้มีจิตวิญญาณของการสร้างสรรค์ มีความเข้าใจในงานสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกที่เคลือบแฝงอยู่ในความสนได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (ธนกร สรรยัวรภาณุ, 2560: 81)

นอกจากนี้ ชำรงค์ บุญราช ได้แสดงความคิดเห็นถึงจิตวิญญาณในความเป็นศิลปินว่า

ศิลปินที่มีจิตวิญญาณของการเป็นศิลปิน คือ การที่ศิลปินได้นำ ความเป็นตัวตนของศิลปินลงไปยังผลงานศิลปะซึ่งเกิดขึ้นจากการอุทิศตน มุ่งมั่นกับงานศิลปะตลอดเวลา หาแรงบันดาลใจได้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และสามารถสร้างสรรค์ผลงานของตนเองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้ (ชำรงค์ บุญราช, 2563: 99)

จากทฤษฎะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การมีจิตวิญญาณในความเป็นศิลปิน เป็นคุณสมบัติหนึ่งของผู้สร้างสรรคงานที่ต้องมีความสนใจในงานศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่ง มีความขวนขวายใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา ศิลปินต้องมีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างต่อเนื่อง อุทิศตนให้กับงานศิลปะทั้งยังต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตนเองออกมาในงานได้อย่างลึกซึ้ง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.6.2 การมีประสบการณ์ในการเรียนและการทำงาน (Experience)

ศิลปินที่ดีต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และการสร้างสรรค์งานศิลปะ เมื่อมีประสบการณ์ที่มากพอจะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในศาสตร์ของตนทำให้ศิลปินสามารถนำประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้สร้างสรรค์ผลงานของตนได้ ดังที่ ธิติมา อ่องทอง ได้กล่าวถึง การมีประสบการณ์ในการเรียนและการทำงาน ไว้ว่า

ประสบการณ์ คือ ความสามารถ การกระทำ การเรียนรู้ หรือการพบเจอสิ่งต่าง ๆ อย่างบ่อยครั้งหรือได้กระทำซ้ำ ๆ จนกลายเป็นความชำนาญ ศิลปินสามารถนำประสบการณ์มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ได้อย่างไม่สิ้นสุด (ธิติมา อ่องทอง, 2561: 61)

นอกจากนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวถึง ประสบการณ์ของศิลปิน ไว้ว่า “ประสบการณ์ของศิลปินเกิดจากการสั่งสมความรู้และทักษะมาอย่างยาวนานมีการพัฒนาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนทำให้ศิลปินสร้างสรรค์งานได้อย่างมีคุณภาพ” (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 95)

ขณะที่ วิชชุตา วุธาติตย์ ได้แสดงทรรศนะเรื่องการมีประสบการณ์ในการเรียนและการทำงานของศิลปิน ไว้ว่า “ศิลปินต้องเป็นผู้ที่ได้คลุกคลี ผ่านการพบเห็น การทำงานต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ เป็นความรู้พื้นฐาน เป็นความทรงจำ และเป็นประสบการณ์ (วิชชุตา วุธาติตย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

จากทรรศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่าศิลปินที่มีประสบการณ์เกิดจากการสั่งสมความรู้และทักษะมาอย่างยาวนาน ทั้งยังพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญและนำมาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อยอดได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.6.3 การมีความสามารถที่หลากหลาย (Versatile)

การมีความสามารถที่หลากหลายของศิลปิน เป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ศิลปินพึงมี ดังที่ วิชชุตา วุธาติตย์ ได้กล่าวไว้ว่า

คุณ ๆ นั้น ไม่ได้เป็นแค่ศิลปินแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น นราพงษ์ จรัสศรี มีความสามารถทางด้าน ร้องเพลง เต้นรำ ดนตรี และบริหาร ไม่ใช่เพียงเจาะจงทักษะใดทักษะหนึ่ง ยังมีความสามารถหลากหลายซึ่งเป็นศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เช่น ชั้นที่หนึ่ง ศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ ชั้นที่สอง มีความรอบรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (วิชชุตา วุธาติตย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

ในขณะที่ ธิติมา อ่องทอง ได้แสดงทรรศนะถึงความสามารถที่หลากหลายของศิลปินไว้ว่า “ความสามารถที่หลากหลาย คือ ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ที่ศิลปินสามารถนำมาบูรณาการเพื่อสร้างมุมมองหรือแนวคิดในรูปแบบใหม่ได้อย่างเหมาะสม ทั้งแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ ของศิลปินที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด” (ธิติมา อ่องทอง, 2561: 62)

นอกจากนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวถึง ความสามารถที่หลากหลายไว้ว่า “ความสามารถที่หลากหลายของศิลปิน เป็นคุณสมบัติที่ใช้ประสบการณ์และความรู้จากสิ่งต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับงานศิลปะของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งความหลากหลายของศิลปินนั้นเกิดขึ้นจากความไม่รู้และหมั่นฝึกฝนการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอในทุก ๆ ด้าน” (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 96)

จากทรรศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่าศิลปินที่ดีไม่เพียงแต่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องมีความรู้ความสามารถที่หลากหลายในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์งานศิลปะของตนเองเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่

2.6.4 ความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก (Pioneer)

คุณสมบัติของศิลปินประการหนึ่ง คือ ความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก ศิลปินที่ดีควรเป็นผู้ที่ประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ เป็นคนแรก โดยการนำของเก่ามาพัฒนาหรือสร้างขึ้นใหม่ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ดังที่ ธนกร สรรยัวรวิภู ได้กล่าวถึงความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิกของศิลปิน ไว้ว่า “ศิลปินควรสรรหาหลักในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายไม่ซ้ำซากจำเจ เป็นรูปแบบใหม่จนเป็นที่ยอมรับในสังคมจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของศิลปิน” (ธนกร สรรยัวรวิภู, 2560: 82)

อำมรงค์ บุญราช ได้แสดงทรรศนะ ถึง ความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก ไว้ว่า “ศิลปินต้องมีความกล้าในการแสวงหารูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สดใหม่อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาผลงานให้เกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนที่ไม่เหมือนใคร” (อำมรงค์ บุญราช, 2563: 105)

นอกจากนี้ ขนิษฐา บุตรเจริญ ได้อธิบายถึง ความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก ไว้ว่า “ผู้นำและผู้บุกเบิก คือผู้ที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะ และเป็นผู้ที่กล้าคิดกล้าทำในสิ่งใหม่ไม่ซ้ำใคร กล้านำเสนอประเด็นใหม่ ๆ ที่แตกต่างออกไปจากเดิมสู่สังคม” (ขนิษฐา บุตรเจริญ, 2564: 128)

จากทรรศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศิลปินที่มีคุณสมบัติด้านความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิกต้องเป็นบุคคลที่กล้าคิด กล้าสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน ทั้งนี้เกิดจากการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.6.5 การมีปรัชญาในการทำงาน (Philosophy)

การมีปรัชญาในการทำงานของศิลปินนั้น วิชชุตตา วุฑฒิตตย์ ได้ยกตัวอย่างถึงศิลปินต้นแบบผู้มีปรัชญาในการทำงาน ดังนี้ “ยกตัวอย่างเช่น นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้มีปรัชญาในการทำงานที่เรียบง่ายแต่แฝงไปด้วยแง่คิดและคติสอนใจ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง” (วิชชุตตา วุฑฒิตตย์, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2565)

ในขณะที่ ธนกร สรรยัรวราภิกู ได้อธิบายถึงการมีปรัชญาในการทำงาน ไว้ว่า “ศิลปินควรมีปรัชญาในการทำงานเพื่อยึดเหนี่ยว อันส่งผลให้การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์มีแบบแผนมากขึ้นอีกทั้งเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดลีลาเฉพาะของศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานมาจากปรัชญา ทำให้ผลงานนั้นมีคุณภาพ ทรงคุณค่าต่อสังคมและผู้ชม” (ธนกร สรรยัรวราภิกู, 2560: 82)

นอกจากนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการมีปรัชญา ในการทำงาน ของศิลปิน ไว้ว่า “ปรัชญาเป็นคุณสมบัติในการทำงานของศิลปินที่มีองค์ความรู้ และใช้องค์ความรู้นั้น มาเป็นแนวทางในการสร้างงานได้อย่างมีหลักการและเหตุผล จนเกิดเป็นอุดมการณ์ เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่ลึกซึ้ง มีแนวคิดในการประยุกต์และพัฒนา ให้เกิดศิลปะที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคม” (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 93)

จากความคิดเห็นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีปรัชญาในการทำงาน เป็นเกณฑ์การสร้างมาตรฐานฯ ที่ศิลปินควรใช้เป็นอุดมการณ์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่เป็นประโยชน์และทำให้งานศิลปะนั้นทรงคุณค่าต่อสังคมและผู้ชม

2.6.6 การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

การมีความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ศิลปินคิดที่จะทำให้จินตนาการของตนออกมาเป็นชิ้นงาน โดยสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเสมอ ทั้งในแง่เพื่อความสวยงาม รับผิดชอบต่อสังคม สะท้อนแง่คิดให้กับสังคม เป็นต้น ดังที่ ขนิษฐา บุตรเจริญ ได้กล่าวถึง คุณสมบัติด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

การสร้างสรรค์ของศิลปินคือการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นใหม่หรือพัฒนาผลงานที่มีอยู่ให้เพิ่มมากขึ้น ควรสร้างสรรค์ผลงานให้ผู้ชมเข้าใจได้โดยง่าย ซึ่งสามารถแทนด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันควรมีความละเอียดลึกซึ้งและควรให้ผู้ชมสามารถตีความได้ด้วยตนเอง (ขนิษฐา บุตรเจริญ, 2564: 127)

ในขณะที่ อัมรงค์ บุญราช ได้แสดงทรรศนะเรื่องการมีความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

การสร้างสรรค์ของศิลปินที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานของประสบการณ์และการศึกษาของศิลปินรวมถึงการเอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเมื่อนำมาผนวกกับพรสวรรค์ทางด้านศิลปะที่มีอยู่แล้วจึงส่งผลให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนางานศิลปะให้กลายเป็นผลงานที่แปลกใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์และมีเอกลักษณ์ให้กับงานของตนเอง (อัมรงค์ บุญราช, 2563: 105)

นอกจากนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้อธิบายถึงการมีความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

การมีความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของศิลปินอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ รวมถึงความสามารถด้านไหวพริบและความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวประกอบกับพรสวรรค์ทางด้านศิลปะ สร้างสรรค์ให้กลายเป็นผลงานที่แปลกใหม่อย่างเป็นรูปธรรม (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 100)

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การมีความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินเป็นคุณสมบัติที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานผลงานศิลปะให้มีความแปลกใหม่อยู่เสมอซึ่งความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นจากการสังสมประสบการณ์ การมีความสามารถและพรสวรรค์ทางด้านศิลปะของศิลปิน

2.6.7 ความมีรสนิยม (Taste)

ความมีรสนิยมเป็นคุณสมบัติหนึ่งในเกณฑ์การสร้างมาตรฐานยกย่องบุคคลต้นแบบทางนาฏศิลป์ ซึ่ง วิชชุตา วุธาทิตย์ ได้อธิบายถึงความมีรสนิยมของศิลปิน ไว้ว่า “ความมีรสนิยม คือ ความชอบในของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความชอบนี้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของความงาม ความชื่นชอบทางด้านสังคม และปัจจัยแวดล้อมในสิ่งที่ตัวเองสนใจ” (วิชชุตา วุธาทิตย์, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2565)

นอกจากนี้ จิรายุทธ พนมรักษ์ ยังได้กล่าวถึงความมีรสนิยมของศิลปินที่ทำงานศิลปะมีความทันสมัยอยู่เสมอว่า “ศิลปินแต่ละคนย่อมมีรสนิยมที่แตกต่างกันออกไปตามภูมิหลังและประสบการณ์ที่ได้รับ การเลือกใช้และการหยิบยืมงานศิลปะตามความชื่นชอบแล้วตกผลึกกลายเป็นรสนิยมของตนเอง รสนิยมที่ดีทำงานศิลปะนั้นดูทันสมัยอยู่เสมอไม่ตกยุค” (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

ในขณะที่ ขนิษฐา บุตรเจริญ ได้แสดงทรรศนะเรื่องความมีรสนิยมของศิลปิน ไว้ว่า “รสนิยมของศิลปินถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์ผลงาน มุมมอง การสร้างสรรค์ หรือการเสพงานศิลปะโดยศิลปินผู้มีรสนิยมที่ดี ผลงานก็จะออกมาดีไปด้วย” (ขนิษฐา บุตรเจริญ, 2564: 122)

จากทรรศนะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความมีรสนิยมของศิลปินนั้นขึ้นอยู่กับความชื่นชอบเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ซึ่งสะท้อนออกมาในการสร้างสรรค์งานศิลปะ หากศิลปินมีรสนิยมที่ดีจะทำงานศิลปะนั้นมีคุณค่า ทันสมัย ไม่ตกยุค

2.6.8 การถ่ายทอดองค์ความรู้ (Passing the Knowledge)

ศิลปินนอกจากสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเองแล้วยังต้องสามารถถ่ายทอดให้กับศิลปินและผู้ที่มีความสนใจได้อีกด้วย ดังที่ วิชชุตา วุธาพิทย ได้กล่าวถึงเกณฑ์ข้อนี้ ไว้ว่า

การถ่ายทอดองค์ความรู้ หมายถึง ศิลปินคนนั้น ๆ จะต้องถ่ายทอดงานของตน ทั้งแนวคิดที่ค้นพบ กระบวนการสร้างสรรค์ให้แก่ผู้ชมได้รู้ และถ่ายทอดให้กับบุคคลที่เป็นตัวแทนของศิลปินคนนั้น หรือแม้แต่ผู้ที่สนใจ ทั้งทำสิ่งอื่นที่เป็นประโยชน์ ซึ่งในที่นี้หมายความว่า นำผลงานไปเผยแพร่ให้กว้างไกลออกไป ดังตัวอย่างเช่น ศิลปิน ต้องมีความสามารถเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง (วิชชุตา วุธาพิทย, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

ในขณะที่ ธิติมา อ่องทอง (2561: 62) ได้กล่าวถึง การถ่ายทอดองค์ความรู้ของศิลปินไว้ว่า “การถ่ายทอดความรู้ หมายถึง การแบ่งปันความรู้ และการสร้างความรู้ให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมและมีกระบวนการเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความเป็นครูผู้ถ่ายทอดที่ดี”

นอกจากนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้แสดงทรรศนะเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ ไว้ว่า “เป็นคุณสมบัติของศิลปินที่นอกจากสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแล้ว ยังต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการให้กับผู้อื่นด้วย รวมถึงการถ่ายทอดแนวคิดสู่ผู้ชมผ่านผลงานศิลปะของตนเอง ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นครูและแตกฉาน” (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 97)

จากเนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดความรู้นั้นเป็นคุณสมบัติของการเป็นศิลปิน เพราะนอกจากศิลปินจะมีความรู้แตกฉานในศาสตร์ของตนเอง สร้างสรรค์งานศิลปะแล้วศิลปินยังต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลที่สนใจได้อย่างมีกระบวนการเพื่อส่งต่อองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นต่อไป

2.6.9 การเป็นผู้หายาก (Rarity)

การเป็นผู้หายาก คือ ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งไม่มีใครทำได้ ความเป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น ดังที่ ชนกร สรรยวารานิกุล กล่าวว่า “เป็นปราชญ์ที่มีความรอบรู้ หากบุคคลใดจะมาเทียบเคียงได้ยากและหาไม่ได้แล้ว” (ชนกร สรรยวารานิกุล, 2560: 83)

นอกจากนี้ ธำรงค์ บุญราช ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นผู้หายาก ว่าเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและมีความคิดสร้างสรรค์ ไว้ว่า

ศิลปินที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำหรือผู้บุกเบิกจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกที่มีความกล้าที่จะออกจากกรอบความคิดเดิม ๆ และลงมือทดลองสร้างสรรค์งานศิลปะให้สดใหม่อยู่เสมอคุณสมบัติดังกล่าวจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญให้ศิลปินเกิดความใฝ่รู้และมุ่งมั่นค้นหาความเป็นตัวของตัวเองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร (ธำรงค์ บุญราช, 2563: 106)

ขณะที่ ขนิษฐา บุตรเจริญ ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเป็นผู้หายาก ไว้ว่า “ความเป็นผู้หายากของศิลปิน คือ การที่ศิลปินผู้นั้นมีความสามารถเฉพาะตนที่เป็นเอกลักษณ์ มีความเข้าใจถึงแก่นขององค์ความรู้และถือเป็นบุคคลที่คนอื่นไม่สามารถทำตามหรือเทียบเท่าได้” (ขนิษฐา บุตรเจริญ, 2564: 132)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากเนื้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเป็นผู้หายากนั้น ศิลปินต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเฉพาะตัว มีความรอบรู้ในศิลปะแขนงนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ ความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และแตกต่างจากคนอื่นและไม่มีใครเทียบเคียงได้

2.6.10 การมีจรรยาบรรณ (Ethics)

การมีจรรยาบรรณ คือ ศิลปินที่มีความประพฤติดี มีศีลธรรมอันดี มีจิตใจที่ดี คงไว้เพื่อจริยธรรมของวิชาชีพ เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

ดังที่ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวถึงการมีจรรยาบรรณของศิลปิน ไว้ว่า “จรรยาบรรณเป็นคุณสมบัติของศิลปินที่ต้องมีทัศนคติและจุดยืนในหลักของศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักให้เกียรติศิลปินด้วยกัน รวมถึงการรักษาชื่อเสียงและเกียรติในวิชาชีพศิลปินและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิลปินและคนทั่วไปในสังคม” (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 94)

นอกจากนี้ ขนิษฐา บุตรเจริญ ยังได้แสดงทรรศนะเรื่องจรรยาบรรณ ไว้ว่า “จรรยาบรรณ คือการที่ศิลปินมีศีลธรรมจรรยาบรรณที่ดี มีทัศนคติแง่บวก รวมถึงมีจิตสำนึกต่อสังคมและต่อความเป็นศิลปิน นอกจากนี้ ศิลปินที่ดีควรพึงไว้เกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นศิลปินที่น่ายกย่องเชิดชู” (ขนิษฐา บุตรเจริญ, 2564: 130)

ในขณะที่ ธนกร สรรยวราภิกู ได้กล่าวถึงข้อควรปฏิบัติของศิลปินผู้มีจรรยาบรรณไว้ว่า “การบำเพ็ญตนเป็นศิลปินผู้ใหญ่ที่มีศีลธรรมจรรยา มีทัศนคติและมีจุดยืนที่ว่าด้วยศีลธรรมเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของศิลปินทั้งนี้ต้องตระหนักถึงคุณค่าและจิตสำนึกของความเป็นศิลปินเป็นแบบอย่างให้แก่ศิลปินทั้งหลายและคนทั่วไป” (ธนกร สรรยวราภิกู, 2560: 83)

จากทรรศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศิลปินที่มีจรรยาบรรณนั้นต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้เกียรติศิลปินด้วยกัน อีกทั้งส่งเสริมเกียรติของความเป็นศิลปินให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป

2.6.11 การมีความหลงใหล (Passion)

การมีความหลงใหลเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้ศิลปินเกิดความคิดสร้างสรรค์ ผดุงไว้ซึ่งศิลปะ ดังที่ วิชชุตา วุธาติตย์ ได้กล่าวถึงการมีความหลงใหล ไว้ว่า

การมีความหลงใหล คือคุณสมบัติของศิลปินผู้มีความมุ่งมั่น มีความสนใจเป็นอย่างมาก มีความคลั่งไคล้ สนใจลงลึกในระดับจิตวิญญาณ มีความอยากแสดงออกความอยากผดุงและสืบทอดศิลปะให้กระจายแพร่หลายไปสู่คนจำนวนมาก (วิชชุตา วุธาติตย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

ขณะที่ อัมรงค์ บุญราช ได้แสดงทรรศนะ เรื่อง ความหลงใหลของศิลปินว่า ต้องเป็นบุคคลที่มีความชื่นชอบและศรัทธาในวิชาชีพ ไว้ว่า

ความหลงใหลของศิลปิน คือการที่ศิลปินเกิดความสนใจในสิ่งนั้น ๆ และพร้อมที่จะค้นหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจของตน และสร้างสรรค์ ผลงานให้เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วยแรงขับเคลื่อนหลายส่วน อันได้แก่ ความถนัด ทักษะ ความชื่นชอบ ความใฝ่ฝัน ความปรารถนา รวมถึงความศรัทธาในวิชาชีพ (อัมรงค์ บุญราช, 2563: 133)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ จิรายุทธ พนมรักษ์ ยังได้กล่าวถึงความหลงใหลของศิลปิน ไว้ว่า

ความหลงใหลของศิลปินเป็นแรงขับเคลื่อนให้ศิลปินมีความมุ่งมั่น กล้าที่จะสร้างสรรค์งานศิลปะให้เกิดขึ้นซึ่งความหลงใหลนั้นประกอบด้วย ความหลงใหลหลากหลายรูปแบบ เช่น ความรัก ความสนใจในสิ่ง ๆ นั้น ความหลงใหลในอารมณ์ เป็นต้น” (จิรายุทธ พนมรักษ์, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

จากทฤษฎีข้างต้นเห็นว่า ความหลงใหลของศิลปิน เป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดันให้ศิลปินเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานความหลงใหลยังส่งผลถึงรสนิยมเฉพาะตัวของศิลปินที่ถ่ายทอดและปรากฏออกมาในงานศิลปะอีกทั้งความหลงใหลยังเป็นผลักดันให้ศิลปินประสบความสำเร็จ

2.6.12 ความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ (Up to Date)

ความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์นับเป็นคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่ศิลปินควรมี เพื่อให้งานที่สร้างสรรค์ออกมาทันต่อเหตุการณ์ของโลกในปัจจุบัน ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ไว้ว่า “ความทันสมัยในงานศิลปะหลายชิ้นสามารถสะท้อนเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ณ ขณะนั้นแทรกอยู่ในผลงานศิลปะ” (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 23 มกราคม 2566)

จากการศึกษาเนื้อหาเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์การตรวจสอบมาตรฐานกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นบรรทัดฐานที่ดีในฐานะของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ โดยเลือกใช้เกณฑ์ให้สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ในงานวิจัยฉบับนี้และใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการอภิปรายผลในแต่ละประเด็นขององค์ประกอบการแสดง ทั้ง 8 องค์ประกอบ (ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4) เพื่อเป็นข้อมูลทางด้านวิชาการให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

2.7 สรุปบท

ในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้แก่ นิยามศัพท์เฉพาะ การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ และสรุปบท ต่อไปในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรูปแบบงานวิจัย การออกแบบวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนและแผนการดำเนินการวิจัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 อารัมภบท

จากบทที่ 2 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นิยามศัพท์เฉพาะ การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย และเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งในบทที่ 3 ผู้วิจัยจะอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อรูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย และผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัย โดยได้นำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

3.2 รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่ผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ และงานวิจัยแบบทดลองสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการศึกษาปรากฏการณ์ทางสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อหาคำตอบของสิ่งที่ต้องการศึกษา มีระเบียบวิธีวิจัยที่ครอบคลุมขั้นตอนการทำวิจัยที่มีความหลากหลาย ดังที่ สุภางค์ จันทวานิช ได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงคุณภาพ ไว้ว่า

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ วิธีการศึกษาปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อม ตามความเป็นจริงในทุกมิติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้นส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ ซึ่งไม่อาจจะทำในรูปแบบปริมาณได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลทำได้โดยใช้วิธีการสังเกตจากการเข้าไปอยู่ในชุมชนที่ศึกษา ประกอบกับการสนทนาพูดคุยและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

การวิเคราะห์ข้อมูลคือการตีความ สร้างข้อสรุป โดยอาจไม่อาศัยตัวเลข สถิติเป็นหลัก แต่หากสร้างขึ้นจากสิ่งที่ได้สังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก มาด้วยตนเอง (สุภางค์ จันทวานิช, 2561: 201-202)

บุญมี พันธุ์ไทย ได้ให้ความหมายของวิจัยเชิงคุณภาพไว้ว่า

การวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง กระบวนการศึกษาปรากฏการณ์ของ สังคมหรือพฤติกรรมมนุษย์ในสังคมตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยใช้ข้อมูลด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายหรือนิยาม ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการตีความ แล้วสร้างข้อสรุป แบบอุปนัย (Deduction) เป็นผลของการวิจัย (บุญมี พันธุ์ไทย, 2565: 1)

เนื้อหาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กระบวนการศึกษาหาความรู้ ในทางสังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมมนุษย์ในทุกมิติ โดยใช้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างความเข้าใจ ตีความ วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เพื่อให้ได้องค์ความรู้ ซึ่งนาฏศิลป์เป็นศาสตร์หนึ่งในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ศึกษาถึงบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านในเชิงลึก ในขณะที่ อัมรงค์ บุญราช ได้กล่าวถึงวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ไว้ว่า

การวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ คือ การวิจัยที่นิยมนำมาใช้ในการศึกษาในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อศึกษาถึงบริบทของสังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของโลก ในมิติต่าง ๆ ในเชิงลึก โดยมีกระบวนการวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งระเบียบวิธีวิจัย แบบการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการหาแรงบันดาลใจ เพื่อตกผลึกทางความคิด และนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ต่อไป (อัมรงค์ บุญราช, 2563: 116)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการศึกษาปรากฏการณ์ทางสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อหาคำตอบของสิ่งที่ต้องการศึกษามีระเบียบวิธีวิจัยที่ครอบคลุมขั้นตอนการทำวิจัยที่มีความหลากหลาย เมื่อนำมาใช้กับการวิจัยทางนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นศาสตร์หนึ่งในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถใช้กำหนดแรงบันดาลใจและกระบวนการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์

3.2.2 การทดลองสร้างสรรค์ผลงานการแสดง

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้การทดลองในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่ง นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงการทดลองสร้างสรรค์ผลงานการแสดงไว้ว่า “การทดลองจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งการทดลองจะทำให้เกิดการแก้ไข ปรับปรุงในส่วนที่ยังมีความบกพร่อง และจะพัฒนาไปสู่ผลงานการแสดงสุดท้ายที่จะปรากฏกับผู้ชมในที่สุด” (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 13 ธันวาคม 2565)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงวิจัยเชิงทดลองสร้างสรรค์ไว้อีกว่า “การวิจัยเชิงทดลองสร้างสรรค์จะเห็นได้ชัด ในการสร้างผลงานทางศิลปกรรม การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เน้นไปที่ความใหม่ กระบวนการที่ไม่เหมือนใคร หลีกหนีกฎเกณฑ์เดิม ๆ กล้าคิดกล้าทำ และการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล” (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 21 พฤศจิกายน 2565)

ขณะที่ ธีรกร จันทนะสาโร ได้ให้คำจำกัดความของวิจัยเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

การวิจัยสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการศึกษาข้อมูล ที่มีลำดับขั้นตอนการค้นคว้าอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่ต้องการ เป็นกระบวนการวิจัยที่เหมาะสมกับการวิจัยทางด้านศิลปกรรม โดยเฉพาะการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีกระบวนการค้นคว้า ทดสอบ และพัฒนาในสภาพจริง ตลอดจนการประเมินเพื่อปรับปรุง กระทั่งได้รูปแบบการแสดงที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกเป็นองค์ความรู้

ใหม่อย่างเป็นรูปธรรม สร้างสุนทรีย์ะใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมโดยตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาค้นคว้าอย่างมีเหตุและผลสามารถอ้างอิงในลักษณะวิชาการ (ธรากร จันทนะสาโร, 2554: 74)

จินตนา อนุวัฒน์ ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ไว้ว่า

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่มีการผสมผสานหลากหลายรูปแบบวิจัยไว้ด้วยกันผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาสู่แนวความคิดการบูรณาการข้ามศาสตร์ ทดลองปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาจนเกิดการนำเสนอานาฏศิลป์รูปแบบใหม่ อย่างมีหลักการทางวิชาการ (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 107)

จากเนื้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการวิจัยทดลองสร้างสรรค์เป็นกระบวนการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อทดลองสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เหมาะกับการวิจัยทางศิลปกรรมสำหรับการวิจัยสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ สุนทรีย์ะ แนวทางการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อย่างมีกระบวนการและมีเหตุมีผลโดยนำกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการแสวงหาองค์ความรู้ที่มีการศึกษาค้นคว้าโดยใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สืบค้นข้อมูลจากสื่อสารสนเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ศึกษางานตัวอย่างจากศิลปินทั้งในประเทศและต่างประเทศ เข้ารับฟังการบรรยายและงานสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจในการตีความ รวมถึง การวิเคราะห์แนวคิดอันเป็นองค์ความรู้ ที่ได้หลังการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นระบบ พัฒนาจนเกิดเป็นผลงานนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ที่เผยแพร่สู่สาธารณชน

ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพกับการทดลองสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์สำหรับการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ทดลองสร้างสรรค์ และพัฒนาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์

3.3 การออกแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยทดลองสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อหาประเด็น ดังนี้

3.3.1.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3.3.1.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3.3.2 คำถามงานวิจัย

คำถามงานวิจัย ใช้กำหนดทิศทางของหัวข้องานวิจัยเพื่อให้กระบวนการค้นคว้าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คำถามที่ดีสามารถนำไปสู่คำตอบของงานวิจัยที่มีคุณภาพ ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายว่า “งานวิจัยที่ดี จะต้องเริ่มต้นจากคำถามที่ตรงจุด ซึ่งจะนำไปสู่ทิศทางเดียวกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2566) ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามสำหรับการวิจัย การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.2.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จะเป็นอย่างไร

งานวิจัยฉบับนี้ได้ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของการสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบ การแสดงทั้ง 8 องค์ประกอบ ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง องค์ประกอบ การแสดงไว้ว่า

องค์ประกอบงานทางด้านนาฏศิลป์ จะประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ที่มากกว่างานศิลปกรรมแขนงอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของผู้สร้างสรรค์งาน โดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย บทการแสดง ลีลานาฏศิลป์ พื้นที่การแสดง เครื่องแต่งกาย นักแสดง เสียง ดนตรีและแสง (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 10 มกราคม 2566)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามถึงรูปแบบการแสดงที่ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การออกแบบบทการแสดง

ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการออกแบบบทการแสดงเพื่อกำหนดทิศทางการสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า

บทการแสดงมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการสร้างสรรค์เพราะเป็นตัวบ่งบอกภาพรวมหรือโครงสร้างของผลงานสร้างสรรค์ และใช้เป็นหลักในการออกแบบองค์ประกอบนาฏศิลป์ส่วนอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิดอันจะทำให้ผลงานเกิดความสมบูรณ์และไม่หลุดประเด็น (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 29 พฤศจิกายน 2565)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ทั้งนี้ วิชชุดา วุธาติตย์ ได้กล่าวถึง การรับรู้ของผู้ชมผ่านบทการแสดงไว้ว่า “บทการแสดง เป็นเรื่องราวที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอ ทำให้เกิดการรับรู้ได้มากขึ้น นอกเหนือจากการเน้นลีลาการเคลื่อนไหวอย่างเดียว” (วิชชุดา วุธาติตย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

ในขณะที่ ภูวนัย กาพวงค์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทการแสดงไว้ว่า “บทการแสดงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ เนื้อหาของบทการแสดงควรเน้นความคิดหรือให้นัยยะสำคัญกับผู้ชมในการนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งบทการแสดงจะเป็นตัวกำหนดให้ไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สร้างสรรค์ได้วางไว้” (ภูวนัย กาพวงค์, 2564: 91)

จากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่า บทการแสดงมีความสำคัญ เพราะเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการนำเสนอเรื่องราวหรือเนื้อหาของการแสดงได้อย่างชัดเจน ตรงประเด็นทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาหรือนัยสำคัญที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามในงานวิจัยในหัวข้อบทการแสดง

2) การออกแบบพื้นที่การแสดง

การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ ดังที่ ชำมรงค์ บุญราช ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบพื้นที่การแสดงไว้ว่า “พื้นที่การแสดงมีส่วนเพิ่มอิสรภาพของการเคลื่อนไหวลีลานาฏยศิลป์ของนักแสดง อีกทั้งการเลือกพื้นที่การแสดงนั้นยังมีผลต่อการออกแบบองค์ประกอบการแสดงในด้านอื่น ๆ อีกด้วย” (ชำมรงค์ บุญราช, 2563: 127)

ในขณะที่ ธีรกร จันทนะสาโร ได้กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่การแสดงไว้ว่า

พื้นที่การแสดงนับเป็นพื้นที่ที่พบบันระหว่างผู้แสดงและผู้ชม การเลือกใช้พื้นที่การแสดงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้นักแสดงทำการเคลื่อนไหวให้อยู่ในตำแหน่งที่ผู้ออกแบบลีลาได้สร้างสรรค์ขึ้น อีกทั้งการเลือกใช้พื้นที่แสดงให้เกิดความเหมาะสมไปกับการตกแต่ง การสร้างฉาก การวางระบบเสียง และแสงให้เป็นไปด้วยความสะดวก ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ควรคำนึงถึง (ธีรกร จันทนะสาโร, 2557: 80)

ธิติมา อ่องทอง ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบการแสดงกับองค์ประกอบการแสดงไว้ว่า

การออกแบบสถานที่สำหรับการแสดงมีความเกี่ยวข้องกับ การออกแบบองค์ประกอบการแสดงส่วนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนนักแสดง ทิศทางการเคลื่อนไหวของลีลานาฏยศิลป์ การออกแบบแสง

รวมไปถึงสัดส่วนในการออกแบบฉากและพื้นที่ประกอบการแสดง (อิติมา
อ่องทอง, 2561: 83)

ฉะนั้นการออกแบบพื้นที่การแสดงมีผลต่อการเคลื่อนไหวและลีลานาฏศิลป์
ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น มุมมองของผู้ชม สัดส่วนของ
การออกแบบฉาก และการวางระบบแสง เสียง สำหรับการแสดง ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งคำถามของ
การออกแบบพื้นที่การแสดง

3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามในการออกแบบลีลานาฏศิลป์
ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่สามารถสื่อสาร ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก
ในขณะเดียวกันสามารถเป็นสื่อเชิงสัญลักษณ์ในการนำเสนอเนื้อหาที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอ
ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงคำสำคัญของลีลานาฏศิลป์ในการแสดงไว้ว่า “ลีลานาฏศิลป์
จะใช้สรีระร่างกายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ถ่ายทอดแนวคิดของผู้สร้างงานสู่การรับรู้และความรู้สึก
ของผู้ชม” (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 29 พฤศจิกายน 2565)

นอกจากนี้ ลีลานาฏศิลป์ยังเป็นเครื่องมือถ่ายทอดแนวคิดและสื่อสารกับผู้ชม
ทั้งยังหลากหลายรูปแบบ หลากหลายสกุล ขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์ผลงานนำมาใช้ในการนำเสนอ
เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสารกับผู้ชม ดังที่ ธีรกร จันทนะสาโร ได้กล่าวไว้ว่า

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ลีลานาฏศิลป์แต่ละชนิดมีการเคลื่อนไหวแตกต่างกันไปและ
เป็นภาษาเชิงสัญลักษณ์ที่มีนามธรรมสูงส่ง ผู้ออกแบบลีลานาฏศิลป์
ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการแสดงและความสามารถในการทำความเข้าใจ
เข้าใจของผู้ชมเป็นสำคัญ (ธีรกร จันทนะสาโร, 2557: 78)

จากความสำคัญดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การออกแบบลีลานาฏศิลป์
เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากลีลานาฏศิลป์มีความหลากหลาย การใช้ลีลาเป็นเครื่องมือ
ในการถ่ายทอดแนวคิด และสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้อารมณ์ ความรู้สึก ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญ
และตั้งคำถามงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่เหมาะสมกับงานวิจัยฉบับนี้

4) การคัดเลือกนักแสดง

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการคัดเลือกนักแสดงสำหรับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ว่าควรมีเกณฑ์ในการคัดสรรนักแสดงอย่างไรและนักแสดงควรมีทักษะใดบ้าง เพราะนักแสดงคือผู้ถ่ายทอดอารมณ์การแสดง สื่อสารเนื้อหาที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอไปยังผู้ชม สำคัญอยู่ที่ นราพงษ์ จรัสศรี กล่าวไว้ว่า

การคัดเลือกนักแสดงมีความสำคัญต่อการออกแบบลีลานาฏยศิลป์นอกจากจะคัดเลือกนักแสดงให้ตรงกับบทบาทที่กำหนดไว้แล้ว ผู้ออกแบบยังต้องคำนึงถึงจิตวิญญาณของนักแสดงที่สามารถทำความเข้าใจบทบาทการแสดงและสื่ออารมณ์ได้อย่างสอดคล้อง (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 29 พฤศจิกายน 2565)

วิชชุดา วุธาติศย์ ได้กล่าวเสริมในเรื่องของทักษะนักแสดงไว้ว่า “นักแสดงที่มีความชำนาญ มีทักษะตรงตามที่ผู้สร้างสรรค์กำหนด ต้องมีความพร้อมและมีระเบียบวินัย เอาใจใส่รับฟังผู้สร้างสรรค์ผลงานก็จะทำให้การแสดงนั้นสวยงาม” (วิชชุดา วุธาติศย์, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2565)

นอกจากนี้ ธนกร สรรย์วราภิญโญ ได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกนักแสดง โดยได้แสดงทรรศนะไว้ว่า “กระบวนการคัดเลือกนักแสดงนับได้ว่าเป็นกระบวนการค้นหาผู้ที่จะมาถ่ายทอดแนวความคิด รูปแบบของผลงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้” (ธนกร สรรย์วราภิญโญ, 2560: 118)

จากความคิดเห็นดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การคัดเลือกนักแสดงมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์เนื่องจากนักแสดงเป็นผู้ถ่ายทอดบทการแสดง อารมณ์ ความรู้สึก ของผลงานสร้างสรรค์ผ่านทักษะทางด้านนาฏยศิลป์ด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อสารกับผู้ชม ให้ผู้ชมเกิดการรับรู้และเข้าใจการแสดง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงานตามผู้วิจัยได้วางไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามงานวิจัยเรื่องการคัดเลือกนักแสดงที่เหมาะสมกับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้

5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยเสริมให้การแสดงมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น

ดังที่ นริรัตน์ พินิจนาสาร ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบเครื่องแต่งกายไว้ว่า “เครื่องแต่งกาย ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลงานสร้างสรรค์ เพื่อเสริมการแสดงสำหรับนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่มีการนำเสนอในรูปแบบใหม่เครื่องแต่งกายไม่ควรยึดติดกับแบบเดิม” (นริรัตน์ พินิจนาสาร, 2561: 70)

ในขณะที่ วิชชุดา วุธาติศย์ ได้กล่าวถึงเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงไว้ว่า “เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ควรมีความเหมาะสมไม่ขัดต่อการเคลื่อนไหวในกรณีที่เสื้อผ้าเป็นสัญลักษณ์เพื่อต้องการบ่งบอกอะไรบางอย่าง ก็สามารถทำให้เครื่องแต่งกายมีความแปลกตาไปได้อีกแบบหนึ่ง” (วิชชุดา วุธาติศย์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2565)

นอกจากนี้ มุทากร โคตรรักษา ได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับศิลปะการแสดงร่วมสมัยไว้ว่า

การออกแบบเครื่องแต่งกาย นอกจากจะต้องสวยงามแล้ว ยังต้องเคลื่อนไหวสะดวก ไม่เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหวร่างกาย (Movement) ต่าง ๆ และอาจจะรวมถึงการที่ช่วยส่งเสริมท่าทางการเคลื่อนไหว (Movement) ให้สวยงามยิ่งขึ้น หรืออาจจะเป็นได้แม้กระทั่งเป็นอุปกรณ์ (Prop) ติดตัวนักแสดงด้วยเลยก็ได้ (มุทากร โคตรรักษา, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงไม่เพียงแต่เสริมการแสดงให้สมบูรณ์เท่านั้น แต่ประโยชน์การใช้งานของเครื่องแต่งกายต้องแสดงออกซึ่งเนื้อหาของการแสดง ไม่เป็นอุปสรรคต่อนักแสดงขณะแสดงลีลาทางนาฏศิลป์

อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสารความหมายกับผู้ชมได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

เสียงและดนตรีประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเติมเต็มให้การแสดง มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวว่า “เสียงสามารถช่วยเสริมการแสดงให้ มีความหมายโดดเด่นมากขึ้นและน่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งเสียงที่บันทึกสำเร็จและการบรรเลงสด” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2565)

ในขณะที่ ภูวนัย กาพวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า “เสียงและดนตรีประกอบการแสดง เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้การแสดงโดดเด่น ซึ่งหากปราศจากเสียงประกอบการแสดงย่อมขาดอรรถรส ในการแสดงด้วย” (ภูวนัย กาพวงศ์, 2564: 97)

การออกแบบเสียงในปัจจุบันไม่จำกัดเพียงทำนองดนตรีเท่านั้นการออกแบบ เสียงและดนตรีประกอบการแสดงในยุคโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post-Modern Dance) มีความ หลากหลายและเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น มีทั้งการบรรเลงดนตรีแบบต้นสด การใช้เสียงเจียบ การใช้เสียงบรรยากาศ หรือเสียงรบกวน เข้ามาใช้ในการผลงานทางนาฏศิลป์งานได้อีกด้วย ดังที่ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวไว้ว่า

CHULALONGKORN UNIVERSITY

รูปแบบของการใช้เสียงและดนตรี มีทั้งวิธีการบันทึกเสียงและ การบรรเลงสดตามความเหมาะสมของการแสดง โดยใช้เครื่องดนตรี ที่หลากหลายวัฒนธรรม ทำให้เกิดภาพรวมใหม่ที่มีการผสมผสาน แนวดนตรีประเพณีมาจัดวางในตำแหน่งใหม่มีการใช้บทดั้งเดิมร่วมกับเพลง ที่เรียบเรียงใหม่สำหรับการบรรเลงแบบต้นสดตลอดจนการใช้ความเจียบ หรือเสียงแทรกเพื่อเสริมบรรยากาศให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 114)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่เสริมให้งานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์มีความโดดเด่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

7) การออกแบบแสง

แสง เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการเสริมบรรยากาศให้การแสดงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของการแสดงให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างจุดสนใจของการแสดงให้ผู้ชมอีกด้วย

ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายเกี่ยวกับการออกแบบแสงสำหรับการแสดงไว้ว่า “แสงช่วยให้ผู้ชมมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนเวทีและช่วยเสริมสร้างอารมณ์ความรู้สึก บ่งบอกเวลาและบรรยากาศ แสงจึงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบการแสดงที่เติมเต็ม ทำให้ครบองค์ประกอบของการแสดง” (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 29 พฤศจิกายน 2565)

ในขณะที่ ภูวนัย กาฬวงศ์ ได้แสดงทรรศนะ เรื่องการออกแบบแสงสำหรับการแสดงไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

การออกแบบแสงสำหรับการแสดงสามารถทำได้สองลักษณะคือ การใช้แสงธรรมชาติ และการใช้แสงสังเคราะห์ นอกจากแสงจะให้สว่างแล้วยังช่วยในการสร้างภาพบนเวที สร้างจุดสนใจให้ผู้ชมอีกด้วย ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยี เพื่อออกแบบแสงสำหรับการแสดง ทำให้การแสดง ดูน่าสนใจยิ่งขึ้น (ภูวนัย กาฬวงศ์, 2564: 102)

นอกจากนี้ ธนกร สรรยัศวราภิกุล ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแสงสำหรับการแสดงไว้

ดังนี้

การออกแบบแสงในการแสดงเกี่ยวข้องกับทัศนะ มีไว้เพื่อสร้างบรรยากาศ บอกเล่าความรู้สึกของตัวละคร หรือให้ความสำคัญตัวละคร เน้นสีรูปร่างกายของผู้แสดง ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัย ซึ่งการออกแบบแสงจะทำให้เกิดมิติมุมมองใหม่ในการแสดง บ่งบอกสถานที่สร้างบรรยากาศ ให้อารมณ์ความรู้สึก ที่สำคัญคือทำให้พื้นที่การแสดงดูมีมิติ (ธนกร สรรยวราภิกู, 2560: 126)

จากทรศนะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แสงมีความสำคัญสำหรับการแสดง เพื่อเสริมอารมณ์ความรู้สึก ชับเน้นให้การแสดงมีมิติมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการออกแบบแสง โดยศึกษาและทดลองหารูปแบบแสงสำหรับการแสดงที่เหมาะสมต่อไป

8) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง

อุปกรณ์ประกอบการแสดงเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มการสื่อสารการแสดงทำให้การแสดงดูน่าสนใจ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังที่ นริรัตน์ พินิจนาสาร ได้กล่าวถึงความสำคัญของอุปกรณ์ประกอบการแสดงไว้ว่า

การออกแบบอุปกรณ์การแสดง เสมือนเป็นสัญลักษณ์หรือการสื่อสารทางการแสดงที่สามารถทำให้คนดู เข้าใจ ประเด็นหรือสาระสำคัญของการแสดงที่ผู้สร้างงานต้องการสื่อสาร ซึ่งบางครั้งไม่สามารถสร้างภาพการแสดงอย่างเสมือนจริง ดังนั้นอุปกรณ์จึงมีความสำคัญที่ทำให้ประเด็นเหล่านั้นไม่ขาดหายไป และสร้างภาพการแสดงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (นริรัตน์ พินิจนาสาร, 2561: 74)

ธนกร สรรยวราภิกู ได้กล่าวถึงการใช้อุปกรณ์ ประกอบการแสดงในเชิงสัญลักษณ์ที่ว่า “อุปกรณ์ประกอบการแสดงสามารถนำเสนอเพื่อสอดแทรกในเชิงสัญลักษณ์เพื่อกระตุ้นจินตนาการของคนดู สร้างจินตภาพของสร้างสรรค์อีกทั้งยังเป็นสิ่งสนับสนุนลีลาท่าทาง

การเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการสร้างสรรค์การแสดงมากขึ้น” (ธนกร สรรย์วราภิญญ์, 2560: 121)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของอุปกรณ์ประกอบการแสดง ไว้ว่า “ในการสร้างสรรค์ผลงาน สามารถใช้อุปกรณ์มาช่วยสื่อสารแนวคิดและส่งเสริมลีลา นาฏศิลป์ ให้มีความหมายที่ชัดเจนขึ้น โดยใช้แทนความหมายได้โดยตรงหรือให้ความหมายในเชิงสัญลักษณ์” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2565)

จิตติมา อ่องทอง ได้กล่าวถึงความสำคัญของอุปกรณ์ประกอบการแสดงว่า “อุปกรณ์ประกอบการแสดงถือเป็นองค์ประกอบที่เสริมให้การสื่อสารการแสดงเกิดความชัดเจนขึ้น ช่วยสื่อสารในสิ่งที่ไม่สามารถเล่าเรื่องผ่านลีลา นาฏศิลป์ได้ และสร้างความน่าสนใจให้การแสดงได้อย่างหลากหลาย ทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น” (จิตติมา อ่องทอง, 2561: 82)

จากทรรศนะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมและสื่อสารการแสดงที่นอกเหนือไปจากลีลาทางนาฏศิลป์ อุปกรณ์สามารถใช้เพื่อสื่อความหมายในการแสดงได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการออกแบบอุปกรณ์ประกอบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.3.2.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์ผลงานมีความสำคัญต่อการวิจัยเชิงทดลองสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ คือการคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ในระหว่างสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับถ่ายทอดไปยังผู้สร้างสรรค์ที่มีประเด็นใกล้เคียงกับหัวข้องานวิจัยชิ้นนี้ ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแนวคิดที่ได้หลังการแสดง ไว้ว่า

เพื่อให้แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ เป็นองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังผู้สร้างสรรค์งานที่มีประเด็นใกล้เคียงกับ หัวข้อวิจัยงานวิจัยฉบับนี้ การคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ จึงมีความสำคัญที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดการสร้างสรรค์งานในอนาคตได้ (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 10 มกราคม 2566)

ดังนั้น ในระหว่างการทดลองและหลังการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นขณะนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามถึงแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ โดยมีประเด็นที่ควรคำนึง ดังต่อไปนี้

1) สถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามถึงสถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวประกอบไปด้วยโบราณสถานที่เป็นวัด ทั้งยังได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลก ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ จึงคำนึงถึงความสำคัญดังกล่าว เพราะสถานที่ที่ปรากฏในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ นำเสนอรูปลักษณะของโบราณสถาน รวมถึงการสื่อสารเนื้อหาของสถานที่นั้นไปยังผู้ชม ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

นอกจากเหนือจากเรื่องราวที่เป็นตำนานของสถานที่นั้น ภาพที่เห็นของโบราณสถานก็ต้องการการขยายความและการสื่อสารไปยังผู้ชม ซึ่งการสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏยศิลป์สามารถตอบโจทย์นี้ได้ เช่น การใช้นาฏยศิลป์มาสนับสนุน ให้เห็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมอันรวมไปถึง ทฤษฎี หรือ แนวคิดของการออกแบบพื้นที่ และสื่อสารให้เข้าใจบริบทของการออกแบบสถานที่ และสามารถสื่อสารทฤษฎีเป็นงานวิชาการที่สื่อสารสิ่งที่ซ่อนอยู่ในงานสถาปัตยกรรมที่ลึกซึ้งมากกว่า ภาพที่เห็น (นราพงษ์ จรัสศรี, **สัมภาษณ์**, 19 ธันวาคม 2565)

ในขณะที่ มงคล ครุฑนาค ได้กล่าวถึงการคำนึงถึงสถานที่ในฐานะของคนในพื้นที่
ไว้ว่า

การสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ผู้สร้างสรรค์ต้อง
ให้ความเคารพต่อสถานที่เป็นอันดับแรก คือการขออนุญาตเจ้าของสถานที่
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ สถานที่นั้น ๆ ต้องไม่ลบหลู่ ดูหมิ่น ไม่เหยียดหยามทั้ง กาย
วาจา ใจ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ใช้ในการแสดง คือ วัดข้างล้อม
ต้องไม่พูดจาลบหลู่ข้างว่ามีไม่เต็มตัว รวมไปถึงการออกแบบท่าทางที่ไม่ใช้
ท่าทางที่ไม่เหมาะสม ต้องสอดคล้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกายที่
ให้ความเคารพต่อสถานที่ ไม่นุ่งน้อย ห่มน้อย ให้ความเคารพต่อสถานที่ (มงคล
ครุฑนาค, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2566)

การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ นอกเหนือจากการนำเสนอ
พื้นที่โดยอ้างอิงตามเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังสามารถนำเสนอพื้นที่ผ่านการจัดการ
กระบวนการทัศน์ใหม่ได้ ดังที่ จิรายุทธ พนมรัักษ์ ได้กล่าวถึง พื้นที่ที่ผ่านการจัดการทาง
กระบวนการทัศน์ใหม่(Reconceptualizing Space) ไว้ว่า “พื้นที่ที่ผ่านการจัดการทาง
กระบวนการทัศน์ใหม่(Reconceptualizing Space) หมายถึง สถานที่ที่มีการตีความขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยองค์ประกอบเดิม
เพื่อตีความให้เข้ากับเนื้อเรื่องใหม่ หรือเนื้อเรื่องที่มีบทประพันธ์อยู่แล้ว” (จิรายุทธ พนมรัักษ์, 2559:
9)

จากบทสัมภาษณ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์
สุโขทัย มีข้อมูลและรายละเอียดหลายประเด็นที่ผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ เนื้อหา
รูปแบบของสถาปัตยกรรม องค์ความรู้ทางทางสถาปัตยกรรมที่นำมาผนวกกับโบราณสถาน
คติความเชื่อในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันก็ควรระมัดระวังในการนำเสนอพื้นที่โดยการตีความขึ้นมาใหม่
ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดที่ได้หลังการแสดงถึงการคำนึงถึงเรื่องสถานที่และ
โบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

2) ความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามงานวิจัยถึงความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์ เนื่องจากเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยคำนึงถึงในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่ทำให้ผลงานสร้างสรรค์ มีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร ทำให้เกิดการพัฒนาต่องานศิลปะการแสดง

ดังที่ ธรากร จันทนะสาโร ได้กล่าวไว้ว่า “ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็น ต่อการพัฒนางานทางนาฏศิลป์เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการ พัฒนาศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ แล้ว ความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นทรัพยากรทางนาฏศิลป์ ได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์” (ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 83)

ขณะที่ ลักขณา แสงแดง ได้กล่าวถึงความหลากหลาย ของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางความคิดที่มีการออกแบบและนำเสนออย่างอิสระ มีความแตกต่างและหลากหลาย มีความแปลกใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์และทรงคุณค่ากับผลงาน” (ลักขณา แสงแดง, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ ภัทรฤทัย กันตะกนิษฐ์ ยังได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ ในงานนาฏศิลป์ ไว้ว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของการผลิตสิ่งใหม่ ๆ การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการผลิตผลงานให้เกิดความน่าสนใจ” (ภัทรฤทัย กันตะกนิษฐ์, 2561: 68)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงคำนึงถึงการสร้างความแปลกใหม่ทางนาฏศิลป์ โดยนำเสนอความคิดสร้างสรรค์บนพื้นที่ที่นอกเหนือจากเวทีและโรงละคร ด้วยการนำเสนอผลงาน สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งยังไม่มีใครเคย ทำมาก่อน นำเสนอด้วยคำสำคัญที่สัมพันธ์กับสถานที่ และลีลานาฏศิลป์ที่สอดคล้องกับรูปแบบ ของโบราณสถาน

3) การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์บนพื้นที่เฉพาะ ที่แตกต่างไปจากเวทีการแสดงทั่วไปดังที่ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามถึงข้อควรคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่

ดังที่ คิก เคย์ (Kick Kaye) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการแสดงเฉพาะที่ไว้ว่า

การแสดงเฉพาะที่สามารถทำความเข้าใจได้ในแง่ของกระบวนการ ในขณะที่ทำการสร้างสรรค์ผลงาน อาจแสดงและนิยามตัวเองผ่านคุณสมบัติ คุณภาพ หรือความหมายที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์เฉพาะระหว่าง ‘วัตถุ’ หรือ ‘เหตุการณ์’ และ ‘ตำแหน่ง’ ที่ดำรงอยู่ สาระสำคัญของการแสดงเฉพาะที่ ดังกล่าวอาจยืนยันทันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสถานที่ตั้ง โดยอ้างอิง ตำแหน่งดั้งเดิมและคงที่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นอยู่ (Kaye.K, 2000: 1)

จากเนื้อความข้างต้นจะเห็นว่า การแสดงเฉพาะที่นั้นประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์ของ วัตถุ พื้นที่ และเหตุการณ์ ดังนั้นในการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ ต้องคำนึงถึง องค์ประกอบเหล่านี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นอกจากนี้ จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่ ไว้ว่า

โดยทั่วไปแล้วพื้นที่มีความสำคัญต่อศิลปะการแสดงเป็นอย่างมาก ในแง่องค์ประกอบนาฏศิลป์พบว่า พื้นที่หรือพื้นที่ว่าง (Space) เป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 6 อย่าง ได้แก่ พื้นที่หรือพื้นที่ว่าง (Space) กาลเวลา (Time) แรง (Force) ร่างกาย (Body) การเคลื่อนไหว (Movement) และรูปแบบ (Form) ฉะนั้นกล่าวได้ว่า การเดินรำเฉพาะที่ เป็นการเดินรำที่ใช้กระบวนการสร้างสรรค์สำหรับพื้นที่เฉพาะเพื่อขยาย

ความสำคัญของพื้นที่ว่าง ให้เป็นพื้นที่วิสามัญ (จिरายุทธ พนมรักษ์, 2559: 51)

ดังนั้น ผลงานสร้างสรรค์ในงานวิจัยฉบับนี้ ต้องการนำเสนอรูปแบบของพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ศิลปะสุโขทัย เช่น วิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ซึ่งแต่ละส่วนของสถาปัตยกรรมนั้นมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ทั้ง พื้นที่ว่างที่เผยให้เห็น พื้นที่ว่างที่ซ่อนอยู่ ระดับ พื้นผิว วัสดุ แสง สี รวมถึงบรรยากาศโดยรอบพื้นที่ จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามงานวิจัยเกี่ยวกับการคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่ในงานวิจัยฉบับนี้

4) ความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ใช้กรอบแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) ที่ต้องการแสวงหาพื้นที่ใหม่ ๆ นอกเหนือจากการเต้นบนเวทีการแสดง ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า

ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งที่ทำให้การแสดงยุคหลังสมัยใหม่แตกต่างไปจากการแสดงประเภทอื่น คือ การจัดการแสดงโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post-Modern Dance) สามารถจัดการแสดงในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โรงละคร เช่น สวนสาธารณะ โรงยิม หลังคาอาคารสถานที่เหล่านี้ กลายเป็นพื้นที่แสดงนอกเหนือไปจากการแสดงในโรงละครในรูปแบบปกติ (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 138)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงแนวคิดความเรียบง่ายที่เกิดขึ้นจากการแสดงในพื้นที่นอกโรงละครไว้ว่า “การใช้พื้นที่นอกเหนือจากโรงละคร ทำให้เกิดบรรยากาศของความคุ้นเคย อันจะนำไปสู่ความรู้สึกธรรมดา สามัญ ซึ่งเป็นพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมรอบกายของมนุษย์ จึงบังเกิดเป็นความเรียบง่ายที่ผู้ชมสามารถสัมผัสได้ไม่ยาก” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2565)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดหนึ่งที่เหมาะสมกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คือ แนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) ที่สามารถเผยให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของโบราณสถาน ทั้งรูปแบบ รูปทรง พื้นที่ว่าง พื้นผิว วัสดุ และบรรยากาศโดยรอบพื้นที่ สอดคล้องกับที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงแนวคิดความเรียบง่ายในนาฏศิลป์ยุคหลังสมัยใหม่ ไว้ว่า

แนวคิดทางนาฏศิลป์ในยุคหลังสมัยใหม่เป็นต้นมา ต้องการแสดงให้เห็นความเรียบง่าย จึงมีตัวอย่าง ลีลาแบบธรรมชาติ ท่าเต้นที่ดูธรรมดาสามัญ ซ้ำไปซ้ำมา สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา อันเป็นภาพคุ้นตาของคนทั่วไปทุกระดับที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 140)

นอกจากนี้ ธรากร จันทนะสาโร ได้กล่าวถึงการคำนึงถึงความประหยัดหรือความเรียบง่าย (Minimalism or Simplicity) ไว้ว่า

ความเรียบง่ายมักจะพบในงานศิลปะหลังสมัยใหม่ซึ่งพยายามหลีกเลี่ยงความจำเจจากกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานตามอุดมคติของคลาสสิก (Classic) และสมัยใหม่ (Modern) ดังนั้นการใช้รูปแบบที่คำนึงถึงความเรียบง่ายที่สามารถสะท้อนแก่นแท้ของความเป็นปรัชญาและพระพุทธศาสนาได้ในเวลาเดียว (ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 83)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามถึงข้อควรคำนึงถึงแนวคิดความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อให้การแสดงที่ออกมานั้นเกิดความเรียบง่ายกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพื้นที่

5) แนวคิดทฤษฎีทางด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ประกอบด้วยศิลปะแขนงต่าง ๆ ทั้งทัศนศิลป์ นฤมิตศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และนาฏยศิลป์ เพื่อสร้างองค์ประกอบทางการแสดงทั้ง 8 องค์ประกอบให้สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามถึงแนวคิดทางด้านศิลปกรรมในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า

การคำนึงถึงทฤษฎีทางด้านศิลปกรรมนับเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ เนื่องจากผลงานทางด้านนาฏยศิลป์มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือทฤษฎีทางด้านทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และนฤมิตศิลป์ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2565)

ขณะที่ ธิติมา อ่องทอง ได้กล่าวถึงประเด็นการคำนึงถึงแนวคิดทางทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นหนึ่งในแขนงของศิลปกรรมในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากสถาปัตยกรรมของมหาสุปบุโรพุทโธ ไว้ว่า

การนำแนวคิดทางทัศนศิลป์ในเรื่องของทัศนธาตุ (Visual Elements) และหลักการจัดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ (Principles of Art) ที่เกี่ยวกับเส้น (Line) และพื้นที่ว่าง (Space) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในทัศนธาตุมาใช้ เนื่องจากการใช้เส้นสามารถแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก การนำเสนอเชิงสัญลักษณ์ รวมไปถึงการสร้างความงามตามหลักทัศนศิลป์ เพื่อเสริมให้ภาพที่ปรากฏบนเวทีมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีหลักทางทัศนศิลป์เรื่องการซ้ำ (Repetition) การลดหลั่น (Gradation) ที่ปรากฏในแผนผังของสถาปัตยกรรมบุโรพุทโธ ที่นำมา บูรณาการ ร่วมกับการเคลื่อนไหวและการใช้สัดส่วนของร่างกายและการออกแบบองค์ประกอบการแสดง (ธิติมา อ่องทอง, 2561: 88)

นอกจากนี้ จิรายุทธ พนมรักษ์ ยังได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงด้านการออกแบบพื้นที่ ที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของพื้นที่ ไว้ว่า

ผู้สร้างสรรค์งานต้องคำนึงถึงองค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมของพื้นที่ ดังกล่าวด้วย เช่น ความสมมาตร (Symmetry) อสมมาตร (Asymmetry) มุมมองแบบทัศนมิติ (Perspective) เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ ในขณะที่เดียวกัน ต้องคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ ความแปลกใหม่ที่ตีความใหม่ไม่ซ้ำกับที่มีคนทำมาก่อนในพื้นที่ (จิรายุทธ พนมรักษ์, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2566)

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สัมพันธ์กับโบราณสถาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามถึงคำนึงถึงทฤษฎีทางด้านศิลปกรรม อันได้แก่ ดุริยางคศิลป์ และทัศนศิลป์ นฤมิตรศิลป์ และสถาปัตยกรรม ในการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

3.4 เครื่องมือในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดำเนินการวิจัยตามแบบการวิจัยเชิงทดลองสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ซึ่งมีรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

3.4.1 ข้อมูลเชิงเอกสาร

การรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารในงานวิจัยฉบับนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ตำรา หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหมวดหมู่ได้ดังนี้

3.4.1.1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการแสดงเฉพาะที่

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ความหมาย รูปแบบ ขั้นตอน องค์ประกอบ วิธีการสร้างสรรค์ การตีความ การออกแบบพื้นที่ การแสดง และกรณีศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3.4.1.2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลปะสุโขทัย

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลปะสุโขทัย ได้แก่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จากหนังสือ เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3.4.1.3 ข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้แก่ สถานที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ แผนผัง โบราณสถานในเขตอุทยาน ประวัติความเป็นมา และข้อมูลแวดล้อมอื่น ๆ จากเอกสาร ตำรา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นำมาประกอบกันเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการลงพื้นที่ การสำรวจพื้นที่ และการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับสร้างสรรค์ผลงาน

เมื่อผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวที่ได้ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และผลงาน การสร้างนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลด้านอื่น ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างสรรค์สำหรับกระบวนการพัฒนารูปแบบผลงานและ วิเคราะห์แนวคิดที่ได้หลังจากสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ต่อไป

3.4.2 สื่อสารสนเทศ

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น วิกิพีเดีย และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยกำหนดเกณฑ์ ในการคัดเลือกผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแสดงเฉพาะที่ นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ทั้งของไทย และต่างประเทศ

3.4.3 ผลงานสร้างสรรค์จากศิลปินต้นแบบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ จากศิลปินต้นแบบทั้งในประเทศ และต่างประเทศเพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการ สร้างสรรค์ผลงานสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

3.4.4 การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบไม่เป็นทางการ ด้วยคำถามสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านศิลปะการแสดงเฉพาะที่ บุคคลผู้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะสุโขทัย ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดงร่วมสมัย และผู้ที่เกี่ยวข้องในสาขานาฏศิลป์

3.4.5 การสัมมนา

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการสัมมนาที่จัดขึ้นในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.4.5.1 งานอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรวิวัฒนาการนาฏศิลป์ตะวันตกสู่การสร้างสรรค์งานด้านศิลปะการแสดงมีอาชีวะ โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี จัดโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 เวลา 13.00 น. ออนไลน์ทางโปรแกรม Zoom

การบรรยายดังกล่าวเป็นการบรรยายเชิงสาธิตมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของนาฏศิลป์ ที่เกิดขึ้นจากความสร้างสรรค์จากสิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ สัตว์ มนุษย์ เป็นต้น หากเข้าใจที่มาของการเกิดนาฏศิลป์และวิวัฒนาการดังกล่าวได้ ก็จะสามารถสร้างสรรค์นาฏศิลป์ได้อย่างมีความคิดสร้างสรรค์และมีความหลากหลาย

จากการสัมมนาดังกล่าว ผู้วิจัยนำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิวัฒนาการของการแสดงเฉพาะที่ การออกแบบลีลานาฏศิลป์ รวมถึงการออกแบบองค์ประกอบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ต่อไป

3.4.5.2 การบรรยายพิเศษเรื่อง นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ (Site-specific) โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี จัดโดย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ออนไลน์ทางโปรแกรม Zoom

เนื้อหาของการบรรยาย เรื่อง นาฏยศิลป์สร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นไปที่การแสดงเฉพาะที่ ซึ่งเริ่มมาจากศาสตร์ทางด้านสถาปัตยกรรมที่ ออกแบบอาคารให้มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติมาสู่การสร้างสรรคผลงานทางนาฏยศิลป์ที่ศิลปินสร้างสรรค์พื้นที่ทางการแสดงที่แตกต่างไปจากการแสดงบนเวที จึงเกิดการแสดงเฉพาะที่ ซึ่งในประเทศไทย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ผู้บุกเบิกการแสดงร่วมสมัยในประเทศไทย ได้นำวิธีการแสดงเฉพาะที่ (Site-specific Dance) เข้ามาในประเทศไทย โดยท่านได้สร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์เฉพาะที่ในพื้นที่รูปแบบต่าง ๆ มากมาย ในพื้นที่ขนาดใหญ่ เช่น การแสดงในพิธีเปิดกีฬาเอเชียนเกมส์ ในพื้นที่โบราณสถาน เช่น การแสดง แสง เสียง สื่อผสมจินตภาพ คนดีศรีอยุธยา เป็นต้น

จากการเข้าร่วมโครงการสัมมนาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

3.4.6 การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็น การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4.6.1 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้มีส่วนด้วยการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมนั้นมีจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่

1) งานศิลปะสื่อการแสดงเชิงทดลอง (Experimental Performance Arts)

ชุด เปราะ : FRAG [MENT] โดยกลุ่ม Goodthank Association จัดแสดงในงานเทศกาล
ละครกรุงเทพ เมื่อวันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2564 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์ ณิชวีวัฒน์ สิทธิ ผู้สร้างสรรค์ผลงานชุดดังกล่าว
ทำให้ทราบถึงเนื้อหาในการแสดง ดังนี้

งานทดลองชุด เปราะ : FRAG [MENT] เป็นงาน “ศิลปะสื่อแสดง” (Performance arts) ที่ผสมผสานหลากหลายซึ่งเป็นตัวบทเฉพาะการณ์ของการสื่อสารภายใต้แนวคิดของความสมบูรณ์แบบ ซึ่งแทรกอยู่ระหว่างสถานะความตายสู่ความไร้หมาย เนื้อหา เปราะ: FRAG [MENT] มีที่มาจากการศึกษาแนวคิดอ้างอิงข้อสังเกตเกี่ยวกับการระลึกถึงความตายที่นำไปสู่การสร้าง
ความหมายของตัวตนมนุษย์ในฐานะ “สิ่งที่มีเจตจำนง” แบ่งสาระสำคัญออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้
(1) การกลับไปสำรวจเพื่อการรับรู้ตนเอง (Self-Consciousness) และ (2) การทบทวนอัตวิสัย
ของมนุษย์จากการดำรงอยู่เพื่อหา “สาระ” (สร้างความหมายในการดำรงอยู่) เป็นประเด็นในการ
กำหนดแนวคิดเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ของตัวบท (วรรณกรรม นาฏกรรม การเคลื่อนไหว แสง เสียง
ดนตรี พื้นที่ วัสดุสำเร็จรูป) ที่อยู่ร่วมพื้นที่และเวลา เพื่อสร้างประสบการณ์รับรู้ความหมายของชีวิต
ผ่านตัวตน ที่สัมพันธ์กับสถานะความตายและความไร้หมาย ภายใต้เนื้อหาของการแสดงซึ่งตั้งคำถาม
ต่อการเห็นถึง “ตัวตน” โดยการ “เปิดเผย” และ “ปกปิด” สู่การตระหนักถึงความหมาย
ของการดำรงอยู่ ระหว่างการเผชิญหน้ากับสถานะจำลองของความไร้หมาย สื่อสารแนวคิดเรื่อง
ความสมบูรณ์แบบซึ่งแทรกอยู่ระหว่างสถานะความตายสู่ความไร้หมายโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยน
ทัศนคติ และการตีความคิดผ่านการซ้อม และสื่อสาร กับกลุ่มนักแสดง (Performer)
ที่นำไปสู่ประสบการณ์ของแต่ละคน (ณิชวีวัฒน์ สิทธิ, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2565)

ภาพที่ 3.1 งานศิลปะสื่อการแสดงเชิงทดลอง (Experimental performance Arts) ชุด Fragment
ที่มา : พรภาณุ กิรัตยาภรณ์

ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในงานศิลปะสื่อแสดงชุดดังกล่าวในฐานะ นักแสดง ซึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นนักออกแบบท่าเต้นผู้ ถ่ายทอดแนวความคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ดีความ ผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายนับเป็นประสบการณ์รูปแบบใหม่ของผู้วิจัยที่แสดงการเคลื่อนไหวโดยที่ไม่ มีท่าทางที่แน่นอนตายตัว การเคลื่อนไหวที่แสดงออกเป็นการเกิดขึ้น ณ ขณะนั้นที่สัมพันธ์กับ องค์ประกอบการแสดงภายนอก ทั้ง พื้นผิวเวที แสง เสียง ดนตรี อุปกรณ์ และนักแสดงร่วมท่านอื่น ทำให้การเคลื่อนไหวที่แสดงออกมานั้นมีลักษณะเฉพาะ ไม่ซ้ำกัน

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำกระบวนการออกแบบลีลา นาฏศิลป์จากศิลปะสื่อแสดง ชุด เปราะ [Fragment] มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ลีลา นาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้

2) กิจกรรม “UN-ACADEMIC” ในรายวิชาการจัดการ ของนิสิตปริญญาเอก
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต รุ่น 15 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2565

กิจกรรมดังกล่าว เป็นศิลปะสื่อแสดงที่ผู้ชมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม กิจกรรมจัดขึ้นเป็นฐานต่าง ๆ โดยในแต่ละฐานมีอุปกรณ์และชุดคำสั่งของกิจกรรมไว้สำหรับ ให้ผู้เข้าร่วมได้ทดลองใช้และปฏิบัติตาม ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถทำหรือไม่ทำตามก็ได้ ผู้เข้าร่วมมีอิสระในการใช้เวลาปฏิบัติในแต่ละฐาน และสามารถเชื่อมขงหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ที่กำลังทำกิจกรรมอยู่หรือไม่ก็ได้ ซึ่งผลที่ออกมาแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันใน

กิจกรรมและพื้นที่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จัดแสดงมีความกลมกลืนสอดคล้องสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ภาพที่ 3.2 กิจกรรม “UN-ACADEMIC”

กิจกรรมที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ออกแบบการเคลื่อนไหวผ่านชุดคำสั่งได้อย่างอิสระ

ที่มา: ผู้วิจัย

จากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถนำประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบบทการแสดงที่มีความเป็นลำดับขั้นและการออกแบบลีลานาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3) การสังเกตการณ์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการการแสดงเฉพาะที่
สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จัดขึ้น ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในฐานะวิทยากรผู้ให้คำแนะนำและประเมินผลงานสร้างสรรค์ โดยได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าวทั้งหมด 2 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2565 มีผลงานสร้างสรรค์จำนวนทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 การแสดงนำเสนอถึงเส้นสายของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีทั้งเส้นตั้งและเส้นนอน แสดงลีลานาฏศิลป์ที่ล้อกับเส้นสายต่าง ๆ ของโบราณสถาน

พื้นที่แสดงบริเวณวิหารพระอัฐารส วัดมหาธาตุ ชุดที่ 2 การแสดงนำเสนอถึงการเข้ามามีอิทธิพลของศาสนาพุทธที่เหนือกว่าศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่มีมาก่อนในราชธานีสุโขทัย พื้นที่แสดงวัดศรีสวาย และชุดที่ 3 การแสดงชุด “คงไว้แต่” การแสดงนำเสนอถึงการคงอยู่ของซากปรักหักพังของสถานที่ภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเดินชม เพื่อนึกถึงความยิ่งใหญ่และความงดงามในอดีต พื้นที่แสดงบริเวณวิหารวัดมหาธาตุ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 – 22 มกราคม 2566 มีผลงานสร้างสรรค์จำนวน 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 การแสดงนำเสนอถึงพิธีชำระล้างบาปตามความเชื่อของศาสนาฮินดู พื้นที่แสดงวัดศรีสวาย ชุดที่ 2 การแสดงนำเสนอถึงการมีอิทธิพลทางการเมืองและศิลปะของอยุธยาที่มีต่อสุโขทัย พื้นที่แสดงวัดมหาธาตุ และชุดที่ 3 การแสดงนำเสนอถึงการย้อนกลับไปหาความเจริญรุ่งเรืองในอดีตการสร้างกรุงสุโขทัยและความเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา และคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน พื้นที่แสดงวัดมหาธาตุ

ภาพที่ 3.3 ภาพตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์จากการแสดงเฉพาะที่ของนิสิตในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
การแสดงเฉพาะที่
ที่มา : ผู้วิจัย

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ดังกล่าว เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย ให้มีความชำนาญในการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมากยิ่งขึ้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสำรวจพื้นที่ การเลือกมุมมองในการนำเสนอเรื่องราวที่ปรากฏในพื้นที่ รวมถึงการสื่อสารเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอให้กับผู้ชมได้

3.4.6.2 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการชมผลงานดุष्ฎินิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุष्ฎินิพนธ์ิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งในรูปแบบการแสดงสด และรูปแบบออนไลน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การแสดงผลงานดุष्ฎินิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี โดย ชำรงค์ บุญราช จัดแสดงเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 ณ โรงละครแบล็กบ็อกซ์ (Black Box Theater) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นการสร้างแสดงที่ผู้สร้างสรรค์นำคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏศิลป์ของ นราพงษ์ จรัสศรี มาสร้างสรรค์เป็นการแสดง 6 องค์กร จำแนกตามคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ (1) ลีกลับ (2) หลงไหล (3) แปลก (4) ตะวันออกตะวันตก (5) สรีระ และ (6) คุณธรรม

จากการชมผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางด้านความคิดสร้างสรรค์เรื่องของการใช้สีในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลาย

2) การแสดงผลงานดุष्ฎินิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากความไม่สมบูรณ์ ในกระบวนการคัดเลือกศิลปินระดับชาติทางด้านนาฏศิลป์ โดย พรรณพัชร์ เกษประยูร จัดแสดงเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 ณ โรงละครแบล็กบ็อกซ์ (Black Box Theater) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากปัญหาความไม่สมบูรณ์ของกระบวนการคัดเลือกศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ในระดับชาติ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงใช้เกณฑ์มาตรฐานยกย่องศิลปินมาออกแบบการแสดงโดยแบ่งออกเป็น 7 องค์กร ได้แก่

- (1) ปรัชญาในการทำงาน (2) จรรยาบรรณ (3) ความสามารถหลากหลาย (4) ผู้นำและผู้บุกเบิก (5) หลงใหล (6) การถ่ายทอดองค์ความรู้ และ (7) รสนิยม

จากการชมผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงชุดนี้ คำนึงถึงการสื่อสารในเชิงสัญลักษณ์ ดังเห็นได้จากการออกแบบเครื่องแต่งกายโดยให้กรรมการใส่ชุดแสดงออกถึงความเป็นสากล และให้ศิลปินใส่ชุดผ้าโปร่งที่แสดงออกถึงความโปร่งใส การสร้างฉากเพื่อจำลองเป็นห้องประชุม การใช้ระดับในการแสดง เช่น การให้กรรมการอยู่บนโต๊ะที่แสดงออกซึ่งอำนาจที่เหนือกว่าและให้ศิลปินอยู่ที่พื้นแสดงออกซึ่งอำนาจที่ถูกกดทับ และตัดสินโดยกรรมการที่ไม่มีความยุติธรรม

3) การแสดงผลงานดุष्ฎินิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากเรื่องราวของความทุกข์ที่เสมือนนรกในใจ โดย สุเมธ ป้อมป้องภัย จัดแสดงเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 ณ โรงละครแบล็กบ็อกซ์ (Black Box Theater) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยผู้สร้างสรรค์ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวของตนเอง โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 4 องค์กร ได้แก่ (1) ความไม่ครบองค์ประกอบ (2) คิดไปเอง (3) ทูรันทุราย และ (4) นรกในใจ

จากการชมผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้สร้างสรรค์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวความทุกข์ในใจผ่านลีลานาฏยศิลป์ร่วมสมัย เน้นการใช้เทคนิค การด้นสด (Improvisation) ผ่านตัวละครหลัก 2 ตัว ประกอบการวาดภาพลงบนผืนผ้าใบเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้สึก มีการใช้สื่อดภาพและแสงประกอบการแสดงเพื่อสื่ออารมณ์

4) ผลงานดุष्ฎินิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติของกรรมการ ในอุดมคติที่ใช้พิจารณาผลงานด้านนาฏยศิลป์ โดย จินตนา อนุวัฒน์ เป็นผลงานสร้างสรรค์ของนิสิตปริญญาเอก หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุष्ฎินิพนธ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรูปแบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2564 โดยผู้สร้างสรรค์ ได้นำเสนอถึงคุณสมบัติของกรรมการในอุดมคติที่ใช้พิจารณาผลงานด้านนาฏยศิลป์ ซึ่งมีทั้งสิ้น 12 ประการ ผ่านบทการแสดงจำนวน 6 องค์กร ได้แก่ (1) โต้แย้ง (2) ผู้นำผู้ตาม (3) ความกดดันจากอำนาจ (4) ปิดหูปิดตาด้วยอคติ (5) ทุจริตใต้โต๊ะ (6) อยุติธรรม และ

(7) หายนะจากการกระทำผิดคำสาบาน นำเสนอในรูปแบบศิลปะแบบปะติด ลีลานาฏศิลป์ นักแสดง ดนตรีประกอบการแสดง มีความหลากหลายตามแบบของนาฏศิลป์ หลังสมัยใหม่ การออกแบบเครื่องแต่งกายออกแบบขึ้นใหม่จากเครื่องแต่งกายเดิมที่มีอยู่แล้วเน้นความเรียบง่าย

การชมผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าวผู้วิจัยได้แนวทางการสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดงตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่มีความหลากหลายความเรียบง่ายที่ปรากฏในงานและการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงในเชิงสัญลักษณ์

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนิสิตปริญญาเอก หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้เห็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัยในเรื่ององค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 ประการ การบริหารจัดการแสดงจริง และการนำเสนอการแสดงในรูปแบบออนไลน์ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปเป็นแนวทางการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต่อไป

3.4.7 การลงพื้นที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เพื่อเก็บข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 3 ครั้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.4.7.1 การลงพื้นที่ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 31 มกราคม- 1 กุมภาพันธ์ 2565

ผู้วิจัยมีการวางแผนถึงระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ โดยคาดการณ์ว่าจะอยู่ระหว่างธันวาคม 2565 - มกราคม 2566 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงลงพื้นที่ล่วงหน้า 1 ปี ก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเก็บข้อมูลในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) **พื้นที่** ผู้วิจัยทำการสำรวจพื้นที่บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมุ่งเน้นที่โบราณสถานที่มีศิลปะเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยทั้งสิ้นจำนวน 4 วัด ได้แก่ (1) วัดมหาธาตุ (2) วัดศรีชุม (3) วัดพระพายหลวง และ (4) วัดช้างล้อม เพื่อศึกษาลักษณะของพื้นที่และความเป็นไปได้ในการทำการแสดงในบริเวณต่าง ๆ (ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4)

2) **เวลาและทิศทางของแสง** เนื่องจากผู้วิจัยใช้แสงธรรมชาติในการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์เรื่องเวลา ทิศทางการขึ้นและการตก

ของดวงอาทิตย์ ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยที่มีผลต่อโบราณสถาน การเกิดแสงเงาของโบราณสถานกับพื้นที่ว่าง และการเปลี่ยนแปลงของแสงในแต่ละช่วงเวลา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบพื้นที่การแสดง การออกแบบลีลาานาฏศิลป์ และการออกแบบแสงประกอบการแสดง (ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4)

3) องค์ประกอบของพื้นที่ การบันทึกภาพบรรยากาศโดยรอบที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เช่น สีของท้องฟ้า ต้นไม้ พื้นผิว เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบองค์ประกอบการแสดง (ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4)

3.4.7.2 การลงพื้นที่ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 17-19 สิงหาคม 2565

ผู้วิจัยลงพื้นที่ครั้งที่ 2 โดยเจาะจงสถานที่ วัดช้างล้อม เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) พื้นที่และมุมมองในการนำเสนอ ผู้วิจัยลงพื้นที่ เพื่อทำการสำรวจบริเวณวัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อบันทึกภาพมุมต่าง ๆ ของโบราณสถาน เพื่อหามุมมองในการนำเสนอ การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดง และการออกแบบบทการแสดง โดยผู้วิจัยศึกษาพื้นที่ตามรูปแบบของสถาปัตยกรรม ได้แก่ วิหาร ระเบียงคด เจดีย์ และอุโบสถ

2) เวลาและทิศทางของแสง ผู้วิจัยสังเกตการณ์เรื่องทิศทางการขึ้นและการตกของดวงอาทิตย์และการเปลี่ยนแปลงของแสงในแต่ละช่วงเวลาในบริเวณวัดช้างล้อมที่มีผลต่อโบราณสถาน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบแสง และการกำหนดเวลาในการถ่ายทำวิดีโอทัศน์ต่อไป

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.4.7.3 การลงพื้นที่ ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 9-11 พฤศจิกายน 2565

ผู้วิจัยลงพื้นที่ เพื่อสังเกตการณ์เรื่องเวลาและทิศทางของแสง โดยสังเกตการณ์เวลาดวงอาทิตย์ขึ้นที่แน่นอน ได้แก่ช่วงเวลา 05.30 น. – 06.45 น. เพื่อทดลองบันทึกภาพพระอาทิตย์ขึ้นแบบเร่งเวลา (Time Lapse) สำหรับนำเสนอภาพบรรยากาศของพื้นที่ในองค์ที่ 1 และสังเกตการณ์เพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับแสง ของการแสดงในแต่ละองค์ (ดังจะอธิบายต่อไปในบทที่ 4)

3.4.8 ประสบการณ์ส่วนตัวผู้วิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์เป็นงานศิลปะที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์และความสามารถของผู้สร้างสรรค์โดยแท้จริงผู้สร้างสรรค์จะต้องใส่ความเป็นตัวของตัวเองจากการผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ลงไปในผลงานนั้น ๆ ดังที่ ลักขณา แสงแดง ได้กล่าวไว้ว่า

การที่ศิลปินสั่งสมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะอย่างหลากหลายไว้อย่อมส่งผลให้ศิลปินเกิดความรู้ใหม่ที่หลากหลายและส่งต่อไปยังคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์ให้เป็นผลงานที่มีคุณภาพที่ดีและมีความทันสมัยใหม่อยู่เสมอ รวมถึงประสบการณ์ในบทบาทของศิลปิน อาจารย์ผู้สอน หรือแม้กระทั่งในฐานะนักแสดงและฐานะผู้ชม (ลักขณา แสงแดง, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ยังได้กล่าวถึงการนำประสบการณ์ส่วนตัวมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ ไว้ว่า

ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยอันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนและประสบการณ์การทำงานในสายวิชาชีพนาฏศิลป์ที่สั่งสมมาจนตกผลึกเป็นความรู้ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความถนัดมาเป็นเครื่องมือในการออกแบบองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของผลงานให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน (จินตนา อนุวัฒน์, 2565: 145)

ดังนั้น ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยที่เกิดจากการศึกษาและประสบการณ์จากการทำงานในสายวิชาชีพนาฏศิลป์ที่สั่งสมมาจนถึงปัจจุบัน อันได้แก่ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย ทักษะในด้านการแสดงและการสอนในรายวิชานาฏยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นการสอนการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ในเบื้องต้น มาผนวกกับประสบการณ์ ด้านการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ มาใช้เป็นเครื่องมือในการ

สร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ เพื่อให้ผลงานที่ออกมามีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์การคัดลอกงานของผู้อื่นมาเป็นงานของตน

3.4.9 เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์

เกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 (ดูในข้อ 2.6) ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการประเมินผลงานสร้างสรรค์ของงานวิจัยฉบับนี้ ในระหว่างที่พัฒนาผลงาน และหลังจากการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและใช้เป็นเกณฑ์ในการอภิปรายผล เช่น จรรยาบรรณใช้เพื่อประเมินความเหมาะสมของงานวิจัย ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเตือนให้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสดใหม่ในการแสดง เป็นต้น

3.5 ขั้นตอนและแผนดำเนินการวิจัย

3.5.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.5.1.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ การศึกษาการแสดงตัวอย่าง การสำรวจพื้นที่ การลงภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมารวบรวม ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นผลงานสร้างสรรค์

3.5.1.2 ขั้นตอนการออกแบบการแสดง ได้แก่ การกำหนดแนวคิดและรูปแบบการออกแบบองค์ประกอบการแสดง ได้แก่ พื้นที่การแสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดง ลักษณะท่าเต้นและเทคนิคต่าง ๆ การทดลองออกแบบการแสดง การฝึกซ้อมการแสดง ทั้งในห้องซ้อม และการทดลองฝึกซ้อมกับพื้นที่จริง รวมไปถึงการแสดงจริง และการบันทึกการแสดง และการตัดต่อวีดิทัศน์เพื่อนำเสนอผลงาน

3.5.1.3 ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน คือ การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ การแสดงเฉพาะที่ ในรูปแบบวีดิทัศน์บันทึกการแสดงต่อคณะกรรมการและสาธารณชน เพื่อรับการประเมินโดยคณะกรรมการ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะ ข้อวิพากษ์ต่าง ๆ ที่ได้มาสรุปผล และนำเสนอเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งการตีพิมพ์เผยแพร่วิทยานิพนธ์ในรูปแบบบทความวิจัย

3.5.2 แผนการดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีแผนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

3.5.2.1 ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตลอดโครงการ เริ่มจากการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ อนุมัติหัวข้อ การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร สื่อสารสนเทศ และขอการรับรองโครงการจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จนเสร็จสิ้นโครงการวิจัย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2564 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี 8 เดือน

3.5.2.2 ระยะเวลาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เริ่มทำหลังจากได้รับการอนุมัติจริยธรรมในมนุษย์ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2565 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล การทดลองและพัฒนาการสร้างสรรคผลงาน การนำเสนอผลงานการสร้างสรรคานาฏยศิลป์ ประเมินคุณภาพผลงาน การวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้หลังจากการสร้างสรรคผลงาน จนเสร็จสิ้นโครงการวิจัย ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินการวิจัย

ที่มาของตาราง : ผู้วิจัย

ขั้นตอน	เริ่มทำวิทยานิพนธ์เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564
1	การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร สิงหาคม 2564 - พฤษภาคม 2565
2	การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กุมภาพันธ์ 2565 - พฤษภาคม 2565
3	การลงภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย พฤษภาคม 2565 - สิงหาคม 2565
4	วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิด ทฤษฎี พฤษภาคม 2565 - กันยายน 2565
5	ดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ (ทดลอง/พัฒนา) สิงหาคม 2565 - ธันวาคม 2565
6	เผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ ตุลาคม 2565 - กุมภาพันธ์ 2566
7	นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ ธันวาคม 2565 - กุมภาพันธ์ 2566

ขั้นตอน	เริ่มทำวิทยานิพนธ์เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564
8	สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ มกราคม 2566 - มีนาคม 2566
9	จัดทำ I-Thesis ส่งเล่มฉบับสมบูรณ์ มีนาคม 2566 - พฤษภาคม 2566

ตารางที่ 3.2 ระยะเวลาในการทำวิจัย

ที่มาของตาราง : ผู้วิจัย

ขั้นตอน	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.		
	2564	2564	2564	2564	2564	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2565	2566	2566	2566	2566	2566	2566	
1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร																								
2. การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์																								
3. การลงภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนรวมในกรวิจัย																								
4. วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิด ทฤษฎี																								
5. ดำเนินการทางสถิติผลงานวิจัย (ทดลอง/หาค่า)																								
6. เปรียบเทียบความจำเพาะกับข้อ																								
7. นำเสนอผลงานทางสถิติทางสถิติ																								
8. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ																								
9. จัดทำ I-Thesis ส่งเล่มฉบับสมบูรณ์																								

3.6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์ร่วมสมัย ผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมถึง คนในท้องถิ่นชุมชนเมืองเก่าบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

(1) ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ตำแหน่ง ศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุฑูทธิย์ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อดีตหัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) อาจารย์ ดร.จิรายุทธ พนมรักษ์ ตำแหน่ง นักวิชาการอิสระ

(4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรากร จันทนะสาโร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- (5) อาจารย์ ดร.ลักขณา แสงแดง ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- (6) นายมุกทากร โคตรรักษา ตำแหน่ง โปรดักชั่น ดีไซน์เนอร์ (Production Designer) บริษัท ไอริส 2005 จำกัด
- (7) อาจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ สิทธิ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- (8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร้สุวรรณ อติศัยภาวดี ตำแหน่ง รองอธิการบดีสาขา วิทยบริการจังหวัดลพบุรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- (9) อาจารย์ ดร.ณัฐกานต์ บุญศิริ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (10) อาจารย์ ดร.รุ่งนภา ฉิมพุดม ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- (11) นายมงคล ครุชุนาค ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียน ลิไทพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- (12) นางสาวปรางทอง ดั่งทอง ตำแหน่ง ฝ่ายผลิต บริษัท ไอริส 2005 จำกัด
- (13) นายนรุตม์พล ณ พัทลุง ตำแหน่ง นักประพันธ์เพลงอิสระ
- (14) ว่าที่ร้อยตรีหญิง ฉัตรดา ยิ้มแย้ม ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่าย ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย กระทรวงวัฒนธรรม
- (15) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตั้งปณิธาน อารีย์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิทยาลัย การดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

จากรายชื่อดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล ด้วยคำถามปลายเปิดในประเด็นต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 รายนามผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	วันที่สัมภาษณ์	ประเด็นในการตั้งคำถาม
1	นราพงษ์ จรัสศรี	25 สิงหาคม 2565	ประสบการณ์การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
		21 พฤศจิกายน 2565	การวิจัยเชิงทดลองสร้างสรรค์
		29 พฤศจิกายน 2565	1) การตั้งประเด็นคำถามงานวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการแสดง 2) ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
		11 ธันวาคม 2565	ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ชุด คนตีศรีอยุธยา
		13 ธันวาคม 2565	การทดลองสร้างสรรค์ผลงานการแสดง
		19 ธันวาคม 2565	1) การตั้งประเด็นคำถามแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรคผลงานนาฏยศิลป์ 2) ข้อควรคำนึงถึงในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
		10 มกราคม 2566	1) ความสำคัญของแนวคิดที่ได้หลังการแสดง

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	วันที่สัมภาษณ์	ประเด็นในการตั้งคำถาม
			2) รูปแบบของการสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 องค์ประกอบ
	นราพงษ์ จรัสศรี	23 มกราคม 2566	เกณฑ์การสร้างมาตรฐานยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์
		29 มกราคม 2566	1) ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) นิยามศัพท์เฉพาะ คำว่าแสดงออก (Express)
		2 กุมภาพันธ์ 2566	1) เกณฑ์การสร้างมาตรฐานยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ 2) นิยามศัพท์เฉพาะ คำว่านาฏยศิลป์ หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance)
		13 กุมภาพันธ์ 2566	ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
		21 กุมภาพันธ์ 2566	คำถามงานวิจัย
2	วิชชุตา วุธาทิตย์	27 ตุลาคม 2565	1) เกณฑ์การสร้างมาตรฐานการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ 2) ข้อคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง องค์ประกอบการแสดง

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	วันที่สัมภาษณ์	ประเด็นในการตั้งคำถาม
3	จิรายุทธ พนมรัักษ์	15 มกราคม 2566	นิยามศัพท์เฉพาะ คำว่า สำรวจ (Explore)
		29 มกราคม 2566	1) การแสดงแสง เสียง ประกอบ จินตภาพ เรื่อง คนดี ศรีอยุธยา 2) ข้อควรคำนึงถึงด้านสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน
		2 กุมภาพันธ์ 2566	เกณฑ์การสร้างมาตรฐานการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์
		13 กุมภาพันธ์ 2566	ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
4	ธรากร จันทนะสาโร	27 ตุลาคม 2565	1) ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา 2) ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ร่วมสมัยในพื้นที่โบราณสถาน
5	ลักขณา แสงแดง	2 กุมภาพันธ์ 2566	1) ความหลากหลายของความคิดสร้างสรรค์ 2) ความสำคัญของประสบการณ์ส่วนตัวผู้วิจัย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	วันที่สัมภาษณ์	ประเด็นในการตั้งคำถาม
6	มัทากร โคตรรักษา	3 กุมภาพันธ์ 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง การออกแบบเครื่องแต่งกาย
7	ณัฐวัฒน์ สิทธิ	25 พฤศจิกายน 2565	1) การแสดงเฉพาะที่ (Site-specific Dance) 2) ผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
		11 กุมภาพันธ์ 2566	นิยามศัพท์เฉพาะ
8	รัสรวรรณ อติศัยภารดี	15 มกราคม 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง องค์กร ประกอบการแสดง 8 องค์กรประกอบ
9	ณัฐกานต์ บุญศิริ	16 มกราคม 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง องค์กร ประกอบการแสดง 8 องค์กรประกอบ
10	รุ่งนภา นิยมพุ่ม	13 กุมภาพันธ์ 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง องค์กร ประกอบการแสดง 8 องค์กรประกอบ
11	มงคล ครุฑนาค	14 กุมภาพันธ์ 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง องค์กร ประกอบการแสดง 8 องค์กรประกอบ
12	ปรางทอง ดั่งทอง	18 กุมภาพันธ์ 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง องค์กร ประกอบการแสดง 8 องค์กรประกอบ

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	วันที่สัมภาษณ์	ประเด็นในการตั้งคำถาม
13	นรุทธิ์พล ณ พัทลุง	29 มกราคม 2566	การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการสร้างสรรคทางนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
14	ฉัตรดา ยิ้มแย้ม	2 กุมภาพันธ์ 2566	การแสดง แสง เสียง ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
15	ตั้งปณิธาน อารีย์	23 กุมภาพันธ์ 2566	ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

จากตารางที่ 3.3 รายนามบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวคิดและข้อคิดเห็นเพื่อนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปข้างต้น เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ความรู้ในการสร้างสรรคนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยต่อไป

3.7 สรุปบท

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนและแผนดำเนินการวิจัย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย ในบทต่อไป คือ บทที่ 4 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ และการอภิปรายผลการสร้างสรรคนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดังจะได้อธิบายรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 4

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์

4.1 อารัมภบท

จากบทที่ 3 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และแผนดำเนินการวิจัย ในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมีกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างสรรค์ผลงาน และการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย” ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

4.2.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้กระบวนการทดลองในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ จำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

4.2.1.1 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 1

การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งตามองค์ประกอบ การแสดงทางนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) การออกแบบบทการแสดง ครั้งที่ 1

การออกแบบบทการแสดงผู้วิจัยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1.1) แรงบันดาลใจที่ได้รับก่อนการสร้างสรรคนาฏศิลป์

แรงบันดาลใจ คือ ส่วนสำคัญในการเริ่มต้นของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง แรงบันดาลใจ ไว้ว่า “แรงบันดาลใจ คือ จุดเริ่มต้นที่กระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะ ในผลงานสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจสามารถเกิดขึ้นจากสิ่งที่มองข้าม หรือสิ่งที่มีอยู่แล้ว แต่มองในประเด็นใหม่ที่ลึกซึ้ง” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2565)

ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยที่มีความประทับใจในความสงบ ความงาม ความสมบูรณ์ของกลุ่มสถาปัตยกรรมในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยต้องการนำเสนอนาฏศิลป์บนพื้นที่ที่นอกเหนือไปจากการแสดงในโรงละคร นำเสนอรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์กับโบราณสถานเป็นสำคัญ

จากข้อมูลในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่สำหรับสร้างสรรคนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่จากโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสุโขทัย ทั้งยังมีความสอดคล้องกับพื้นที่สำหรับการแสดงในทฤษฎีการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ (1) เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (2) เป็นโบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปะสุโขทัย และไม่ปรากฏอยู่ในรูปแบบของศิลปะอื่น ๆ (3) เป็นโบราณสถานที่มีความสมบูรณ์ทางโครงสร้าง และ (4) เป็นโบราณสถานที่มีพื้นที่ที่สามารถออกแบบนาฏศิลป์การแสดงเฉพาะที่ได้เป็นอย่างดี

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถคัดเลือกพื้นที่ได้ จำนวน 4 วัด ได้แก่ วัดมหาธาตุ วัดศรีชุม วัดพระพายหลวง และวัดช้างล้อม ซึ่งแต่ละวัดมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1) วัดมหาธาตุ สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยตอนต้น เป็นวัดที่สำคัญและเป็นกลุ่มโบราณสถานขนาดใหญ่ที่สุดกลางเมืองสุโขทัย มีความสำคัญมาแต่โบราณ ดังนั้น จึงเป็นจุดศูนย์รวมทั้งงานด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมสุโขทัย มีพื้นที่บริเวณวัด กว้าง ยาว ด้านละ 200 เมตร

มีพระเจดีย์มหาธาตุรูปดอกบัวตูมหรือพุ่มข้าวบิณฑ์ เป็นเจดีย์ประธาน ภายในรายรอบไปด้วยเจดีย์แบบต่าง ๆ ฐานวิหาร ฐานโบสถ์ และซุ้มคูหาพระพุทธรูป ซึ่งประกอบด้วย เจดีย์มหาธาตุ เป็นเจดีย์ประธานตั้งอยู่กลางวัด ลักษณะรูปทรงแบบดอกบัวตูมหรือพุ่มข้าวบิณฑ์ เจดีย์รายแบบต่าง ๆ เรียงรายภายในบริเวณวัด จำนวน 200 องค์ ฐานวิหาร ขนาดต่าง ๆ ซุ้มคูหา ฐานโบสถ์ สระน้ำ และกำแพงแก้ว (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2561: 19)

ภาพที่ 4.1 วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการลงพื้นที่สำรวจวัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่า วัดนี้เป็นวัดที่อยู่ในกลางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นวัดที่มีขนาดใหญ่ และกลุ่มโบราณสถานจำนวนมาก อีกทั้งวัดนี้ยังเป็นโบราณสถานที่มีการจัดการแสดงแสง เสียง ในงานเผาเทียนเล่นไฟของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นประจำทุกปี วัดมหาธาตุจึงเป็นเหมือนสถานที่อันเป็นสัญลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่เลือกวัดมหาธาตุเป็นพื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ในครั้งนี้

1.1.2) วัดศรีชุม เป็นวัดขนาดใหญ่ ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองสุโขทัยทางทิศเหนือโบราณสถานภายในวัดประกอบด้วยมณฑปขนาดใหญ่เป็นประธาน ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ปางมารวิชัย เชื่อกันว่า คือ “พระอจนะ” ตามหลักฐานที่ปรากฏหลักฐานในศิลาจารึก

พ่อขุนรามคำแหง ด้านหน้าเป็นฐานของวิหารขนาดมหึมา มีผนังก่ออิฐเจาะช่องเป็นรูปกากบาท ด้านเหนือมีวิหารขนาดย่อมอีกหนึ่งหลัง มีมณฑปขนาดเล็กที่มีพระพุทธรูปอยู่ภายใน และเจดีย์รายอีก 5-6 องค์ มณฑปวัดศรีชุมเป็นมณฑปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดามณฑปที่พบในสมัยสุโขทัย มีลักษณะพิเศษ คือ การทำผนังอาคารเป็นสองชั้น สำหรับเป็นอุโมงค์เดินเข้าไปภายในและเดินขึ้นไปถึงชั้นหลังคาได้ ชั้นหลังคาของมณฑปสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ทำเป็นหลังคาลาดชัน (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 81-83)

ภาพที่ 4.2 วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการศึกษาพื้นที่วัดศรีชุมสำหรับการแสดงเฉพาะที่ พบว่า สัดส่วนมณฑปมีขนาดใหญ่ วิหารด้านหน้ามณฑปเป็นวิหารมีการก่อกำแพงขึ้นมาเล็กน้อย อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ พื้นที่ระหว่างวิหารและมณฑปมีพื้นที่จำกัด หากทำการแสดงต้องใช้คนจำนวนมากเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ ดังนั้นจึงมีขนาดใหญ่เกินไปสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เชิงทดลอง อีกทั้งโบราณสถานดังกล่าวมีพระอจนะขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ในมณฑป ซึ่งยังเป็นທີ່เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจรรยาบรรณต่อสถานที่ ซึ่งอาจเป็นการไม่เหมาะสมในการจัดการแสดงในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ใช้สถานที่ดังกล่าวในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์

1.1.3) วัดพระพายหลวง เป็นกลุ่มโบราณสถานขนาดใหญ่นอกเมืองสุโขทัย ก่อสร้างมาตั้งแต่ก่อนการสถาปนาสุโขทัยเป็นราชธานี มีศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมสมัยก่อนสุโขทัย และการก่อสร้างต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อนหลายยุคหลายสมัย สันนิษฐานว่าเป็นศูนย์กลางของศาสนาที่มีมาก่อนการตั้งวัดมหาธาตุ เดิมน่าจะเป็นเทวสถาน ต่อมาจึงดัดแปลงเป็นวัดในพุทธศาสนาแบบมหายาน ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ต่อมาจึงดัดแปลงเพื่อใช้ในพุทธศาสนาแบบหินยานตามลำดับ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2561: 118-119)

ภาพที่ 4.3 วัดพระพายหลวง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.4 มณฑปพระสี่อริยาบถ วัดพระพายหลวงเมื่อเทียบสัดส่วนกับนักแสดง

ที่มา : ผู้วิจัย

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่วัดพระพายหลวง พบว่าเป็นกลุ่มโบราณสถานขนาดใหญ่ พื้นที่มีบริเวณกว้าง มณฑปพระสี่อิริยาบถที่เป็นศิลปะสุโขทัย มีขนาดใหญ่เมื่อเทียบสัดส่วนกับนักแสดง อาจทำให้ไม่สามารถนำเสนอภาพรวมได้ทั้งหมด พื้นที่ว่างโดยรอบมีความรกชัฏ ซึ่งเป็นอันตรายและเป็นอุปสรรคในการแสดง

1.1.4) วัดช้างล้อม เป็นโบราณสถานร้าง ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองสุโขทัยทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากประตูกำแพงหักไปประมาณ 2 กิโลเมตร (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 85) การวางผังในแนวเส้นแกนตามทิศตะวันออกเฉียง - ตะวันตก มีโบสถ์อยู่ทางด้านหน้า มีการค้นพบศิลาจารึกวัดช้างล้อม พุทธศักราช 1927 เป็นจารึกอักษรไทยสุโขทัย ภาษาไทย กล่าวถึงเรื่องราวการออกบวชของพนมไสดำ ข้าราชการสำนักเก่าแก่ของพระมหาธรรมราชาลิไท และการสร้างถาวรวัตถุ (วัดช้างล้อม) ในพระพุทธศาสนา (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2561: 199-200)

สถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อมมีเจดีย์ทรงระฆังแบบสุโขทัยหรือเจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ที่ฐานมีช้างล้อมปูนปั้นประดับ มีระเบียงคดล้อมรอบ ด้านหน้ามีวิหารที่เชื่อมต่อกับระเบียงคด และมีกำแพงแก้วล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง มีทางเข้าสี่ทาง บริเวณวัดล้อมรอบด้วยคูน้ำในเมืองสุโขทัยโดยทั่วไป ส่วนพระอุโบสถตั้งอยู่ด้านหน้าเอียงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีคูน้ำล้อมรอบ เป็นขอบเขตต่างหาก (สุรพล ดำริห์กุล, 2562: 85)

วัดช้างล้อมมีพื้นที่กว้างประมาณ 100 เมตร ยาว 157 เมตร มีแนวคูน้ำล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน ปัจจุบันคูน้ำด้านทิศใต้ล้นเอียงมาก เหลือชัดเจนเพียง 3 ด้าน โบสถ์มีคูน้ำล้อมรอบ ตั้งแยกออกจากกลุ่มโบราณสถานไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ห่างประมาณ 50 เมตร รายละเอียดของโบราณสถานประกอบด้วย (1) เจดีย์ทรงระฆังขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐ ขนาดฐาน 18x18 เมตร สภาพสมบูรณ์จนถึงยอด ที่ฐานมีรูปช้างปูนปั้นครึ่งตัวอยู่โดยรอบจำนวน 36 เชือก ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเจดีย์ช้างล้อมเมืองศรีสัชนาลัยและเจดีย์ช้างล้อมเมืองกำแพงเพชร (2) ขนาดฐานของระเบียงคดกว้างด้านละ 35 เมตร ความกว้างของระเบียง 4 เมตร ล้อมรอบด้วยเสาระเบียงคดทำจากศิลาแลง (3) ฐานวิหาร อยู่ต่อจากระเบียงคดรอบเจดีย์ประธานด้านตะวันออกเฉียงใต้ เป็นวิหารขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐ เสาวิหารทำด้วยศิลาแลง ขนาดกว้างประมาณ 18 เมตร ยาว 25 เมตร ด้านหน้ามีมุขยื่นอีก 1 ห้อง บนฐานวิหารมีแท่นชุกชีก่อด้วยอิฐ (4) ฐานเจดีย์รายตั้งอยู่ด้านข้างของวิหาร 8 องค์ (5) กำแพง

แก้วก่อด้วยอิฐ มีลักษณะเป็นฐานกำแพงเตี้ย ๆ โดยรอบเจดีย์และวิหาร มีประตูทางเข้าไปภายในบริเวณ วัด 4 ประตู ตรงกึ่งกลางของแต่ละด้าน ขนาดของกำแพงแก้วที่ก่อโดยรอบ กว้าง 60 เมตร และยาว 85 เมตร และ (6) คูน้ำ กว้างประมาณ 10 เมตร ล้อมรอบพื้นที่ ขนาดกว้าง 100 เมตร ยาว 150 เมตร (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2561: 199-200)

นอกจากนี้ ยังมีโบราณสถานกลุ่มเล็ก ประกอบด้วย ฐานโบสถ์ ก่อด้วยอิฐ ขนาดกว้าง 12 เมตร ยาว 22 เมตร เสาทำด้วยศิลาแลง มีแนวกำแพงแก้วก่ออิฐ และมีใบเสมาปักอยู่โดยรอบ เจดีย์รายขนาดเล็ก 2 องค์ อยู่ด้านหลังโบสถ์ กำแพงแก้ว กว้าง 26 เมตร ยาว 27 เมตร ล้อมรอบฐานโบสถ์ และคูน้ำล้อมรอบโบสถ์ ขนาดกว้างประมาณ 8 เมตร ล้อมรอบพื้นที่ กว้าง 30 เมตร ยาว 50 เมตร (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2561: 199-200)

ภาพที่ 4.5 วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.6 แผนผังวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2561: 199

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ภายในบริเวณวัด มีสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยที่หลากหลาย ได้แก่ เจดีย์ช้างล้อมศิลปะสุโขทัย วิหารที่มีลักษณะเป็นวิหารโถงไม่มีการก่อผนัง ระเบียงคตที่มีลักษณะเป็นทางเดินโล่งมีหลังคาคลุม ซึ่งรูปแบบพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมแต่ละแบบที่กล่าวมาแล้วนั้น มีลักษณะแตกต่างกัน การวางตัวของเสาในวิหาร และระเบียงคต ทำให้เกิดความน่าสนใจของพื้นที่ อีกทั้งความสูง รูปทรงของเสา และความประักหักพังทำให้เกิดพื้นที่ว่างในทางตั้งที่น่าสนใจ อีกทั้งวัดช้างล้อมยังไม่เคยมีการจัดการแสดงใด ๆ เกิดขึ้นมาก่อน

จากข้อมูลโบราณสถานทีกล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 4 แห่ง ผู้วิจัยได้อธิบายถึงการเลือกพื้นที่การแสดงในหัวข้อการออกแบบพื้นที่การแสดง

1.2) การวางโครงเรื่องการแสดง

โครงเรื่องการแสดง คือ เนื้อหาหรือสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์งานต้องการสื่อสารให้กับผู้ชมได้รับทราบ เป็นสิ่งที่แสดงสัดส่วนของการแสดงทั้งหมด

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 (ข้อ 2.3.3) การศึกษาการแสดงเฉพาะที่ และการแสดง แสง เสียง ที่ปรากฏในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในปัจจุบัน พบว่า เป็นการแสดงขนาดใหญ่ ใช้คนจำนวนมาก มีเนื้อหาการแสดงที่เน้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่และบุคคลสำคัญ

เป็นแกนหลักในการดำเนินเรื่อง นิยมจัดการแสดงในเวลากลางคืน มีฉากหลังเป็นฉากปรักหักพัง หรือ ปูชนียสถานของสถานที่นั้น ๆ (Site as a background) มีนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นบ้าน มาประกอบการแสดง และใช้งบประมาณมาก

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดง เฉพาะที่ ดังนั้นจึงนำเสนอสัณฐานของสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน รูปร่าง (Shape) และรูปทรง (Form) และรูปตั้ง ของโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในทาง ศิลปะและสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงวางโครงเรื่องการแสดงจากกระบวนการการลงภาคสนาม เพื่อการสำรวจพื้นที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยสามารถสรุปเป็นคำสำคัญ (Keyword) 3 คำ ได้แก่

1.2.1) สำรวจ (Explore) มีที่มาจากผู้วิจัยเริ่มต้นการลงภาคสนาม เพื่อเก็บ ข้อมูลและทำการศึกษาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ด้วยวิธีการสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ภายใน บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1.2.2) ประทับใจ (Impress) ผู้วิจัยเกิดความประทับใจในพื้นที่ โบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สร้างขึ้นจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของ ชาวสุโขทัย สะท้อนให้เห็นความสงบ ความงาม ความค่าชูพระพุทธศาสนา และความเป็นเอกลักษณ์ ของสถาปัตยกรรมในแต่ละส่วน ในบริเวณวัดช้างล้อม ดังที่ เมอราดิท มังก์ (Meredith Monk) ศิลปิน ผู้บุกเบิกทางการแสดงเฉพาะที่ ได้กล่าวถึงความชอบส่วนตัวในการศึกษาทางโบราณคดีไว้ว่า

ฉันยังสนใจในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ ความร่ำรวยของปัจจุบันได้รับการบอกเล่าจากอดีต และแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในอนาคต หากคุณไม่มีความตระหนักในช่วงเวลา ปัจจุบันของคุณ แสดงว่าคุณไม่มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์” (Meredith Monk, interview, Oct.,14, 2006 in Kloetzel,M., 2010: 38)

ความประทับใจดังกล่าว สอดคล้องกับที่ จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึง
แรงบันดาลใจและความหลงใหลในกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ ไว้ว่า

แรงบันดาลใจ ความหลงใหล การค้นคว้าก่อให้เกิด
จินตนาการตลกเป็นแนวความคิด และสามารถเลือกสรร
แนวความคิดมาใช้เป็นวัสดุ (Material) ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ในการ
ออกแบบศิลปะหรือสถาปัตยกรรม ประกอบกับที่ตั้งหรือพื้นที่
เฉพาะที่ถูกตีความ ผนวกกับข้อมูลกระบวนการต่าง ๆ สิ่งที่ได้รับที่
เรียกว่าการรับรู้ (Perception) ทำให้ประสบการณ์ในพื้นที่ ใน
ดวงตาของความคิด (Space in our mind's eyes) ผนวกกับแรง
บันดาลใจทำให้เกิดจินตนาการ (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2560: 106-
107)

โครงเรื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำความประทับใจส่วนตัวมาใช้เป็นคำสำคัญในการวาง

1.2.3) แสดงออก (express) จากความประทับใจดังกล่าว ผู้วิจัย
จึงต้องการแสดงออกถึงความประทับใจนั้น ด้วยการแสดงออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์
จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1.3) บทการแสดง

เนื้อหาการแสดงเฉพาะที่ที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 (ดูในหัวข้อ 2.3.1) ผู้วิจัย
ได้ทดลองออกแบบบทการแสดง ด้วยคำสำคัญ (Keyword) ในการเริ่มสร้างสรรค์นาฏศิลป์จาก
การแสดงเฉพาะที่ นั่นคือ สำรวจ (Explore) รับรู้เข้าไปพบกับประสบการณ์ภายใน จึงแสดงออกมา
เป็นการแสดง (Express) ผู้วิจัยจึงนำคำดังกล่าวมาผนวกกับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยที่มี
ความประทับใจต่ออุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดังนั้น จึงได้คำสำคัญ (Keyword) ในการสร้างสรรค์
ผลงาน จำนวน 3 คำ คือ สำรวจ (Explore) ประทับใจ (Impress) และ แสดงออก (Express) โดย
แบ่งออกเป็น 3 องก์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

องค์ที่ 1 สำรวจ (Explore) คือ การเพื่อสำรวจพื้นที่ว่าง หลับ มุม ต่าง ๆ มุมมอง
รูปตั้งของสถาปัตยกรรม โดยให้ความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไป นำเสนอโดยใช้ลีลานาฏศิลป์

องค์ที่ 2 ประทับใจ (Impress) คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสำรวจพื้นที่
การทำความรู้จักกับพื้นที่แล้วเกิดการซึมซับ (Absorb) ซึ่งอาจหยุดนิ่งเพื่อซึมซับ และแสดงออกด้วยท่า
นิ่งและการจัดองค์ประกอบ

องค์ที่ 3 แสดงออก (Express) คือ การแสดงออกซึ่งความรู้สึกประทับใจ
ด้วยการใช้ลีลานาฏศิลป์เชื่อมชกับพื้นที่ ในการเติมเต็มพื้นที่ว่างเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของพื้นที่
ในการแสดง เพื่อให้ผู้ชมเกิดประสบการณ์การรับรู้ใหม่บนพื้นที่นั้น

สรุปการออกแบบบทการแสดงครั้งที่ 1 ผู้วิจัยออกแบบบทการแสดงจาก
แรงบันดาลใจ การวางโครงเรื่องที่สอดคล้องสัมพันธ์กับรูปร่างและรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏ
ในวัดช้างล้อม โดยนำเสนอตามเนื้อหาการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ที่เน้นถึงการสำรวจพื้นที่
ความประทับใจในพื้นที่ และการแสดงออก โดยใช้บทการแสดงดังกล่าวเป็นเครื่องกำหนดทิศทาง
ในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์เพื่อหารูปแบบขององค์ประกอบนาฏศิลป์ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

2) การออกแบบพื้นที่แสดง ครั้งที่ 1

พื้นที่สำหรับการแสดงนาฏศิลป์ส่งผลต่อรูปแบบการแสดง และมีวิวัฒนาการ ดังที่
นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ ดังนี้

พื้นที่ที่ใช้แสดงส่งผลต่อรูปแบบของการแสดง เช่น ในอดีต
ราวศตวรรษที่ 14-15 พื้นที่แบบบอลรูม สเปน (Ballroom Space) มีมุมมอง
จากบนลงล่าง คล้ายการมองจากอัมจันทร์ในสนามกีฬา ส่วนพื้นที่แสดงแบบ
โพรซีนียมอาร์ช เธียเตอร์ (Proscenium Arch Theatre) ที่ปรากฏขึ้นในราว
ศตวรรษที่ 17 มีการยกเวทีขึ้นต่างระดับจากพื้นจะเกิดการแบ่งแยกระหว่าง
ผู้ชมกับนักแสดงอย่างชัดเจน ฉะนั้นพื้นที่การแสดงแบบนี้จะให้ความสำคัญกับ
รายละเอียดของลีลาท่าทางของนักแสดง ทำให้นักแสดงต้องมีการฝึกฝน
ทางด้านเทคนิคการเต้นมากขึ้น เพราะผู้ชมจะสังเกตเห็นอากัปกิริยาต่าง ๆ

ของนักแสดงชัดเจนกว่าการแสดงในพื้นที่แสดงแบบบอลรูม สเปนซ์ ที่มีมุมมอง
จากบนลงล่าง (นราพงษ์ จรัสศรี, 2546: 27)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงในยุคโพสต์โมเดิร์นว่า
“ในเวลาต่อมาราวศตวรรษที่ 20 ได้มีการพัฒนาการเกี่ยวกับการใช้พื้นที่แสดง โดยสามารถจัด
การแสดงในพื้นที่เปิดตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น สะพาน ถนน พิพิธภัณฑสถาน ดังเช่นที่ปรากฏใน
ยุคโพสต์โมเดิร์นด้านส์ (Post-Modern Dance)” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน
2565)

จากข้อความข้างต้น พบว่า พัฒนาการของการออกแบบพื้นที่การแสดง ที่มีผลต่อ
ลีลา นาฏศิลป์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับพื้นที่การแสดงในรูปแบบการแสดงเฉพาะที่

จากข้อมูลโบราณสถาน จำนวน 4 แห่ง ดังที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อแรงบันดาลใจ
ที่ได้รับก่อนการสร้างสรรคมนาฏศิลป์แล้วนั้น ผู้วิจัยพิจารณาเลือกวัดข้างล้อม เป็นพื้นที่
ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) วัดข้างล้อมเป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์วัดหนึ่งในอุทยาน
ประวัติศาสตร์สุโขทัย

(2) วัดข้างล้อมมีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ตามแบบศิลปะสุโขทัย ได้แก่
เจดีย์ทรงระฆังคว่ำ มีแผนผังและสิ่งปลูกสร้างครบถ้วนตามหลักการสร้างวัดในทางพระพุทธศาสนา
ได้แก่ (2.1) เจดีย์ข้างล้อม เป็น เจดีย์ทรงระฆังศิลปะสุโขทัย บริเวณฐานเจดีย์มีปูนปั้นรูปช้าง
ยืนออกมาครึ่งโดยรอบทั้ง 4 ด้าน (2.2) วิหารโถง ซึ่งเป็นวิหารทรงสุโขทัย (2.3) ระเบียงคดแบบเปิด
โล่ง และ (2.4) อุโบสถที่มีเสมน้ำล้อมรอบ ซึ่งเป็นส่วนที่แยกออกไปเป็นเขตสังฆกรรม อยู่ห่างจาก
บริเวณหมู่อาคารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

(3) รูปแบบพื้นที่และลักษณะของสถาปัตยกรรมมีความหลากหลาย ทำให้เกิดพื้นที่
ที่มีลักษณะเฉพาะมากกว่าพื้นที่โล่งกว้าง ทำให้มีความน่าสนใจสำหรับการแสดงนาฏศิลป์
ในเชิงทดลอง

(4) อีกทั้งพื้นที่วัดช้างล้อมยังไม่เคยมีใครจัดการแสดงในพื้นที่มาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกวัดช้างล้อม เป็นพื้นที่สร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ครั้งที่ 1

ผู้วิจัยยังมิได้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่แน่นอนตายตัว ใช้วิธีการทดลองการเคลื่อนไหวร่างกายกับพื้นที่ตามโครงเรื่องที่วางไว้ เพื่อดูทิศทางในการวางบทการแสดงต่อไป

4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 1

ผู้วิจัยยังมิได้คัดเลือกนักแสดง เนื่องจากอยู่ในระหว่างการพิจารณาเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดง

5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ครั้งที่ 1

เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้การแสดงน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่ง มุทากร โคตรรักษา ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายไว้ ดังนี้

สิ่งที่ต้องคำนึงในการออกแบบเครื่องแต่งกาย สำหรับศิลปะการแสดงร่วมสมัย และการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (วัดช้างล้อม) ซึ่งจะแตกต่างจากการออกแบบเครื่องแต่งกายแบบทั่วไป ดังนี้

ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เพื่อศิลปะการแสดงร่วมสมัย การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สามารถใช้องค์ประกอบ (Element) ของพื้นที่เช่น สี หรือรูปร่าง รูปทรง รวมถึงบรรยากาศของแสงขณะทำการแสดงของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หรือปรัชญา (Philosophy) เช่น คติความเชื่อในการสร้าง เหตุผลของการสร้าง รวมถึงเรื่องเล่านิทานพื้นบ้าน เรื่องปรัมปราของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หรือจะใช้ทั้งสองอย่างผสมผสานกันก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการนำเสนอว่านำเสนอในแง่มุมใดก็จะสามารถนำข้อมูลที่กำลังมาในเบื้องต้น มาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ได้อย่างเหมาะสมต่อผลงานการแสดง รวมถึงสามารถใช้เครื่องแต่งกาย

เป็นส่วนที่ส่งเสริมให้การแสดงสมบูรณ์ตามที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการ
(มุกทากร โคตรรักษา, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการศึกษาชุดการแสดงตัวอย่างและทรนศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
ผู้สร้างสรรค์ได้ทดลองออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง จำนวน 3 แบบ ดังนี้

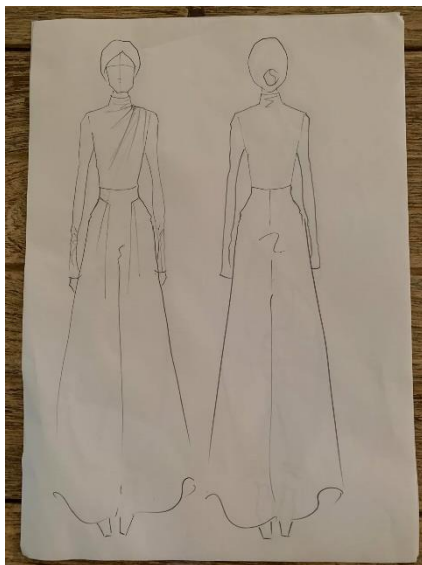
ภาพที่ 4.7 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง แบบที่ 1

ที่มา : ณิชฐวัฒน์ สิทธิ

ภาพที่ 4.8 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง แบบที่ 2

ที่มา : ณิชฐวัฒน์ สิทธิ

ภาพที่ 4.9 แบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง แบบที่ 3

ที่มา : ญัฐวัฒน์ สิทธิ

จากแบบร่างทั้ง 3 แบบ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอออกแบบเครื่องแต่งกายตามแนวคิด ความเรียบง่ายที่มีความกลมกลืนไม่ขัดกับพื้นที่ มีความร่วมสมัยบ่งบอกถึงพื้นที่และความเป็นไทย โดยใช้รูปทรงของเจดีย์ที่มีลักษณะช่วงบนแคบ ช่วงล่างกว้าง ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากชาซ่าง ลายปูนปั้นซ่างล้อมที่บริเวณฐานเจดีย์วัดซ่างล้อมมาใช้ในการออกแบบ

จากแบบร่างดังกล่าวผู้วิจัย ได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการ ออกแบบเครื่องแต่งกาย และประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า

ในแบบร่าง (Sketch) ออกแบบให้ท่อนบนเป็นเสื้อแขนยาวคอเต่า (Turtle Neck) ใส่กับกางเกงขากว้าง (Elephant pants) ส่วนของท่อนบน เป็นลักษณะแนบเนื้อ ข้อดีคือสามารถเห็นสรีระและการเคลื่อนไหวของ นักแสดงได้ชัดเจน ส่วนข้อเสียก็คือมีลักษณะของความเหนือจริงอยู่ เนื่องจาก มองไม่เห็นผิวหนังของนักแสดง (ถึงแม้เสื้อจะเป็นสีเนื้อก็ไม่ช่วยในเรื่องของ ความรู้สึก) ส่วนท่อนล่างที่เป็นกางเกงขากว้าง (Elephant pants) ข้อดีที่เห็น ได้ชัดเจน คือ ทำให้นักแสดงมีรูปร่างใกล้เคียงกับซ่าง อีกทั้งยังสร้างรูปร่างของ

นักแสดงให้ดูคล้ายกับเจดีย์อีกด้วย (มุกทากร โคตรรักษา, สัมภาษณ์, วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2566)

จากข้อคิดเห็นดังกล่าว ผู้วิจัยนำเป็นข้อมูลในการทดลองออกแบบเครื่องแต่งกาย
ในลำดับต่อไป

6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ครั้งที่ 1

เสียงและดนตรีประกอบการแสดง มีความสำคัญที่ช่วยเสริมบรรยากาศในการชม
การแสดง ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวถึง รูปแบบเสียงและดนตรีในงาน
การสร้างสรรค์ ไว้ว่า

จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบของการใช้เสียงและดนตรี
ในงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์นั้น มีทั้งวิธีการบันทึกเสียงและการบรรเลง
สดตามความเหมาะสมของงาน โดยใช้เครื่องดนตรีที่หลากหลายวัฒนธรรม
ทำให้เกิดภาพรวมใหม่ของแนวดนตรี มีทั้งการใช้บทเพลงดั้งเดิมร่วมกับเพลง
ที่เรียบเรียงใหม่ การบรรเลงแบบต้นสด รวมถึงการใช้เสียงเจ็บบ หรือเสียง
แทรกเพื่อเสริมบรรยากาศการแสดงให้สมบูรณ์ขึ้น (จินตนา อนุวัฒน์, 2564:
114)

ดังนั้น เสียงและดนตรีประกอบการแสดงในผลงานชิ้นนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะใช้เสียง
ประกอบการแสดง 3 ประเภท ได้แก่ เสียงเจ็บบ เสียงธรรมชาติ และเสียงดนตรีที่ใช้บรรเลง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

อย่างไรก็ตาม รายละเอียดการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ในครั้งที่ 1
ยังอยู่ในกระบวนการศึกษาเพื่อหารูปแบบของทำนองเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงให้
เหมาะสมต่อไป

ตารางที่ 4.1 สรุปปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 1
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ประกอบใน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์	ผลที่ได้จากการทดลอง /ประเด็นปัญหา	แนวทางการปรับปรุงแก้ไข
การออกแบบพื้นที่การแสดง	-	-
การออกแบบบทการแสดง	การออกแบบในครั้งแรก เป็นการออกแบบแบบกว้าง ๆ	เพิ่มเติมรายละเอียดและ ปรับให้สอดคล้องกับพื้นที่ ในการนำเสนอต่อไป
การออกแบบลีลานาฏศิลป์	ยังอยู่ในกระบวนการทดลอง	-
การออกแบบเครื่องแต่งกาย ประกอบการแสดง	ยังอยู่ในกระบวนการทดลอง พัฒนา	พัฒนาจากแบบร่างให้ เป็นเครื่องแต่งกายจริง

7) การออกแบบแสง ครั้งที่ 1

สำหรับการออกแบบแสงในครั้งที่ 1 ผู้วิจัยยังอยู่ในกระบวนการศึกษาค้นคว้าเพื่อ
หารูปแบบขององค์ประกอบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ต่อไป

8) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ครั้งที่ 1

สำหรับการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงในครั้งที่ 1 ผู้วิจัยยังอยู่ในกระบวนการ
ศึกษาค้นคว้าเพื่อหารูปแบบขององค์ประกอบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ต่อไป

ผู้วิจัยทดลองพัฒนารูปแบบผลงานสร้างสรรค์ในครั้งที่ 1 จำนวน 3 องค์ประกอบ
ได้แก่ (1) บทการแสดง โดยผู้วิจัยได้ทดลองออกแบบบทการแสดงจากคำสำคัญ (Keyword) จำนวน
3 คำ ได้แก่ สำรวจ (Explore) ประทับใจ (Impress) และแสดงออก (Express) (2) พื้นที่ในการ
สร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ วัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และ (3) เครื่องแต่งกาย
ประกอบการแสดง ผู้สร้างสรรค์ได้ทดลองออกแบบร่างเพื่อนำไปพัฒนาเป็นเครื่องแต่งกายจริงต่อไป

4.2.1.2 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดง เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2 (20-22 กันยายน 2565)

จากการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ในครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองพัฒนาองค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ในครั้งที่ 2 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การออกแบบบทรการแสดง ครั้งที่ 2

จากการทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนาบทรการแสดงให้สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อม ที่วางแนวเรียงตัวจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ได้แก่ วิหาร ระเบียบคด เจดีย์ เป็นแกนหลักในการนำเสนอ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พัฒนาเพิ่มบทรการแสดงในองค์ที่ 1 เกริ่นนำ และองค์ที่ 5 บทสรุป จึงทำให้บทรการแสดงมี 5 องค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ที่ 1 เกริ่นนำ คือ การนำเสนอเห็นถึงบรรยากาศของวัดช้างล้อม เสมือนผู้ชมได้สัมผัสบรรยากาศในสถานที่จริง อันได้แก่ เสียงธรรมชาติ แสงธรรมชาติ ต้นไม้ พื้นผิวและวัสดุของสถาปัตยกรรม แต่เนื่องจากการแสดงครั้งนี้นำเสนอในรูปแบบวีดิทัศน์ จึงทำให้ผู้ชมไม่สามารถรับรู้ถึงบรรยากาศ ณ สถานที่จริงได้ ผู้สร้างสรรค์จึงใช้ช่วงแรกในการนำเสนอให้เห็นถึงบรรยากาศของวัดช้างล้อม

องค์ที่ 2 - 4 วิหาร ระเบียบคด เจดีย์ คือ การนำเสนอการแสดงเฉพาะที่ โดยแบ่งพื้นที่ตามเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อม ได้แก่ วิหาร ระเบียบคด เจดีย์ ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะด้าน พื้นที่ว่าง (Space) รูปร่าง (Shape) รูปแบบ (Form) ที่น่าสนใจและมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการแสดงเฉพาะที่ โดยแบ่งองค์การแสดงตามสถาปัตยกรรมประเภทต่างๆ ได้ 3 องค์ ซึ่งแต่ละองค์ใช้วิธีการนำเสนอผ่านใจความสำคัญเดียวกัน คือ

(1) สำรวจ (Explore) คือ การเพื่อสำรวจพื้นที่ว่าง หลับ มุม ต่าง ๆ มุมมอง รูปตั้งของสถาปัตยกรรมโดยให้ความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไป นำเสนอโดยใช้ลีลานาฏยศิลป์

(2) ประทับใจ (Impress) คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสำรวจพื้นที่ การทำความรู้จักกับพื้นที่แล้วเกิดการซึมซับ (Absorb) ซึ่งอาจหยุดนิ่งเพื่อซึมซับ และแสดงออกด้วยท่านิ่งและการจัดองค์ประกอบ

(3) แสดงออก (Express) คือ การแสดงออกซึ่งความรู้สึกประทับใจด้วยการใช้ลีลานาฏยศิลป์เชื่อมชมนกับพื้นที่ ในการเติมเต็มพื้นที่ว่างเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของพื้นที่ในการแสดง เพื่อให้ผู้ชมเกิดประสบการณ์การรับรู้ใหม่บนพื้นที่นั้น

องค์ที่ 5 บทสรุป (Conclusion) บทสรุป คือ การนำเสนอพื้นที่โบราณสถานอีกครั้งแต่เป็นในมุมมองที่เปลี่ยนไปเมื่อมีนาฏยศิลป์เข้านำเสนอความเฉพาะของพื้นที่

จากเนื้อหาโครงเรื่องดังกล่าว สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 การทดลองออกแบบโครงเรื่องการแสดง ครั้งที่ 2

ที่มา : ผู้วิจัย

ช่วงการแสดง รูปแบบ	เกริ่นนำ	วิหาร	ระเบียงคด	เจดีย์	สรุป
(Explore) สำรวจ	การเกริ่นนำถึงองค์ประกอบของพื้นที่	นำเสนอความน่าสนใจของพื้นที่ในส่วนของพื้นที่ว่าง มุมมอง และหลิบ มุม ต่าง ๆ โดยให้ความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไป			พื้นที่โบราณสถานอีกครั้งแต่ในมุมมองที่เปลี่ยนไป
(Impress) ประทับใจ	ได้แก่บรรยากาศ	เกิดการซึมซับ (Absorb) ผสมผสานกลมกลืนเข้ากับพื้นที่ เมื่อเกิดความรู้สึกประทับใจในพื้นที่นั้น และอาจหยุดนิ่งเพื่อซึมซับ			
(Express) แสดงออก	เวลา แสง สี อารมณ์ด้วยภาพนิ่ง แสงภาพเคลื่อนไหว	แสดงออกซึ่งความรู้สึกประทับใจการใช้นาฏยศิลป์เชื่อมช่นกับพื้นที่ในการเติมเต็มพื้นที่ว่างเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของพื้นที่ เพื่อเป็นส่วนเสริมและต่อขยายให้พื้นที่ ดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสบการณ์การรับรู้ใหม่บนพื้นที่นั้น			

2) การออกแบบพื้นที่แสดง ครั้งที่ 2

จากการทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่เฉพาะสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ คือ วัดช้างล้อม ซึ่งเป็นวัดที่อยู่นอกเขตกำแพงเมืองสุโขทัยทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นวัดที่มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสุโขทัย ทั้งวิหาร เจดีย์และระเบียงคด ซึ่งกลุ่มอาคารของวัดช้างล้อมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ กลุ่มโบราณสถานขนาดใหญ่ และกลุ่มโบราณสถานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นส่วนสังฆกรรม ดังนั้น ในการสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เพียงกลุ่มโบราณสถานขนาดใหญ่ ที่ประกอบไปด้วย วิหาร เจดีย์ ระเบียงคด เป็นพื้นที่แสดง

ผู้วิจัยได้ศึกษาพื้นที่วัดช้างล้อม ดังที่ ไมค์ เพียร์สัน (Mike Pearson) ได้กล่าวถึงประเด็น บริบท คือ อิทธิพลของสถานที่ตั้ง (Location) ไว้ดังนี้

ณ พื้นที่ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ภูมิศาสตร์ สถาปัตยกรรม และบริบททางภาษา อาจบอกหรือกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของการ

ปฏิบัติงาน พวกเขาอาจพิจารณาว่าเป็นการย่อ แนะนำหรือกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมเฉพาะ เพื่อเปิดเผยความหลากหลายของเรื่องเล่าที่เป็นส่วนประกอบ ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และสิ่งแวดล้อม และเพื่อใช้เป็นแหล่งที่มาของเนื้อหา คล้ายกับแหล่งที่มาในการแสดงร่วมสมัย (Mike Pearson, 2010: 143)

ดังนั้น ในการออกแบบพื้นที่แสดงในครั้งที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพื้นที่วัดช้างล้อมอย่างละเอียด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ ตามแนวคิดการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของพื้นที่วัดช้างล้อม (Element of site) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) วิหาร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก เป็นวิหารขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐ เสาววิหารทำด้วยศิลาแลง ขนาดกว้างประมาณ 18 เมตร ยาว 25 เมตร ด้านหน้ามีมุขยื่นอีก 1 ห้อง บนฐานวิหารมีแท่นชุกชีก่อด้วยอิฐ มีพื้นที่ติดกับสระเบียงคตด้านตะวันออก (อุทยานประวัติศาสตร์, 2561: 199)

ภาพที่ 4.10 วิหาร วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีลักษณะเป็นวิหารโถง
ที่มา : ผู้วิจัย

2.2) สระเบียงคต อยู่รอบฐานเจดีย์ มีขนาดของฐานยาวด้านละ 35 เมตร ความกว้างของสระเบียง 4 เมตร ปูด้วยอิฐ ยกพื้นสูงจากพื้นดินเล็กน้อย เสาระเบียงคตทำจากศิลาแลง (อุทยานประวัติศาสตร์, 2561: 199)

ภาพที่ 4.11 ระเบียงคต วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

2.3) **เจดีย์** เป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดใหญ่ ก่อด้วยอิฐ ขนาดฐาน 18 x 18 เมตร สภาพสมบูรณ์จนถึงยอด ที่ฐานมีรูปช้างปูนปั้นครึ่งตัวอยู่โดยรอบจำนวน 36 เชือก ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเจดีย์ช้างล้อมเมืองศรีสัชนาลัยและเจดีย์ช้างล้อมเมืองกำแพงเพชร (อุทยานประวัติศาสตร์, 2561: 199)

ภาพที่ 4.12 เจดีย์ช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

2.4) พื้นที่ว่างโดยรอบวัดช้างล้อมประกอบไปด้วยฐานเจดีย์ราย ซึ่งอยู่ด้านข้างของวิหาร 8 องค์ กำแพงแก้วก่อด้วยอิฐ มีลักษณะเป็นฐานกำแพงเตี้ย ๆ โดยรอบเจดีย์และวิหาร มีประตูทางเข้าไปภายในบริเวณวัด 4 ประตู ตรงกึ่งกลางของแต่ละด้าน ขนาดของกำแพงแก้วที่ก่อโดยรอบกว้าง 60 เมตร และยาว 85 เมตร ภายในเขตกำแพงแก้วเป็นพื้นที่โล่ง มีฐานเจดีย์ราย ตั้งอยู่ด้านข้างของวิหาร 8 องค์ (อุทยานประวัติศาสตร์, 2561: 200)

ภาพที่ 4.13 พื้นที่ว่างโดยรอบ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากรายละเอียดของพื้นที่และสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนของวัดช้างล้อม พบว่าในด้านของการออกแบบพื้นที่ทางการแสดงมีความน่าสนใจของพื้นที่กล่าวคือ รูปแบบและลักษณะของเจดีย์ วิหาร และระเบียงคด มีลักษณะพื้นที่ว่างที่แตกต่างกันและมีลักษณะที่เป็นเฉพาะ ซึ่งมีความสำคัญต่อการออกแบบผลงานสร้างสรรค์และสื่อทางศิลป โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.3 รายละเอียดของพื้นที่และสถาปัตยกรรมในวัดช้างล้อม

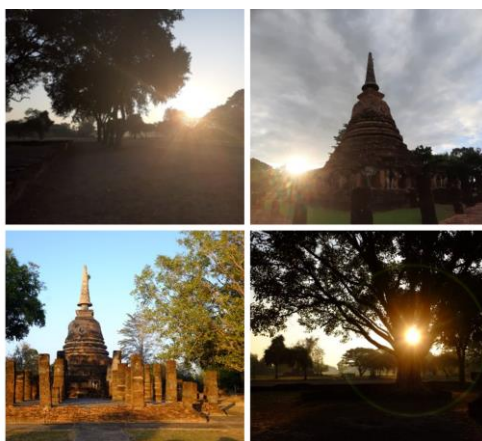
ที่มา : ผู้วิจัย

สถาปัตยกรรม	ภาพ	ผัง	รายละเอียด/ ลักษณะ
วิหาร			ฐานวิหาร ขนาดใหญ่ ก่ออิฐ เสาวิหาร ทำด้วยศิลาแลง ขนาดกว้างประมาณ 18 เมตร ยาว 25 เมตร ด้านหน้ามีมุขยื่นอีก 1 ห้อง บนฐานวิหารมีแท่นชุกชีก่อด้วยอิฐ
ระเบียงคด			ขนาดฐานของระเบียงคดกว้างด้านละ 35 เมตร ความกว้างของระเบียง 4 เมตร ล้อมรอบด้วยเสาระเบียงคด ทำจากศิลาแลง
เจดีย์			เจดีย์ทรงระฆังขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐ ขนาดฐาน 18 x 18 เมตร สภาพสมบูรณ์จนถึงยอด ที่ฐานมีรูปช้างปูนปั้น ครึ่งตัวอยู่โดยรอบจำนวน 36 เชือก
พื้นที่โดยรอบ			ฐานเจดีย์ราย 8 องค์ กำแพงแก้วก่อด้วยอิฐโดยรอบ ขนาด กว้าง 60 เมตร และยาว 85 เมตร มีประตู 4 ประตู ตรงกึ่งกลางของแต่ละด้าน

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ นอกจากศึกษารูปแบบของสถาปัตยกรรมแล้ว สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของพื้นที่สำหรับการแสดงเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยต้องศึกษารายละเอียดเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

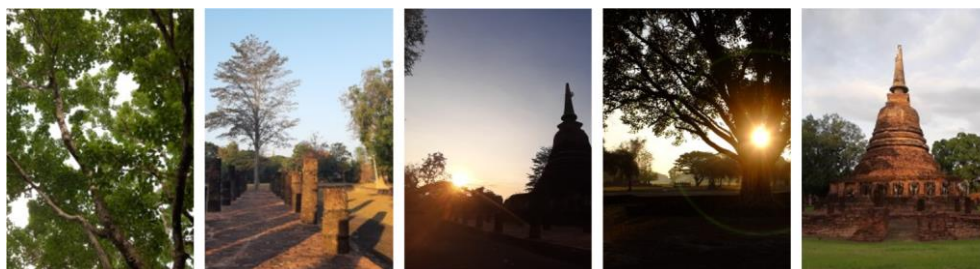
2.5) เวลาในพื้นที่ เนื่องจากชื่อเมือง “สุโขทัย” มีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ดังนั้น ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาในพื้นที่วัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยเก็บข้อมูลแสงในแต่ละช่วงเวลา เช้า สาย บ่าย เย็น เพื่อให้เห็นถึงอารมณ์ของแสง สีของแสงในแต่ละช่วง สีของโบราณสถานเมื่ออยู่กับแสงในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เวลาขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ การโคจรของดวงอาทิตย์ในฤดูกาลที่แตกต่างส่งผลต่อเงาที่ตกกระทบและโทนสีของโบราณสถานที่ทำให้อารมณ์แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ทั้งสิ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเรื่องเวลาในสถานที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ ได้

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ออกแบบเวลาสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ เป็นเวลาเช้า ตั้งแต่เวลาประมาณ 07.00 น. – เวลาประมาณ 11.00 น. และเวลาเย็น ประมาณ 15.00 น. – 18.00 น. เป็นเวลาสำหรับการแสดง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจนำเสนอเวลาในลักษณะของเวลาเสมือนด้วยการบันทึกภาพเคลื่อนไหวแบบเร่งเวลา (Time Lapse) เพื่อนำเสนอเวลาเสมือนในการแสดง ซึ่งจะได้ทำการทดลองบันทึกภาพในครั้งต่อไป

ภาพที่ 4.14 เวลาในสถานที่ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : ผู้วิจัย

2.6) บรรยากาศ สภาพแวดล้อมโดยรอบวัดช้างล้อมเป็นพื้นดิน พื้นหญ้าและต้นไม้ยืนต้น ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเหล่านี้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ
ต่อไป

ภาพที่ 4.15 บรรยากาศโดยรอบวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : ผู้วิจัย

2.7) วัสดุ พื้นผิวและผิวสัมผัส จากการศึกษาพบว่าพื้นผิวและผิวสัมผัสบริเวณ วัดช้างล้อม ประกอบไปด้วย อิฐ หิน ปูน ศิลาแลง มีผิวสัมผัสที่หยาบและขรุขระ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูล เหล่านี้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ ต่อไป

ภาพที่ 4.16 พื้นผิว วัสดุ และผิวสัมผัส ของสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์

สุโขทัย

ที่มา : ผู้วิจัย

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยนำข้อมูลเรื่องการเรียงตัวกัน ของกลุ่มสถาปัตยกรรมในวัดช้างล้อมตามแนวจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก เป็นเกณฑ์ในการออกแบบ พื้นที่การแสดง และการจัดลำดับการนำเสนอในบทการแสดง ได้แก่ วิหาร ระเบียงคด เจดีย์

ข้อมูลองค์ประกอบของพื้นที่ด้านอื่น ๆ เช่น บรรยากาศ แสง พื้นผิว และวัสดุ จะเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบในองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ครั้งที่ 2

การออกแบบลีลานาฏศิลป์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ สำหรับผลงาน สร้างสรรค์ชุดนี้ที่เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ในพื้นที่โบราณสถาน สามารถ สร้างสรรค์ท่าทางได้หลากหลาย ดังที่ ธรรมชาติ จันทนะสาโร ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการออกแบบ ลีลานาฏศิลป์ร่วมสมัยในพื้นที่โบราณสถานไว้ว่า

การออกแบบลีลานาฏศิลป์ภายในพื้นที่โบราณสถาน สามารถทำได้ เพราะไม่ได้มีเนื้อหาที่หยาบคาย เช่น การยกขาไม่ได้แปลว่าลบลู่ เพราะสามารถอธิบายในลักษณะของการออกแบบลีลานาฏศิลป์และ

ทักษะทางนาฏศิลป์ได้ เช่น การเตะขาสูง แสดงให้เห็นถึงทักษะของร่างกาย

นักแสดง เป็นต้น (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2565)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์สามารถเปิดกว้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับแนวความคิดและความเหมาะสมกับโบราณสถานเป็นสำคัญ

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจการออกแบบลีลานาฏศิลป์มาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่ร่วมแสดงชุดในการแสดงชุด เปราะ [Fragment] และ การเข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมอัน-อะคาเดมิค “UN-ACADEMIC” (รายละเอียดกล่าวไว้ในบทที่ 3) ซึ่งเป็นการให้อิสระในการสร้างสรรค์ท่าทางภายใต้โจทย์ที่มีการกำกับไว้

ดังนั้น การทดลองออกแบบลีลานาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองออกแบบโดยใช้เทคนิคการด้นสด (Improvisation) โดยให้นักแสดงเคลื่อนไหวตามโครงเรื่องที่ได้กำหนดไว้ด้วยคำสำคัญ 3 คำ ได้แก่ สำรวจ (Explore) ประทับใจ (Impress) และแสดงออก (Express) การกำหนดสกุลท่าในการเคลื่อนไหวแต่ละครั้งให้กับนักแสดง 3 รูปแบบ ได้แก่

3.1) ลีลาการเคลื่อนไหวแบบท่าทางในชีวิตประจำวัน (everyday movement)

ผู้วิจัยได้ให้โจทย์นักแสดง โดยเริ่มต้นจากคำว่า สำรวจ (Explore) ประทับใจ (Impress) และแสดงออก (Express) โดยให้นักแสดงปฏิบัติลีลาการเคลื่อนไหวแบบปกติ ตามที่ตนเองรู้สึกหรือต้องการสำรวจพื้นที่ ด้วยวิธีการด้นสด (Improvise)

ภาพที่ 4.17 การเคลื่อนไหวแบบทำทางในชีวิตประจำวัน

ที่มา : ผู้วิจัย

3.2) ลีลาการเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance)

ผู้วิจัยให้โจทย์ให้นักแสดงเคลื่อนไหวร่างกายแบบด้นสด (Improvise) โดยการสังเกตโบราณสถาน แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นลีลานาฏศิลป์แบบอิสระอย่างใดก็ได้ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับ สันฐาน รูปร่าง และรูปทรงของโบราณสถาน โดยไม่กำหนดสกุลของนาฏศิลป์

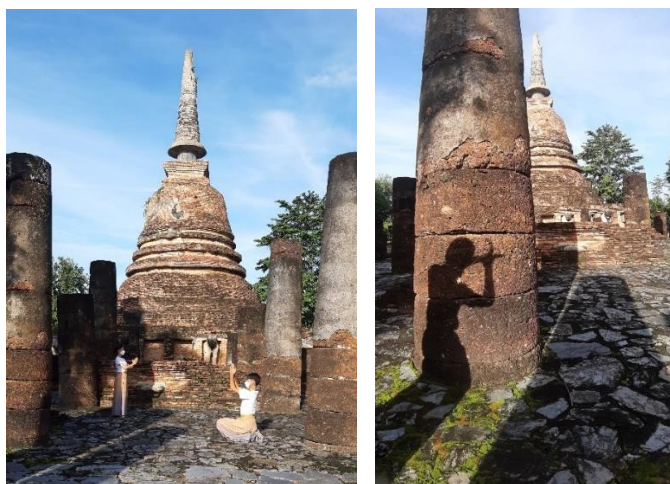

ภาพที่ 4.18 การเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย

ที่มา : ผู้วิจัย

3.3) ลีลาการเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์

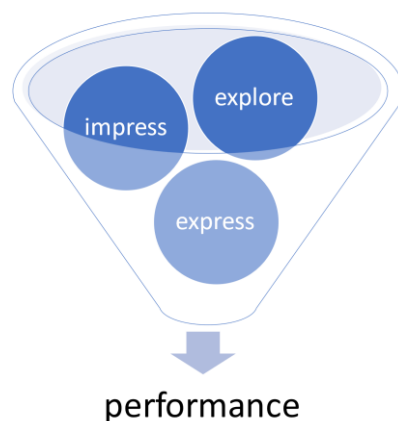
ผู้วิจัยได้ให้โจทย์นักแสดงเคลื่อนไหวร่างกายแบบด้นสด (Improvise) ด้วยลีลานาฏศิลป์ไทยประยุกต์ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับ สันฐาน รูปร่าง และรูปทรงของโบราณสถาน

ภาพที่ 4.19 การเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลจากการทดลองออกแบบลีลาครั้งที่ 2 พบว่า ลักษณะของการด้นสด (Improvise) เริ่มจากการเคลื่อนไหวแบบไร้รูปแบบไปสู่การเคลื่อนไหวที่มีรูปแบบของนักแสดง เริ่มจากคนเดียวแล้วไปสัมพันธ์กับคนอื่น (Unit To Unity) อารมณ์และท่าทางที่แสดงออกมา (expression) ของนักแสดงที่มีต่อพื้นที่เป็นลักษณะท่าทางของความศรัทธา การเทิดทูน คำชู ศรัทธา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ภูมิหลังของนักแสดงและผู้สร้างสรรค์ที่มีทัศนคติไทย และเป็นพุทธศาสนิกชน จึงส่งผลต่อการแสดงออกของลีลานาฏศิลป์และอารมณ์ของนักแสดง สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะพื้นที่โบราณสถานที่เป็นวัด จึงมีอิทธิพลต่อลีลานาฏศิลป์ นอกจากนี้ ลักษณะของลีลาท่าทางนาฏศิลป์ที่แสดงออกมานั้นไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจน แต่การแสดงทั้งหมดเป็นการผสมผสานตามคำสำคัญทั้ง 3 คำ เข้าด้วยกัน ทั้งสำรวจ ประทับใจ และแสดงออก หากแต่ร้อยเรียงผสมผสานเข้าด้วยกันจนแสดงออกเป็นภาพการแสดงที่ปรากฏ ซึ่งสามารถอธิบายด้วยแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 4.20 แผนภูมิแสดงอารมณ์และการเคลื่อนไหวร่างกายตามการทดลอง

ที่มา : ผู้วิจัย

4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 2

ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะทางนาฏศิลป์ไทย และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบการแสดงเฉพาะที่มาแล้ว เพื่อให้มีประสบการณ์ในการรับรู้ร่วมกับผู้วิจัย โดยไม่จำกัด เพศ รูปร่างลักษณะ และอายุ สำหรับการทดลองครั้งที่ 2 นี้ มีนักแสดงจำนวน 2 คน ซึ่งเป็นศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 4.4 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 2

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นางสาวณัฐธยาน์ มงคะสิงห์	ศิษย์เก่าภาควิชา ศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบ การแสดงเฉพาะที่
	นายธีรพัฒน์ ทองฟัก	ศิษย์เก่าภาควิชา ศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบ การแสดงเฉพาะที่

5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ครั้งที่ 2

การออกแบบเครื่องแต่งกายในการทดลองครั้งนี้ มุทากร โคตรรักษา ได้อธิบายถึง
การออกแบบเครื่องแต่งกายไว้ว่า

การออกแบบเครื่องแต่งกายการแสดงเฉพาะที่ วัดช้างล้อม ณ
อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีรายละเอียด เช่น ต้องเคลื่อนไหวสะดวก ไม่
เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหว (Movement) อีกทั้งยังต้องมีส่วนที่ต้องคำนึง
เพิ่มเติม ในส่วนการเกี่ยวเนื่องหรือสัมพันธ์กับสถานที่ที่เลือกใช้ในการ
ออกแบบการแสดง เกี่ยวเนื่องด้วย รูปทรง รูปร่าง ผิวสัมผัส หรือเกี่ยวเนื่อง
หรือสัมพันธ์กับสถานที่ ในแบบของแนวคิดและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัดช้าง
ล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (วัดช้างล้อม) (มุทากร โคตรรักษา,
สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

การทดลองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองออกแบบเครื่องแต่งกายโดยให้นักแสดงสวมเสื้อยืดสีขาว สวมกางเกงขาบาน ซึ่งอ้างอิงจากกางเกงทรงขาช้าง (Elephant Plants) ที่ได้แรงบันดาลใจจากรูปปูนปั้นช้างที่ประดิษฐานอยู่รอบฐานของเจดีย์ สีของกางเกงเป็นการไล่สีจากสีเทาดำไปหาสีน้ำตาลสว่างที่มีความใกล้เคียงกับสีของพื้นที่ และการไล่สีที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการไล่สีจากมืดไปสว่าง ตามคำว่า สุขุขทัย แปลว่า รุนอรุณแห่งความสุข

ภาพที่ 4.21 การทดลองออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2

ที่มา : ผู้วิจัย

6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ครั้งที่ 2

สืบเนื่องจากการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ทดลองให้นักแสดงเคลื่อนไหวร่างกาย ตามเสียง 2 ประเภท ได้แก่ เสียงธรรมชาติ และเสียงดนตรีที่ใช้บรรเลง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1) เสียงธรรมชาติที่อยู่ในพื้นที่วัดช้างล้อม ได้แก่ เสียงนก เสียงลมพัด เสียงใบไม้ โดยให้นักแสดง ฟัง ซึมซับ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นการเคลื่อนไหวตามเสียงที่ได้ยิน ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้น ให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่

6.2) เสียงดนตรีบรรเลง โดยเลือกจากชุดเพลงที่นักแต่งเพลงได้ประพันธ์ไว้ให้กับโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการศิลปะการแสดงเฉพาะที่ สำหรับนิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยเลือกเพลงที่ให้ความรู้สึกถึงการสำรวจ (Explore) โดยเลือกเพลง “ณ” ประพันธ์โดย นายนรุตมภ์ พล ณ พัทลุง

จากการทดลองพบว่า นักแสดงสามารถเคลื่อนไหวร่างกายกับดนตรีได้ดีกว่าเสียงธรรมชาติ รู้สึกมีอารมณ์ร่วมกับเสียงดนตรีมากกว่าเสียงธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อมีเสียงดนตรีบรรเลงประกอบการแสดงประสานกันกับเสียงธรรมชาติในขณะทำการทดลองทำให้เกิดเสียงที่น่าสนใจและทำให้เสียงประกอบการแสดงฟังดูมีมิติมากขึ้น ส่งผลให้นักแสดงเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงในพื้นที่ สามารถเคลื่อนไหว และแสดงลีลาออกมาได้ลื่นไหลมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ในครั้งที่ 2 นี้ ผู้วิจัยยังอยู่ในกระบวนการศึกษาเพื่อหารูปแบบของทำนองเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงให้เหมาะสมต่อไป

7) การออกแบบแสง ครั้งที่ 2

เนื่องจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นการแสดงเฉพาะที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับเวลาและแสงที่เป็นเฉพาะ (Specific Time) ผู้วิจัยเลือกใช้แสงธรรมชาติ ในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้แสงในช่วงเวลา ดังนี้

- เวลาเช้า 07.00 น. – 09.00 น.
- เวลาเย็น 16.30 น. – 18.00 น.

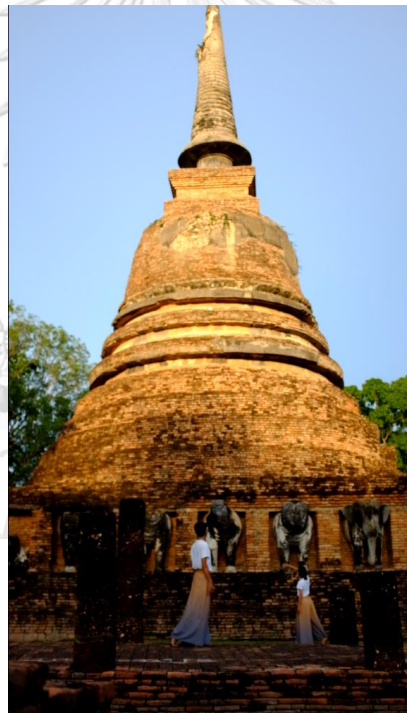
ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่แสงเป็นสีทองหรือที่เรียกว่า (Golden time) ซึ่งเป็นช่วงเวลาเฉพาะ เพื่อสื่อถึงความเป็น “สุโขทัย” ที่แปลว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” เพื่อให้เห็นแสงสีทองที่ส่องกระทบมาที่โบราณสถาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทดลองออกแบบการแสดงที่ใช้แสงเงาที่ตกกระทบลงบนโบราณสถานเพื่อนำเสนอลีลาการเคลื่อนไหวอีกรูปแบบหนึ่ง

ทั้งนี้ การออกแบบแสงให้เหมาะสมกับพื้นที่และบทการแสดงในแต่ละองค์ยังอยู่ในกระบวนการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

ภาพที่ 4.22 แสงในช่วงเช้าที่ตักกระโทกลงบนโบราณสถาน

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.23 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ตักกระโทกลงบนโบราณสถาน

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.24 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ส่องมาจากด้านหลังของโบราณสถานด้านทิศตะวันตก

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.25 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ส่องมาจากด้านหลังของโบราณสถานด้านทิศตะวันตก

ที่มา : ผู้วิจัย

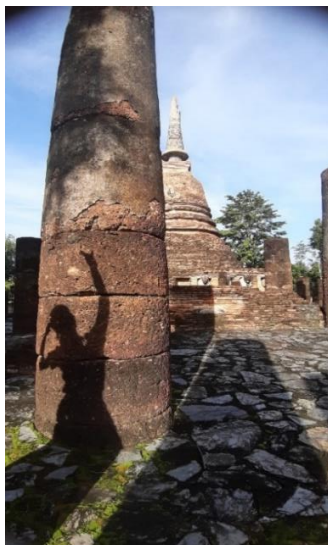
ภาพที่ 4.26 แสงในช่วงเวลาเย็นที่ส่องมาจากด้านหลังของโบราณสถานด้านทิศตะวันตก

ที่มา : ผู้วิจัย

8) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ครั้งที่ 2

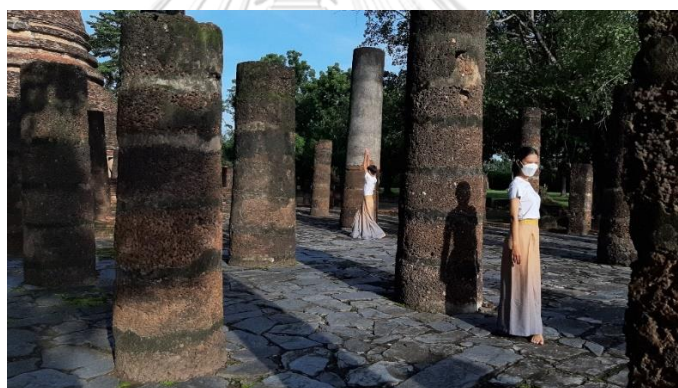
ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ที่สร้างสรรค์ตามทฤษฎีความเรียบง่าย ที่ต้องการนำเสนอพื้นที่การแสดง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาไม่ใช้
อุปกรณ์ประกอบการแสดงในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้

จากการลงพื้นที่ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า การจัดวางกลุ่มโบราณสถานที่เรียงตัวจาก
ทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก ทำให้ทิศทางของแสงที่ตกกระทบลงบนโบราณสถานในแต่ละช่วงเวลา
แตกต่างกัน กล่าวคือ ในตอนเช้า ดวงอาทิตย์จะส่องแสงเข้ามาทางหน้าวิหาร ทำให้เห็นพื้นที่ว่าง หลืบ
มุม ของวิหารได้อย่างชัดเจน ประกอบกับแสงเงาของเสาวิหารที่ทอดยาวลงบนพื้นวิหารมีความ
น่าสนใจ สามารถออกแบบแสงเพื่อการสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดลองออกแบบ
การแสดงโดยใช้แสงตามธรรมชาติเพื่อให้เกิดเงาตกกระทบลงบนโบราณสถาน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.27 การทดลองใช้แสงเงาในการนำเสนอ

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.28 การทดลองใช้ลีลานาฏศิลป์กับแสง เงา และพื้นที่ว่าง

ที่มา : ผู้วิจัย

การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
 ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ 7
 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบพื้นที่การแสดง การออกแบบลีลานาฏศิลป์
 การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบแสง และการออกแบบอุปกรณ์
 แต่ยังคงขาด อีก 1 องค์ประกอบ คือ เสียงและดนตรีประกอบการแสดง ซึ่งต้องใช้เวลาในการพัฒนา
 สร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขออธิบายข้อสรุปการพัฒนาเพื่อหารูปแบบผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์จาก

การแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายดังปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2
ที่มาภาพและตาราง : ผู้วิจัย

ข้อมูลที่จะกล่าวต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดด้านซ้ายหรือขวาของนักแสดง

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องค์ที่ 2 วิหาร		
สำรวจ	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงเคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดิน ท่าวิ่ง หรือทำนั่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างที่ปรากฏ
ประทับใจ	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงเคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าไหว้ หยุดนึ่ง	การแสดงถึงแสงเงากระทบกับพื้นและเสา

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
แสดงออก	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงเคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดิน หรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างที่ปรากฏ เพื่อแสดงถึงแสงเงากระทบกับเสา
องค์ที่ 3 ระเบียงคด		
การสำรวจ	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงเคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดิน หรือท่านั่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด	การนำเสนอถึงการสำรวจพื้นที่ของทางเดิน เสา และระดับของระเบียงคด
ประทับใจ	นักแสดงเคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินที่มองไปรอบ ๆ พื้นที่ หรือท่านั่งที่มีลักษณะเงยหน้าขึ้น หยุดนั่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด	การนำเสนอถึงความสงบ ศรัทธา และสมาธิที่เกิดขึ้นจากการสำรวจพื้นที่
แสดงออก		การนำเสนอถึงการกระจายออกเพื่อนำเสนอพื้นที่ว่าง พื้นที่ที่ปรากฏ และพื้นที่ที่ถูกซ่อนอยู่ของระเบียงคด

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงเคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดิน ท่าวิ่ง หรือทำ นั่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด เพื่อเห็นถึงช่องว่างของพื้นที่ทางเดิน ระเบียงคดและเสา	
องค์ที่ 4 เจดีย์		
การสำรวจ	นักแสดง 1 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านซ้ายข้างล่างใกล้เจดีย์ และนักแสดงอีก 1 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านขวาบนระเบียงคด เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดิน อย่างช้า ๆ	การนำเสนอถึงการสำรวจบริเวณ ระเบียงคด
ประทับใจ	นักแสดง 2 คน เคลื่อนไหวด้วยท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินไหว้สูง และวาดมือขึ้น อย่างช้า ๆ	การนำเสนอถึงความเลื่อมใส ศรัทธา
แสดงออก	นักแสดง 2 คน เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่ายบริเวณกลางพื้นที่ เพื่อนำเสนอถึงช้างของฐานเจดีย์	การนำเสนอถึงช้างที่ฐานเจดีย์ การ ค้าชูพระพุทธศาสนา

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องค์ 5 บทสรุป		
การสำรวจ	นักแสดง 1 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านซ้ายเดินลงมาตรงกลางพื้นที่แล้วเดินถอยหลัง นักแสดง 1 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านขวาเดินลงมาตรงกลางพื้นที่แล้วเดินหน้า (นักแสดง 2 คน เดินเป็นเส้นขนาดลงไปด้านหลังพื้นที่)	การสำรวจพื้นที่ ทั้ง 3 ส่วนที่เชื่อมต่อกัน
ประทับใจ	นักแสดง 1 คน ตั้งฉากมือทั้ง 2 ข้างขนาดกัน บริเวณบพวิหารด้านขวา นักแสดง 1 คน ตั้งฉากมือขวาเพื่อขนานกับแนวเสาที่เรียงบนระเบียงคดด้านซ้าย	การซึมซับพื้นที่ และการแสดงท่าทางความสำนึกของสถาปัตยกรรม
แสดงออก	นักแสดง 1 คน ยืนก้มตัวยึดแขนตั้งขนาดบพื้นที่ นักแสดง 1 คน ยืนตรงยึดแขนตั้งขนาดบเสา นักแสดงทั้ง 2 คน ยืนหันหลังเข้าหากันบริเวณตรงกลางของพื้นที่ และเดินแยกออกพื้นที่การแสดง	การแสดงออกซึ่งความเคารพต่อสถานที่

สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการทดลองพัฒนาการสร้างสรรค์ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การออกแบบพื้นที่การแสดง ได้แก่ วัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

(2) การออกแบบโครงสร้างการแสดงแบ่งออกเป็น 3 องค์ ตามแผนผังของโบราณสถานภายในวัดช้างล้อม ได้แก่ วิหาร ระเบียงคด และเจดีย์ โดยได้ออกแบบบทการแสดงที่นำเสนอถึงการสำรวจพื้นที่ การซึมซับพื้นที่ ความประทับใจในพื้นที่ นำไปสู่การแสดงออกซึ่งศรัทธาที่มีต่อพื้นที่ (3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยการทดลองรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกาย 3 ประเภท ทำทางในชีวิตประจำวัน ทำทางแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย ทำทางแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ (4) การคัดเลือกนักแสดง ที่มีทักษะทางนาฏศิลป์ไทย และมีประสบการณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการการแสดงเฉพาะที่ (5) การออกแบบเครื่องแต่งกายที่มีความกลมกลืนกับพื้นที่และไม่ระบุเพศ (Unisex) และ (6) การออกแบบแสง ใช้แสงธรรมชาติในเวลากลางวันและเวลากลางคืน ดังนั้นหลังจากการออกแบบสร้างสรรค์องค์ประกอบข้างต้นเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสำรวจเพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่พบตลอดจนแนวทางแก้ไข ปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4.6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 สรุปปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 2
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์	ผลที่ได้จากการทดลอง / ประเด็นปัญหา	แนวทางการปรับปรุงแก้ไข
การออกแบบบทการแสดง	บทการแสดงแบ่งตามสถาปัตยกรรมเรียงตัวจากทางทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ในแต่ละองค์ประกอบด้วยคำสำคัญทั้ง 3 คำ คือ สำรวจ (Explore) ประทับใจ (Impress) และแสดงออก (Express)	-
การออกแบบพื้นที่การแสดง	ยังไม่ได้มุมมองที่ใช้ในการนำเสนออย่างแน่นอนชัดเจน	ทดลองค้นหาในครั้งต่อไป
การออกแบบลีลานาฏศิลป์	ขาดความหลากหลายในการออกแบบลีลาเนื่องจากนักแสดงน้อยเกินไป	ทดลองออกแบบลีลานาฏศิลป์ให้มีความหลากหลายตามหลักการออกแบบนาฏศิลป์
การคัดเลือกนักแสดง	นักแสดงมีจำนวนน้อยเกินไป	เพิ่มจำนวนนักแสดง ให้เป็น 6 คน
การออกแบบเครื่องแต่งกาย	รูปทรงและสีของเสื้อผ้าขาวเกินไปทำให้ดูไม่กลมกลืนกับทางแกงและสถานที่	ออกแบบรูปทรงและสีของเสื้อผ้าใหม่
การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง	อยู่ในระหว่างดำเนินการ	-
การออกแบบแสง	ใช้แสงในเวลากลางวัน ช่วงเวลาเช้า และเย็น	บทช่วงเวลาของแสงที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนต่อไป

จากตารางที่ 4.6 สรุปปัญหาที่พบในการพัฒนาเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค านาฏยศิลป์จากแสดงเฉพาะที่ ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหา 5 ประการ ได้แก่ (1) พื้นที่วัดข้างล้อม มีบริเวณกว้าง ทำให้การออกแบบพื้นที่การแสดงยังไม่ได้มีมุมมองที่แน่นอน (2) ความหลากหลายของการออกแบบลีลานาฏยศิลป์ยังน้อย เนื่องจากจำนวนนักแสดงที่น้อยเกินไป (3) จำนวนนักแสดงยังไม่เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ (4) สีเสื้อของเครื่องแต่งกายมีสีขาวซึ่งไม่กลมกลืนกับพื้นที่ และ (5) าวงเวลาของแสงที่เหมาะสมกับบทการแสดงและสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำ ปัญหาที่พบในการทดลองพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ในครั้งต่อไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป

4.2.1.3 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค านาฏยศิลป์จากการ แสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 3 (วันที่ 21 – 23 ตุลาคม 2565)

ผู้วิจัยได้นำปัญหา แนวทางการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบผลงานสร้างสรรค์ ทางนาฏยศิลป์ ในครั้งที่ 2 มาพัฒนาและปรับปรุงในครั้งที่ 3 ในองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 7 ประการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การออกแบบบทการแสดง ครั้งที่ 3

ผู้วิจัยยังคงรูปแบบและเนื้อหาของบทการแสดงเดิมตามการออกแบบบทการแสดง ครั้งที่ 2 ประกอบด้วย 5 องค์ ได้แก่ (1) เกริ่นนำ (Opening) (2) วิหาร (3) ระเบียบคด (4) เจดีย์ และ (5) บทสรุป (Conclusion) ซึ่งเป็นการนำเสนอด้วยสถาปัตยกรรมของวัดข้างล้อมเป็นหลัก โดยเนื้อหา ในองค์ที่ 2 - 4 นำเสนอถึง การสำรวจ ความประทับใจ และการแสดงออก

2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ครั้งที่ 3

ผู้วิจัยยังคงใช้สถาปัตยกรรมหลักภายในวัดข้างล้อมเป็นพื้นที่การแสดง นั่นคือ วิหาร ระเบียบคด เจดีย์ สำหรับการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเพื่อหามุมมองของพื้นที่ทั้ง 3 ส่วน เพื่อนำเสนอให้เห็นมุมมองและลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนให้ได้มากที่สุด โดยมีรายละเอียดในการทดลองดังต่อไปนี้

2.1) วิหาร ผู้วิจัยได้ทดลองออกแบบพื้นที่วิหารด้วยการนำเสนอมุมมองในแนวเฉียง เพื่อให้เห็นความสลับซับซ้อนของเสาวิหารที่ต่างไปจากการวางแผนของเสาวิหารแบบเดิม นำเสนอพื้นที่ว่างที่ปรากฏและพื้นที่ว่างที่ถูกซ่อนอยู่ด้วยการเคลื่อนไหวของลีลานาฏศิลป์ที่เคลื่อนผ่านพื้นที่ว่างเหล่านั้น

ภาพที่ 4.29 การออกแบบพื้นที่วิหาร โดยใช้มุมมองแนวเฉียง

ที่มา : ผู้วิจัย

2.2) ระเบียบคด ผู้วิจัยได้ออกแบบพื้นที่ระเบียบคดฝั่งทิศเหนือนำเสนอด้วยมุมมองแบบทัศนมิติ (Perspective) เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่มีความตรง ยาว และแคบ ที่มีเสาหลังคาคู่กันไปตลอดแนวระเบียบคด ทำให้เกิดเป็นเส้นนำสายตาไปสู่ปลายทางเดินระเบียบคดดังปรากฏในภาพต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 4.30 การออกแบบพื้นที่ระเบียบคด โดยใช้มุมมองแบบทัศนมิติ (Perspective)

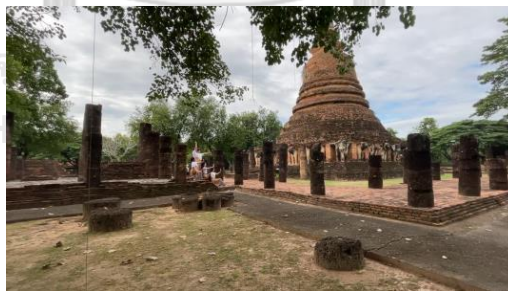
ที่มา : ผู้วิจัย

2.3) **เจดีย์** ผู้วิจัยได้ออกแบบพื้นที่บริเวณเจดีย์ โดยเลือกพื้นที่เจดีย์ฝั่งทิศตะวันตก สามารถมองเห็นองค์เจดีย์ได้เต็มองค์จนถึงยอด ไม่ถูกบดบังจากสถาปัตยกรรมอื่น ๆ และต้นไม้ในพื้นที่ เนื่องจากเจดีย์วัดช้างล้อม เป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดใหญ่จึงต้องใช้ระยะไกลเพื่อให้มองเห็นองค์เจดีย์ ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น พื้นที่ดังกล่าวจึงถูกนำเสนอแบบพื้นที่เป็นฉากหลัง (Site as a background)

ภาพที่ 4.31 การออกแบบพื้นที่เจดีย์ ที่นำเสนอพื้นที่เป็นฉากหลัง
ที่มา : ผู้วิจัย

2.4) **ภาพรวม** ผู้วิจัยเลือกพื้นที่วัดช้างล้อมฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่สำหรับนำเสนอให้เห็นถึงการเชื่อมกันของสถาปัตยกรรมทั้ง 3 ส่วน คือ วิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ประกอบกันขึ้นเป็นโบราณสถานวัดช้างล้อม

ภาพที่ 4.32 ภาพรวมที่สามารถมองเห็นวิหาร ระเบียงคด และเจดีย์
ที่มา : ผู้วิจัย

3) การออกแบบสถาปัตยกรรมศิลป์ ครั้งที่ 3

การออกแบบสถาปัตยกรรมศิลป์ในครั้งที่ 3 ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบและวิธีการออกแบบสถาปัตยกรรมศิลป์ เนื่องจากการแสดงเฉพาะที่เป็นนาฏศิลป์รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วง

นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ ได้แก่ การด้นสด (Improvisation) การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contant Improvisation) ทำทางการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ท่าชุด (Set Routine) และการจัดองค์ประกอบ (Composition) มีรายละเอียด ดังนี้

3.1) การด้นสด (Improvisation)

ผู้วิจัยได้ออกแบบให้นักแสดงด้นสดภายใต้คำสำคัญ (Key Word) ของบทการแสดงด้วยการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับสถาปัตยกรรม โดยให้นักแสดงสำรวจพื้นที่แล้วเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามความรู้และประสบการณ์ ภูมิหลังของตัวเอง

ภาพที่ 4.33 การด้นสดด้วยท่าทางที่สัมพันธ์กับเสาววิหาร

ที่มา : ผู้วิจัย

3.2) การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contant Improvisation)

เป็นเทคนิคการเคลื่อนไหวร่างกายแบบหนึ่งที่นิยมสำหรับการแสดงนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ โดย นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ ไว้ว่า “เป็นการรับ-ส่งน้ำหนักซึ่งกันและกันระหว่างนักแสดง ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยที่ไม่ได้มีการซ้อมและการเตรียมการมาก่อน เป็นเทคนิคที่ สตีฟ แพคตัน คิดค้นขึ้น และเป็นบิดาของการด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contant Improvisation)” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566)

ภาพที่ 4.34 การทดลองการเดินสวดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์

แบบ 2 คน ที่สัมพันธ์กับพื้นที่วิหาร

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.35 การทดลองการเดินสวดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์

แบบ 3 คน ที่สัมพันธ์กันพื้นที่วิหาร

ที่มา : ผู้วิจัย

3.3) ทำทางการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement)

การออกแบบลีลานาฏศิลป์ในครั้งที่ 3 นี้ มีการใช้ท่าทางตามแนวคิดเรียบง่าย (Minimalism) ด้วยการเคลื่อนไหวท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ในแต่ละส่วน

3.4) กลุ่มท่าชุด (Set Routine)

ผู้วิจัยได้ทดลองออกแบบกลุ่มท่าชุด (Set Routine) ซึ่งมีที่มาจากเส้นตั้ง เส้นนอน เส้นขนาน และรูปทรงของพื้นที่ในแต่ละส่วนมาสร้างสรรค์ให้เป็นท่าชุด เพื่อให้นักแสดงเคลื่อนไหวร่างกายพร้อมกัน เพื่อสื่อถึงการรวมกลุ่มกันของสถาปัตยกรรมแต่ละส่วน จนเป็นโบราณสถาน วัดช้างล้อม

3.5) การจัดองค์ประกอบ (Composition)

ผู้วิจัยได้ทดลองออกแบบการจัดองค์ประกอบ (Composition) เพื่อใช้สร้างความหลากหลายในการแสดง โดยออกแบบให้สอดคล้องสัมพันธ์กับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม ใช้รูปแบบและรูปทรงของสถาปัตยกรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาลีลาท่าทาง ซึ่งการจัดองค์ประกอบนี้ผู้วิจัยใช้ในการออกแบบลีลา 2 ลักษณะคือ แบบสมมาตร (Symetry) และแบบอสมมาตร (Asymetry) ดังตัวอย่างในภาพต่อไปนี้

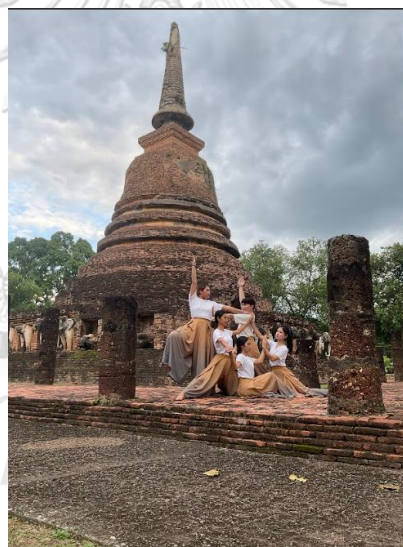

ภาพที่ 4.36 การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรให้สัมพันธ์กับเจดีย์ช้างล้อม
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.37 การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรให้สัมพันธ์กับมูรระเบียงคตและเจดีย์ช้างล้อม

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.38 การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรให้สัมพันธ์กับมูรระเบียงคตและเจดีย์ช้างล้อม

ที่มา : ผู้วิจัย

4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 3

ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกนักแสดงเพิ่มจากการทดลองครั้งที่ 2 เป็นจำนวน 6 คน โดยไม่ระบุเพศ รูปร่าง และส่วนสูง นักแสดงทุกคนมีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยนักแสดงทุกคนมีประสบการณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการการแสดงเฉพาะที่ เพื่อให้นักแสดง

ทุกคนมีประสบการณ์ภูมิหลังใกล้เคียงกับผู้วิจัยมากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกนักแสดงจากศิษย์เก่าจากภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.7 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 3
ที่มาของภาพและตาราง : ผู้วิจัย

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นางสาวณัฐธยาน์ มงคะสิงห์	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
	นางสาวศิริประภา มะโนรัมย์	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
	นางสาวมลวรรณ นิมอนงค์	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
	นางสาวศิริพร แร่พรหม	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
	นายพิทศภูมิ เผ่าโสกา	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
	นางสาวศิริลักษณ์ สิงพะละ	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่

5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ครั้งที่ 3

เครื่องแต่งกายยังคงใช้รูปแบบเดียวกับการทดลองครั้งที่ 2 อย่างไรก็ตาม การออกแบบเครื่องแต่งกาย ยังอยู่ในกระบวนการศึกษาเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับผลงานสร้างสรรค์ต่อไป

6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ครั้งที่ 3

การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ในครั้งที่ 3 ยังอยู่ในกระบวนการศึกษาเพื่อหารูปแบบของทำนองเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงให้เหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้จัดทำโครงสร้างการแสดงเพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งโครงสร้างการแสดงมีรายละเอียดดังนี้

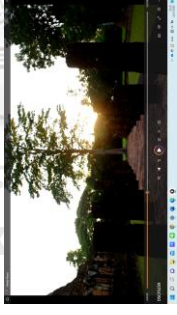

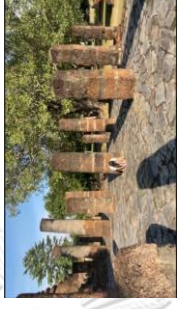

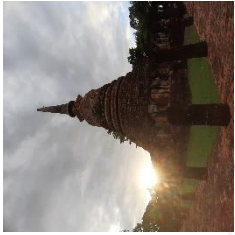
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 4.8 โครงสร้างการแสดงผล การสร้างสรรค์นวัตศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มาของภาพและตาราง : ผู้วิจัย

ช่วง รายละเอียด	ช่วงที่ 1 เกริ่นนำ (Opening)	ช่วงที่ 2 สำรวจ (Explore)	ช่วงที่ 3 ประทับใจ (Impress)	ช่วงที่ 4 แสดงออก (Express)	ช่วงที่ 5 สรุป (Conclude)
เวลา (นาที)	0.00-3.00 (3 นาที)	3.01-18.00 (15 นาที)	18.01-33.00 (15 นาที)	33.01-47.00 (15 นาที)	47.00 – 58.00 (12 นาที)
มุมมองที่ใช้ นำเสนอ สถาปัตยกรรม	บรรยากาศโดยรอบ แผนผังของวัด ภาพรวมของวัด	ระเบียงคด 	เจดีย์ 	วิหาร 	ภาพรวม
สี			แสงสีทงยามเย็น	แสงสีทงยามเช้า 	

ช่วง รายละเอียด	ช่วงที่ 1 เกริ่นนำ (Opening)	ช่วงที่ 2 สำรวจ (Explore)	ช่วงที่ 3 ประทับใจ (Impress)	ช่วงที่ 4 แสดงออก (Express)	ช่วงที่ 5 สรุป (Conclude)
แสง / ช่วงเวลาที่ใช้ เลือกใช้	ไม่จำกัด	แสงช่วงสาย หรือช่วงบ่ายคล้อย	แสงช่วงเย็น - มีด	แสงช่วงเช้ามืด - เข้า	แสงช่วงสาย
อารมณ์และ ความรู้สึก (Mood)	บรรยายภาคและ รายละเอียดของ พื้นที่	การค้นหา การสำรวจ การนำเสนอความน่าสนใจ ของพื้นที่	การหยุดนิ่ง การซึมซับ ความซาบซึ้ง ความประทับใจในพื้นที่ ความศรัทธา	การแสดงออก การแตกออก การกระจายไป ในทุกทิศทาง	การแสดงออก การแตกออก การกระจายไปในทุกทิศ ทุกทางในทั้ง 3 พื้นที่
การเคลื่อนไหว (Movement)	-	การเคลื่อนที่ 2 ทิศทาง (Directions) การเดินตามกัน ตามแนวระเบียงคด	สัญลักษณ์และการจัด องค์ประกอบ การเคลื่อนที่น้อย	การเคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ การต้นสด (improvisation) รูปทรงอิสระ (Free Form)	กลุ่มทำชุด (Set Routine) การจัดองค์ประกอบ (Composition)

ช่วง	ช่วงที่ 1 เกริ่นนำ (Opening)	ช่วงที่ 2 สำรวจ (Explore)	ช่วงที่ 3 ประทับใจ (Impress)	ช่วงที่ 4 แสดงออก (Express)	ช่วงที่ 5 สรุป (Conclude)
รายละเอียด			โบราณสถานเป็นฉากหลัง (Site as a background)		จบกระจ่ายหายไปเหลือแต่พื้นที่เช่นเดิม
เทคนิค การนำเสนอ	การบันทึกภาพแบบ เร่งเวลา (Time lapse) การเก็บภาพมุมสูง ด้วยโดรน (Drone) การเก็บภาพ บรรยากาศ (Ambient)	การเคลื่อนกล้องเข้าหา การเคลื่อนกล้องถอยออก การตั้งกล้องนิ่ง	การตั้งกล้องนิ่ง	การตั้งกล้องนิ่ง	การตั้งกล้องนิ่ง ให้เห็นภาพรวมของทั้ง 3 ส่วน

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 6 คน เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินหรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด เคลื่อนที่ในลักษณะของความกระจัดกระจาย (Chaos) และลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form)	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างที่ปรากฏและที่ถูกซ่อนอยู่ระหว่างช่องเสา
	นักแสดง 1 คน เข้าสู่พื้นที่จากด้านหน้า เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่ายด้วยท่าเดินอย่างช้า ๆ ส่วนนักแสดงคนอื่น ๆ ปฏิบัติท่าเดิม	การนำเสนอถึงการสำรวจพื้นที่
	นักแสดง 2 คน เคลื่อนไหวท่าทางการด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) บริเวณกลางพื้นที่ด้านหน้า ส่วนนักแสดงคนอื่น ๆ ปฏิบัติท่าเดิม	การนำเสนอถึงความสัมพันธ์กับพื้นที่
		การนำเสนอถึงการจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงทั้งหมด เคลื่อนที่อย่าง ช้า ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน เพื่อมาจัดองค์ประกอบแบบอสมมาตร บริเวณด้านขวาของพื้นที่	
องก์ที่ 3 ระเบียบคด		
	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงทั้งชายและหญิงของช่องว่างระหว่างเสา เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่ายด้วยท่าวิ้งเพื่อสลับไปยังเสาอีกต้น และออกจากพื้นที่การแสดง	การนำเสนอการสำรวจพื้นที่ด้วยลีลาท่วงท่าที่เคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ว่างที่ปรากฏ และพื้นที่ว่างที่ถูกซ่อนอยู่
	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงทางซ้ายระหว่างเสา เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่ายด้วยท่าเดินเพื่อสลับไปยังเสาอีกต้นและออกจากพื้นที่การแสดง	การนำเสนอการสำรวจพื้นที่ด้วยลีลาท่วงท่าที่เคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ว่างที่ปรากฏ และพื้นที่ว่างที่ถูกซ่อนอยู่
	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงทางด้านหน้า เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่ายด้วยท่าเดินเพื่อสลับไปยังเสาอีกต้นและออกจากพื้นที่การแสดง	การนำเสนอการสำรวจพื้นที่ด้วยลีลาท่วงท่าที่เคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ว่างที่ปรากฏ และพื้นที่ว่างที่ถูกซ่อนอยู่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงเข้าสู่พื้นที่การแสดงทางขวา ปฏิบัติท่าทางแขนตึงขนาดกบหัวไหล่ ขาทั้ง 2 ข้าง แยกออกแล้วย่อให้เห็นเหลี่ยม หันหน้า เพื่อสลัดไปยังเสาอีกต้นและออกจากพื้นที่การแสดง	การนำเสนอการสำรวจพื้นที่ด้วยลีลาท่ารำศิลปะที่เคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ว่างที่ปรากฏ และพื้นที่ว่าที่ถูกซ่อนอยู่
องก์ที่ 4 ประทับใจ		
	นักแสดงคนที่ 1 นั่งบนเสาพร้อมยึดขาข้างขวาตั้งออกทางขวา ขาซ้ายงอ มือซ้ายยึดตรง มือขวาอ นักแสดงคนที่ 2 นั่งคุกเข่าขวา มือซ้ายตั้งตั้งมือขึ้น มือขวายกสูงบนศีรษะ ประคบกับมือขวานักแสดงคนที่ 1 เป็นท่าไหว้	การนำเสนอการจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพื้นที่โดยมีเจดีย์เป็นฉากหลัง
	นักแสดงคนที่ 1 และ 2 เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียงบงายด้วยท่าเดินอย่างช้า ๆ นักแสดงคนที่ 3 และ 4 เข้าสู่พื้นที่การแสดง ปฏิบัติท่ายกแขนทั้งสองข้างตั้งฉากบริเวณหน้า ขาขวายกขึ้น หันหน้าเข้าหากัน บริเวณด้านหน้าของพื้นที่การแสดง	การนำเสนอพื้นที่ส่วนหน้ากำแพงแก้ว โดยใช้ท่ารำศิลปะเป็นสื่อในการนำเสนอ

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงคนที่ 5 และ 6 เข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านซ้ายและขวา ปฏิบัติท่าเหมือนนักแสดงคนที่ 3 และ 4 นักแสดงคนที่ 1 และ 2 ปฏิบัติท่าเดิม	การนำเสนอพื้นที่ส่วนหน้ากำแพงแก้ว โดยใช้ทำนาฏศิลป์เป็นสื่อในการนำเสนอ
	นักแสดง 5 คน เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินหรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบต้นสด เคลื่อนที่ในลักษณะของความกระจัดกระจาย (Chaos) และลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form)	การนำเสนอพื้นที่ว่างบริเวณหน้าเจดีย์ โดยมีเจดีย์เป็นฉากหลัง
	นักแสดงทั้งหมดเคลื่อนที่อย่าง ๆ ซ้ำ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน เพื่อมาจัดกลุ่ม (Composition) แบบสมมาตร บริเวณตรงกลางของพื้นที่	การจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับเจดีย์

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องค์ 5 สรุป		
	นักแสดง 2 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านซ้าย เคลื่อนไหวท่าทางการเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation)	การเคลื่อนไหวร่างกายที่สอดคล้องสัมพันธ์กับพื้นที่ทางเดินที่นำไปสู่โบราณสถาน
	นักแสดง 4 คน ปฏิบัติด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน เพื่อมาจัดกลุ่ม (Composition) บริเวณด้านซ้ายของพื้นที่ นักแสดง 2 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านขวาเคลื่อนไหวท่าทางการเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation)	การจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับสถาปัตยกรรม
	นักแสดงทั้งหมดแสดงท่าชุด (Set Routine) บริเวณด้านขวาและตรงกลางของพื้นที่	การแสดงลีลานาฏศิลป์ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงทั้งหมด ปฏิบัติด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน เพื่อมาจัดองค์ประกอบ (Composition) ทิศหน้าไปทางเจดีย์ บริเวณตรงกลางด้านหลังของพื้นที่	การจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับโบราณสถาน
	นักแสดงทั้งหมดแสดงท่าชุดที่เหมือนกัน (Set Routine) บริเวณบนวิหารด้านขวาของพื้นที่	การแสดงลีลา นาฏศิลป์ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับพื้นที่
	นักแสดงทั้งหมด ปฏิบัติด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน เพื่อมาจัดองค์ประกอบ (Composition) บริเวณตรงกลางบนวิหารของพื้นที่	การจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับโบราณสถาน

จากตารางที่ 4.9 สรุปการพัฒนาเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาองค์ประกอบ การแสดงทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การออกแบบพื้นที่การแสดง โดยการทดลองหาพื้นที่และ มุมมองที่เหมาะสมสำหรับการนำเสนอสถาปัตยกรรม (2) การออกแบบลีลา นาฏศิลป์ ได้แก่ การเคลื่อนไหว

ร่างกายในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) การด้นสด (Improvisation) การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสผิระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) ท่าชุด (Set Routine) และการจัดองค์ประกอบ (Composition) (3) การคัดเลือกนักแสดงซึ่งในครั้งนี้นักแสดงจำนวน 6 คน และ (4) การออกแบบแสงที่เลือกใช้แสงธรรมชาติ ในช่วงเวลาเช้าและเย็น

ตารางที่ 4.10 สรุปปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 3
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์	ผลที่ได้จากการทดลอง / ประเด็นปัญหา	แนวทางการปรับปรุงแก้ไข
การออกแบบพื้นที่การแสดง	-	-
การออกแบบบทการแสดง	การนำเสนอเนื้อหาของบทการแสดงกับพื้นที่มีความซ้ำซ้อน	ปรับบทการแสดงให้ชัดเจนและสื่อสารกับคนดูอย่างตรงไปตรงมา
การออกแบบลีลานาฏยศิลป์	ลีลานาฏยศิลป์มีความชัดเจนและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น	ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มรายละเอียดในครั้งต่อไป
การคัดเลือกนักแสดง	จำนวนนักแสดงน้อยเกินไป	เพิ่มจำนวนนักแสดงเป็น 10-12 คน
การออกแบบเครื่องแต่งกาย	อยู่ในระหว่างดำเนินการสร้างสรรค์	พิจารณาสี สัน รูปทรง และเนื้อผ้าของเครื่องแต่งกายความกลมกลืนกับสถานที่
การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง	อยู่ในระหว่างดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน	-
การออกแบบแสง	ช่วงเวลาของแสงเป็นช่วงเวลาที่กว้างเกินไป	ระบุช่วงเวลาให้ชัดเจนเพื่อให้เป็นเวลาที่เฉพาะ

จากตารางที่ 4.10 สรุปปัญหาที่พบในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 3 ผู้วิจัยพบปัญหา 2 ประการ คือ (1) บทการแสดงคือ เนื้อหาในการนำเสนอมีความซ้ำซ้อนเกินไป ทำให้ไม่สามารถสื่อสารถึงคำสำคัญกับพื้นที่ได้อย่างชัดเจน และ (2) นักแสดงจำนวนน้อยเกินไป เมื่อแสดงในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยจะนำประเด็นปัญหาดังกล่าวไปปรับปรุงพัฒนาในครั้งต่อไป

4.2.1.4 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค้ นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4 (9-11 ธันวาคม 2565)

การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค้ นาฏยศิลป์ ในครั้งที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นปัญหาที่พบจากการทดลองพัฒนาผลงานในครั้งที่ 3 มาพัฒนาปรับปรุง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การออกแบบบทการแสดง ครั้งที่ 4

ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงบทการแสดงเพื่อลดทอนความซ้ำซ้อนในการนำเสนอให้มีความเหมาะสมกับสถานที่มากยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอจากการใช้สถาปัตยกรรมเป็นแกนหลักในการนำเสนอแต่ละองค์ แต่ปรับเปลี่ยนเป็นใช้คำสำคัญ ได้แก่ สำรวจ (Explore) ประทับใจ (Impress) และแสดงออก (Express) เป็นบทในการนำเสนอ ให้สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อมแต่ละส่วน ได้แก่ ระเบียงคดถูกใช้เป็นพื้นที่ในการนำเสนอถึงการสำรวจเจดีย์นำเสนอความประทับใจ และวิหารนำเสนอถึงการแสดงออก โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ ดังนี้

องค์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) การเปิดการแสดงนำเสนอให้เห็นถึงบรรยากาศองค์ประกอบ รายละเอียดต่าง ๆ รอบบริเวณวัดช้างล้อม เนื่องจากในการแสดงเฉพาะที่สิ่งสำคัญที่นอกเหนือจากการรับชมการแสดง คือ การที่ผู้ชมได้สัมผัสบรรยากาศ รูป กลิ่น สี เสียง แสง พื้นผิวของสถานที่นั้น ๆ ประกอบกับการแสดง แต่ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ชุดนี้นำเสนอในรูปแบบของวีดิทัศน์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มรายละเอียดในส่วนนี้เพื่อนำเสนอให้ผู้ชมได้รับชมถึงบรรยากาศและภาพรวมของวัดช้างล้อม รวมถึงบรรยากาศของความเป็นสุโขทัยที่หมายถึง “รุ่งอรุณแห่งความสุข”

องค์ที่ 2 สำรวจ (Explore) การนำเสนอถึงการสำรวจ โดยเทียบเคียงกับสถาปัตยกรรมของระเบียงคดที่มีลักษณะเป็นทางเดินตรงยาว ตามมุมมองแบบทัศนมิติ (Perspective) ที่ให้ความรู้สึกถึงการเดินเข้าไปค้นหา

องค์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) ผู้วิจัยต้องการนำเสนอให้เห็นถึง ความซึมซับ ความซาบซึ้งในพื้นที่ รวมถึง ความประทับใจ ความอึ้งอัมเมใจ โดยใช้เจดีย์ทรงช้างล้อมเป็นฉาก (Site as a Background) อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชูพระพุทธศาสนาและความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาอันเป็นจิตวิญญาณของชาวสุโขทัย

องค์ที่ 4 แสดงออก (Express) การแสดงออกซึ่งความรู้สึกประทับใจ โดยใช้ลีลาทางนาฏยศิลป์เชื่อมชนกับพื้นที่ เติมเต็มพื้นที่ว่างให้เกิดความน่าสนใจของพื้นที่ทางการแสดง นำเสนอในพื้นที่วิหารที่มีเสาเรียงรายและช่องว่างของพื้นที่ทั้งแนวตั้งและแนวราบ เคลื่อนไหวลีลานาฏยศิลป์ผ่านแสง

เงา ที่ตกกระทบบนพื้นผิวของวิหาร ให้เกิดการสร้างสรรค์ใหม่ลักษณะลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) นำเสนอถึงความแสดงออกซึ่งความประทับใจในสถานที่ และการแสดงออก การกระจายออก การเคลื่อนที่ไปในทุกทิศทางเหมือนแสงดวงอาทิตย์ยามรุ่งอรุณ

องค์ที่ 5 สรุป (Conclusion) เป็นการนำเสนอที่ต่อเนื่องจากช่วงที่ 4 โดยขยาย เป็นการแสดงออกไปในทุกทิศทาง ผ่านทุกส่วนกลุ่มโบราณสถานภายในวัดช้างล้อมที่ประกอบไปด้วย วิหาร ระเบียงคด และเจดีย์ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสถาปัตยกรรมสุโขทัย ใช้ลีลาทางนาฏศิลป์ในการนำเสนอพื้นที่เชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ และในตอนสุดท้ายเมื่อการเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์หายไปเหลือเพียงพื้นที่โบราณสถานไว้ดั้งเดิม

2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ครั้งที่ 4

เนื่องจากการทดลองในครั้งนี้มี การปรับบทการแสดง จึงส่งผลต่อการออกแบบพื้นที่การแสดง ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความหลากหลายของการใช้พื้นที่เพื่อให้นำเสนอภาพของวัดช้างล้อมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากการทดลองครั้งก่อนหน้า มารวบรวมและออกแบบพื้นที่ตามบทการแสดงแต่ละองค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

องค์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพบรรยากาศ และส่วนต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม สี พื้นผิว วัสดุ แสง บริเวณวัดช้างล้อม แบบไม่เจาะจงพื้นที่

องค์ที่ 2 สำรวจ (Explore) ผู้วิจัยใช้พื้นที่ระเบียงคดฝั่งทิศใต้ นำเสนอด้วยมุมมองแบบทัศนมิติ (Perspective) ที่มีเส้นนำสายตาและจุดรวมสายตา มุมมองดังกล่าวจะเห็นระเบียงคดเป็นทางตรง ยาว แคบ ลึก การเรียนตัวของเสาระเบียงคด ให้ความรู้สึกถึงการสำรวจ ค้นหา

องค์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) ผู้วิจัยใช้พื้นที่เจดีย์ฝั่งทิศตะวันตก นำเสนอมุมมอง โดยให้เจดีย์เป็นพื้นหลังและเป็นศูนย์กลางของภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเจดีย์ที่สะท้อนผ่านสมมาตรของสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา การออกแบบพื้นที่ในองค์นี้นำเสนอในมุมมองกว้างเพื่อให้เห็นเจดีย์เต็มองค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้พื้นที่ว่างนอกกำแพงแก้วเป็นพื้นที่ในการแสดงด้วย

องค์ที่ 4 แสดงออก (Express) ผู้วิจัยใช้พื้นที่วิหารฝั่งทิศตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เห็น พื้นที่ว่าง ซอก หลืบ มุม ระยะเวลา ความสลับซับซ้อนของเสาวิหารเมื่อมองจากมุมเฉียง นอกจากนี้ การนำเสนอด้วยพื้นที่ภายในวิหารจะทำให้เห็นแสง เงา ที่ตกกระทบบนพื้นวิหารได้อย่างชัดเจน

องค์ที่ 5 สรุป (Conclusion) ผู้วิจัยใช้พื้นที่วัดช้างล้อมฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำเสนอภาพรวมของสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อมที่อยู่รวมกันได้แก่ วิหาร ระเบียงคด เจดีย์

ดังกล่าวมาออกแบบให้สอดคล้องกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของวัดข้างล้อม ซึ่งเทคนิคดังกล่าวจะถูกกำกับไว้ด้วยคำสำคัญ (Keyword) ของแต่ละองค์ เพื่อให้นักแสดงได้ทดลองเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมแต่ละส่วน ซึ่งในแต่ละองค์ มีรายละเอียดในการสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ ดังนี้

องค์ 1 อารัมภบท (Overture) เป็นการนำเสนอบรรยากาศ ไม่มีลีลานาฏศิลป์

องค์ 2 สำรวจ (Explore) ผู้วิจัยออกแบบท่าทางที่เรียบง่าย โดยการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) คือ ท่าเดิน เช่น การเดินตามกัน การมีลำดับขั้น การเดินเป็นแถวตอน แถวเดี่ยว หรือแถวคู่ เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ระเบียงคดด้วยการเคลื่อนที่ 2 ทิศทาง (2 Directions) ในลักษณะคู่ขนาน ตามแนวทางเดินระเบียงคด การปฏิบัติท่าซ้ำ (Repetitive) เพื่อให้สอดคล้องกับการวางตัวของเสาทางเดินที่เป็นคู่ตลอดแนวระเบียงคดโดยใช้ความเร็ว (Speed) ตามปกติ

องค์ 3 ประทับใจ (Impress) ผู้วิจัยออกแบบลีลาโดยการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างช้า ๆ สลับกับการโพสท์ (Posture) เพื่อสื่อถึงการซึมซับพื้นที่ ทั้งรูปร่าง รูปทรง พื้นผิว วัสดุ และสื่อถึงความซาบซึ้ง ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ใช้การจัดองค์ประกอบ (Composition) ที่สัมพันธ์กับเจดีย์ รวมถึงการทำกรัดต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) มาใช้ในการสื่อความหมายถึง “ข้างล้อม” อันเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชูพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ คำสำคัญสำหรับการเคลื่อนไหวร่างกายองค์นี้ ได้แก่คำว่า ไหว้ ศรัทธา ซาบซึ้ง ค้าชู ซึมซับ แบก และ ช่าง ซึ่งใช้ความเร็วในการปฏิบัติท่าทางที่ช้ากว่าปกติ

องค์ 4 แสดงออก (Express) ผู้วิจัยออกแบบลีลานาฏศิลป์ด้วยวิธีการต้นสด (Improvisation) โดยใช้วิธีการเคลื่อนไหวร่างกายท่อนบน (Upper Body) อย่างช้า ด้วยมือที่มีลีลาท่าทางรูปทรงอิสระ (Free Form) ร่างกายท่อนล่าง (Lower Body) เคลื่อนที่ด้วยการวิ่งชอยเท้าถี่ ๆ ซึ่งในองค์นี้มีคำสำคัญ (Keyword) คือ การแสดงออก การเปิดออก การกระจายออกในทุกทิศทุกทาง โดยใช้ลีลานาฏศิลป์ เพื่อเผยให้เห็นพื้นที่ว่างที่ปรากฏและพื้นที่ว่างที่ซ่อนอยู่ระหว่างเสาวิหาร นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่สอดคล้องกับสัมพันธ์กับแสงในพื้นที่ ได้แก่ การหันหน้าหาแสง การใช้แสงเงาในการนำเสนอลีลาการเคลื่อนไหว

องค์ 5 สรุป (Conclude) คือ การนำเสนอถึงภาพรวมของวัดข้างล้อม ดังนั้นจึงผู้วิจัยออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยใช้กลวิธีของการออกแบบลีลานาฏศิลป์ตั้งแต่องค์ที่ 2 - องค์ที่ 4 รวมอยู่ในองค์ที่ 5 นี้ ได้แก่ ท่าทางเรียบง่ายในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) การต้นสด (Improvisation) การต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact

Improvisation) การจัดองค์ประกอบ (Composition) และยังสามารถเพิ่มการเดินท่าชุด (Set Routine) ที่แสดงถึงการรวมกลุ่ม ความพร้อมเพรียงเข้าไปในองก์นี้อีกด้วย

4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 4

ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงทั้งสิ้นจำนวน 10 คน โดยไม่ระบุเพศ รูปร่างและส่วนสูง นักแสดงทุกมีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัย และเคยผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การแสดงเฉพาะที่ ประกอบไปด้วยศิษย์เก่าและนิสิตปัจจุบัน จากภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้แก่

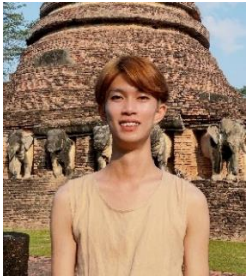

ตารางที่ 4.11 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 4

ที่มาของภาพและตาราง : ผู้วิจัย

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นายพิทศภูมิ เผ่าโสภา	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบการแสดงเฉพาะที่
	นางสาวศิริลักษณ์ สิงพะละ	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นายภัทรกร เพชรชาติชื่น	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นางสาวพรณราย เพ็งผล	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวกัญญารัตน์ สายจัด	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวกวีดี จิรัญพิพัฒน์	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวอนูชดา ปานชลธิ์	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวอนุสรณ์ อินทร์ชู	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นายพีรวิชญ์ ไผ่งาม	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นานุกศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นานุกศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นายอนุวัฒน์ โคศรี	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นานุกศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นานุกศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่

5) การออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ครั้งที่ 4

ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงเครื่องแต่งกายจากการทดลองครั้งที่ 3 ด้วยการปรับเปลี่ยนรูปแบบ สี เนื้อผ้า ของเครื่องแต่งกายใหม่ ตามแนวคิดเดิม คงไว้ซึ่งลักษณะมาจากพื้นที่ คือ กางเกงขา กว้างแบบขาช้าง (Elephant pants) ปรับแบบเสื้อใหม่ให้เป็นเสื้อคอกลมไม่มีแขน เสื้อและกางเกง มีสีเดียวกันทั้งชุด ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายผสมลิลิน ซึ่งเป็นเส้นใยธรรมชาติ เนื้อผ้ามีลักษณะใกล้เคียงกับ วัสดุและพื้นผิวของโบราณสถาน คือ มีลักษณะขรุขระ สีชุดมี 2 สี คือ สีน้ำตาลอ่อนและสีน้ำตาลเข้ม โดยสีน้ำตาลอ่อนอ้างอิงจากสีของปูนปั้นช้างที่ฐานเจดีย์ ส่วนสีน้ำตาลเข้ม ซึ่งอ้างอิงจากสีของอิฐและ ศิลาลงในพื้นดิน ดังปรากฏในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.40 เครื่องแต่งกายสีน้ำตาลเข้ม

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4.41 เครื่องแต่งกายสีน้ำตาลอ่อน

ที่มา : ผู้วิจัย

6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ครั้งที่ 4

จากใบงาน โครงสร้างการแสดง ในการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ในครั้งที่ 3 ทำให้ได้ดนตรีประกอบการแสดงสำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ชุดใหม่ที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดย นายนรุตม์พล ณ พัทลุง ซึ่ง ได้ให้รายละเอียดในการประพันธ์บทเพลงไว้ ดังนี้

ผู้ประพันธ์เพลงได้ออกแบบดนตรีสำหรับการแสดงเฉพาะที่ (Site-specific) ในลักษณะดนตรีและเสียงที่นำไปใช้ประโยชน์เฉพาะด้าน²² (Functional Music and sound) โดยนำลักษณะบรรยากาศ สภาพแวดล้อมจากพื้นที่ (วัดช้างล้อม) นำมาสร้างกระบวนการทางเสียง (Sound Process) และการประพันธ์ดนตรีเข้าร่วม (Composing) รวมกันให้เกิดการสนับสนุนเนื้อหา ทางด้านนาฏศิลป์ และได้นำรูปแบบบรรยากาศของแต่ละช่วงเวลาแทนค่าเป็นเสียงและดนตรี ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางดนตรีเป็นเส้นแกนของเวลาในการแสดง ตามท่อนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

6.1) อารัมภบท (Overture) ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางองค์ประกอบดนตรี ให้เห็นถึงการนำเสนอภาพรวมของการแสดง นำเสนอเป็นภาพกว้างทางดนตรี ให้รู้สึกถึงบรรยากาศโดยรวมของสถานที่ เพื่อเตรียมผู้ชมให้ซึมซับ ค้นหา สำหรับช่วงการแสดงช่วงต่อ ๆ ไป องค์ประกอบดนตรี

²² ดนตรีและเสียงที่นำไปใช้ประโยชน์เฉพาะด้าน (Functional Music and Sound) หมายถึง ดนตรีที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน หรือใช้ประกอบงานศิลปะเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรีประกอบการแสดงทางนาฏศิลป์ (Dance Music or Music for Dance) ดนตรีประกอบภาพยนตร์ (Film Music) ฯลฯ (นรุตม์พล ณ พัทลุง, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2566)

ในองก์นี้ ใช้เสียงสังเคราะห์ ประกอบกับเสียงกระดิ่ง ระฆัง เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกถึงภาพรวมและบรรยากาศในพื้นที่ ความยาวของดนตรีในองก์นี้ใช้เวลา 3 นาที

6.2) สำรวจ (Explore) ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางองค์ประกอบดนตรี ให้ผู้ฟังได้รู้สึกถึงการสำรวจสภาพแวดล้อมภายนอกที่ใกล้ตัวผู้ฟังมากขึ้น โดยใช้ดนตรีในลักษณะจังหวะช้า วน มีจังหวะหนัก เบา จังหวะขัด ที่แสดงถึงสถาปัตยกรรม เช่น อิฐ ทางเดิน เสา พื้นดิน ให้ผู้ฟังได้สำรวจ มองเห็น และจินตนาการได้ ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้เครื่องดนตรีเป็นเครื่องดนตรีกระทบ (Percussion) ได้แก่ เครื่องกลองที่มีหนังเป็นเครื่องดนตรีหลักในการดำเนินดนตรี เพื่อให้ผู้ฟังได้ค่อย ๆ สำรวจ มองเห็น ลักษณะพื้นที่ สถาปัตยกรรม เชื่อมโยงกับลีลา นาฏศิลป์ที่มาจากแนวคิดเดียวกัน ความยาวของดนตรีในองก์นี้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

6.3) ประทับใจ (Impress) ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางองค์ประกอบดนตรี ในลักษณะของการช้าวน โดยมีเสียงหลักเป็นเสียงสังเคราะห์ และใช้เสียงเปียโน (Piano) ที่มีการผ่านกระบวนการสังเคราะห์ให้เกิดเสียงที่อยู่ภายใน (Effect) บรรเลงในลักษณะของการสุม โดยใช้ตัวโน้ตจำนวนน้อย เพื่อให้ผู้ฟังได้เกิดสมาธิในการสำรวจ ซึมซับ ภายในตัวผู้ฟัง และสามารถมีสมาธิอยู่กับพื้นที่การแสดง โดยมีดนตรีทำหน้าที่เป็นเส้นแกนเวลาของการแสดง ความยาวของดนตรีในองก์นี้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

6.4) แสดงออก (Express) ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางองค์ประกอบดนตรี ให้มีการช้าวนของเครื่องดนตรีสังเคราะห์ เพื่อให้แสดงออกมาถึงความรู้สึก นึกคิด การอึดอัด หลังจากที่ได้สำรวจสภาพแวดล้อมนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ของนักแสดง และผู้รับชม ดนตรีถูกออกแบบโดยใช้เครื่องดนตรีสังเคราะห์เป็นพื้นหลัง มีเสียงระฆัง (Bell) ที่บรรเลงทำนองแบบสุม (Improvisation) และยังมีการผ่านกระบวนการทางเสียง (Process) เพื่อให้ผู้ฟังได้มีสมาธิ โดยมีดนตรีและเสียงทำหน้าที่เป็นเส้นแกนเวลาของการแสดง ความยาวของดนตรีในองก์นี้ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

6.5) สรุป (Conclusion) ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางองค์ประกอบดนตรี ให้มีการช้าวนของเครื่องดนตรีซ็อง ที่มีผ่านกระบวนการสังเคราะห์ (Process) ผสมกับ เสียงสังเคราะห์ที่เป็นพื้นหลัง (Background) มีการเชื่อมโยงทำนอง กับท่าทางของนักแสดง เป็นบทสรุปของการแสดงที่เป็นภาพรวม บทบาท หน้าที่ ของดนตรีในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ นอกเหนือจากเป็นดนตรีที่มีหน้าที่เป็นบรรยากาศของสถานที่ (Place) และเป็นเส้นแกนของเวลา (Time) แล้วยังมีความเชื่อมโยงกับการออกแบบท่าทาง แสง สี แต่ละในช่วงเวลา อันเป็นองค์ประกอบที่มาจากบทการแสดง ทำให้ทุกองค์ประกอบรวมกันอยู่เป็นหนึ่งเดียวกัน

สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ผู้ประพันธ์เพลงได้จัดวางดนตรีให้มีบทบาทและหน้าที่เปิดพื้นที่ทางความคิด ให้ผู้ฟัง ผู้ชม นักแสดง ได้ทำหน้าที่เป็นผู้สำรวจจากภาพกว้าง ค่อย ๆ แคลงมา ให้มีสมาธิ มีความสุขสงบจากภายใน จนสามารถเปลี่ยนอิริยาบถภายนอกหรือร่างกายของผู้สำรวจให้มีความสุขสงบ สัมรวมกายใจ มีความโปร่ง โล่ง สบาย ทั้งภายในและภายนอก ผ่านการแสดงเฉพาะที่ และสามารถพัฒนาประสบการณ์การสำรวจในการแสดงครั้งนี้ เพื่อการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน เดิน ยืน นั่ง นอน ให้มีการสร้าง การพัฒนาต่อยอดโลกภายนอก และภายในให้มีความเจริญงอกงามต่อ ๆ ไป (นรุตม์พล ณ พัทลุง, **สัมภาษณ์**, 29 มกราคม 2566)

7. การออกแบบแสง ครั้งที่ 4

ผู้วิจัยออกแบบแสง ตามแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) โดยใช้แสงธรรมชาติในแต่ละช่วงเวลาของวันที่มีความเฉพาะ การออกแบบแสงในองค์ที่ 1 ผู้วิจัยบันทึกภาพแสงดวงอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อเป็นส่วนประกอบของการนำเสนอบรรยากาศโดยรอบบริเวณวัดช้างล้อม โดยนำเสนอในรูปแบบของการบันทึกวิถีทัศน์แบบเร่งเวลา (Time Lapse) เพื่อนำเสนอให้เห็นแสงสีทองที่สอดคล้องกับคำว่า “สุโขทัย” ที่แปลว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข”

การแสดงองค์ 2 - 5 ใช้แสงธรรมชาติตามช่วงเวลาต่าง ๆ ได้แก่ บ่าย เย็น เช้า สาย เพื่อให้อารมณ์ความรู้สึกของแสงสอดคล้องกับเนื้อหาของบทการแสดงในแต่ละองค์และสัมพันธ์กับพื้นที่แต่ละส่วน ดังนี้

องค์ที่ 2 แสงในช่วงเวลาบ่ายเป็นช่วงเวลาแสงที่มีความเข้มมาก ที่สามารถเผยให้เห็นพื้นที่ว่างและลักษณะของพื้นผิว (Texture) ของโบราณสถานได้อย่างชัดเจนเพื่อสื่อถึงการสำรวจ

องค์ที่ 3 ใช้แสงเวลาเย็นที่ส่องกระทบลงบนองค์เจดีย์ทำให้เป็นสีทอง สื่อถึงความซึ้งซับ ซาบซึ้งและศรัทธา

องค์ที่ 4 ใช้แสงเวลาเช้าส่องเข้ามาทางบริเวณหน้าวิหารทำให้เห็นแสงเงาของเสาวิหารที่ตกกระทบลงบนพื้น นำเสนอถึงการแสดงออกของการกระจายออกในทุกทิศทุกทาง

องค์ที่ 5 ใช้แสงเวลาสายเป็นแสงที่อ่อนและมีความเข้ม เพื่อนำเสนอมิติของพื้นที่ว่างและรูปทรงของกลุ่มสถาปัตยกรรมอย่างชัดเจน

จากการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4 ผู้วิจัยได้พัฒนาออกแบบองค์ประกอบ การแสดงจำนวนทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบพื้นที่ การแสดง

การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบเสียง และดนตรีประกอบการแสดง และการออกแบบแสง ดังนั้น ผู้วิจัยขออธิบายสรุปการพัฒนาเพื่อหารูปแบบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ ครั้งที่ 4 นี้ ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4
ที่มาของภาพและตาราง : ผู้วิจัย

*ข้อมูลที่จะกล่าวต่อไปนี้ผู้วิจัยได้กำหนดด้านซ้ายหรือด้านขวาของนักแสดง

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องก์ 2 สํารวจ (Explore)	นักแสดงชาย 1 คนเดินตรงเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านหลัง มายังพื้นที่บริเวณท้ายของพื้นที่การแสดง นักแสดงคนที่ 2 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านขวา เพื่อมาเดินวนขวากับนักแสดงคนที่ 1 เป็นวงกลม 1 รอบแล้วนักแสดงคนที่ 1 อยู่ด้านขวา นักแสดงคนที่ 2 อยู่ด้านซ้าย เดินเป็นคู่ขนาดมัยงสาที่ 3 นักแสดง แยกเดินวนเสาชองตัวเอง และเดินขึ้นมา ปฏิบัติซ้ำประมาณ 5 คู่	การนำเสนอทางตรงลึกของระเบียบคิดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงทั้ง 10 คน เดินเป็นแถวตอนลึก 2 แถวตามแนวระเบียงคดหันหน้าเข้าหน้ากัน สลับกับหันหลังชนกันเป็น 2 ทิศทาง (2 Directions) เดินสลับเช่นนั้นเรื่อยมา จนถึงช่วงกลางของพื้นที่การแสดง เมื่อเดินขึ้นมาสุดทางแล้วเดินบนทางเดินกลับไปเป็นแถวเดี่ยว นักแสดงเดินตามทางกลับขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง (Repetitive)	การนำเสนอทางตรงลึกของระเบียงคดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่
องก์ 3 ประทับใจ (Impress)	นักแสดงเดินเข้าสู่พื้นที่การแสดง นักแสดงแต่ละคนเคลื่อนไหวร่างกายแบบด้นสด (improvise) ตามขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ โดยเคลื่อนไหวอย่าง ช้า ๆ สลับกับโพล่ทำนิ่งค้างไว้ มีสมาธิอยู่กับตัวเองและการซึมซับสถานที่	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ ด้วยการหยุดนิ่ง การซึมซับ ซาบซึ้ง ศรัทธา และ ช่างอันเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชูพระพุทธศาสนา

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงเดินเข้าสู่พื้นที่การแสดง นักแสดงแต่ละคนเคลื่อนไหวร่างกายแบบด้นสด (improvise) ตามขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ โดยเคลื่อนไหวอย่าง ช้า ๆ สลับกับโพสต์ท่าหนึ่งค้างไว้ มีสมาธิอยู่กับตัวเองและการซึมซับสถานที่ นักแสดง 2 คน ด้านหน้าของพื้นที่การแสดง ค่อย ๆ เดินออกจากพื้นที่การแสดง นักแสดง 2 คนปฏิบัติท่า การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) ตรงกลาง นักแสดงที่เหลือ โพสต์ท่าของตัวเอง นักแสดง 2 คนโพสต์ ระหว่างซุ่มประตู่ นักแสดงทุกคนค่อย ๆ เดินเข้าไปรวมกลุ่มกันตรงกลาง นักแสดงทุกคนจัดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับเจดีย์	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ ด้วย การหยุดนิ่ง การซึมซับ ซาบซึ้ง ศรัทธา และ ช่างอันเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชู พระพุทธศาสนา

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องก์ 4 แสดงออก (Express)	นักแสดงเคลื่อนที่แบบด้นสด (Improvisation) ด้วยลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) เคลื่อนที่ไปโดยรอบบริเวณวิหาร ให้ท่าทางการเคลื่อนไหวเกิดเป็นเงา เคลื่อนที่ในพื้นที่แสดง	การนำเสนอถึงการแสดงออก การกระจายออกในทุกทิศทาง ผ่านพื้นที่ว่างที่ปรากฏและพื้นที่ว่างที่ซ่อนอยู่
องก์ 5 สรุป Conclude	นักแสดงเคลื่อนไหวอย่างอิสระช่องว่างระหว่างเสาของวิหาร ทางขวา นักแสดง 3 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงทางซ้ายโดยใช้การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) นักแสดงปฏิบัติท่าชุดบนระเบียง และ โปสต์นั้งอยู่บนวิหารฝั่งซ้าย	การผสมผสานการเคลื่อนไหวในองค์ต่างๆ ให้ปรากฏในพื้นที่ใหม่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 2 คน แสดงการเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) บนทางเดินระเบียงคค นักแสดงอีกกลุ่ม จัดองค์ประกอบ (Composition) ด้านซ้ายบนระเบียงคค นักแสดง 2 คน แสดงการเต้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) บนทางเดินระเบียงคค นักแสดงที่เหลือวิ่งวนไปมา นักแสดงเต้นเป็นกลุ่มบริเวณพื้นที่ว่าง ข้างหน้าเต้นท่าชุด (Set routine) นักแสดงกระจายกันด้วยลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) นักแสดงกระจายกันเต้นท่าเซ็ต (Set routine) อยู่บนวิหารและระเบียงคค	การผสมผสานการเคลื่อนไหวในองค์ต่าง ๆ ให้ปรากฏในพื้นที่ใหม่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงทั้งหมดหันหน้าไปทางเจดีย์ จัดกลุ่ม (Composition) บริเวณบันไดวิหารเพื่อล้อกับเจดีย์และเดินกระจายหายออกจากพื้นที่การแสดงไปคนละทิศละทาง เหลือแต่พื้นที่เช่นเดิม	

จากตารางที่ 4.12 สรุปการพัฒนาเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4 ผู้วิจัยทำการพัฒนารูปแบบขององค์ประกอบการแสดง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การออกแบบบทการแสดง มีการปรับบทการแสดงให้มีความกระชับและสอดคล้องกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น (2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ผู้วิจัยออกแบบพื้นที่การแสดงให้มีความหลากหลายของการใช้พื้นที่เพื่อนำเสนอภาพรวมของวัดช้างล้อม และกำหนดมุมมองของพื้นที่ เพื่อนำเสนอเป็นวิดิทัศน์ (3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ผู้วิจัยออกแบบลีลานาฏศิลป์โดยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) เป็นสำคัญ (4) การคัดเลือกนักแสดงจำนวน 10 คน เป็นผู้มีทักษะนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย ประกอบกับมีประสบการณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการการแสดงเฉพาะที่ (5) การออกแบบเครื่องแต่งกายมีความกลมกลืนกับสถานที่ (6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ดนตรีเป็นส่วนสนับสนุน สถานที่ บทการแสดง และลีลานาฏศิลป์ เพื่อสร้างอารมณ์ ความรู้สึกและบรรยากาศให้กับการแสดง และ (7) การออกแบบแสง ผู้วิจัยออกแบบแสงให้สัมพันธ์กับบทการแสดงและพื้นที่ โดยใช้แสงธรรมชาติ 4 ช่วงเวลา ได้แก่ เช้า สาย บ่าย เย็น หลังจากการสร้างสรรคองค์ประกอบข้างต้นเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจเพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่พบ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.13 ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ นาฏศิลป์	ผลที่ได้จากการทดลอง /ประเด็นปัญหา	แนวทางการปรับปรุงแก้ไข
การออกแบบพื้นที่การแสดง	-	-
การออกแบบบทการแสดง	-	-
การออกแบบลีลานาฏศิลป์	ลีลานาฏศิลป์ในองก์ที่ 2 และ 3 สามารถลดทอนให้ เรียบง่ายมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบทการแสดง ลีลานาฏศิลป์ในองก์ที่ 5 สามารถเพิ่มรายละเอียดและ ความหลากหลายของการใช้พื้นที่ให้มากกว่านี้	การพัฒนาปรับ เพิ่ม ลดรายละเอียดของลีลา นาฏศิลป์
การคัดเลือกนักแสดง	นักแสดงยังขาดทักษะในการเคลื่อนไหวร่างกายและ การด้นสด (Improvisation)	การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ก่อน การบันทึกการแสดงจริง
การออกแบบเครื่องแต่งกาย	-	-
การออกแบบเสียงและดนตรี ประกอบการแสดง	ในองก์ที่ 3 ทำนองดนตรีควรมีความนิ่งและว่าง มากกว่านี้ ในองก์ที่ 4 ทำนองดนตรียาวเกินไป และในองก์ที่ 5 ทำนองดนตรีสั้นเกินไป	การปรับปรุงการประพันธ์เพลงเพื่อให้เข้ากับ บทการแสดง ลีลานาฏศิลป์ และพื้นที่มาก ยิ่งขึ้น
การออกแบบแสง	-	-

จากตารางที่ 4.13 สามารถสรุปปัญหาที่พบในการสร้างสรรค์ผลงาน
ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 4 พบประเด็นปัญหา
4 ประการ ได้แก่ (1) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ในองก์ที่ 2 และ 3 สามารถลดทอนให้เรียบง่ายมากขึ้น
เพื่อให้สอดคล้องกับบทการแสดง ลีลานาฏศิลป์ในองก์ที่ 5 สามารถเพิ่มรายละเอียดและ
ความหลากหลายของลีลานาฏศิลป์ได้มากกว่านี้ (3) นักแสดงยังขาดทักษะในการเคลื่อนไหวร่างกาย
และทักษะการด้นสด (Improvisation) และ (4) ดนตรีประกอบการแสดงในองก์ที่ 3 ผู้วิจัยเห็นว่า
ควรมีความนิ่งและว่างมากกว่านี้ ในองก์ที่ 4 ทำนองดนตรีมีความยาวมากเกินไปควรปรับให้สั้นลงตาม
การแสดง และในองก์ที่ 5 ความยาวของดนตรีสั้นเกินไปควรเพิ่มทำนองดนตรีให้สอดคล้องกับ
การแสดง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นปัญหาดังกล่าวไปพัฒนาปรับปรุงเพิ่ม เพื่อให้
องค์ประกอบการแสดงมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในการทดลองครั้งต่อไป

4.2.1.5 การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5

การพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5 เป็นครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยนำปัญหาและแนวทางการปรับปรุงผลงานจากการทดลองครั้งที่ 4 มาพัฒนาปรับปรุงให้ผลงานสร้างสรรค์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยในบางองค์ประกอบผู้วิจัยยังคงรักษาไว้ และมีรายละเอียดเล็กน้อยที่มีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้ความสมบูรณ์และสอดคล้องกับการบันทึกวีดิทัศน์การแสดงสด โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) การออกแบบบทการแสดง ครั้งที่ 5

ผู้วิจัยยังคงยึดตามบทการแสดงในการทดลองครั้งที่ 4 บทการแสดงแบ่งออกเป็น 5 องก์ ได้แก่ 1.1) อารัมภบท (Overture) 1.2) สำรวจ (Explore) 1.3) ประทับใจ (Impress) 1.4) แสดงออก (Express) และ 1.5) สรุปล (Conclusion)

2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ครั้งที่ 5

ยังคงใช้พื้นที่ในการแสดงตามเดิม จากการทดลองครั้งที่ 4 มีการปรับรายละเอียดของมุมมองในแต่ละองก์ ดังนี้ องก์ที่ 2 ผู้วิจัยปรับมุมมองการนำเสนอให้แคบกว่าเดิมจากการทดลองในครั้งที่ 4 และใช้มุมเงยเพื่อเก็บภาพเจดีย์ให้เต็มองค์ องก์ที่ 4 ผู้วิจัยปรับมุมมองการนำเสนอให้กว้างขึ้นเพื่อให้เห็นฐานวิหารที่เป็นฐานก่ออิฐยกพื้นสูงและบันไดวิหาร ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของวิหารโถงแบบสุโขทัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบมุมมองในการบันทึกภาพการแสดง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องก์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) นำเสนอพื้นที่ต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม การบันทึกภาพดวงอาทิตย์ขึ้นและตก แบบเร่งเวลา (Time Lapse) การบันทึกภาพเคลื่อนไหว วัสดุพื้นผิว รูปทรง แสง-เงา รายละเอียดส่วนต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม

องก์ 2 สำรวจ (Explore) นำเสนอมุมมองในระดับสายตา แบบภาพทัศนมิติ (Perspective) เพื่อให้เห็นลักษณะเด่นของระเบียงคดที่เป็นทางตรง ยาว แคบ ให้ความรู้สึกถึงการสำรวจ ค้นหา

องค์ 3 ประทับใจ (Impress) นำเสนอด้วยมุมมองให้เจดีย์เป็นศูนย์กลางของภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเจดีย์ และความสมมาตรตามรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงความยิ่งใหญ่และความศรัทธา การใช้มุมมอง ให้ความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่เปรียบเสมือนกับผู้ชมกำลังนั่งสักการะเจดีย์แล้วรู้สึกได้ถึงความยิ่งใหญ่ เลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

องค์ 4 แสดงออก (Express) ในองค์นี้มีการปรับมุมมองในการนำเสนอจากในการทดลองครั้งที่ 4 โดยมีการปรับมุมมองให้กว้างขึ้นเพื่อให้เห็นฐานวิหารที่เป็นฐานก่ออิฐยกพื้นสูงและบันไดวิหาร ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของวิหารโถงแบบสุโขทัย นำเสนอในมุมมองที่สูงกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เท่ากับระดับความสูงของวิหาร เพื่อให้เห็น ซอก หลืบ มุม ระยะลึก ความสลับซับซ้อนของเสาวิหารเมื่อมองจากมุมเฉียง แต่พื้นที่ในการแสดงยังอยู่ภายในโถงวิหารดั้งเดิม

องค์ 5 สรุป (Conclusion) นำเสนอด้วยมุมมองระดับต่ำกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เห็นภาพรวมของสถาปัตยกรรมวัดช้างล้อมที่อยู่รวมกันได้แก่ วิหาร ระเบียงคด เจดีย์

การบันทึกวีดิทัศน์ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกการแสดงสดโดยใช้กล้องวีดิทัศน์ 3 ตัว กล้องตัวที่ 1 เป็นกล้องหลัก (Master Shot) จัดวางตามมุมมองดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้เห็นรายละเอียดทั้งหมดของการแสดง กล้องตัวที่ 2 และ 3 สำหรับเก็บรายละเอียดการแสดงในระยะกลาง (Medium Shot) และระยะใกล้ (Close-up Shot) ผู้วิจัยดำเนินการถ่ายทำทีละองค์ โดยเรียงช่วงเวลาตามแสงธรรมชาติเป็นสำคัญ โดยเริ่มจาก องค์ที่ 4 องค์ที่ 5 องค์ที่ 2 และองค์ที่ 3 ตามลำดับ ซึ่งในช่วงเช้ามีแดดและช่วงใกล้ค่ำ เป็นช่วงเวลาที่บันทึกวีดิทัศน์บรรยากาศและรายละเอียดโดยรอบบริเวณวัดช้างล้อม สำหรับภาพเคลื่อนไหวในองค์ที่ 1 ทั้งนี้ ในองค์ที่ 2 – 5 ผู้วิจัยบันทึกวีดิทัศน์ด้วยวิธีการถ่ายทำแบบต่อเนื่อง (Long Take) ในแต่ละองค์ องค์ละ 2-3 รอบ ตามแสงในแต่ละวันเพื่อให้ได้การแสดงที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด จากนั้นเข้าสู่กระบวนการหลังการถ่ายทำ (Post Production) ได้แก่ การตัดต่อวีดิทัศน์ร้อยเรียงการแสดงจาก องค์ 1- องค์ 5 การบรรจุเพลง การแต่งสีภาพ เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้ว อัปโหลด (Upload) ลงระบบฐานข้อมูลกูเกิล ไดรฟ์ (Google Drive) และยูทูป (YouTube) ซึ่งมีคิวอาร์โค้ด (QR Code) และลิงค์การแสดง ดังนี้

https://drive.google.com/file/d/1k1RFVefi7LYykBCOXYM8sNs-OQZpJtOZ/view?usp=share_link

ภาพที่ 4.42 คิวอาร์โค้ด (QR Code) ผลงานคุณชินิพนธ์ การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดง
เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : ผู้วิจัย

3) การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ครั้งที่ 5

จากการทดลองออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ครั้งที่ 4 พบว่า นักแสดงส่วนใหญ่
ยังขาดทักษะในการเคลื่อนไหวร่างกายและการเต้นสด (Improvisation) และอารมณ์การแสดง
ยังไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีการฝึกซ้อมและอบรมเชิงปฏิบัติการ
(workshop) ให้กับนักแสดงก่อนการลงพื้นที่บันทึกการแสดงสดเป็นเวลา 3 วัน เพื่อพัฒนาทักษะและ
การมีประสบการณ์ร่วมกันของนักแสดง โดยทำการฝึกปฏิบัติวันละ 1 องค์กร

ภาพที่ 4.43 การฝึกซ้อมและอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop)
ที่มา : ผู้วิจัย

การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ผู้วิจัยได้ออกแบบรายละเอียดเพิ่มเติมจากการทดลอง ในครั้งที่ 4 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ 1 อารัมภบท (Overture) เป็นการนำเสนอบรรยากาศ ไม่มีลีลานาฏยศิลป์

องค์ 2 สำรวจ (Explore) ผู้วิจัยลดทอนท่าทางในองค์นี้ให้เป็นท่าทางการเคลื่อนไหว ในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ท่าเดิน เป็นหลัก เช่น การเดินตามกัน การมีลำดับชั้น การเดินเป็นแถวตอน แถวเดี่ยว หรือแถวคู่ เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ระเบียงคด การเคลื่อนที่ 2 ทิศทาง (2 Directions) และการคู่ขนาน ตามแนวทางเดินระเบียงคด การปฏิบัติซ้ำ (Repetitive) เพื่อให้สอดคล้องกับการวางตัวของเสาทางเดินที่เป็นคู่ตลอดแนวระเบียงคด การจับกลุ่ม 3 คน เป็นวงกลม เพื่อให้สอดคล้องกับรูปทรงของเสา การหมุน เพื่อให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยของ ระเบียงคดที่ใช้ในการทำประตักษิณ

องค์ 3 ประทับ (Impress) ผู้วิจัยปรับลีลานาฏยศิลป์ในองค์นี้ให้มีความซ้ำมากกว่า ในการทดลองครั้งที่ 4 นักแสดงจะเคลื่อนไหวร่างกายอย่างซ้ำมาก ๆ คล้ายกับคนที่กำลังทำสมาธิหรือ มีสมาธิอยู่กับตัว โดยการด้นสด (Improvisation) สลับกับการโพสนิ่ง (Posture) เพื่อสื่อถึงการซึมซับ พื้นที่ ทั้งรูปร่าง รูปทรง พื้นผิว วัสดุ สื่อถึงความซาบซึ้ง ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังมี การออกแบบการจัดองค์ประกอบ (Composition) แบบสมมาตร (Symmetry) เพื่อให้สอดคล้องกับ เจดีย์ที่เป็นพื้นหลัง

องค์ 4 การแสดงออก (Express) ยังคงรูปแบบของลีลานาฏยศิลป์จากการ ทดลองในครั้งที่ 4 กล่าวคือ ลีลานาฏยศิลป์นำเสนอด้วยวิธีการด้นสด (Improvisation) เป็นหลัก โดยใช้วิธีการเคลื่อนไหวร่างกายท่อนบน (Upper Body) อย่างซ้ำ ด้วยมือที่มีลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) คำสำคัญ (Keyword) สำหรับการด้นสดในองค์นี้ คือ การเปิดออก การกระจายออก ในทุกทิศทางทุกทางโดยใช้ลีลานาฏยศิลป์ เพื่อเผยให้เห็นพื้นที่ว่างที่ปรากฏและพื้นที่ว่างที่ซ่อนอยู่ระหว่าง เสาวิหาร นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ออกแบบลีลานาฏยศิลป์ที่สอดคล้องกับสัมพันธ์กับแสงในพื้นที่ ได้แก่ การหันหน้าหาแสง การใช้แสงเงาในการนำเสนอลีลาการเคลื่อนไหว ในการทดลองครั้งนี้มีการเพิ่ม รายละเอียดของท่าทาง การจัดลำดับและการแสดงในพื้นที่ที่กว้างมากขึ้น

องค์ 5 สรุป (Conclude) เป็นการนำเสนอถึงภาพรวมของวัดช้างล้อม ดังนั้น จึงผู้วิจัยออกแบบลีลานาฏยศิลป์ โดยใช้กลวิธีของการออกแบบลีลานาฏยศิลป์ตั้งแต่องค์ที่ 2 - 4 รวมอยู่ในองค์ที่ 5 นี้ ได้แก่ การด้นสด (Improvisation) การด้นสดที่เกิดจากการสัมผัสระหว่าง ร่างกายของมนุษย์ (Body Contact Improvisation) การจัดองค์ประกอบ (Composition) และ ยังได้เพิ่มการปฏิบัติกลุ่มท่าชุด (Set Routine) ในการทดลองออกแบบลีลานาฏยศิลป์ครั้งที่ 5 นี้

ลีลานาฏยศิลป์ในองก์นี้ยังคงไว้ตามเดิม มีการเพิ่มเติมเรื่องของระดับและการใช้พื้นที่ให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มการปฏิบัติกลุ่มท่าชุด (Set Routine) ซึ่งเริ่มปฏิบัติคนละจังหวะ เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ที่มีพื้นที่ต่างระดับ นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มการจัดองค์ประกอบ (Composition) ให้มีความหลากหลาย ทั้งแบบ 2 คน 3 คน 4 คน และ 6 คน อีกด้วย

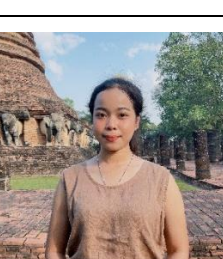
4) การคัดเลือกนักแสดง ครั้งที่ 5

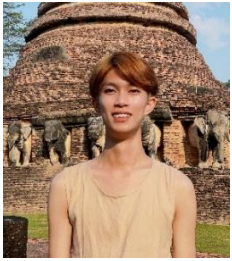
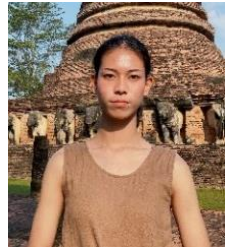
ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นนักแสดงจากการทดลองครั้งที่ 2 จำนวน 2 คน และนักแสดงจากการทดลองครั้งที่ 4 จำนวน 8 โดยไม่ระบุเพศ รูปร่างและส่วนสูง นักแสดงทุกเป็นมีทักษะทางด้านนาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์ร่วมสมัย โดยนักแสดงทุกคนมีประสบการณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการการแสดงเฉพาะที่ และทุกคนมีประสบการณ์เป็นนักแสดงในการทดลองผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแสดงและมีประสบการณ์กับพื้นที่มากยิ่งขึ้น นักแสดงประกอบไปด้วยศิษย์เก่าและนิสิตปัจจุบัน จากภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.14 รายนามและคุณสมบัติของนักแสดงในการทดลอง ครั้งที่ 5

ที่มาของภาพและตาราง : ผู้วิจัย

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นางสาวณัฐธยาน์ มงคะสิงห์	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นายธีรพัฒน์ ทองพัก	ศิษย์เก่าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นายภัทรกร เพชรชาติชั้น	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวพรรณราย เฟื่องผล	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวกัญญารัตน์ สายจัด	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวกวดี จิรัญทิพัฒน์	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวนาง) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นางสาวอนูธิดา ปานชลีบ	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่

ภาพนักแสดง	ชื่อ - สกุล	สังกัด	คุณสมบัตินักแสดง
	นางสาวอาณัฐมินทร์ อินทร์ชู	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นายพีรวิชญ์ ไผ่งาม	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่
	นายอนวัฒน์ โคศรี	นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร	1. นาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) 2. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 3. ผ่านการอบรมเชิง ปฏิบัติการการออกแบบการ แสดงเฉพาะที่

5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายยึดตามการทดลองออกแบบเครื่องแต่งกายในครั้งที่ 4

6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

จากการทดลองออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงครั้งที่ 4 ได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขดนตรีประกอบการแสดงเป็นที่เรียบร้อย นอกจากนี้ยังผู้วิจัยได้ออกแบบใช้เสียงธรรมชาติที่ปรากฏในบริเวณวัดช้างล้อม เช่น เสียงลมพัด เสียงใบไม้ไหว เสียงนก เสียงแมลง เป็นต้น มาประกอบกับเสียงดนตรีประกอบการแสดงในองก์ที่ 1 และองก์ที่ 4

7) การออกแบบแสง ครั้งที่ 5

การออกแบบแสงธรรมชาติสำหรับการแสดงเฉพาะที่ ผู้วิจัยคำนึงถึงเรื่องของฤดูกาลเป็นสำคัญในการเก็บข้อมูลเวลาขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ รวมถึงวิถีของดวงอาทิตย์อีกด้วย ดังนั้นในการทดลองครั้งที่ 5 เป็นการทดลองในช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลางวันจะสั้นจึงทำให้ดวงอาทิตย์ขึ้นช้าและตกเร็ว ทำให้ระยะเวลาในการทำงานกับแสงสั้นลง แต่โทนสีของแสงในฤดูหนาวนั้นถือว่าเป็นช่วงเวลาที่แสงสวยที่สุด

ผู้วิจัยออกแบบแสงให้สอดคล้องกับแสงธรรมชาติและการวางแผนของกลุ่มโบราณสถาน โดยเพิ่มช่วงเวลาของแสงจากช่วงเช้าและช่วงเย็น เป็น 4 ช่วงเวลา ได้แก่ เช้า สาย บ่าย เย็น กับพื้นที่ต่าง ๆ ในวัดช้างล้อม เพื่อนำเสนอช่วงเวลาที่เป็นเฉพาะ ที่ให้ความรู้สึกและสีของแสงที่แตกต่างกัน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาแสงในช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความเข้มของแสง (2) อารมณ์ของแสง และ (3) ทิศทางของแสงที่สัมพันธ์กับพื้นที่ ผู้วิจัยเลือกทิศทางตามแสงที่ตกกระทบลงบนโบราณสถาน เพื่อให้สอดคล้องกับมุมมองที่ใช้นำเสนอ โดยไม่ถ่ายย้อนแสงเพื่อให้เห็นโบราณสถาน ซอก หลืบ ช่อง มุม พื้นที่ว่างของบริเวณ ในขณะเดียวกัน ใช้การถ่ายย้อนแสงภาพเงา (Silhouette) ในองค์ที่ 1 เพื่อเผยให้เห็นสัณฐานและรูปร่างของโบราณสถานได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น เมื่อแสงในเวลาดังกล่าวถูกนำเสนอในบทการแสดงองค์ที่ 2 - 5 จะเรียงลำดับ เป็น บ่าย เย็น เช้า สาย ซึ่งแสงแต่ละช่วงเวลาให้ความรู้สึกแตกต่างกันนั้นสามารถสนับสนุนอารมณ์และความรู้สึกของบทการแสดงและสถานที่ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดไว้ในตารางที่ 4.15 ดังนี้

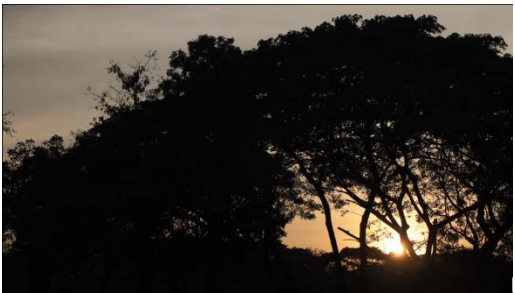

ตารางที่ 4.15 รายละเอียดการออกแบบแสงในการพัฒนาเพื่อผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค
นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5
ที่มา : ผู้วิจัย

ช่วง เวลา	เวลา	องค์ที่	สถานที่	คำอธิบาย
เช้ามีด	06.00 น. - 07.00 น.	1 อารัมภบท (Overture)	โบราณสถาน ภายในวัดช้างล้อม	แสงสีทองเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้น เพื่อสื่อถึงความเป็น สุโขทัย รุ่งอรุณแห่งความสุข
บ่าย	15.30 น. - 16.00 น.	2 สำรวจ (Explore)	ระเบียงคด	แสงที่ เข้มจะเผยให้เห็นวัสดุ และพื้นผิวของ โบราณสถานได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบทการแสดง ที่นำเสนอถึงการสำรวจ
เย็น	16.30 น. - 18.00 น.	3 ประทับใจ (Impress)	เจดีย์	แสงสีทองของเวลาเย็นช่วงดวงอาทิตย์ใกล้จะตก ฉาบ ให้องค์เจดีย์เป็นสีทองสอดคล้องกับบทการแสดงที่ นำเสนอถึงความประทับใจและความศรัทธา ในพระพุทธศาสนา อีกทั้งสีทองยังเป็นสีของ พระพุทธศาสนาอีกด้วย
เช้า	07.30 น. - 08.30 น.	4 แสดงออก (Express)	วิหาร	แสงสีทองของเวลาเช้าสื่อถึง ชื่อของสุโขทัย เมือง แห่งความสุข แสงที่กระจายออกทุกทิศทางสอดคล้องกับบทการ แสดงที่นำเสนอถึงการแสดงออก แสงที่ส่องผ่านวิหารและเสา แสดงให้เห็นแสงเงาที่ ตกกระทบลงบนพื้นที่ก่อให้เกิดความน่าสนใจ
สาย	09.00 น. - 11.00 น.	5 สรุป (Conclusion)	มูมรวม	ความเข้มของแสงในเวลาสายจะเผยให้เห็นพื้นที่ การ เชื่อมต่อกันของสถาปัตยกรรมส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกัน ขึ้นเป็นวัดช้างล้อมได้อย่างชัดเจน

จากการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคนาฏยศิลป์จากการแสดง
เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏยศิลป์
ทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การออกแบบบทการแสดง (2) การออกแบบพื้นที่การแสดง
(3) การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ (4) การคัดเลือกนักแสดง (5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย
(6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง และ (7) การออกแบบแสง ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบาย
รายละเอียด ดังปรากฏในตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 สรุปการพัฒนาผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5
ที่มาของภาพและตาราง : ผู้วิจัย

*ข้อมูลที่จะกล่าวต่อไปนี้ผู้วิจัยได้กำหนดด้านซ้ายหรือด้านขวาของนักแสดง

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องค์ที่ 1 อาร์มภท (Overture)	การนำเสนอภาพเคลื่อนไหวบรรยากาศดวงอาทิตย์ขึ้น โดยใช้วิธีการบันทึกภาพแบบเร่งเวลา การนำเสนอแสงดวงอาทิตย์ขึ้นที่กระทบกับสถาปัตยกรรมของวัดช้างล้อม เช่น เจดีย์เสา เป็นต้น การนำเสนอมุมมองของลักษณะสถาปัตยกรรมบริเวณวัดช้างล้อม เช่น ลักษณะการเรียงของเสาในบริเวณวิหาร ลักษณะช้างบริเวณฐานของเจดีย์ และลักษณะความยาวของพื้นทางเดินและเสาในบริเวณระเบียงคด เป็นต้น	การนำเสนอการเปลี่ยนผ่านจากมืดเป็นค่อย ๆ สว่าง แสงสีทองตอนเช้า สื่อถึงความเป็นสุขโขทัยสุโขทัย ที่หมายถึงรุ่งอรุณแห่งความสุข การนำเสนอรูปร่าง รูปทรง และสีฐานของสถาปัตยกรรมวัดช้างล้อม การนำเสนอแสงดวงอาทิตย์ขึ้นที่กระทบกับสถาปัตยกรรมของวัดช้างล้อม เช่น เจดีย์เสา เป็นต้น การนำเสนอ มุมมอง ของ ลักษณะสถาปัตยกรรมบริเวณวัดช้างล้อม เช่น ลักษณะการเรียงของเสาในบริเวณวิหาร ลักษณะช้างบริเวณฐานของเจดีย์ และลักษณะความยาวของพื้นทางเดินและเสาในบริเวณระเบียงคด เป็นต้น

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	การนำเสนอภาพเคลื่อนไหวสถาปัตยกรรมส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม เช่น ช้าง เสือ อีฐ พื้นทางเดิน เพื่อให้เห็นรายละเอียดของวัดช้างล้อม การนำเสนอภาพเคลื่อนไหวบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมโดยรอบวัดช้างล้อม เช่น ไร่ ไม้ เป็นต้น	การนำเสนอองค์ประกอบของวัดช้างล้อม เพื่อสื่อถึงความน่าสนใจของพื้นที่
องก์ 2 สืบสวน (Explore)	นักแสดงคนที่ 1 ยืนขึ้นตรงกลางของพื้นที่การแสดงหันไปทางด้านซ้าย นักแสดงคนเดิมเดินตรงเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านหลัง มายังพื้นที่บริเวณท้ายของพื้นที่การแสดง	การนำเสนอทางตรงลึกลับของระเบียบคิดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสืบสวน ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงคนที่ 2 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านขวา เพื่อมาเดินวนขวากับนักแสดงคนที่ 1 เป็นวงกลม 1 รอบ นักแสดงคนที่ 3 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านซ้าย นักแสดงคนที่ 4 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านขวา (ปฏิบัติเดินวนเป็นวงกลมเหมือนนักแสดงคนที่ 1 และ 2) เมื่อเดินวน 1 รอบแล้ว นักแสดงคนที่ 3 อยู่ด้านซ้าย นักแสดงคนที่ 4 อยู่ด้านขวา เดินเป็นคู่ขนาดมายังเสาที่ 3 ของนักแสดง แยกเดินวนเสาของตัวเองและขึ้นมา นักแสดงคนที่ 5 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านซ้าย นักแสดงคนที่ 6 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านขวา พร้อมกับนักแสดงคนที่ 1 และ 2 ที่เดินวนเสาที่ 4 (ปฏิบัติพร้อมกัน)	การนำเสนอทางตรงลึกของระเบียบคดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	(ซึ่งปฏิบัติเดินวนเป็นคู่ เป็นวงกลมเหมือนนักแสดงทั้ง 2 คู่ที่ผ่านมา) จากนั้นนักแสดงคู่ที่ 1 แยกวงเสาที่ 5 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 2 แยกวงเสาที่ 4 แล้วขึ้นมา (ปฏิบัติพร้อมกัน) นักแสดงคนที่ 7 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านซ้าย นักแสดงคนที่ 8 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านขวา (ซึ่งปฏิบัติเดินวนเป็นคู่ เป็นวงกลมเหมือนนักแสดงทั้ง 3 คู่ที่ผ่านมา) จากนั้นนักแสดงคู่ที่ 1 แยกวงเสาที่ 5 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 2 แยกวงเสาที่ 4 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 3 แยกวงเสาที่ 3 แล้วขึ้นมา (ปฏิบัติพร้อมกัน) นักแสดงคนที่ 9 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านซ้าย นักแสดงคนที่ 10 เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านขวา (ซึ่งปฏิบัติเดินวนเป็นคู่ เป็นวงกลมเหมือนนักแสดงทั้ง 4 คู่ที่ผ่านมา) จากนั้นนักแสดงคู่ที่ 1 แยกวงเสาที่ 6 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 2 แยกวงเสาที่ 5 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 3 แยกวงเสาที่ 4 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 4 แยกวงเสาที่ 3 แล้วขึ้นมา (ปฏิบัติพร้อมกัน) นักแสดงคู่ที่ 1 แยกวงเสาที่ 7 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 2 แยกวงเสาที่ 6 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 3 แยกวงเสาที่ 5 แล้วขึ้นมา คู่ที่ 4 แยกวงเสาที่ 4 แล้วขึ้นมา และคู่ที่ 5 แยกวงเสาที่ 3 แล้วขึ้นมา (ปฏิบัติพร้อมกัน) จนกว่านักแสดงคู่ที่ 5 มาแยกวงเสาที่ 7 (คู่ที่เหลือปฏิบัติเหมือนเดิม) ปฏิบัติจนครบ 5 คู่ เมื่อนักแสดงคู่ที่ 1 แยกวงเสาที่ 7 แล้วเดินข้างล่างกลับไปจุดตรงกลาง บริเวณข้างท้ายของพื้นที่การแสดงเพื่อเดินวนกับคู่ตัวเองมาเป็นแถวตรงตอนลึก นักแสดงทั้ง 10 คน เดินเข้าเป็นแถวเตี้ยตอนลึกกลางระเบียบคด จนมาถึงช่วงกลางของพื้นที่การแสดง	การนำเสนอทางตรงลึกของระเบียบคดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	เมื่อถึงช่วงกลางของพื้นที่การแสดงนักแสดงเดินแยกเป็น 2 ฝั่ง เป็นแถวคู่ตอนลึก นักแสดงทั้งหมด เดินผ่านหลังกลิ้ง เพื่อให้คนดูรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง นักแสดงทั้ง 2 ฝั่ง เดินเข้าสู่ด้านหน้าของพื้นที่การแสดงเพื่อมาเป็นแถวเดี่ยวตอนลึกระหว่างเสาทั้ง 2 ข้าง และเดินไปด้านหลังของพื้นที่การแสดง นักแสดงยืนหันหน้าสลับซ้อนกัน และปฏิบัติท่าชูแขนทั้งสองข้างขึ้นตรงแนบใบหู และทั้งมือลงอย่างรวดเร็วที่ละข้าง พร้อมทั้งตัวก้มลงต่ำ ยึดตัวตั้งตรง ปฏิบัติพร้อมกัน 2 รอบ (ส่วนรอบที่ 2 นักแสดงจะกระจายออกเล็กน้อย)	การนำเสนอทางตรงลึกของระเบียบคดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 4 คนเดินหันหลังออกจากพื้นที่การแสดงไปทางด้านขวา ส่วนนักแสดง 6 คน มี 3 คนปฏิบัติท่าเดิม นักแสดง 4 คน ทอยอวี่งกั่มตัวเข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านหน้าทางด้านขวา พร้อมปฏิบัติท่าชูแขนทั้งสองข้างขึ้นตรงแนบใบหู และทิ้งมือลงอย่างรวดเร็วที่ละข้าง พร้อมทั้งตัวกั่มลงต่ำ (ปฏิบัติไม่พร้อมกัน) และกั่มตัววิ่งถอยหลังไปรวมกลุ่มกับนักแสดงที่เหลือ นักแสดง 7 คน ชูแขนทั้งสองข้างขึ้นตรงแนบใบหู และทิ้งมือลงอย่างรวดเร็วที่ละข้าง พร้อมทั้งตัวกั่มลงต่ำ นักแสดง 3 คน ชูแขนทั้งสองข้างขึ้นตรงแนบใบหูแล้วเลื่อนมือลงอย่างช้า	การนำเสนอทางตรงลึกของระเบียบคดเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจ ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 7 คน ยึดตัวขึ้นอย่างช้า ๆ จนลำตัวตั้งตรง และปฏิบัติทำเดียวกับนักแสดง 3 คน อีก 3 คนวิ่งก้มตัวหน้าไปปฏิบัติท่าเดิมไม่พร้อมกัน มายังตรงกลางของพื้นที่การแสดง (นักแสดงอีก 6 คน ปฏิบัติสลับกัน) นักแสดง 10 คน เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินหรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด ภายใต้ขอบเขตของท่ามือ โดยให้นักแสดงทุกคนวาดแขนออกระดับหัวไหล่ แขนงมือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไป เคลื่อนที่ในลักษณะของความกระจัดกระจาย (Chaos) และลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) นักแสดงจับกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จำนวน 3 กลุ่ม จับมือไขว้กันเป็นวงกลมหมุนเป็นวงกลมตามเข็มนาฬิกา ขึ้นอยู่กับการด้นสดของนักแสดงแต่ละคน	การนำเสนอท่าทางที่สัมพันธ์กับความสูง ต่ำ ที่ไม่เท่ากันของเสากระเบื้องคด การนำเสนอท่าทางที่สัมพันธ์กับความสูง ต่ำ ที่ไม่เท่ากันของเสากระเบื้องคด

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	มีนักแสดง 1 คน เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินหรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด ภายใต้ขอบเขตของท่ามือ โดยให้นักแสดงวาดแขนออกระดับหัวไหล่ แขนงมือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไป เคลื่อนที่วนรอบกลุ่ม 3 กลุ่ม ขึ้นอยู่กับการด้นสดของนักแสดงแต่ละคน โดยทั้ง 3 กลุ่ม อยู่บริเวณด้านหลังตรงกลางของพื้นที่การแสดง อยู่บริเวณด้านล่างทางซ้ายของพื้นที่การแสดง และอยู่บริเวณด้านหน้าตรงกลางของพื้นที่การแสดง กลุ่มที่อยู่บริเวณด้านหลังตรงกลางของพื้นที่การแสดงจะเคลื่อนที่เป็นวงกลมออกจากพื้นที่การแสดงไปทางด้านขวา นักแสดง 7 คน เดินเคลื่อนที่อย่างช้า ๆ เป็นแถวตรงออกจากพื้นที่การแสดงไปทางด้านขวา นักแสดง 3 คน เดินเคลื่อนที่เข้าสู่พื้นที่การแสดงอย่างช้า ๆ จากด้านหลังทางด้านขวา แล้วเป็นแถวตรงตอนลึกลับเคลื่อนที่ไปด้านหน้าระหว่างเสาของพื้นที่การแสดง และออกจากพื้นที่การแสดงไปทางด้านขวา	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างที่ปรากฏและที่ถูกซ่อนอยู่ระหว่างช่องเสา การนำเสนอท่าทางที่สัมพันธ์กับรูปทรงของเสาที่มีลักษณะเป็นทรงกลม และการใช้สอยของพื้นที่สำหรับการทำประตักษิณ

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องก์ 3 ประทับใจ (Impress)	นักแสดง 1 คน เคลื่อนที่เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงผ่านนักแสดงที่ยืนปฏิบัติท่าชูขึ้นเหนือศีรษะ แล้วงอศอกทั้ง 2 ข้าง ลดระดับมือลง ตั้งข้อมือไว้ที่หูทั้งสองข้าง ตรงกลางของพื้นที่การแสดงไปทางซ้าย เป็นเส้นตรงอย่างช้า ๆ และออกจากพื้นที่การแสดง นักแสดงหญิง 2 คน ยืนอยู่ตรงประตูทางเข้าหน้ากำแพงแก้ว ทั้งสองคนปฏิบัติท่าทางเหมือนกัน คือ วางมือทั้งสองข้างไปข้างหน้า จากนั้นชูขึ้นเหนือศีรษะ แล้วงอศอกทั้ง 2 ข้าง ลดระดับมือลง ตั้งข้อมือไว้ที่หูทั้งสองข้าง เพื่อสื่อถึงท่าของหญิงชู้ นักแสดงชาย 1 คน ยืนอยู่กึ่งกลางประตูเปิดมือทั้งสองข้างโค้งออกจากเหนือศีรษะลดลงจนแนบข้างลำตัว นักแสดง 6 คน เดินเคลื่อนที่เข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านหน้าอย่างช้า ๆ จากนั้นยืนเป็นกลุ่มหันหน้าเข้าหาเจดีย์ ชูแขนขึ้นเหนือศีรษะมือทั้งสองข้างประกบกันในการทำพนมมือขึ้นลงโดยที่ไม่มีจังหวะที่แน่นอนตายตัว	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ ด้วยการหยุดนิ่ง การซึมซับ ซาบซึ้ง ศรัทธา และ ช่างอันเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชู พระพุทธศาสนา

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 6 คน เคลื่อนไหวร่างกายแบบด้นสดอย่างช้า ๆ ด้วยท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน สลับกับการหยุดนิ่งด้วยท่าทาง (Posture) กระจายออกไปยังพื้นที่ว่าง ส่วนนักแสดง 4 คน เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงด้านซ้าย 2 คน และด้านขวา 2 คน ขึ้นอยู่กับการด้นสดของนักแสดงแต่ละคนโดยที่ไม่มีจังหวะที่แน่นอนตาย นักแสดงกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 คน นั่งลงกับพื้นขาข้างหนึ่งคุกเข่า อีกข้างหนึ่งเหยียดขามาด้านหน้า หันข้างเข้าหากัน ปฏิบัติท่าทางแบบเดียวกันในแบบสมมาตร นักแสดง กลุ่มที่ 2 จำนวน 2 คน ยืนพิงบนไหล่ของนักแสดงกลุ่มที่ 1 เหยียดขาข้างหนึ่งไปข้างหน้า ก้มตัวลงพร้อมกับวาดแขนไปตามลำตัว นักแสดงทั้ง 2 กลุ่ม ปฏิบัติท่าดังกล่าวอยู่บริเวณตรงกลางด้านหน้าของพื้นที่การแสดง	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ด้วยการหยุดนิ่ง การซึมซับ ซาบซึ้ง ศรัทธา และซึ้งอันเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชูพระพุทธศาสนา

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงทั้งหมดเคลื่อนที่อย่าง ๑ ชั่วโมง บริเวณตรงกลางของพื้นที่การแสดง นักแสดง 4 คน จัดองค์ประกอบในลักษณะ สีเหลี่ยมข้าวหลามตัด ปฏิบัติท่าชูแขนขึ้นเหนือศีรษะมือทั้งสองข้างประกบกันในท่าพนมมือ และนักแสดง 6 คน ปฏิบัติท่า เคลื่อนไหวเหยียดแขน 2 ข้างไปข้างหน้า ก้มตัวลงพร้อมกับวาดแขนไปตามลำตัว แล้วนั่งเพิงนั่ง การจัดกลุ่มแบบสมมาตร โดยแบ่งตามสีของชุดเพื่อให้เห็นความสมมาตรที่ชัดเจน บริเวณตรงกลางเจดีย์	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ ด้วยการหยุดนิ่ง การซึมซับ ซาบซึ้ง ศรัทธา และซึ้งอันเป็นสัญลักษณ์ของการค้าชูพระพุทธศาสนา
องก์ 4 แสดงออก (Express)	นักแสดง 1 คน เดินเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านซ้ายเพื่อขึ้นบันไดวิหาร แล้วเดินออกจากพื้นที่การแสดงไปทางขวา นักแสดงทั้ง 10 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านหลัง และด้านขวา เคลื่อนไหวท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดินหรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทางแบบด้นสด ภายใต้อุปกรณ์ของท่ามือ โดยให้นักแสดงทุกคนวาดแขนออกระดับหัวไหล่ ท่ามือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไปเคลื่อนที่ในลักษณะของความกระจัดกระจาย (Chaos) และลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Free Form) เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างที่ปรากฏและที่ถูกซ่อนอยู่ระหว่างช่องเสา	การนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะพื้นที่เฉพาะของวิหารสุโขทัยที่มีการยกพื้นสูงและมีลักษณะเป็นวิหารโถง การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างที่ปรากฏและที่ถูกซ่อนอยู่ระหว่างช่องเสาและนำเสนอถึงการแสดงออก การแตกออก การกระจายไปในทุกทิศทุกทางเหมือนแสงของพระอาทิตย์ยามเช้า

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	เมื่อนักแสดงทั้ง 10 คน ปฏิบัติท่าทางในลำดับก่อนหน้าแล้ว นักแสดงทุกคนสามารถด้นสด (Improvise) เพื่อหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหยุดนิ่ง ก้มตัวลงต่ำ พร้อมทั้งหมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้างแล้วลดมือลงแนบลำตัว ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งทำนองและทำยีน โดยที่ไม่มีตำแหน่งและจังหวะที่แน่นอนตายตัว นักแสดง 1 คน เดินมาด้นล่างทางซ้ายแล้วก้มตัวลงต่ำ พร้อมทั้งหมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้างแล้วลดมือลงแนบลำตัว ส่วนนักแสดง 9 คน ปฏิบัติท่าทางแบบ ด้นสด (Improvise) เพื่อหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหยุดนิ่ง นักแสดง 4 คน หาพื้นที่ของตนเองเพื่อหยุดนิ่ง ก้มตัวลงต่ำ พร้อมทั้งหมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้างแล้วลดมือลงแนบลำตัว ส่วนนักแสดง 6 คน ปฏิบัติท่าทางแบบด้นสด (Improvise) ภายใต้อาณัติของท่ามือ โดยให้นักแสดงทุกคนวาดแขนออกระดับหัวไหล่ แขนงมือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไป	การแสดงออกซึ่งความอึดอ้อมใจ ความประทับใจ การเปิดออก การกระจายไปในทุกทิศทุกทาง

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 1 คน แสดงลีลาท่าทางที่มีรูปทรงอิสระ (Organic Form) ด้วยวิธีการเดินสวด บริเวณด้านหน้าทางซ้าย ในขณะที่นักแสดงอีก 9 คน เคลื่อนที่ไปยังส่วนต่าง ๆ ของวิหารแบบเดินสวด ด้วยท่าทางดั่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นักแสดงบางคนหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหยุดนิ่ง ก้มตัวลงต่ำ พร้อมทั้งหมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้าง แล้วลดมือลงแนบลำตัว มีนักแสดง 1 คน เคลื่อนไหวร่างกายแบบธรรมชาติ เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงแสงเงาที่ตกกระทบลงบนโบราณสถาน ในขณะที่นักแสดงบางคนเคลื่อนที่ไปยังส่วนต่าง ๆ ของวิหารแบบเดินสวด ด้วยท่าทางดั่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แบ่งกลุ่มนักแสดงออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อเดินวนเสาด้านซ้าย ขวา และตรงกลางของพื้นที่การแสดง โดยกลุ่ม 3 คน ด้านซ้ายเดินวนเสาค่อย ๆ เคลื่อนที่อย่างช้า ๆ กลุ่ม 2 คน ด้านขวาเดินวนเสาค่อย ๆ เคลื่อนที่อย่างช้า ๆ และกลุ่ม 5 คน ตรงกลางเดินวนเสาค่อย ๆ เคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างบริเวณส่วนหน้าของวิหาร การนำเสนอให้เห็นแสงเงาที่ตกกระทบลงบนโบราณสถาน การนำเสนอถึงการแสดงออก การแตกออก การกระจายไปในทุกทิศทุกทางเหมือนแสงของดวงอาทิตย์ยามเช้า

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 9 คน เดินวนเสาตรงกลางของพื้นที่เคลื่อนที่อย่างช้า ๆ ไปทางขวา ในขณะที่นักแสดง 1 คน วิ่งวนเสาตรงกลางของพื้นที่เคลื่อนที่อย่างรวดเร็วไปทางซ้าย ปฏิบัติท่าทางแบบด้นสด (Improvise) ภายใต้ขอบเขตของท่ามือ โดยให้นักแสดงทุกคนวาดแขนออกระดับหัวไหล่ แขนงมือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไป นักแสดงทยอยกระจายออกโดยท่าทางแบบด้นสด (Improvise) ภายใต้ขอบเขตของท่ามือ โดยให้นักแสดงทุกคนวาดแขนออกระดับหัวไหล่ แขนงมือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไป โดยที่ไม่มีตำแหน่งและจังหวะที่แน่นอนตายตัว นักแสดงทั้งหมดหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหยุดนิ่ง ก้มตัวลงต่ำ พร้อมทั้งหมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้างแล้วลดมือลงแนบลำตัวซึ่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งทำนั่งและทำยืน โดยที่ไม่มีตำแหน่งและจังหวะที่แน่นอนตายตัว	การนำเสนอถึงการแสดงออก การแตกออก การกระจายไปในทุกทิศทุกทางเหมือนแสงของดวงอาทิตย์ยามเช้า

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
องก์ 5 สรุป Conclude	นักแสดง 1 คน เคลื่อนไหวร่างกายแบบธรรมชาติเข้าสู่พื้นที่การแสดงจากด้านหน้าทางซ้ายวิ่งเป็นลักษณะเฉียงไปยังด้านหลังทางขวา นักแสดง 2 คน ปฏิบัติท่าชูแขนทั้งสองข้างขึ้นตรงแนบใบหู และทั้งมือลงอย่างรวดเร็วที่ละข้าง พร้อมทั้งตัวก้มลงต่ำ ยึดตัวตั้งตรง โดยที่ไม่มีจังหวะที่ตายตัว นักแสดง 4 คน ยืนอยู่บนพื้นที่วิหารฝั่งขวา ปฏิบัติท่าเดิม นักแสดง 3 คน เข้าสู่พื้นที่การแสดงเดินเข้ามาจากฝั่งซ้ายจับมือกันเป็นวงกลม หมุนวน ลอดมือ สลับกัน บริเวณพื้นที่ว่างหน้าระเบียงคด ปฏิบัติเคลื่อนที่ไปด้านซ้าย 3 ครั้ง	การผสมผสานการเคลื่อนไหวในองก์ต่าง ๆ ให้ปรากฏในพื้นที่ใหม่ การผสมผสานการเคลื่อนไหวในองก์ต่าง ๆ ให้ปรากฏในพื้นที่ใหม่

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 4 คน ยืนอยู่บนพื้นที่วิหารฝั่งขวา ปฏิบัติทำเดิม นักแสดง 6 คน เคลื่อนไหวไปยังบริเวณที่ว่างของเสาแล้วปฏิบัติทำเคลื่อนไหวพร้อมกัน นักแสดง 4 คน จัดองค์ประกอบ (Composition) โทสตันิ่ง บริเวณระเบียงคูด้านซ้าย นักแสดง 2 คน หญิงก้มตัวต่ำ ยืนมือมาข้างหน้า นักแสดงชายเอนหลังลงบนหลังของนักแสดงหญิง มือทั้งสองข้างตั้งขึ้นไล่ระดับกัน หันหน้าเข้าหาเจดีย์ (ปฏิบัติสลับอีก 1 ครั้ง) นักแสดง 4 คน จัดกลุ่ม (Composition) โทสตันิ่ง บริเวณระเบียงคูด้านซ้าย นักแสดงหญิงนั่งหันหลังบนหลังนักแสดงชาย ยืนมือมาข้างหน้า นักแสดงชายก้มลงแบกนักแสดงหญิงแล้วเดินเคลื่อนที่ไปด้านหน้าอย่างช้า ๆ	การจัดองค์ประกอบ(Composition) ให้ปรากฏในชั้นในพื้นที่ว่าง การนำเสนอถึงการจัดกลุ่มที่สัมพันธ์กับพื้นที่ว่างในส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน ในระดับความสูง ต่ำ ที่ไม่เท่ากัน

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดงจำนวน 3 กลุ่มได้แก่ 1) นักแสดง 2 คน จัดกลุ่มนี้ไว้ระดับอยู่ด้านขวา 2) นักแสดง 3 คน ปฏิบัติกลุ่มท่าชุด (Set routine) บริเวณวิหาร 3) นักแสดง 4 คน แสดงท่าทางที่เหมือนกันบริเวณพื้นที่ว่างและระเบียงคด (Set routine) โดยนักแสดงกลุ่มที่ 2) และ 3) การปฏิบัติท่าชุดเดียวกับโดยเริ่มปฏิบัติคนละจังหวะ การปฏิบัติท่าชุดเดียวกับโดยเริ่มปฏิบัติคนละจังหวะ เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ที่ต่างระดับกัน กลุ่มนักแสดง 2 คน ออกจากพื้นที่การแสดงกลุ่มนักแสดง 3 คน อยู่บริเวณตรงกลางของพื้นที่การแสดง นักแสดง 1 คน อยู่บริเวณด้านขวาของพื้นที่การแสดง กลุ่มนักแสดง 3 คน อยู่บริเวณด้านซ้ายของพื้นที่การแสดง (การปฏิบัติท่าชุดเดียวกับโดยเริ่มปฏิบัติคนละจังหวะ) เริ่มจากกลุ่ม 3 คน อยู่บริเวณตรงกลางของพื้นที่การแสดง ต่อด้วย 1 คน และกลุ่ม 3 คน บริเวณด้านซ้ายของพื้นที่การแสดง	การจัดองค์ประกอบ(Composition) บริเวณพื้นที่ว่างให้สัมพันธ์กับเจดีย์

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 4 คน ปฏิบัติท่าทางธรรมชาติ นั่งกับก้อนหิน หันหน้าออก 4 ทิศ นักแสดง 6 คน หันหน้าเข้าเจดีย์ และนักแสดง 2 คน เดินมารวมกลุ่มกับ 4 คนด้านหน้า นักแสดง 6 คนจัดกลุ่ม (Composition) บริเวณพื้นที่ว่างให้สอดคล้องกับเจดีย์นักแสดง 4 คน เดินออกจากพื้นที่การแสดงด้านหลังไปทางซ้าย นักแสดง 4 คน ที่นั่งบนก้อนหินเดินออกจากพื้นที่การแสดง โดยที่ไม่มีทิศทางและจังหวะที่แน่นอนตายตัว เหลือแค่นักแสดง 2 คน นักแสดง 1 คน เดินออกจากพื้นที่การแสดงไปด้านหน้าทางซ้ายอย่างช้า ๆ	การจัดองค์ประกอบ(Composition) บริเวณพื้นที่ว่างให้สัมพันธ์กับเจดีย์ การกลับสู่สภาวะปกติของพื้นที่ วัดช้างล้อม

บทการแสดง	ภาพประกอบและคำอธิบาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
	นักแสดง 1 คน เดินถอยหลังออกจากพื้นที่การแสดงไปด้านหลังอย่างช้า ๆ	การกลับสู่สภาวะปกติของพื้นที่วัดช้างล้อม

จากตารางที่ 4.16 สรุปพัฒนาการทดลองสร้างสรรค์ผลงานเพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคผลงานทางนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏยศิลป์ตามองค์ประกอบทั้ง 7 ประการสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยออกแบบบทการแสดงตามแนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) ที่กำหนดโครงเรื่องด้วยคำสำคัญ (Keyword) ที่สะท้อนกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงได้ โดยแบ่งออกเป็น 5 องก์ ดังนี้ องก์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) องก์ที่ 2 สำรวจ (Explore) องก์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) องก์ที่ 4 แสดงออก (Express) และองก์ที่ 5 สรุป (Conclusion)

(2) การออกแบบพื้นที่การแสดง ผู้วิจัยเลือกใช้พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นพื้นที่แสดงเพื่อสื่อถึงบทการแสดงในแต่ละองก์ ได้แก่ องก์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) นำเสนอถึงสภาพแวดล้อม บรรยากาศ สถาปัตยกรรม พื้นผิว วัสดุ และพื้นที่ของวัดช้างล้อม องก์ที่ 2 สำรวจ (Explore) ใช้พื้นที่ระเบียงคดด้านทิศใต้ในการนำเสนอ องก์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) ใช้พื้นที่ฝั่งทิศตะวันตกที่เห็นเจดีย์ทรงช้างล้อมอย่างชัดเจน องก์ที่ 4 แสดงออก (Express) ใช้พื้นที่วิหารซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของตัววัดเป็นพื้นที่ในการนำเสนอ และ องก์ที่ 5 สรุป (Conclusion) ใช้พื้นที่ฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือของวัดที่สามารถมองเห็นหมู่อาคารทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ ระเบียงคด เจดีย์ วิหาร เพื่อนำเสนอถึงการอยู่ร่วมกันของสถาปัตยกรรมตามแผนผังของวัดแบบสุโขทัย

(3) การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ผู้วิจัยออกแบบภายใต้แนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) และแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) ใช้กลวิธีการด้นสด (Improvisation) ที่ถูกกำกับไว้ด้วยคำสำคัญ (Keyword) ของแต่ละองก์ เพื่อให้นักแสดงได้ทดลอง

เคลื่อนไหวร่างกายแบบเรียบง่าย เช่น ท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมแต่ละส่วน

(4) การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงโดยไม่ระบุเพศ ไม่จำกัดรูปร่างนักแสดง ทั้งสิ้นจำนวน 10 คน เป็นนักแสดงที่มีทักษะทางนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย และมีประสบการณ์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการการแสดงเฉพาะที่มาก่อน เพื่อให้มีประสบการณ์ภูมิหลังที่สอดคล้องกับผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้

(5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยออกแบบให้มีความกลมกลืน (Harmony) กับพื้นที่ ไม่ระบุเพศ สามารถสวมใส่ได้ทั้งหญิงและชาย (Unisex) ตามแนวคิดของนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) รูปแบบเครื่องแต่งกายเป็นเสื้อคอกลมไม่มีแขนและกางเกงทรงขาช้าง (Elephant pants) ที่อ้างอิงจากรูปูนปั้นช้างที่ประดิษฐานโดยรอบเจดีย์ เครื่องแต่งกายมีสีเดียวกันทั้งชุด สีของชุดมีที่มาจากสีของโบราณสถานที่มีทั้งสีน้ำตาลอ่อนและสีน้ำตาลเข้ม เนื้อผ้าเป็นผ้าลินินซึ่งเป็นเส้นใยธรรมชาติที่มีลักษณะด้านและขรุขระสอดคล้องกับผิวสัมผัส (Texture) ของโบราณสถาน

(6) การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง ขึ้นใหม่ โดยใช้เสียงดนตรีสังเคราะห์ (Synthesized Sounds) ซึ่งได้ประพันธ์เสียงและดนตรีตามบทการแสดง ข้อมูล และประสบการณ์ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังใช้เสียงบรรยากาศธรรมชาติที่ปรากฏในบริเวณวัดช้างล้อม เช่น เสียงลมพัด เสียงใบไม้ไหว เสียงนก เสียงแมลงมาผสมผสานในองก์ที่ 1 และองก์ที่ 4 อีกด้วย

(7) การออกแบบแสง ผู้วิจัยออกแบบแสงตามแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) โดยใช้แสงธรรมชาติในแต่ละช่วงเวลาของวันที่มีความเฉพาะตัว เรียงตามบทการแสดง เพื่อให้อารมณ์ความรู้สึกของแสงสอดคล้องกับเนื้อหาของบทการแสดงในแต่ละองก์และสัมพันธ์กับพื้นที่แต่ละส่วน องก์ที่ 1 แสงพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของการนำเสนอบรรยากาศโดยรอบบริเวณวัดช้างล้อม โดยนำเสนอในรูปแบบของการบันทึกวิถีทัศน์แบบเร่งเวลา (Time Lapse) เพื่อนำเสนอให้เห็นแสงสีทองที่สอดคล้องกับคำว่า “สุโขทัย” ที่แปลว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” องก์ที่ 2 แสงในช่วงเวลาบ่ายเป็นช่วงเวลาที่แสงมีความเข้มข้นมาก ที่สามารถเผยให้เห็นพื้นที่ว่างและลักษณะของพื้นผิว (Texture) ของโบราณสถานได้อย่างชัดเจนเพื่อสื่อถึงการสำรวจ องก์ที่ 3 ใช้แสงเวลาเย็นที่ส่องกระทบลงบนองค์เจดีย์ทำให้เป็นสีทองสื่อถึงความซึ้งซาบซึ้งและศรัทธา องก์ที่ 4 ใช้แสงเวลาเช้าส่องเข้ามาทางบริเวณหน้าวิหารทำให้เห็นแสงเงาของเสาวิหารที่ตกกระทบลงบนพื้น นำเสนอถึงการแสดงออกของการกระจายออกในทุกทิศทุกทาง และ องก์ที่ 5

แสงเวลาสายเป็นแสงที่อึมและมีความเข้ม เพื่อนำเสนอมิติของพื้นที่ว่างและรูปทรงของกลุ่มสถาปัตยกรรมอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยได้ทดลองพัฒนาเพื่อหารูปแบบผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครั้งที่ 5 นี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นการพัฒนาผลงานครั้งสุดท้าย โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ 7 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยไม่มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้ความสำคัญกับการนำเสนอพื้นที่และลักษณะของสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเรียบร้อยในการสร้างสรรค์ผลงานจนมีความสมบูรณ์ตามลำดับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปการพัฒนาการทดลองสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในแต่ละครั้ง ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.17 สรุปพัฒนาการการออกแบบองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : ผู้วิจัย

ที่	องค์ประกอบการแสดง	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5
1	การออกแบบบทการแสดง	-	-	✓	✓	✓
2	การออกแบบพื้นที่การแสดง	✓	✓	✓	✓	✓
3	การออกแบบลีลานาฏศิลป์	-	✓	✓	✓	✓
4	การคัดเลือกนักแสดง	-	-	-	✓	✓
5	การออกแบบเครื่องแต่งกาย	-	-	-	✓	✓
6	การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง	-	-	-	✓	✓
7	การออกแบบแสง	-	-	-	✓	✓
8	การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง	ผู้สร้างสรรค์ไม่ได้พิจารณาออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง				

จากตารางที่ 4.17 สรุปพัฒนาการการออกแบบองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์จากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบทดลอง พัฒนาผลงานจำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง ทำให้ได้มาซึ่งรูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยมีองค์ประกอบการแสดง 7 องค์ประกอบ ดังนี้ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบพื้นที่การแสดง การออกแบบลีลานาฏศิลป์ การคัดเลือกนักแสดง

การออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง และการออกแบบแสง

4.2.2 การวิเคราะห์แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดง เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

จากการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จำนวน 5 ครั้ง ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งมีข้อที่ควรคำนึงถึงดังนี้

4.2.2.1 การคำนึงถึงสถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงได้แก่ สถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในที่นี่ คือ วัดช้างล้อม ดังนั้นในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้จึงควรให้ความสำคัญกับพื้นที่ ไม่ลบหลู่สถานที่ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานการแสดงตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ ดังนี้

จากการศึกษา การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง คนตีศรีอยุธยา เรื่องการใช้พื้นที่การแสดงในปูชนียสถาน พบว่า มีการใช้พื้นที่โดยคำนึงถึงความเชื่อมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจที่รวมถึงจริยธรรมของผู้สร้างงานด้วย ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง การใช้พื้นที่ของการแสดงแสง เสียงประกอบจินตภาพ คนตีศรีอยุธยา ไว้ว่า

การไม่ใช้พื้นที่หน้าโบสถ์หน้าพระประธานเป็นเวทีสำคัญ การเลือกพื้นที่แสดงโดยคำนึงถึงพื้นที่ของผู้ชมให้เห็นถึงความมิติ คือการสร้างสรรค์การแสดงที่สอดคล้องกับเรื่องราวของพื้นที่ กล่าวคือ ภายในวัดไชยวัฒนารามปรากฏเจดีย์ที่เชื่อว่าเป็นเจดีย์ที่บรรจุอัฐิเจ้าฟ้ากุ้ง ผู้เป็นกวีในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ดังนั้น ในบทการแสดงยังมีการกล่าวถึงเจ้าฟ้ากุ้ง โดยใช้วรรณคดีเรื่องกาพย์ที่ท่านนิพนธ์ขึ้นเป็นสัญลักษณ์ในการเล่าถึงชีวประวัติความรักของท่านและการแสดงในส่วนนี้อยู่ในบริเวณเจดีย์ดังกล่าว เมื่อตัวละครจบชีวิตลงจึงหายเข้าไปหลังเจดีย์เพื่อสื่อว่าเจดีย์แห่งนี้เป็นที่เก็บอัฐิของท่าน (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2565)

ภาพที่ 4.44 การแสดงกาน้ำ ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง คนดีศรีอยุธยา
ที่มา : นราพงษ์ จรัสศรี

จากการแสดงดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาใช้ในการสร้างสรรค์งาน โดยใช้เป็นตัวอย่างในการออกแบบการแสดงที่เกี่ยวข้องกับเจดีย์ช้างล้อมโดยผู้วิจัยออกแบบลีลาการแสดงในเชิงสัญลักษณ์ของเจดีย์ช้างล้อมที่สื่อถึงการอุปถัมภ์และคำชูพระพุทธรศาสนา

ภาพที่ 4.45 ภาพผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่แสดงถึงความไม่ลบหลู่สถานที่
ที่มา : ผู้วิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาการแสดงแสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินนี้ มีความหลัง เป็นตัวอย่างของการใช้สถานที่เป็นฉากหลังของการแสดง

ภาพที่ 4.46 การแสดง แสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่องแผ่นดินนี้มีความหลัง
ที่มา : จิรายุทธ พนมรักษ์, 2557: 85

ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นตัวอย่างในการออกแบบการแสดงในส่วนของเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่
ดังนั้นจึงใช้เจดีย์เป็นเพียงฉากหลังของการแสดงเท่านั้น

ภาพที่ 4.47 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่ใช้เจดีย์เป็นฉากหลังการแสดง
ที่มา: ผู้วิจัย

ในขณะที่ การแสดงสายน้ำของแผ่นดิน เป็นตัวอย่างของการใช้พระบรมมหาราชวัง เป็นฉากหลังและมีการสร้างฉากเพิ่มเติมฉากเข้าไปในการแสดง ทำให้ฉากที่ดูกวาดขึ้นมาใหม่นั้น ชัดกับฉากหลังที่เป็นพระบรมมหาราชวังของจริง

ภาพที่ 4.48 การแสดงชุดแม่น้ำของแผ่นดินปีที่ 5 การสร้างฉากในการแสดง
ที่มา : ผู้วิจัย

จากตัวอย่างผลงานดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย นำเสนอโบราณสถานและสถาปัตยกรรม ในวัดช้างล้อมอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการต่อเติมพื้นที่และใช้แสงธรรมชาติในการนำเสนอ

ภาพที่ 4.49 ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่นำเสนอสถาปัตยกรรมอย่างตรงไปตรงมา
ที่มา: ผู้วิจัย

จากผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการออกแบบการแสดง การใช้พื้นที่ และการออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยคำนึงถึงพื้นที่โบราณสถาน นำเสนอเรื่องราว ที่สอดคล้องกับสถานที่ ให้เกียรติสถานที่ ไม่แสดงในพื้นที่ ดังนั้น ในผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ชุดนี้จึงให้ความสำคัญกับสถานที่และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยสะท้อนให้เห็นในบทบาทการแสดง

ทั้ง 5 องค์ ที่นำเสนอพื้นที่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทการแสดง การออกแบบพื้นที่การแสดง ที่นำเสนอลักษณะของสถาปัตยกรรมอย่างตรงไปตรงมาไม่บิดเบือนรูปแบบหรือต่อเติมสถานที่ และการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่สอดคล้องกับพื้นที่และเลือกออกแบบท่าทางที่ไม่เป็นการลบหลู่สถานที่

4.2.2.2 การคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์

การสร้างสรรคนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์การนำเสนอประเด็นใหม่ทางนาฏศิลป์ที่ไม่เหมือนใคร และยังไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด เดอะวิทรูเวียนแมน ซึ่ง ธนกร สรรยัรวราภิภู ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ไว้ว่า

ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการทดลองในกระบวนการสร้างสรรค์องค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้รูปแบบการแสดงที่มีความใหม่ แตกต่าง และมีเอกลักษณ์ ทั้งการออกแบบบทการแสดงที่ผู้วิจัยไม่ได้คำนึงถึงการเล่าเรื่อง แต่ให้ความสำคัญในข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ค้นหา สู่การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่บูรณาการแนวคิดอันหลากหลาย ทั้งการใช้ท่าทางในชีวิตประจำวันทฤษฎีลาบานที่คำนึงถึงการเคลื่อนไหว 360 องศา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานการแสดงที่มีลักษณะเฉพาะ และแสดงถึงอัตลักษณ์ (ธนกร สรรยัรวราภิภู, 2560: 441)

ภาพที่ 4.50 ผลงานดุซก๊วนิพนธ์ การสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ชุด เดอะวิทรูเวียนแมน
ที่มา: ธนกร สรรยัรวราภิภู, 2560: 453

จากผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีรูปแบบการแสดงที่เรียบง่าย มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนการที่บูรณาการหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน นักแสดงและผู้ชมได้เรียนรู้และพาสารวจไปพร้อมกัน มุมมองในการนำเสนอมีความสร้างสรรค์โดยให้มุมมองผู้ชมรับชมการแสดงในมุมมองดำ ทำให้เกิดเป็นการแสดงที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาผลงานศิลปะสื่อแสดงชุด เปราะ : FRAG [MENT] ซึ่งจัดแสดงในงานเทศกาลละครกรุงเทพละคร ในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นการแสดงที่มีความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่คิดของการสร้างสรรค์ผลงาน การนำเสนอปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางการทำงานร่วมกันของศิลปะหลากหลายแขนง โดย ญัฐวัฒน์ สิทธิ ได้กล่าวถึงการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ไว้ว่า

เปราะ : FRAG [MENT] พัฒนาขึ้นจากการสำรวจความเป็นไปได้ในการแตกบริบทการให้อยู่ในนิเวศของการสื่อสารที่ต้องการลบเส้นแบ่งระหว่างการแสดง วรรณกรรม ดนตรี ทัศนศิลป์ และศิลปะแนวติดตั้งจัดวาง ซึ่งหยาบยืมกระบวนการทำงานของกลุ่มฟลัคซุส ที่เปลี่ยนตัวเองจากความสัมพันธ์ที่ไม่เสถียรภายในนิเวศของการแสดงรูปรอยของการแสดงแบบดั้งเดิม ซึ่งกำกับด้วยแนวคิด และการทำงานผ่านการอ่านสภาพแวดล้อมเพื่อตีความและแสดงออก โดยการกระทำของนักแสดงที่สัมพันธ์กับตัวบทอื่น ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ภายใน ซึ่งขบขันการรับรู้ และการตีความ ที่เป็นสัมพันธ์บท โดยสาระของเรื่องราว คือ การแสวงหา และตีความสมบูรณ์แบบของมนุษย์ที่เป็นประเด็นคำถามภายในงาน สะท้อนผ่านเรื่องราวจากการตีความของนักแสดง ด้วยไวยากรณ์ที่หลากหลายเพื่อสื่อแสดง เรื่องราวที่ถูกตีความ และการค้นพบ ที่เป็นปัจเจกของผู้แสดง ผ่านการเคลื่อนไหว ดนตรีการร้องและการอ่านบท รำพึง ซึ่งทั้งหมดแยกจากและหลอมรวมกันบนพื้นที่ของศิลปะการแสดง (ญัฐวัฒน์ สิทธิ, 2565: 35)

ภาพที่ 4.51 ผลงานศิลปะสื่อแสดงชุด เปราะ : FRAG [MENT]

ที่มา : พรภาณุ กิรัตยาภรณ์

ในขณะที่ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏศิลป์ปินของนราพงษ์ จรัสศรี โดย อัมรงค์ บุญราช แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบพื้นที่การแสดง ดังนี้

ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบพื้นที่แสดง โดยนำความหมายของสีทั้ง 7 สี มากำหนดพื้นที่แสดงและให้นักแสดงได้แสดงบนพื้นผ้าสักหลาดขนาดความกว้าง 4x6 เมตรที่ปูไว้ที่พื้นตามสีที่ได้กำหนดไว้แล้ว ในฉากบทสรุปของการแสดง ยังได้ให้นักแสดงนำผ้าสักหลาดซึ่งปูอยู่ที่พื้นขึ้นมาห่มคลุมตัวแล้วหมุนเป็นเกลียวเพื่อใช้เป็นเครื่องแต่งกายอีกด้วย (อัมรงค์ บุญราช, 2563: 381)

ภาพที่ 4.52 การใช้พื้นที่ทางการแสดงเปลี่ยนมาเป็นเครื่องแต่งกายในผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏศิลป์ปินของนราพงษ์ จรัสศรี โดย อัมรงค์ บุญราช

ที่มา : อัมรงค์ บุญราช, 2563: 368

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ปรากฏอยู่ในงานทั้งสิ้น ซึ่งการแสดงดังกล่าว มีความสอดคล้องกับผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ ดังจะเห็นได้จาก การนำเสนอผลงานทางด้านนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ที่นำเสนอแต่ละส่วนของสถาปัตยกรรมภายในโบราณสถาน นอกจากนี้ยังถูกสะท้อนในการออกแบบบทการแสดงที่มุ่งเน้นนำเสนอคำสำคัญ (Keyword) และการออกแบบลีลานาฏศิลป์ซึ่งยังไม่เคยมีใครนำมาใช้นำเสนอกับโบราณสถานมาก่อน

4.2.2.3 การคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่

การออกแบบสำหรับการแสดงเฉพาะที่เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยคำนึงถึงในการสร้างสรรค์ผลงาน เนื่องจากพื้นที่แต่ละประเภท สถาปัตยกรรมแต่ละแห่ง ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ทั้งลักษณะของพื้นที่ ลักษณะของตัวอาคาร สภาพแวดล้อม เรื่องราวของพื้นที่ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อต้องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในพื้นที่ที่เป็นเฉพาะ ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเฉพาะเหล่านั้นเป็นอย่างดีเสียก่อนเพื่อทำความเข้าใจ เพราะการออกแบบการแสดงเฉพาะที่มีความแตกต่างจากการออกแบบพื้นที่ภายในโรงละคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่เป็นการออกแบบการแสดงเฉพาะที่ ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการแสดงชุด ซีซั่น มาร์ช (Seasons March) ของพิน่า เบาส์ช (Pina Bausch) ศิลปินชาวเยอรมัน ได้ออกแบบการแสดงบนพื้นที่ ภูมิทัศน์ (Landscape) ที่มีประติมากรรมเสาจัดแสดงอยู่ พิน่าได้ให้นักแสดงแต่งชุดทางการเดินเป็นแถวตรงแสดงภาษามือที่แปลความหมายถึงฤดูกาลทั้ง 4 ได้แก่ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว เดินผ่านพื้นที่และประติมากรรม

ภาพที่ 4.53 การแสดงชุด ซีซั่น มาร์ช (Seasons March) โดย พิน่า บาส์ช (Pina Bausch)

ที่มา : ผู้วิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของ ออฟ แอสเซนชัน (Songs of Ascension) โดย เมอราดิท มังก์ จัดแสดงในปี ค.ศ. 2008 ใน แอน แฮมิลตันส ทาวเวอร์ (Ann Hamilton's Tower) ออกแบบโดย แอน แฮมิลตัน ตัวอาคารเป็นประติมากรรมทรงกระบอกขนาดใหญ่ เป็นงานศิลปะที่ติดตั้งถาวรชิ้นแรกของศิลปินทัศนศิลป์ เป็นพื้นที่การแสดงที่พิเศษและมีมนต์ขลังด้วยเสียงอะคูสติคที่ตั้งกระหึ่ม สูงประมาณ 70 ฟุต อาคารแห่งนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากบ่อน้ำอายุหลายศตวรรษที่มีชั้นบันไดเกลียวคู่ ที่นี้บันไดคู่แต่ละชั้นประกอบด้วย 128 ชั้น ทำหน้าที่เป็น “เวที” และ “ที่นั่ง” เชื่อมโยงนักแสดงและผู้ชมเข้าด้วยกัน มังก์ ใช้พื้นที่ของอาคารดังกล่าวในการแสดงดนตรีและศิลปะการแสดง

ภาพที่ 4.54 การแสดงชุด ซอง ออฟ แอสเซนชัน (Songs of Ascension) โดย เมอราดิท มังก์ (Meredith Monk)

ที่มา : ผู้วิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา การแสดงชุด อวอะอะ แอนนิมอลส์ คิงดอม (Our Animal Kingdom) โดย อาครัม คาน คอมพานี (Akram Khan Company) เป็นผลงานสร้างสรรค์ ที่สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 2020 ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยได้แรงบันดาลใจจากสัตว์ต่าง ๆ ภายในตัวเรา อาครัม คาน (Akram Khan) ได้เชิญนักเต้นและผู้ที่ไม่ใช่ นักเต้นจากทุกสาขาอาชีพ มาจินตนาการและแสดงท่าเต้นที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ บันทึกและแบ่งปันกับเรา ด้วยผลงานที่ส่งเข้าประกวด 172 เรื่องจาก 31 ประเทศ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ภาพยนตร์ที่เชื่อมโยงสัตว์ภายในของเราหลายร้อยตัว ซึ่งเป็นตัวแทนของ Animal Kingdom ทั่วโลก

ภาพที่ 4.55 การแสดงชุด อวาเออะ แอนนิมอลส์ คิงดอม (Our Animal Kingdom)

โดย อาครัม คาน คอมพานี (Akram Khan Company)

ที่มา : ผู้วิจัย

จากการศึกษาผลงานชิ้นดังกล่าวพบว่า การออกแบบผลงานสร้างสรรค์ในพื้นที่รูปแบบต่าง ๆ จากทั่วโลก ที่พื้นที่การแสดงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในโรงละครเท่านั้น

จากการศึกษาผลงานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้คำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่ เนื่องจากพื้นที่ในสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงดึงลักษณะเด่นของพื้นที่มาใช้ในการออกแบบบทการแสดง ได้แก่ องค์กรที่ 1 อารัมภบท (Overture) นำเสนอให้เห็นถึงพื้นผิว วัสดุ บรรยากาศ รวมถึงแผนผังของวัดช้างล้อม ตามความเป็นจริง ระเบียงคดที่มีลักษณะเป็นทางตรงยาว สอดคล้องกับบทการแสดง องค์กรที่ 2 สำรวจ (Explore) เจดีย์ทรงระฆังคว่ำที่มีช้างล้อมรอบแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่และมีความสามารถ ถูกนำเสนอในองค์กรที่ 3 ประทับใจ (Impress) วิหารที่มีลักษณะเป็นวิหารโถงพื้นเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้า และเสาวิหารที่ตั้งเรียงราย ถูกนำเสนอในองค์กรที่ 4 แสดงออก (Express) เพื่อเผยให้เห็นพื้นที่ระหว่างช่องเสาที่ซ้อนและปรากฏ องค์กรที่ 5 สรุป (Conclusion) นำเสนอการรวมกลุ่มกันของหมู่อาคารที่ประกอบขึ้นเป็นวัดช้างล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอพื้นที่ดังกล่าวโดยตรงไปตรงมาอย่างที่ไม่มีการต่อเติมหรือสร้างพื้นที่เพิ่ม นอกจากนี้ การออกแบบลีลานาฏศิลป์ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับรูปทรงและสัญญาณของสถาปัตยกรรม ไม่ทำการแสดงที่ข่มพื้นที่ ดังนั้น ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่โดยสะท้อนให้เห็นในเรื่องของการออกแบบพื้นที่และการออกแบบบทการแสดง

4.2.2.4 การคำนึงถึงความเรียบง่ายตามแนวคตินาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่

การสร้างสรรคผลงานทางนาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนั้น ถูกสร้างสรรคขึ้นบนแนวคตินาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ ตั้งแต่กระบวนการหารแรงบันดาลใจ กระบวนการสร้างสรรคผลงาน เนื่องจากการแสดงเฉพาะที่นั้นเกิดขึ้นตามแนวคตินาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ ที่เหล่าศิลปินผู้สร้างสรรคงานต้องการหาพื้นที่จัดแสดงใหม่ ๆ ที่นอกเหนือไปจากแกลอรี่และโรงละคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลงานสร้างสรรคทางนาฏยศิลป์ที่คำนึงถึงแนวคตินาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาโฆษณา พูจิจิฟลิ์ม เรื่องการใช้แสงธรรมชาติ พูจิจิฟลิ์ม จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวถึงการใช้แสงธรรมชาติในโฆษณา ฟลิ์มสิฟูจิ สีสันโลกตะวันออก ไว้ว่า

การถ่ายทำการแสดงชุดนี้เริ่มขึ้นในเวลาเช้า มีฉากหนึ่งที่ทำให้ผู้แสดงใส่เล็บทองเหลืองถ่ายภาพเฉพาะมือ ให้เห็นแสงเงาของนิ้วเรื่อย ๆ ไปจนเห็นเงาของมือ ดูเหมือนนกกางปีกบินทอดไปบนศิลาที่ประกอบขึ้นเป็นปราสาท การแสดงชุดนี้ถ่ายทำตั้งแต่เช้าจนจนพลบค่ำ เพื่อใช้แสงธรรมชาติเล่นกับสีสันเครื่องแต่งกายของผู้แสดง (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2557: 73)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 4.56 โฆษณาพูจิจิฟลิ์ม สีสันแห่งโลกตะวันออก ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้แสงธรรมชาติ

ที่มา : ผู้วิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาศึกษาผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากสถาปัตยกรรมของ มหาสถูปบุโรพุทโธ ซึ่งเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คำนึงถึงความเรียบง่ายตามแนวคิดทฤษฎีนาฏศิลป์ หลังสมัยใหม่ ดังที่ ธิติมา อ่องทอง ได้กล่าวไว้ว่า

การสร้างสรรคผลงานชุดนี้ได้คำนึง ถึงความเรียบง่ายตามแนวคิด นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการลดทอน สิ่งที่ไม่จำเป็นให้เหลือ เพียงแต่ส่วนสำคัญที่ต้องการนำเสนอเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ความเรียบง่ายนี้สัมพันธ์ ในด้านปรัชญาของศาสนา ที่มักจะเน้นในเรื่องของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เรียบง่ายธรรมดา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการนำแนวคิด มาใช้ในการออกแบบ ลีลานาฏศิลป์ และการออกแบบ เครื่องแต่งกายในประเด็นของลักษณะและสีของ เครื่องแต่งกาย (ธิติมา อ่องทอง, 2561: 274)

ภาพที่ 4.57 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากสถาปัตยกรรมของมหาสถูปบุโรพุทโธ
ที่มา : ธิติมา อ่องทอง, 2561: 274

จากผลงานสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้คำนึงถึงแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) ตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) ซึ่งเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบองค์ประกอบทางนาฏศิลป์ทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยออกแบบบทการแสดงโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) ของแต่ละองค์เป็นหลักในการสร้างสรรค์ตาม

แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ การออกแบบพื้นที่โดยนำเสนอพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม ภายในวัดช้างล้อมอย่างเรียบง่ายตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนหรือต่อเติมพื้นที่ การออกแบบ ลีลานาฏศิลป์สร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวจากท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรม ของวัดช้างล้อม เคลื่อนผ่านพื้นที่ว่างเพื่อเผยให้ผู้ชมได้เห็นพื้นที่ ที่ปรากฏและพื้นที่ที่ถูกซ่อนอยู่ของพื้นที่โบราณสถาน การคัดเลือกนักแสดงคัดเลือกโดยไม่ระบุเพศ ของนักแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นสีที่กลมกลืนกับพื้นที่และไม่ระบุเพศ (Unisex) การออกแบบเสียงและดนตรีที่ออกแบบให้ดนตรีเป็นบรรยากาศและเป็นเส้นแกนเวลาที่ทำให้ความรู้สึก น้อยแต่มาก การใช้เสียงบรรยากาศโดยรอบในการนำเสนอ รวมถึงการออกแบบแสงที่ใช้แสงตาม ธรรมชาติในแต่ละช่วงของวัน นำเสนอให้สอดคล้องกับบทการแสดง ดังนั้น การสร้างสรรค์ผลงานทาง นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ดังสะท้อนให้เห็น ในการสร้างสรรค์องค์ประกอบทางนาฏศิลป์ทั้ง 7 องค์ประกอบ

4.2.2.5 การคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

การสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์นั้นเป็นการรวบรวมความรู้ ความคิด และทฤษฎีจาก หลากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน เพราะนาฏศิลป์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ถึง 8 องค์ประกอบ ซึ่งทฤษฎีทางศิลปกรรมอันประกอบไปด้วย ทฤษฎีทางด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ทัศนศิลป์ ดังนั้น ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว เพื่อให้การสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์มีความสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลงานชุดการสร้างสรรคมนาฏศิลป์ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการสร้างสรรค์ งานของศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ในสังคมอุดมคติ พบว่า ผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าวมีการคำนึงถึง ทฤษฎีทางด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และทัศนศิลป์ ดังที่ ภูวนัย กาฬวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้วิจัยใช้แนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์อย่างตรงไปตรงมา คำนึงถึงทฤษฎีทางด้านดุริยางคศิลป์ ในการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง อีกทั้งยังได้หยิบยกทฤษฎีเทคนิค ศิลปะแห่งการหยิบยืม (Appropriate Art) มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยได้ หยิบยืมการแสดงเรื่องจีเซล (Giselle) และการแสดงละครเสภา เรื่อง ขุนช้าง

ขุนแผน ตอน ละเลงขนมเบื้อง มาไว้ในกาแสดงองค์ 2 อัจฉาธิษยา (ภูวนัย กาทวงศ์, 2564: 305)

ภาพที่ 4.58 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการสร้างสรรค์งานของศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ในสังคมอุดมคติ ที่หิบบิรมการแสดงบัลเลต์เรื่องจีเซล (Giselle)

ที่มา : ภูวนัย กาทวงศ์, 2564: 272

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ชุดดังกล่าวทำให้เห็นถึงการใช้แนวคิด ทฤษฎีทางด้านศิลปกรรมที่หลากหลาย และการใช้ศิลปะแห่งการหิบบิรมซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีทางด้านศิลปกรรมมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานอีกด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาการแสดงชุดวินัสแห่งวิลเลนดอร์ฟ : วิญญาณอิสระ ปลดปล่อยโลก Venus of Willendorf : Free Spirit, Free the World การแสดงชุดนี้ออกแบบลีลานาฏศิลป์โดย นราพงษ์ จรัสศรี จัดแสดงระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม – 2 พฤศจิกายน 2562 ณ แบลคบ็อกซ์ เธียเตอร์ (Black Box Theatre) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ นราพงษ์ จรัสศรีได้กล่าวถึงการแสดงชุดนี้ไว้ว่า

เป็นการออกแบบสร้างสรรค์นาฏศิลป์แบบการปะติด (Collage) โดยเนื้อหาในเรื่องกล่าวถึงประเด็นของสภาวะแวดล้อม เพื่อต้องการกระตุ้นให้มวลมนุษยชาติตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งการแสดงชุดนี้นำนานาฏศิลป์หลากหลายสกุลมาผสมผสานไว้ในการแสดงเดียวกัน ได้แก่ การเต้นบัลเลต์ การเต้นแจ๊ส การเต้นในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย และลีลาการเคลื่อนไหวแบบชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการนำสิ่งที่เข้ากันไม่ได้มารวมอยู่ในการแสดงชุดเดียวกันตามแนวคิดของนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2565)

ภาพที่ 4.59 การแสดงชุดวินัสแห่งวิลเลนดอร์ฟ : วิญญาณอิสระปลดปล่อยโลก Venus of Willendorf : Free Spirit, Free the World
 ที่มา : BU Theatre Company

ในขณะที่ ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติของกรรมการ ในอุดมคติที่ใช้พิจารณาผลงานด้านนาฏศิลป์ เป็นหนึ่งในผลงานสร้างสรรค์ที่มีการคำนึงถึงทฤษฎี ทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ ดังที่ จินตนา อนุวัฒน์ ได้กล่าวถึงผลงานชุดดังกล่าว ไว้ว่า

การคำนึงถึงทฤษฎีทางด้านทัศนศิลป์ ปรากฏในการออกแบบบทการแสดงที่ใช้แนวคิด ศิลปะแบบภาพปะติดมาเรียบเรียงบทการแสดง โดยใช้คำปฏิญาณและคำสาบานเป็นตัวเชื่อม การแสดงในแต่ละองค์ ซึ่งไม่ได้ร้อยเรียงภาพการแสดงที่ต่อเนื่องกัน แต่บทการแสดงจะอยู่ภายใต้ ประเด็นคุณสมบัติของกรรมการในอุดมคติที่ใช้พิจารณาผลงานด้านนาฏศิลป์เหมือนกัน อีกทั้ง ใช้เทคนิคการปะติดเรื่องราวที่ไม่เข้ากันมาไว้ในภาพเดียวกัน

ภาพที่ 4.60 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติของกรรมการในอุดมคติที่ใช้พิจารณา
ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์
ที่มา : จินตนา อนุวัฒน์, 2564: 410

จากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้คำนึงถึงแนวคิดทางด้านศิลปกรรม นั่นคือ แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) และแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) ซึ่งแสดงออกให้เห็นในการออกแบบท่าทางที่เรียบง่ายแบบชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่มีความสอดคล้องกับจิตวิญญาณของพื้นที่ในแต่ละส่วน อีกทั้งมีการจัดองค์ประกอบให้สวยงามตามทฤษฎีทัศนศิลป์ให้ความสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อนำเสนอความบริสุทธิ์ของพื้นที่

การคำนึงแนวคิดทฤษฎีทางด้านนฤมิตศิลป์ปรากฏในงานในองค์ประกอบของการออกแบบเครื่องแต่งกายตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) และแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) โดยออกแบบเสื้อผ้าให้มีความเรียบง่าย สีเดียวกันทั้งชุด กลมกลืนกับสถานที่ และไม่ระบุเพศ (Unisex)

การคำนึงถึงแนวคิดทางด้านดุริยางค์ศิลป์ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับเสียงและดนตรีประกอบการแสดง โดยมีการประพันธ์ดนตรีขึ้นใหม่ให้มีความเฉพาะสำหรับพื้นที่เท่านั้น อีกทั้งยังมีการใช้เสียงบรรยากาศในพื้นที่มาผสมผสานเข้ากับดนตรีที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

นอกจากนี้ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของพื้นที่ทางการแสดง อันได้แก่ รูปร่างแผนผัง รูปทรงในทางตั้ง พื้นที่ว่าง วัสดุ พื้นผิวของสถานที่นั้น ๆ ล้วนเป็นข้อมูลและมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทั้งสิ้น

ดังนั้น ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีทางด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในการสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดงทั้ง 7 องค์ประกอบ

4.3. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์และแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการอภิปรายผล โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองพัฒนาผลงานสร้างสรรค์จำนวน 5 ครั้ง เพื่อหารูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ เพื่อให้ผลของการวิจัยที่ได้มาตรฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 มาเป็นเกณฑ์มาตรฐานตรวจสอบคุณภาพของผลงาน ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายผลถึงองค์ประกอบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งนี้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การเลือกพื้นที่ในการแสดง การออกแบบลีลานาฏศิลป์ การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง และการออกแบบแสง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1.1 การออกแบบบทการแสดง

การออกแบบบทการแสดง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความประทับใจส่วนตัวของผู้วิจัยที่มีต่อ

โบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และการมีประสบการณ์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบนาฏศิลป์เฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำความประทับใจ และประสบการณ์ดังกล่าวมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ เนื่องจากการแสดงภายใน อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการแสดงแสงเสียง ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหา ทางประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญของสุโขทัยเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลงานทาง นาฏศิลป์ที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบของโบราณสถานเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เน้นใจความสำคัญในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์กับการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยเริ่มจากการสำรวจ (Explore) พื้นที่ของโบราณสถานจากภายนอก รวมถึงการพิจารณาเพื่อสำรวจ การกระทบจิตใจภายใน เกิดเป็นความประทับใจ (Impress) ซึ่งเป็นกระบวนการภายในจิตใจ ผนวกกับ ประสบการณ์ภูมิหลังที่เป็นปัจเจก สะท้อนออกมาด้วยการแสดงออก (Express) ที่เผยออก กระจายออก ทั้งสิ่งที่ซ่อนอยู่และสิ่งที่ปรากฏ ทั้งที่เห็นได้จากพื้นที่และผู้แสดง โดยนำเสนอการแสดง แบ่งออกเป็น 5 องก์ ได้แก่ (1) อารัมภบท (Overture) (2) สำรวจ (Explore) (3) ประทับใจ (Impress) (4) แสดงออก (Express) และ (5) สรุป (Conclusion)

การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยคำนึงถึงการมี จรรยาบรรณต่อสถานที่ โดยคงไว้ซึ่งจิตวิญญาณของสถานที่ที่เป็นศาสนสถาน เป็นที่เคารพของคนไทย และพุทธศาสนิกชน ซึ่งสะท้อนออกมาทางบทการแสดงทั้ง 5 องก์ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอถึงความสงบ ร่มเย็นของบรรยากาศภายในวัด ความซาบซึ้งและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา การสื่อความหมาย ถึงการเกิดทุนค่าชู พระพุทธศาสนา ตามรูปแบบของเจดีย์ทรงช้างล้อม และการแสดงออกซึ่งความอึดอ้อม เบิกบานแบบสานติ ตามแบบของชื่อเมืองสุโขทัยที่หมายถึงรุ่งอรุณแห่งความสุข

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-19 เป็นต้นมา กระแสการนำเสนอนาฏศิลป์ ภายนอกโรงละครมีผู้ให้ความสนใจมากขึ้น ทั้งศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ ดังนั้น ผลงานสร้างสรรค์ ทางนาฏศิลป์ของผู้วิจัย จึงมีความทันสมัยและอยู่ในกระแสที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์กำลัง เริ่มต้นตัวในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ อีกทั้งการนำเสนอ ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในรูปแบบออนไลน์อีกด้วย

จากเนื้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บทการแสดงสำหรับการสร้างสรรค์ ทางนาฏศิลป์ครั้งนี้ มีมาตรฐานที่ตรงกับเกณฑ์การสร้างมาตรฐานการยกย่องบุคคลต้นแบบทาง ด้านนาฏศิลป์ ในด้านกรมีความหลงใหล การมีจรรยาบรรณ และ ความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์

4.3.1.2 การออกแบบพื้นที่

การออกแบบพื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกพื้นที่ดังกล่าวจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย ประกอบกับ ความหลงใหลในความงามของสถาปัตยกรรม และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่สำหรับสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก อีกทั้งวัดที่ถูกเลือกมานั้น ต้องไม่เคยปรากฏการสร้างสรรค์การแสดงมาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกวัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นพื้นที่สำหรับสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ออกแบบพื้นที่การแสดง โดยคำนึงถึงการมีจรรยาบรรณต่อสถานที่ โดยให้ความสำคัญกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป็นหลัก กล่าวคือ สถาปัตยกรรมที่ปรากฏในวัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยประกอบไปด้วย วิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเก็บความสำคัญของสถานที่ไว้ในบทการแสดง โดยออกแบบบทการแสดงให้แต่ละส่วนของสถาปัตยกรรมภายในวัด เป็นพื้นที่แทนความหมายในแต่ละองค์ ได้แก่ องค์ 1 นำเสนอถึงบรรยากาศโดยรอบวัดช้างล้อม องค์ 2 สำรวจ (Explore) นำเสนอผ่านพื้นที่บริเวณระเบียงคด องค์ 3 ประทับใจ (Impress) นำเสนอผ่านเจดีย์ องค์ 4 แสดงออก (Express) นำเสนอผ่านพื้นที่บริเวณวิหาร และองค์ 5 บทสรุป (Conclusion) นำเสนอให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของสถาปัตยกรรมทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ วิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นวัดช้างล้อม ผู้วิจัยให้ความเคารพต่อสถานที่ โดยนำเสนออย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนและให้ความเคารพต่อสถานที่ และนำเสนอในมุมมองที่หลากหลายโดยรอบบริเวณพื้นที่

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การออกแบบพื้นที่สำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ครั้งนี้ มีมาตรฐานตรงกับคุณสมบัติของเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ฯ ในด้านความหลงใหล การมีจรรยาบรรณ การมีประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงาน

4.3.1.3 การออกแบบลีลานาฏศิลป์

ผู้วิจัยมีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการเต้นหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) เป็นสำคัญ โดยใช้ลีลาการเคลื่อนไหวร่างกายตามแนวคิดแบบเรียบง่าย (Minimalism) ใช้ท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่ เช่น ในองค์ที่ 2 สำรวจ (Explore) ใช้ท่าเดินเป็นหลักในพื้นที่ระเบียงคด องค์ที่ 3 ประทับใจ

(Impress) ใช้ท่าไหว้ เพื่อแสดงออกซึ่งความซาบซึ้งศรัทธา ท่าทางของช่างที่สื่อถึงเจดีย์ทรงช้างล้อม และการค้ำชูพระพุทธศาสนา การแสดงออก เปิดออก การเผยให้เห็นพื้นที่ว่างที่ซ่อนอยู่ใน องค์ที่ 4 แสดงออก (Express) และการรวมในทุกรูปแบบการเคลื่อนไหวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อยู่ในองค์ที่ 5 สรุป (Conclusion) ซึ่งในทุกองค์เคลื่อนไหวร่างกายด้วยวิธีการด้นสด (Improvisation) ที่ถูกกำกับไว้ ด้วยขอบเขตหรือคำสำคัญ (Keyword) ของการเคลื่อนไหวท่าทาง ตามลำดับชั้น (Order) และการจัดองค์ประกอบ (Composition) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงจรรยาบรรณและการเคารพสถานที่ โดยไม่ออกแบบท่าทางที่ขัดกับพื้นที่ ให้เกียรติสถานที่ หลีกเลี่ยงไม่ใช้พื้นที่ละเอียดอ่อน เช่น การแสดงหน้าฐานพระ เป็นต้น

นอกจากนี้ การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ยังมีความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์ยังมีการออกแบบท่าทางที่ทันสมัย โดยนำเสนอนาฏศิลป์กับโบราณสถานในรูปแบบที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อนในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่นิยมนำเสนอเฉพาะเรื่องราวบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เท่านั้น

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การออกแบบลีลานาฏศิลป์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้เป็นไปตามเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ฯ ในหัวข้อ การมีจรรยาบรรณ การมีความคิดสร้างสรรค์ และความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์

4.3.1.4 การคัดเลือกนักแสดง

ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะทางนาฏศิลป์ (Trained Dancer) ได้แก่ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัย และเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบนาฏศิลป์เฉพาะที่ เพื่อให้ให้นักแสดงและผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการรับรู้ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้สื่อสารท่าทาง อารมณ์ ลีลาสอดคล้องกับบทการแสดง ซึ่งตรงกับเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ฯ การเป็นผู้มีประสบการณ์ ทั้งนี้ นักแสดงทั้งหมดเป็นนิสิตปัจจุบันและศิษย์เก่าจากภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงเกณฑ์การสร้างมาตรฐานด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการแสดงเฉพาะที่ให้กับนิสิตในสังกัดของผู้วิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดง จำนวน 10 คน ตามเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ฯ ความมีจรรยาบรรณ โดยคัดเลือกนักแสดงด้วยความเป็นกลาง ไม่ระบุเพศ ไม่จำกัดส่วนสูงและรูปร่าง

ของนักแสดง เนื่องจากในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ นักแสดงเป็นเพียงสื่อสัญญาณในการเผยให้เห็น การหายไป และการปรากฏอยู่ในพื้นที่ว่าง ซอก หลืบ มุม รวมถึงพื้นที่ที่มีเสาสสูง-ต่ำไม่เท่ากัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการคัดเลือกนักแสดงสำหรับการสร้างสรรค์ นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีมาตรฐานตรงกับเกณฑ์การสร้าง มาตรฐาน ฯ ในด้านการถ่ายทอดความรู้ การมีจรรยาบรรณ และ การมีประสบการณ์เรียนและการทำงาน

4.3.1.5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องแต่งกายจากความหลงใหลในสีโทนธรรมชาติ (Earth Tone) จึงได้ออกแบบสีของเครื่องแต่งกายให้มีความ กลมกลืน (Harmony) กับพื้นที่ กล่าวคือ เครื่องแต่งกาย มีสีเดียวกันทั้งชุด โดยเลือกใช้สีที่ใกล้เคียงกับวัสดุในพื้นที่ เช่น อิฐ สีลาแลง ปูนปั้น เป็นต้น ซึ่งวัสดุ ดังกล่าวเป็นสีน้ำตาลมีทั้งสีน้ำตาลอ่อนและสีน้ำตาลเข้ม เนื้อผ้าที่เลือกใช้เป็นผ้าลินินซึ่งเป็น เส้นใยธรรมชาติที่มีลักษณะด้านและขรุขระสอดคล้องกับผิวสัมผัส (Texture) ของโบราณสถาน ซึ่งการออกแบบเครื่องแต่งกายให้มีความกลมกลืนกับพื้นที่นั้นยังแสดงให้เห็นถึงความมีจรรยาบรรณ ให้การเคารพต่อพื้นที่ซึ่งเป็นสถานที่อีกด้วย

การแสดงออกซึ่งจรรยาบรรณในการเคารพสถานที่อีกประการหนึ่งคือ รูปแบบของ เครื่องแต่งกายถูกออกแบบเป็นเสื้อคอกลมไม่มีแขนและกางเกงทรงขาช้าง (Elephant pants) ซึ่งอ้างอิงจากรูปปูนปั้นช้างที่ประดิษฐานโดยรอบเจดีย์ นอกจากนี้ เครื่องแต่งกายยังถูกออกแบบตาม แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) โดยคำนึงถึงความเรียบง่ายของเส้นเครื่องแต่งกาย เมื่อปรากฏอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งเครื่องแต่งกายยังถูกออกแบบให้ไม่ระบุเพศ (Unisex) สามารถสวมใส่ ได้ทั้งชายและหญิง

การออกแบบเครื่องแต่งกาย ที่คำนึงถึงความเรียบง่ายเป็นหลัก เป็นการบ่งบอกถึง ความมีรสนิยม ที่แสดงให้เห็นถึงความสงบนิ่ง และความงามซึ่งตรงกับอารมณ์ของพื้นที่

ดังที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในครั้งนี้ มีมาตรฐานตรงตามเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ฯ ในด้านการมีรสนิยม การมีจริยธรรม และการมีความหลงใหล

4.3.1.6 การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงเกิดจากรสนิยมความชื่นชอบส่วนตัวของผู้วิจัยและผู้ประพันธ์เพลงที่ต้องการให้เสียงดนตรีเป็นพื้นหลัง (Background) เป็นบรรยากาศที่เข้ากับพื้นที่และสนับสนุนการแสดงตามบทการแสดงและข้อมูลของพื้นที่ ดนตรีถูกจัดวางให้มีหน้าที่เป็นเส้นแกนเวลาในการแสดง

เสียงและดนตรีประกอบการแสดงในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์โดยการประพันธ์ขึ้นใหม่ โดย นายนรุตม์พล ณ พัทลุง ผู้วิจัยคัดเลือกนักประพันธ์เพลงจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการประพันธ์เพลงสำหรับการแสดงเฉพาะที่ และประสบการณ์ร่วมกับพื้นที่ที่แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณของความเป็นศิลปิน ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงประพันธ์ดนตรีในลักษณะดนตรีและเสียงที่นำไปใช้ประโยชน์เฉพาะด้าน (Functional Music and sound) ใช้เสียงดนตรีสังเคราะห์ (Synthesized sounds) ในการนำเสนอ โดยนำลักษณะของบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของพื้นที่วัดข้างล้อมมาสร้างกระบวนการทางเสียง (Sound Process) และการประพันธ์ดนตรี (Composing) รวมกันเพื่อให้สนับสนุนเนื้อหาของบทการแสดง

นอกจากนี้ในการออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงยัง ได้นำบรรยากาศของแต่ละช่วงเวลามาแทนค่าเป็นเสียงและดนตรี ใช้เสียงบรรยากาศธรรมชาติที่ปรากฏในบริเวณวัดข้างล้อม เช่น เสียงลมพัด เสียงใบไม้ไหว เสียงนก เสียงแมลงมาผสมผสานในองค์ที่ 1 และองค์ที่ 4 อีกด้วย

การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดงสำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ ตรงตามเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ฯ ในด้านความมีรสนิยม การมีความคิดสร้างสรรค์ และการมีจิตวิญญาณของความเป็นศิลปิน และการเป็นผู้มีประสบการณ์

4.3.1.7 การออกแบบแสง

การออกแบบแสง ผู้วิจัยใช้แสงธรรมชาติในแต่ละช่วงเวลาโดยออกแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทการแสดงและพื้นที่โบราณสถานในแต่ละส่วน โดยเรียงตามบทการแสดงองค์ที่ 2 - 5 ได้แก่ บ่าย เย็น เช้า สาย ได้แก่ องค์ที่ 1 แสงพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของการนำเสนอบรรยากาศโดยรอบบริเวณวัดช้างล้อม โดยนำเสนอในรูปแบบของการบันทึกวิดีโอแบบเร่งเวลา (Time Lapse) องค์ที่ 2 แสงในช่วงเวลาบ่ายที่สามารถเผยให้เห็นพื้นที่ว่างและลักษณะของพื้นผิว (Texture) ของโบราณสถานได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา มีความซื่อสัตย์ต่อวัสดุที่เห็นเพื่อสื่อถึงการสำรวจ องค์ที่ 3 ใช้แสงเวลาเย็นที่ส่องกระทบลงบนองค์เจดีย์ทำให้เป็นสีทองสื่อถึงความซึมซับ ซาบซึ้งและศรัทธาในพระพุทธศาสนา องค์ที่ 4 ใช้แสงเวลาเช้าส่องเข้ามาทางบริเวณหน้าวิหาร ทำให้เห็นแสงเงาของเสาวิหารที่ตกกระทบลงบนพื้น นำเสนอถึงความ เป็นพื้นที่สุขุขทัยที่หมายถึง รุ่งอรุณแห่งความสุข อีกนัยหนึ่ง คือ การแสดงออกของการกระจายออกในทุกทิศทุกทางที่สอดคล้องกับบทแสดงออก (Express) และ องค์ที่ 5 แสงเวลาสายเป็นแสงที่อึม และมีความเข้ม เพื่อนำเสนอมิติของพื้นที่ว่างและรูปทรงของกลุ่มสถาปัตยกรรมอย่างชัดเจน

ทั้งนี้การออกแบบดังกล่าวเกิดขึ้นจากความหลงใหลในของผู้วิจัยปรากฏการณ์ การเปลี่ยนผ่านของแสงธรรมชาติ โดยในแต่ละช่วงเวลาแสงมีความแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยต้องการสื่อให้เห็นความหลากหลายของแสง อีกทั้งต้องการสื่อให้ผู้ชมเห็นถึงความมีรสนิยมที่ต้องการนำเสนอถึงความบริสุทธิ์ของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ตามธรรมชาติ มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อวัสดุ (Material) ที่เห็นในสถาปัตยกรรม

การออกแบบแสงที่ปรากฏในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ มีคุณภาพตามเกณฑ์การสร้างมาตรฐาน ๖ ในด้าน ความหลงใหล การมีรสนิยม ความหลากหลาย และ มีความซื่อสัตย์

จากการอภิปรายรูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สามารถสรุปได้ว่า ในงานวิจัยฉบับนี้ตรงตามเกณฑ์การสร้างมาตรฐานยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ (1) ความหลงใหล (2) การมีจรรยาบรรณ (3) การมีความคิดสร้างสรรค์ (4) การมีประสบการณ์การเรียนและการทำงาน (5) การถ่ายทอดความรู้ (6) การมีรสนิยม (7) การมีจิตวิญญาณของความเป็นศิลปิน (8) ความหลากหลาย และ (9) ความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์

4.3.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

หลังจากการทดลอง พัฒนา และวิเคราะห์ ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ชุดนี้ ผู้วิจัยสามารถค้นพบแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรคผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งมีข้อควรคำนึงถึงที่สามารถอภิปรายโดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.3.2.1 การคำนึงถึงสถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

สถานที่ที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการแสดงเฉพาะที่ เนื่องจากสถานที่ควรถูกนำเสนอส่วนต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนรูปแบบและความสำคัญของสถานที่ อีกทั้งสถานที่ที่ใช้ทำการแสดง คือ วัดช้างล้อม ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญดังนั้นจึงควรให้ความเคารพต่อสถานที่ ในการวิจัยครั้งนี้ การคำนึงถึงสถานที่ถูกสะท้อนออกมาในบทการแสดงทั้ง 5 องก์ ที่นำเสนอพื้นที่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทการแสดง และการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่สอดคล้องกับจิตวิญญาณของพื้นที่และเลือกออกแบบท่าทางที่ไม่เป็นการลบหลู่สถานที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการคำนึงถึงสถานที่และโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ดังปรากฏในการออกแบบบทการแสดงและการออกแบบลีลานาฏศิลป์

4.3.2.2 ความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์ ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่ยังไม่เคยมีใครนำเสนอในรูปแบบนี้มาก่อน กล่าวคือ

การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยสะท้อนความคิดสร้างสรรค์ผ่านทางบทการแสดงที่ไม่เน้นเรื่องราว ใช้สำคัญในการนำเสนอและนำมาเชื่อมโยงกับสถาปัตยกรรม ซึ่งยังไม่ปรากฏบทการแสดงในลักษณะนี้กับโบราณสถานในประเทศไทยมาก่อน

การออกแบบพื้นที่การแสดง ผู้วิจัยคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์โดยการเลือกพื้นที่ที่ยังไม่เคยทำการแสดงมาก่อน นั่นคือ วัดช้างล้อม ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อีกทั้งยังให้

ความสำคัญกับสถาปัตยกรรมทุกส่วนภายในวัด นำเสนอมุมมองที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบเดิม

การออกแบบสถาปัตยกรรมศิลปะ ผู้วิจัยสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมศิลปะจากท่าทางที่เรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในส่วนต่าง ๆ ซึ่งยังไม่ปรากฏการนำเสนอสถาปัตยกรรมศิลปะในรูปแบบดังกล่าวกับพื้นที่โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมาก่อน

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้วิจัยคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในงานสถาปัตยกรรมสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

4.3.2.3 การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่ในสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งลักษณะเด่นของพื้นที่มาใช้ในการออกแบบบทการแสดง ได้แก่ องค์กรที่ 1 อารัมภบท (Overture) นำเสนอให้เห็นถึงพื้นผิว วัสดุ บรรยากาศ รวมถึงแผนผัง ของวัดช้างล้อมตามความเป็นจริง ระบียงคดที่มีลักษณะเป็นทางตรงยาว สอดคล้องกับบทการแสดง องค์กรที่ 2 สำรวจ (Explore) เจดีย์ทรงระฆังคว่ำที่มีช้างล้อมรอบแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่และมีความสามารถ ถูกนำเสนอในองค์กรที่ 3 ประทับใจ (Impress) วิหารที่มีลักษณะเป็นวิหารโถงพื้นเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้า และเสาวิหารที่ตั้งเรียงราย ถูกนำเสนอในองค์กรที่ 4 แสดงออก (Express) เพื่อเผยให้เห็นพื้นที่ระหว่างช่องเสาที่ซ้อนและปรากฏ องค์กรที่ 5 สรุป (Conclusion) นำเสนอการรวมกลุ่มกันของหมู่อาคารที่ประกอบขึ้นเป็นวัดช้างล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอพื้นที่ดังกล่าวโดยตรงไปตรงมาอย่างที่ไม่มีการต่อเติมหรือสร้างพื้นที่เพิ่ม นอกจากนี้ การออกแบบสถาปัตยกรรมศิลปะให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับรูปทรงและสัณฐานของสถาปัตยกรรม ไม่ทำการแสดงที่ข่มพื้นที่

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่ โดยสะท้อนให้เห็นในเรื่องของการออกแบบพื้นที่และการออกแบบบทการแสดง

4.3.2.4 ความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่

จากการทดลองพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ผู้วิจัยพบว่า การคำนึงถึงแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) ตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance)

ผู้วิจัยใช้เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบองค์ประกอบทางนาฏศิลป์ทั้ง 7 องค์ประกอบ กล่าวคือ การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยออกแบบบทการแสดงโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) ของแต่ละองค์ เป็นหลักในการสร้างสรรค์ตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ การออกแบบพื้นที่โดยนำเสนอพื้นที่ ส่วนต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อมอย่างเรียบง่ายตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนหรือต่อเติม พื้นที่ การออกแบบลีลานาฏศิลป์สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวจากท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่สอดคล้องกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม เคลื่อนผ่านพื้นที่ว่างเพื่อเผยให้ผู้ชมได้เห็นพื้นที่ที่ปรากฏและพื้นที่ที่ถูกซ่อนอยู่ของพื้นที่โบราณสถาน การคัดเลือกนักแสดงคัดเลือก โดยไม่ระบุเพศของนักแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นสีที่กลมกลืนกับพื้นที่และไม่ระบุเพศ (Unisex) การออกแบบเสียงและดนตรีที่ออกแบบให้ดนตรีเป็นบรรยากาศและเป็นเส้นแกนเวลาที่ทำให้ความรู้สึกน้อยแต่มาก อีกทั้งใช้เสียงบรรยากาศโดยรอบในการนำเสนอ รวมถึงการออกแบบแสงที่ใช้แสงตามธรรมชาติในแต่ละช่วงของวัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ดังปรากฏในองค์ประกอบการแสดงทั้ง 7 องค์ประกอบ

4.3.2.5 แนวคิดทฤษฎีทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ประกอบไปด้วยศาสตร์แขนงต่าง ๆ ทางศิลปกรรม ได้แก่ องค์ประกอบทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นฤมิตศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยนำใช้ในการสร้างสรรค์ องค์ประกอบทางนาฏศิลป์ทั้ง 7 องค์ประกอบ ดังนี้ การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) และแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) ซึ่งแสดงออกให้เห็นในการออกแบบท่าทางที่เรียบง่ายแบบชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่มีความสอดคล้องกับจิตวิญญาณของพื้นที่ในแต่ละส่วน อีกทั้งมีการจัดองค์ประกอบให้สวยงามตามทฤษฎีทัศนศิลป์ ให้ความสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อนำเสนอความบริสุทธิ์ของพื้นที่

การคำนึงแนวคิดทฤษฎีทางด้านนฤมิตศิลป์ปรากฏในงานในองค์ประกอบของการออกแบบเครื่องแต่งกายตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) และแนวคิด

ความเรียบง่าย (Minimalism) โดยออกแบบเสื้อผ้าให้มีความเรียบง่าย สีเดียวกันทั้งชุด กลมกลืนกับสถานที่ และไม่ระบุเพศ (Unisex)

การคำนึงถึงแนวคิดทางด้านดุริยางค์ศิลป์ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับเสียงและดนตรีประกอบการแสดง โดยมีการประพันธ์ดนตรีขึ้นใหม่ให้มีความเฉพาะสำหรับพื้นที่ เหนืออื่น อีกทั้งยังมีการใช้เสียงบรรยากาศในพื้นที่มาผสมผสานเข้ากับดนตรีที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

นอกจากนี้ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของพื้นที่ทางการแสดง อันได้แก่ รูปร่าง แผนผัง รูปทรงในทางตั้ง พื้นที่ว่าง วัสดุ พื้นผิวของสถานที่นั้น ๆ ล้วนเป็นข้อมูลและมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทั้งสิ้น

ดังนั้น ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีทางด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในการสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดงทั้ง 7 องค์ประกอบ

อนึ่ง ผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในงานวิจัยฉบับนี้ สร้างสรรค์ในเป็นช่วงเวลาของการเกิดวิกฤตการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในรูปแบบวีดิทัศน์บันทึกการแสดงสด ซึ่งทำให้มีรายละเอียดที่แตกต่างไปจากการแสดงสดเล็กน้อย ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปเป็นข้อดี

4.4 สรุปบท

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ โดยมีหัวข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล และการอภิปรายผล ซึ่งในบทต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทสรุปการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อันได้แก่ผลที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 อารัมภบท

จากบทที่ 4 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล การทดลองสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ การวิเคราะห์แนวคิดที่ได้หลังการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และการอภิปรายผล ซึ่งในบทที่ 5 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2 ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

การวิจัยฉบับนี้ ศึกษาค้นคว้าตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการทดลองสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ เพื่อให้ได้สาระสำคัญของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ อันได้แก่ รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สามารถจำแนกตามองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ได้ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1.1 การออกแบบบทการแสดง

กระบวนการออกแบบบทการแสดงในการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดโครงเรื่องด้วยคำสำคัญ 3 คำ ได้แก่ (1) สำรวจ (Explore) (2) ประทับใจ (Impress) และ (3) แสดงออก (Express) จากนั้นพัฒนาเป็นบทการแสดง โดยแบ่งออกเป็น 5 องก์ ดังนี้ องก์ที่ 1 อารัมภบท (Overture) องก์ที่ 2 สำรวจ (Explore) องก์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) องก์ที่ 4 แสดงออก (Express) และองก์ที่ 5 สรุป (Conclusion)

5.2.1.2 การออกแบบพื้นที่แสดง

การออกแบบพื้นที่การแสดงในการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจมาจากความประทับใจในโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสถาปัตยกรรม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาพื้นที่ดังกล่าว จากนั้นจึงคัดเลือกพื้นที่สำหรับสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ ได้แก่ วัดช้างล้อม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นวัดที่มีความสำคัญวัดหนึ่งในอดีต มีรูปแบบมีสถาปัตยกรรมที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัย ได้แก่ เจดีย์ทรงระฆังคว่ำที่มีช้างประดิษฐานอยู่โดยรอบ ระเบียงคดลักษณะที่เป็นโถงทางเดิน และวิหารโถง อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวยังไม่เคยมีใครจัดการแสดงมาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อมเป็นพื้นที่แสดงเพื่อสื่อถึงบทการแสดงในแต่ละองค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 อารัมภบท (Introduction) นำเสนอถึงสภาพแวดล้อม บรรยากาศ สถาปัตยกรรม พื้นผิว วัสดุ และพื้นที่ของวัดช้างล้อม องค์ที่ 2 สำรวจ (Explore) ใช้พื้นที่ระเบียงคดด้านทิศใต้ในการนำเสนอ องค์ที่ 3 ประทับใจ (Impress) ใช้พื้นที่ฝั่งทิศตะวันตกที่เห็นเจดีย์ทรงช้างล้อมอย่างชัดเจนในการนำเสนอ องค์ที่ 4 แสดงออก (Express) ใช้พื้นที่วิหารซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของตัววัดเป็นพื้นที่ในการนำเสนอ และองค์ที่ 5 สรุป (Conclusion) ใช้พื้นที่ฝั่งทิศเหนือของวัดที่สามารถมองเห็นหมู่อาคารทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ ระเบียงคด เจดีย์ วิหาร เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของสถาปัตยกรรมตามแผนผังของวัดแบบสุโขทัย

5.2.1.3 การออกแบบลีลานาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ให้สอดคล้องกลมกลืนกับบทการแสดงและลักษณะเฉพาะของพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม โดยใช้รูปแบบการเต้นหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) ใช้กลวิธีการต้นสด (Improvisation) ที่ถูกกำกับไว้ด้วยคำสำคัญ (Keyword) ของแต่ละองค์ เพื่อให้นักแสดงได้ทดลองเคลื่อนไหวร่างกายแบบเรียบง่าย ได้แก่ ท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมแต่ละส่วน จากการทดลองทำให้ได้ลักษณะเฉพาะของท่า (Character) นำมาผนวกเข้ากับการจัดรูปแบบ (Pattern) ทิศทาง (Direction) ความเป็นแถวเป็นลำดับ (Order) ความกระจัดกระจาย (Chaos) ความเป็นกลุ่ม (Group) และการจัดองค์ประกอบ (composition)

5.2.1.4 การคัดเลือกนักแสดง

ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ไม่ระบุเพศและไม่จำกัดส่วนสูง เนื่องจากนักแสดงเป็นสื่อสัญญาณในการเผยให้เห็นพื้นที่ว่าง ซอก หลืบ มุม การหายไปและการปรากฏอยู่ของพื้นที่ ผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัย และเป็นผู้มีประสบการณ์

ในการออกแบบการออกแบบนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ เพื่อให้ประสบการณ์การรับรู้ของผู้แสดง สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน และสามารถตอบสนองการสร้างสรรคงานของผู้วิจัยได้

5.2.1.5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายถูกออกแบบให้มีความกลมกลืน (Harmony) กับพื้นที่ ไม่ระบุเพศ สามารถสวมใส่ได้ทั้งหญิงและชาย (Unisex) ตามแนวคิดของนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (Post-Modern Dance) รูปแบบเครื่องแต่งกายเป็นเสื้อคอกลมไม่มีแขน และกางเกงทรงขาช้าง (Elephant pants) ที่อ้างอิง จากรูปปั้นช้างที่ประดิษฐานโดยรอบเจดีย์ เครื่องแต่งกายมีสีเดียวกันทั้งชุด สีของชุดมีที่มาจาก สีของโบราณสถานที่มีทั้งสีน้ำตาลอ่อนและสีน้ำตาลเข้ม เนื้อผ้าเป็นผ้าลินินซึ่งเป็นเส้นใยธรรมชาติ ที่มีผิวสัมผัสขรุขระสอดคล้องกับผิวสัมผัส (Texture) ของโบราณสถาน

5.2.1.6 การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง

ดนตรีประกอบการแสดงประพันธ์ขึ้นใหม่ โดย นายนรุตม์พล ณ พัทลุง ซึ่งได้ ประพันธ์เสียงและดนตรีตามบทการแสดง ข้อมูล และประสบการณ์ในพื้นที่วัดช้างล้อมมาก่อน ดนตรีในผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ถูกออกแบบในลักษณะฟังก์ชันนอล มิวสิค แอนด์ ซาวด์ (Functional Music and sound) ใช้เสียงดนตรีสังเคราะห์ (synthesized sounds) ในการนำเสนอ โดยนำลักษณะ ของบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของพื้นที่วัดช้างล้อมมาสร้างกระบวนการทางเสียง (Sound Process) และการประพันธ์ดนตรี (Composing) รวมกันเพื่อให้สนับสนุนเนื้อหาของบทการแสดง อีกทั้งยังได้นำ บรรยากาศของแต่ละช่วงเวลามาแทนค่าเป็นเสียงและดนตรี ซึ่งดนตรีถูกจัดวางให้มีหน้าที่เป็น เส้นแกนเวลาในการแสดง นอกจากนี้ยังใช้เสียงบรรยากาศธรรมชาติที่ปรากฏในบริเวณวัดช้างล้อม คือ เสียงลมพัด เสียงใบไม้ไหว เสียงนก เสียงแมลงมาผสมผสานในองก์ที่ 1 และองก์ที่ 4 อีกด้วย

5.2.1.7 การออกแบบแสง

ผู้วิจัยออกแบบแสง โดยใช้แสงธรรมชาติในแต่ละช่วงเวลาของวันที่มีสีและความเข้ม ของแสงแตกต่างกัน จึงทำให้อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกัน แสงจึงถูกนำมาใช้นำเสนอเพื่อให้อารมณ์ ความรู้สึกของแสงสอดคล้องกับเนื้อหาของบทการแสดงในแต่ละองก์ และสัมพันธ์กับพื้นที่แต่ละส่วน โดยมีรายละเอียด คือ องก์ที่ 1 แสงพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบ ของการนำเสนอบรรยากาศโดยรอบบริเวณวัดช้างล้อม โดยนำเสนอในรูปแบบของการบันทึกวีดิทัศน์ แบบเร่งเวลา (Time Lapse) เพื่อให้เห็นถึงความเป็นสุโขทัยที่หมายถึง รุ่งอรุณแห่งความสุข นอกจากนี้ ยังนำเสนอด้วยภาพโครงร่างเงา (Silhouette) เพื่อให้เห็นรูปทรงและโครงร่างของโบราณสถานและ สถาปัตยกรรมวัดช้างล้อม องก์ที่ 2 แสงในช่วงเวลาบ่ายที่สามารถเผยให้เห็นพื้นที่ว่างและลักษณะพื้นผิว

ของโบราณสถานได้อย่างชัดเจนเพื่อสื่อถึงการสำรวจ องค์กรที่ 3 ใช้แสงเวลาเย็นที่ส่องกระทบลงบนองค์เจดีย์ทำให้เป็นสีทองสื่อถึงความความซึ้ง ซาบซึ้ง และศรัทธา องค์กรที่ 4 ใช้แสงเวลาเช้าส่องเข้ามาทางบริเวณหน้าวิหาร ทำให้เห็นแสงเงาของเสาวิหารที่ตกกระทบลงบนพื้น นำเสนอถึงการแสดงออกของการกระจายออกในทุกทิศทุกทาง และ องค์กรที่ 5 แสงเวลาสายเป็นแสงที่อ่อนและมีความเข้มเพื่อนำเสนอมิติของพื้นที่ว่างและรูปทรงของกลุ่มสถาปัตยกรรมอย่างชัดเจน

จากการทดลองพัฒนาเพื่อหารูปแบบของผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 5 ครั้ง เพื่อให้ได้คุณภาพครบทุกองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้จัดทำการนำเสนอผลงานระดับดุष्ฎีบัณฑิตทางด้านนาฏศิลป์ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประจำปีการศึกษา 2565 เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2566 ในรูปแบบออนไลน์ซึ่งมีคิวอาร์โค้ด (QR Code) การแสดงในการรับชมการแสดง ดังนี้

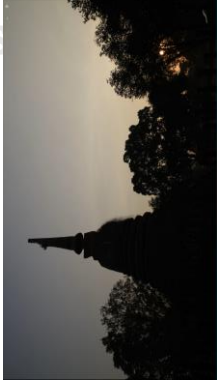

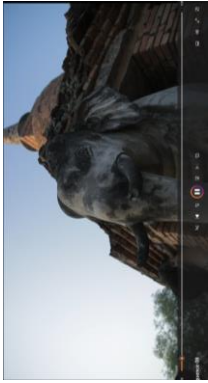

ภาพที่ 5.1 คิวอาร์โค้ด (QR Code) ผลงานดุष्ฎีบัณฑิต การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา : ผู้วิจัย

ผู้วิจัยจึงประมวลภาพการแสดงและอธิบายการแสดงไว้ในบทที่ 5 นี้ ส่วนรายละเอียดการบรรยายภาพนั้น ผู้วิจัยได้บรรยายไว้แล้วดังปรากฏในบทที่ 4 สำหรับบทนี้ ผู้วิจัยขอเสนอประมวลภาพการแสดงพร้อมคำบรรยาย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ประมวลภาพการแสดงผลงานสร้างสรรค์ทางงานภูมิสถาปัตย์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่มาภาพและตาราง : ผู้วิจัย

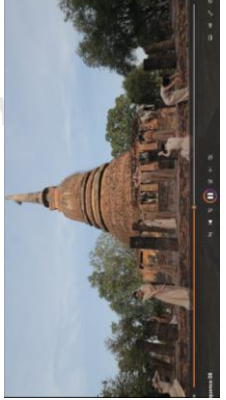
องค์ 1 อารัมภบท (Overture)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	วิธีการนำเสนอ
บริเวณ โตรอบวัด ช้างล้อม		ภาพเคลื่อนไหวที่นำเสนอบรรยากาศดวงอาทิตย์ขึ้น โดยใช้วิธีการบันทึกภาพแบบเร่งเวลา	การนำเสนอการเปลี่ยนแปลงผ่านจากมีดเป็นค้อน ๆ สว่าง แสงสีทอง ตอนเช้า สื่อถึงความเป็นสุโขทัย สุโขทัย ที่หมายถึงรุ่งอรุณแห่งความสุข	แสงสีทอง เวลาเช้า	ภาพเคลื่อนไหวแบบเร่งเวลา (Time lapse)
บริเวณ โตรอบวัด ช้างล้อม		ภาพเคลื่อนไหวที่นำเสนอถึงเจดีย์วัดช้างล้อมในลักษณะภาพโครงร่างเงา (Silhouette) ช่วงเวลาดวงอาทิตย์ขึ้น	การนำเสนอรูปร่างรูปทรง และสีพื้นฐานของสถาปัตยกรรมวัดช้างล้อม	แสงสีทอง เวลาเช้ามีด	ภาพเคลื่อนไหวแบบโครงร่างเงา (Silhouette)

องค์ที่ 1 อารัมภบท (Overture)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	วิธีการนำเสนอ
บริเวณ โดยรอบวัด ช้างล้อม		ภาพเคลื่อนไหวที่นำเสนอสถาปัตยกรรมส่วนต่าง ๆ ของวัดช้างล้อม เช่น ซ่าง เส้า อีฐ พื้นทางเดิน เป็นต้น เพื่อให้เห็นรายละเอียดของวัดช้างล้อม	การนำเสนอองค์ประกอบของวัดช้างล้อมเพื่อสื่อถึงความน่าสนใจของพื้นที่	ไม่จำกัด	ภาพเคลื่อนไหว
บริเวณ โดยรอบวัด ช้างล้อม		ภาพเคลื่อนไหวที่นำเสนอบรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบวัดช้างล้อม เช่น ใบไม้ ต้นไม้ เป็นต้น	การนำเสนอองค์ประกอบของวัดช้างล้อมเพื่อสื่อถึงความน่าสนใจของพื้นที่	ไม่จำกัด	ภาพเคลื่อนไหว

องค์ 2 สำรวจ (Explore)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
ระยองคดี ผังทิศใต้		นักแสดงเคลื่อนที่ 2 ทิศทางตามแนวทางเดินคือ เดินเข้าใกล้ผู้ชมและเดินออกห่างผู้ชม ซึ่งถูกกำกับไว้ด้วยลำดับการเดินตามกัน ได้แก่ การเดินเป็นแถวตอนคู่ การเดินเป็นแถวตอนเรียงหนึ่งและการเดินแถวท่ง 2 ลักษณะ	การนำเสนอทางตรงลึกของระยองคดีเพื่อสื่อถึงการค้นหา การสำรวจด้วยท่าทางในชีวิตประจำวันที่สุดอดคล้องกับการใช้สอยของพื้นที่	แสงช่วงบ่าย เวลา 15.00 น. -16.00 น.	การนำเสนอด้วยมุมมองแบบทัศนียภาพ (Perspective) ในระดับสายตา
ระยองคดี ผังทิศใต้		นักแสดงทั้งหมดยืนรวมกลุ่มกลางระยองคดี จากนั้นนักแสดงชูแขนทั้งสองข้างขึ้นตรงแนบใบหู และทำมือลงอย่างรวดเร็วที่ละข้างพร้อมทั้งตัวก็มีศีรษะลงต่ำ จากนั้น ยึดตัวขึ้นอย่างช้า ๆ จนลำตัวตั้งตรง นักแสดงแต่ละคนทำ	การนำเสนอท่าทางที่สัมพันธ์กับความสูงต่ำที่ไม่เท่ากันของเสา ระยองคดี	แสงช่วงบ่าย เวลา 15.00 น. -16.00 น.	การนำเสนอด้วยมุมมองแบบทัศนียภาพ (Perspective) ในระดับสายตา

องค์ 2 สำรวจ (Explore)						
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ	
ระยองคดี ฝั่งทิศใต้		สลับกันไป อย่างไม่มีการจัดวางที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของนักแสดงแต่ละคน	นักแสดงจับกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จำนวน 3 กลุ่ม จับมือไว้ด้วยกัน เป็นวงกลม หมุนเป็นวงกลม ตามเข็มนาฬิกา	การนำเสนอท่าทางที่สัมพันธ์กับรูปทรงของเสา ที่มีลักษณะเป็นทรงกลม และการใช้สอยของพื้นที่ สำหรับการทำการประตักชิม	แสงช่วงบ่าย เวลา 15.00 น. -16.00 น.	การนำเสนอด้วยมุมมองแบบทัศนียภาพ (Perspective) ในระดับสายตา

องค์ 3 ประทับใจ (Impress)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
เจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตก		นักแสดงหญิง 2 คน ยืนอยู่ตรงประตูทางเข้าหน้ากำแพงแก้ว ทั้งสองคนปฏิบัติท่าทางเหมือนกัน คือ วาดมือทั้งสองข้างไปข้างหน้า จากนั้นชูขึ้นเหนือศีรษะ แล้วยกคอกทั้ง 2 ข้าง	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ด้วยการหยุดนิ่ง การชิมชุป ชาบซึ่ง ครีทธา และซ่างอันเป็นสัญลักษณ์	แสงช่วงเย็น เวลา 16.30 น. -17.30 น.	นำเสนอด้วยมุมมองเพื่อให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเจดีย์

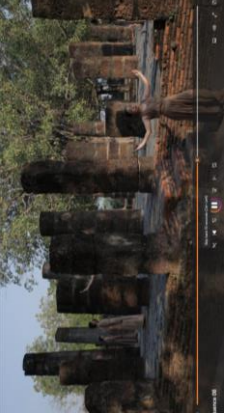
องค์ 3 ประทับใจ (Impress)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
		ละครดราม่า ดั่งขอมือไว้ที่หูทั้งสองข้าง เพื่อสื่อถึงท่าของหูช้าง นักแสดงชาย 1 คน ยืนอยู่กึ่งกลาง ประตูปิดมือนั่งสองข้างโค้งออกจากเหนือศีรษะลดลงจนแนบข้างลำตัว	พระพุทธรูปปางสมาธิ		
เจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตก		นักแสดง 5 คน ยืนหันหน้าเข้าหาเจดีย์ ชูแขนขึ้นเหนือศีรษะมือทั้งสองข้างประกบกันในท่าพนมมือ	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ด้วยการหยุดนิ่ง การชิม ชับ ซาบซึ่ง ครีทธา และช่างอันเป็นสัญลักษณ์ของการบูชาพระพุทธศาสนา	แสงช่วงเย็น เวลา 16.30 น. -17.30 น.	นำเสนอด้วยมุมมองเพื่อให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเจดีย์
เจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตก		นักแสดงทั้ง 10 คน เคลื่อนไหวร่างกายแบบต้นสอดอย่างช้า ๆ ด้วยท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน สลับกับการหยุดนิ่งด้วยท่าทาง ภายใต้อบเซตของท่าทางที่สื่อถึง	การนำเสนอถึงความประทับใจในพื้นที่ด้วยการหยุดนิ่ง การชิม ชับ ซาบซึ่ง ครีทธา และช่างอันเป็นสัญลักษณ์	แสงช่วงเย็น เวลา 16.30 น. -17.30 น.	นำเสนอด้วยมุมมองเพื่อให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเจดีย์

องค์ 3 ประทับใจ (Impress)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
เจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตก		นักแสดงทั้งหมดที่ 1 จำนวน 2 คน นั่งลงกับพื้นขาข้างหนึ่งคุกเข่า อีกข้างหนึ่งเหยียดขาทางด้านหน้า หันข้างเข้าหากัน ปฏิบัติท่าทาง แบบเดียวกันในแบบสมมาตร นักแสดง กลุ่มที่ 2 จำนวน 2 คนยืน พิงบั้นไหลของนักแสดงกลุ่มที่ 1 เหยียดขาข้างหนึ่งไปข้างหน้า ก้มตัว ลงพร้อมกับวาดแขนไปตามลำตัว	การนำเสนอถึง ความประทับใจในพื้นที่ ด้วยการหยุดนิ่ง การสัมผัส ซาบซึ้ง ครีธา และข้างอันเป็นสัญลักษณ์ ของการค้า พระพุทธศาสนา	แสงสว่างเย็น เวลา 16.30 น. -17.30 น.	นำเสนอด้วยมุมมอง เพื่อให้เห็นถึง ความยิ่งใหญ่ของ เจดีย์
เจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตก		นักแสดงทั้งหมดเคลื่อนที่อย่าง ำ ช้า ด้วยท่าทางในชีวิตประจำวัน เพื่อมาจัดกลุ่มแบบสมมาตร โดยแบ่ง ตามสีของชุดเพื่อให้เห็น ความสมมาตรที่ชัดเจน บริเวณตรง กลางเจดีย์	การนำเสนอถึง ความประทับใจในพื้นที่ ด้วยการหยุดนิ่ง การสัมผัส ซาบซึ้ง ครีธา และข้างอันเป็นสัญลักษณ์	แสงสว่างเย็น เวลา 16.30 น. -17.30 น.	นำเสนอด้วยมุมมอง เพื่อให้เห็นถึง ความยิ่งใหญ่ ของเจดีย์

องค์ 3 ประทับใจ (Impress)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
			ของการคำฐ พระพุทธรูปศาสนา		

องค์ 4 แสดงออก (Express)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
วิหารฝั่งทิศ ตะวันออก เฉียงใต้		นักแสดงชาย 1 คน เดินจากขวามือ ของผู้ชม ขึ้นบันไดวิหารแล้วเดิน หายไปทางซ้ายของผู้ชม	การนำเสนอให้เห็นถึง ลักษณะพื้นที่เฉพาะของ วิหารสุโขทัยที่มีการยกพื้น สูงและมีลักษณะเป็นวิหาร โถง	แสงช่วงเช้า เวลา 7.30น. - 8.30น.	มุมมองการนำเสนอ สูงกว่าระดับสายตา เล็กน้อย เพื่อให้ เท่กับระดับความสูง ของวิหาร และ นำเสนอในมุมเฉียง เพื่อให้เห็นพื้นที่ว่าง ชอก หลืบ มุม ของ เสาววิหาร
วิหารฝั่งทิศ ตะวันออก เฉียงใต้		นักแสดงทั้ง 10 คน เคลื่อนไหว ท่าทางแบบเรียบง่าย ด้วยท่าเดิน หรือท่าวิ่งอย่างอิสระไปทุกทิศทุกทาง	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ ว่างที่ปรากฏและที่ถูกซ่อน อยู่ระหว่างช่องเสา	แสงช่วงเช้า เวลา 7.30น. - 8.30น.	มุมมองการนำเสนอ สูงกว่าระดับสายตา เล็กน้อย เพื่อให้

องค์ที่ 4 แสดงออก (Express)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
		แบบต้นสด ภายใต้อุปกรณ์แสดงที่มี โดยให้นักแสดงทุกคนวาดแขนออกระดับหัวไหล่ แขนงมือทิศทางเดียวกับที่จะเคลื่อนที่ไปในลักษณะของความกระจัดกระจาย (Chaos)	และนำเสนอถึงการแสดงออก การกระจ่ายไปในทุกทิศทุกทางเหมือนแสงของพระอาทิตย์ยามเช้า		มุมมองการนำเสนอ เท่ากบระดับความสูง ของวิหาร และ นำเสนอในมุมเฉียง เพื่อให้เห็นพื้นที่ว่าง ซอก หลัง มุม ของ เสาวิหาร
วิหารฝั่งทิศตะวันออกเฉียงใต้	 	เมื่อนักแสดงทั้ง 10 คน ปฏิบัติท่าทางในลำดับก่อนหน้าแล้ว นักแสดงทุกคนสามารถถนัดสอด (improvise) เพื่อหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหยุดนิ่ง ก้มตัวลงต่ำ พร้อมทั้งหมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้างแล้วลดมือลงแนบลำตัว ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งทำนั่งและทำยืน โดยที่เมื่อดำแหน่งและจังหวะที่แน่นอนตายตัว	การแสดงออกซึ่งความเอื่อมเอียง ความประทับใจ การเปิดออกการกระจ่ายไปในทุกทิศทุกทาง	แสงช่วงเช้า เวลา 7.30น. - 8.30น.	มุมมองการนำเสนอ สูงกวาระดับสายตา เล็กน้อย เพื่อให้ เท่ากบระดับความสูง ของวิหาร และ นำเสนอในมุมเฉียง เพื่อให้เห็นพื้นที่ว่าง ซอก หลัง มุม ของ เสาวิหาร

องค์ 4 แสดงออก (Express)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
วิหารฝั่งทิศตะวันออกเฉียงใต้		นักแสดงหญิง 1 คน แสดงท่าทางแบบไร้รูปทรง (Free Form) ด้วยวิธีการค้นสด บริเวณหน้าวิหาร ในขณะที่นักแสดงอีก 9 คน เคลื่อนที่ไปยังส่วนต่าง ๆ ของวิหารแบบขั้นตอน ด้วยท่าทางตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น	การนำเสนอให้เห็นถึงพื้นที่ว่างบริเวณส่วนหน้าของวิหาร	แสงช่วงเช้า เวลา 7.30น. – 8.30น.	มุมมองการนำเสนอสูงกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เท่ากับระดับความสูงของวิหาร และนำเสนอในมุมเฉียง เพื่อให้เห็นพื้นที่ว่าง ซอก หลืบ มุม ของเสาววิหาร
วิหารฝั่งทิศตะวันออกเฉียงใต้		นักแสดงชาย 1 คน เคลื่อนไหวร่างกายแบบไร้รูปทรง (Free Form) เพื่อให้เกิดเงาของตกรกระทบลงบนเสาววิหาร ในขณะที่นักแสดงอีก 9 คน เคลื่อนที่ไปยังส่วนต่าง ๆ ของวิหารแบบขั้นตอน ด้วยท่าทางตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น	การนำเสนอให้เห็นแสงเงาที่ตกรกระทบลงบนโบราณสถาน	แสงช่วงเช้า เวลา 7.30น. – 8.30น.	มุมมองการนำเสนอสูงกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เท่ากับระดับความสูงของวิหาร และนำเสนอในมุมเฉียง เพื่อให้เห็นพื้นที่ว่าง

องค์ 4 แสดงออก (Express)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
วิหารผิงทิต ตะวันออกเฉียงใต้		เมื่อนักแสดงทั้ง 10 คน ปฏิบัติท่าทางในลำดับก่อนหน้าแล้ว นักแสดงทุกคนสามารถเต้นสด (Improvise) เพื่อหาพื้นที่ของตนเอง เพื่อหยุดนิ่ง ก็มีตัวลงต่ำ พร้อมทั้ง หมุนมือทั้งสองข้างเป็นมือพนมเหนือศีรษะ แล้วค่อย ๆ เปิดออกเป็นวงกว้างแล้วลดมือลงแนบลำตัว ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งทำนั่งและทำยืน	การนำเสนอถึงการแสดงออก การแตกออก การกระจายไปในทุกทิศ ทุกทางเหมือนแสงของดวงอาทิตย์ยามเช้า	แสงช่วงเช้า เวลา 7.30น. - 8.30น.	ชอก หลีบ มุม ของเสาววิหาร มุมมองการนำเสนอ สูงกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เท่ากักระดับความสูงของวิหาร และนำเสนอในมุมนเฉียง เพื่อให้เห็นพื้นที่ว่าง ชอก หลีบ มุม ของเสาววิหาร

องค์ที่ 5 สรุป(Conclusion)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
กลุ่ม โบราณสถาน วัดช้างล้อม ฝั่งทิศ ตะวันออก เฉียงเหนือ		นักแสดง 4 คน ยืนอยู่บนพื้นที่วิหาร ฝั่งซ้ายมือของผู้ชม นักแสดง 3 คน เดินเข้ามาจากฝั่ง ขวามือของผู้ชมจับมือกันเป็นวงกลม หมุนวน ลอดมือ สลับกัน บริเวณพื้นที่ว่างหน้าระเบียงคด	การผสมผสานการ เคลื่อนไหวในองค์ต่าง ๆ ให้ปรากฏในพื้นที่ใหม่	แสงสว่างสาย เวลา 9.00น. - 11.00น.	นำเสนอมุมมองกว้างที่ ต่ำกว่าระดับสายตา เล็กน้อย เพื่อให้เห็นกลุ่ม โบราณสถาน
กลุ่ม โบราณสถาน วัดช้างล้อม ฝั่งทิศ ตะวันออก เฉียงเหนือ		นักแสดง 4 คน จัดองค์ประกอบ (Composition) โฟกัสที่ บริเวณ ระเบียงคดฝั่งขวามือของผู้ชม นักแสดง 2 คน ทิ้งกัมตุ๋มดำ ยืนมือ มาข้างหน้า นักแสดงชายเอนหลังลง บนหลังของนักแสดงหญิง มือทั้งสอง ข้างตั้งขึ้นไล่ระดับกัน หันหน้าเข้าหา เจดีย์	การจัดองค์ประกอบ (Composition) ให้ ปรากฏในพื้นที่ว่าง	แสงสว่างสาย เวลา 9.00น. - 11.00น.	นำเสนอมุมมองกว้างที่ ต่ำกว่าระดับสายตา เล็กน้อย เพื่อให้เห็นกลุ่ม โบราณสถาน
กลุ่ม โบราณสถาน วัดช้างล้อม		นักแสดงจำนวน 3 กลุ่มได้แก่ 1) นักแสดง 2 คน จัดองค์ประกอบ ไล่ระดับอยู่ฝั่งซ้ายมือของผู้ชม	การปฏิบัติท่าชุดที่เคลื่อนไหว จึงหวะกันกัน เพื่อให้	แสงสว่างสาย เวลา 9.00น. - 11.00น.	นำเสนอมุมมองกว้างที่ ต่ำกว่าระดับสายตา

องค์ 5 สรุป(Conclusion)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
ฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือ		2) นักแสดง 3 คน ปฏิบัติท่าชุด(Set Routine) อยู่บนวิหาร 3) นักแสดง 4 คน ปฏิบัติท่าชุด(Set Routine)บริเวณพื้นที่ว่างและระเบียบชุด โดยนักแสดงกลุ่มที่ 2) และ 3) ปฏิบัติท่าชุดในจังหวะที่เหลื่อมกัน (Cannon)	สอดคล้องกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ที่ต่างระดับกัน		เล็กน้อย เพื่อให้เห็นกลุ่มโบราณสถาน
กลุ่มโบราณสถานวัดช้างล้อม ฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือ		นักแสดงจำนวน 3 กลุ่ม จากซ้ายมือของผู้ชมไปขวามือของผู้ชม ได้แก่ นักแสดงจำนวน 3 คน ยืนอยู่บริเวณวิหาร นักแสดงจำนวน 3 คน ยืนอยู่กลางระเบียบชุด นักแสดงจำนวน 1 คำยืนอยู่ริมระเบียบชุด	การนำเสนอถึงการจัดกลุ่มที่สัมพันธ์กับพื้นที่ว่างใน ส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน ในระดับความ สูง ต่ำ ที่ไม่เท่ากัน	แสงช่วงสาย เวลา 9.00น. - 11.00น.	นำเสนอมุมมองกว้างที่ต่ำกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เห็นกลุ่มโบราณสถาน

องค์ 5 สรุป(Conclusion)					
พื้นที่	ภาพประกอบการแสดง	คำอธิบายการแสดง	คำอธิบายเพิ่มเติม	แสง	มุมมองการนำเสนอ
กลุ่มโบราณสถาน วัดช้างล้อม ฝั่งทิศ ตะวันออก เฉียงเหนือ		นักแสดงคนที่ 1 ยืนบนก้อนหิน ยืนชูมือไล่ระดับหันหน้าเข้าหาเจดีย์ นักแสดงคนที่ 2 เอนตัวลงนอนกอดขานักแสดงคนที่ 1 นักแสดง 4 คนนั่งบนก้อนหิน 6 คนจัดองค์ประกอบ (Composition) บริเวณพื้นที่ว่างให้สัมพันธ์กับเจดีย์	การจัดองค์ประกอบ (Composition) บริเวณพื้นที่ว่างให้เจดีย์	แสงช่วงสาย เวลา 9.00น. - 11.00น.	นำเสนอมุมมองกว้างที่ต่ำกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เห็นกลุ่มโบราณสถาน
กลุ่มโบราณสถานวัด ช้างล้อม ฝั่งทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ		นักแสดงแต่ละคน กระจายหายไปคนละทิศละทาง นักแสดง 1 คน เต้นถอยหลังหายไปโบราณสถานอย่างช้า ๆ เผยให้เห็นพื้นที่โบราณสถานดั้งเดิม	การกลับสู่สภาพปกติของพื้นที่ว่างข้างล้อม	แสงช่วงสาย เวลา 9.00น. - 11.00น.	นำเสนอมุมมองกว้างที่ต่ำกว่าระดับสายตาเล็กน้อย เพื่อให้เห็นกลุ่มโบราณสถาน

จากตารางที่ 5.1 สามารถสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อค้นหารูปแบบและแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์มีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยทุกประการ

5.2.2 แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ผู้วิจัยมีแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ที่ต้องคำนึงถึงทั้งสิ้น 5 ประการ ดังต่อไปนี้

5.2.2.1 สถานที่และโบราณสถานภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

สถานที่ที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการแสดงเฉพาะที่ ในงานวิจัยฉบับนี้สถานที่ที่ใช้ในการแสดง คือ วัดช้างล้อม ซึ่งเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญวัดหนึ่งในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้นำเสนอพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมภายในวัดช้างล้อมอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนรูปแบบและความสำคัญของสถานที่ ให้ความเคารพต่อสถานที่ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ การคำนึงถึงสถานที่ถูกสะท้อนออกมาในบทการแสดงทั้ง 5 องค์ การออกแบบลีลานาฏศิลป์ การออกแบบเครื่องแต่งกาย ที่สอดคล้องกลมกลืนกับพื้นที่ ให้ความเคารพต่อสถานที่ตามเงื่อนไขและข้อจำกัดของพื้นที่

5.2.2.2 ความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์

ผู้วิจัยคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในงานนาฏศิลป์ โดยนำเสนอผลงานทางนาฏศิลป์ที่สามารถจัดแสดงในสถานที่อื่น ที่นอกเหนือจากการแสดงภายในโรงละคร นอกจากนี้ยังถูกสะท้อนในการออกแบบบทการแสดงที่มุ่งเน้นนำเสนองานในรูปแบบนามธรรม (Conceptual) ที่เน้นถึงการนำเสนอคำสำคัญ (Keyword) และลีลาทางนาฏศิลป์ซึ่งยังไม่เคยมีใครนำมาใช้นำเสนอ กับโบราณสถานมาก่อน

5.2.2.3 การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงเฉพาะที่

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่ในสถาปัตยกรรมแต่ละส่วนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งระเบียงคดที่เป็นทางตรงยาว รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เจดีย์ทรงระฆังคว่ำที่มีรูปทรงวงกลมอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม และวิหาร ที่มีพื้นเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า จึงออกแบบลีลานาฏศิลป์ให้สัมพันธ์กับรูปทรงและสัดส่วนของสถาปัตยกรรม

5.2.2.4 ความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่

ผู้วิจัยจึงคำนึงถึงแนวคิดความเรียบง่าย (Minimalism) โดยสะท้อนออกมาในการออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นสีที่กลมกลืนกับพื้นที่ การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ที่เลือกใช้ การเคลื่อนไหวแบบชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) เคลื่อนผ่านพื้นที่ว่างเพื่อเผยให้ผู้ชมได้เห็นพื้นที่ที่ปรากฏและพื้นที่ที่ถูกซ่อนอยู่ของพื้นที่โบราณสถานตามธรรมชาติ รวมถึง แสง เสียง และ บรรยากาศโดยรอบ

5.2.2.5 แนวคิดทฤษฎีทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ประกอบไปด้วยศาสตร์แขนงต่าง ๆ ทางศิลปกรรม ได้แก่ ด้านองค์ประกอบทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นฤมิตศิลป์ อีกทั้งองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของพื้นที่ทางการแสดง ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และปรากฏอยู่ในองค์ประกอบการแสดงทั้ง 7 องค์ประกอบ

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

การวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ ที่ตอบสนองกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยทุกประการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าและการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ที่เป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต ดังนี้

5.3.1 การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ในครั้งนี้ เป็นตัวอย่างหนึ่งของการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์กับโบราณสถาน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ต่อไปได้

5.3.2 การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ สามารถจัดการแสดงได้ในพื้นที่และสถาปัตยกรรมที่หลากหลายรูปแบบ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีการพัฒนาการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ในประเทศไทยมีความแพร่หลายต่อไปในอนาคต

5.3.3 การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในครั้งนี้ได้นำเสนอการแสดงในรูปแบบวีดิทัศน์บันทึกการแสดงสด ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดการนำเสนอให้ออกมาในรูปแบบของวีดิทัศน์การแสดงนาฏยศิลป์ได้ (Video Performance) เพื่อให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานการดูแลโบราณสถาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- ไกรลาส จิตรกุล และ อาทิตยา ผิวขำ. (2560). การสร้างสรรค์งานศิลปะการแสดงที่มีฐานการหา
ข้อมูลจากวิธีวิจัย. ใน *ศาสตร์พระราชและการพัฒนาที่ยั่งยืน : รวมบทความวิจัย บทความ
วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่* หน้า 145 – 154. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. สืบค้นจาก
<http://cmuir.cmru.ac.th/handle/123456789/1144>
- ชนิษฐา บุตรเจริญ. (2564). *การสร้างสรรคานาฏศิลป์จากการตีความ “บาป 7 ประการ”
ในสังคมไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn
University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/79368>
- ฉัตรดา อิ่มแยม. รองผู้อำนวยการวิทยาลัย ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม และนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัย
นาฏศิลป์สุโขทัย. *สัมภาษณ์*, 2 กุมภาพันธ์ 2566.
- จินตนา อนุวัฒน์. (2564). *การสร้างสรรคานาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงคุณสมบัติของกรรมการในอุดมคติที่
ใช้พิจารณาผลงานด้านนาฏศิลป์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/79370>
- จิรายุทธ พนมรังษี. (2559). *การถ่ายทอดแนวความคิดด้านการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
ประเภทศิลปะการเต้นรำเฉพาะพื้นที่ของนราพวงษ์ จรัสศรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository
(CUIR).<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/55314>
- _____. (2561). *การถ่ายทอดแนวความคิดด้านการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
ประเภทศิลปะการเต้นรำเฉพาะพื้นที่ของนราพวงษ์ จรัสศรี*. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 20(1)
- _____. *นักวิชาการอิสระ. สัมภาษณ์*, 15 มกราคม 2566.
- _____. *นักวิชาการอิสระ. สัมภาษณ์*, 2 กุมภาพันธ์ 2566.

- จิรายุทธ พนมรักษ์. นักวิชาการอิสระ. สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566.
- ชาลววิทย์ เกษตรศิริ. (2542). *อารยธรรมไทยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ
 ศุภสภา
- ณัฐกานต์ บุญศิริ. อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต คณะศิลปกรรม
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2566.
- ณัฐชยา นัจจนากุล. (2564). *รุ่งอรุณแห่งรัฐและศิลปะการดนตรี*. กรุงเทพฯ: ไฮสปีด เลเซอร์ปริ้นต์
- ณัฐพร เพ็ชรเรือง. (2562). *การสร้างสรรคานาฏศิลป์จากความหมายของสี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎี
 บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual
 Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69688>
- ณัฐวัฒน์ สิทธิ (2565) ศิลปะสื่อการแสดง : ปรรณนาไว้ตัวตน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต,
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/81042>
- _____. อาจารย์ประจำภาควิชาภาควิชาศิลปะการแสดง. สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2565.
- _____. อาจารย์ประจำภาควิชาภาควิชาศิลปะการแสดง. สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2566.
- ตั้งปณิธาน อารีย์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์. อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย คณะวิทยาลัยการดนตรี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2566.
- ชนกร สรรยวราภิก. (2560). *การสร้างสรรคานาฏศิลป์ชุด เดอะวิทวูเวียนแมน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎี
 บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual
 Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/59719>
- ธรากร จันทนะสาโร. (2557). *นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา* [วิทยานิพนธ์
 ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual
 Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/45637>
- _____. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2565.
- ธิติมา อ่องทอง. (2561). *การสร้างสรรคานาฏศิลป์จากสถาปัตยกรรมของมหาสถูปบุโรพุทโธ*.
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]

ธำรงรงค์ บุญราช. (2563). *การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากคำวิจารณ์คุณสมบัติการเป็นนาฏยศิลป์ของ นราพงษ์ จรัสศรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/76029>

นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). *ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2565.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2565.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2565.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2565.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2565.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2565.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2566.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2566.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566.

_____. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2566.

นราพงษ์ จรัสศรี. ศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2566.

นรุตม์พล ณ พัทลุง. สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2566.

นัฏภรณ์ พูลักดี. (2562). *การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากเทคนิคมายากล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎี

บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual

Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69689>

ปรางทอง ด้วงทอง. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2566.

ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2561). *ปรัชญาการเมืองยุคหลังสมัยใหม่*. มหาสารคาม : หจก. อภิชาติ

การพิมพ์, สืบค้นจาก

http://copag.msu.ac.th/copaqlibrary/ebook_pdf/a.prayot_pdf/a.prayot_005.pdf

พรรณพัชร์ เกษประยูร. (2563). *การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากความไม่สมบูรณ์ในกระบวนการ*

คัดเลือกศิลปินระดับชาติทางด้านนาฏยศิลป์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/76031>

ผาสุก อิทราวุธ. (2546). *ประติมานวิทยาในสมัยสุโขทัย: ร่องรอยคติพุทธศาสนานิกายมหายาน*.

ดำรงวิชาการ. วารสารคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2(4) , 1-14.

ภัทรฤทัย กันตะกนิษฐ์. (2561). *การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากทฤษฎีสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่*

ทางด้านนาฏยศิลป์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/63167>

ภูวนัย กาพวงศ์. (2564). *การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการสร้างสรรค์งาน*

ของศิลปินทางด้านนาฏยศิลป์ในสังคมไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/79376>

มงคล ครุฑนาค. รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนลิไทพิทยาคม. สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2566

มุกทากร โคตรรักษา. สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566.

- รัฐศาสตร์ จันเจริญ. (2556). *นาฏศิลป์ไทยเพื่อเพิ่มจินตนาการผ่านการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพคนตรีอยุธยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/52423>
- รัฐวรรณ อติศัยภากรดี. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., รองอธิการบดีวิทยบริการ จังหวัดลพบุรี. *สัมภาษณ์*, 15 มกราคม 2566.
- รุ่งนภา ฉิมพุด. อาจารย์ประจำภาควิชาภาควิชาศิลปะการแสดง. สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *สัมภาษณ์*, 13 กุมภาพันธ์ 2566.
- ลักขณา แสงแดง. (2561). *การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงจริยธรรมทางการวิจัยนาฏศิลป์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/63169>
- _____. อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. *สัมภาษณ์*, 2 กุมภาพันธ์ 2566.
- เลอสม สสถาปัตานนท์. (2562). *มิติสถาปัตยกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ลายเส้น พับบลิชซิ่ง.
- วิชชุตตา วุฑฒิตย์. *สัมภาษณ์*, 27 ตุลาคม 2565.
- วิราณี แฉ่นทอง. (2564). *การสร้างสรรคนาฏศิลป์เพื่อกระตุ้นความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/79379>
- ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด. (2557). *นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่องเวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะ กษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย] Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46328>
- สมคิด จิระทัศน์กุล. (2559). *อภิธานศัพท์ช่างสถาปัตยกรรมไทย เล่ม 1 กระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันติ เล็กสุขุม. (2557). *ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย [ฉบับย่อ] : การเริ่มต้นและการสืบเนื่องงานช่างในศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

- สันติ เล็กสุขุม. (2557). *ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย [ฉบับย่อ]*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- _____. (2561). *สมัยสุโขทัย เจดีย์อินคัลเลอร์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2563). *ศิลปะสุโขทัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- สิริธร ศรีชลาคม. (2559). *การสร้างสรรคานาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการฉายภาพสำหรับการแสดง : มาย แทงก์ (My Tank)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/55185>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2556). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2562). *สถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัย*. วารสารช่วงฝน สำนักศิลปะ
และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 14(1), เชียงใหม่: ช่วงฝน.
- _____. (2563). *ประวัติศาสตร์และศิลปะสุโขทัย*. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- เสนอ นิลเดช. (2528). *สถาปัตยกรรมสุโขทัย. NAJUA: Architecture, Design and Built Environment*.
- เอก อรุณพันธ์. (2556). *การศึกษานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของ นราพงษ์ จรัสศรี การแสดงชุด "Contemporary visuality of Thai philosophy of life (ภาพลักษณ์ร่วมสมัยในปรัชญาของไทย)"* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย] Chulalongkorn University Intellectual Repository.
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/43795>
- อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. (2561). *ทำเนียบโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย* พิมพ์ครั้งที่ 2.
สุโขทัย: อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กรมศิลปากร.
- Charassri, N. (2004). *The role of performing arts in the interpretation of heritage sites with particular reference to Ayutthaya heritage site*. Doctor of Philosophy thesis, Architectural Heritage Management Tourism, Graduate School, Silpakorn University.
- Hunter, V. (2005). *Embodying the Site: the Here and Now in Site-Specific Dance Performance*.

- Hunter, V. (2006). *'Moving Sites': Transformation and Re-location in Site-specific Dance Performance*.
- Hunter, V. M. (2009). *Site-Specific Dance Performance: The Investigation of a Creative Process*. Thesis of Doctor of Philosophy The University of Leeds School of Performance and Cultural Industries.
- Hunter, V. (2015). *Moving sites: Investigating Site-Specific Dance Performance*. Routledge: London and New York.
- Kassing, G. (2007). *History of dance: An interactive arts approach*. U.S.A.: Human Kinetics.
- Kloetzel, M. & Pavlik, C. (2009). *Site Dance: Choreographers and the Lure of Alternative Spaces*. Florida University, U.S.A.: Press of Florida.
- Pearson, M. (2010). *Site-Specific Performance*. New York: Palgrave Macmillan.
- Schechner, R. (1988). *Performance Theory*. New York: Routledge.
- Wilkie, F. (2004). *Out of Place the Negotiation in Site-Specific Performance*. Thesis of Doctor of Philosophy University of Surrey School of Arts.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

เอกสารขออนุญาตบันทึกวีดิทัศน์ดุษฎีนิพนธ์ ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์
เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่
ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ที่ ฮว 64.18/10759

คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่
กรุงเทพมหานคร 10330

23 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขออนุญาตสถานที่ในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในงานศิลปะนิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการและรายละเอียดการถ่ายภาพเคลื่อนไหว

ตามที่ นางสาวอุบลวรรณ โตอวยพร รหัสประจำตัวนิสิต 6381011435 นิสิตสังกัดหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรศึกษานิพนธ์ ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (THE CREATION OF A DANCE FROM SUKHOTHAI HISTORICAL PARK'S SITE-SPECIFIC) โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

การนี้ นิสิตต้องนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ศิลปะนิพนธ์ในหัวข้อวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นทางหลักสูตร จึงขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งขออนุญาตถ่ายภาพเคลื่อนไหวในการแสดง และการถ่ายภาพเคลื่อนไหวมุมสูงด้วย DRONE เพื่อเก็บบรรยากาศแผนผังจากสถานที่จริง ณ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ในระหว่างวันที่ 23 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 26 มกราคม 2566 โดยมีคณะทำงาน และนักแสดงในการถ่ายภาพเคลื่อนไหว มีจำนวนทั้งสิ้น 14 คน ซึ่ง นางสาวอุบลวรรณ โตอวยพร เบอร์โทรศัพท์ 081 274 6933 จะเป็นผู้ประสานงาน โดยรายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณซลันต์)

คณบดี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรศึกษานิพนธ์
โทร. 0 2218 4577

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_FAA@chula.ac.th

กำหนดการถ่ายทำการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

วันที่ 23 มกราคม 2566

8.00 น. – 12.00 น.	ฝึกซ้อม ณ วัดช้างล้อม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
13.00น. – 18.00น.	ฝึกซ้อม ณ วัดช้างล้อม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

วันที่ 24-26 มกราคม 2566

6.00 น. – 8.00 น.	บันทึกการแสดง ในส่วน วิหาร วัดช้างล้อม
9.00 น. – 11.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วนวิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ฝั่งทิศเหนือของวัดช้างล้อม
15.00 น. - 16.30น.	บันทึกการแสดง ในส่วน ระเบียงคด ฝั่งทิศใต้ของวัดช้างล้อม
17.00 น. -18.00 น.	บันทึกการแสดง ในส่วน เจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตกของวัดช้างล้อม

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมของสภาพอากาศ

คณะทำงาน

ผู้สร้างสรรค์ผลงาน	1	คน	นางสาวอุบลวรรณ โตอวยพร (โทร : 0812746933)
ผู้ช่วยผู้สร้างสรรค์	1	คน	
ช่างภาพ	2	คน	
นักแสดง	10	คน	
รวมทั้งสิ้น	14	คน	

รายละเอียดการแสดง ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่

ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (วัดช้างล้อม)

แรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจจากความประทับใจในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยเฉพาะวัดช้างล้อม โดยต้องการนำเสนอรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวประกอบกับผลงานสร้างสรรค์การแสดงเฉพาะที่ ที่นำเสนอในรูปแบบของแนวคิด (Conceptual) ที่เกี่ยวข้องกับ สถาปัตยกรรมและรูปทรงของพื้นที่เป็นสำคัญ

รูปแบบการแสดง

เป็นการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ที่สร้างสรรค์ขึ้นตามทฤษฎีการแสดงเฉพาะที่ นำเสนอในรูปแบบวีดิทัศน์ บันทึกการแสดง ณ สถานที่จริง คือ วัดช้างล้อม เพื่อนำเสนอความน่าสนใจ ความซาบซึ้ง และความประทับใจในพื้นที่ ความยาวการแสดงประมาณ 60 นาที แบ่งการแสดงออกเป็น 5 ช่วงการแสดง โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ช่วง รายละเอียด	ช่วงที่ 1 Opening	ช่วงที่ 2 Explore	ช่วงที่ 3 Impress	ช่วงที่ 4 Express	ช่วงที่ 5 Conclude
เวลา (นาที)	0.00-3.00 (3 นาที)	3.01-18.00 (15 นาที)	18.01-33.00 (15 นาที)	33.01-47.00 (15 นาที)	47.00 – 58.00 (12 นาที)
มุมที่ใช้ นำเสนอ สถาปัตยกรรม	บรรยากาศโดยรอบ แมนังของวัด ภาพรวมของวัด Ambience/Time/ Color/Mood/Tone By Media ** ด้วยภาพถ่ายดาวราง **				
Tone	Ambient **ดูท้ายตาราง		แสงสีทองยามเย็น 	แสงสีทองยามเช้า 	
แสง/ ช่วงเวลาที่ใช้ เลือกใช้	ไม่จำกัด	แสงช่วงสาย / หรือช่วงบ่ายคล้อย	แสงช่วงเย็น - มืด	แสงช่วงเช้า - มืด - เช้า	แสงช่วงสาย

ช่วง รายละเอียด	ช่วงที่ 1 Opening	ช่วงที่ 2 Explore	ช่วงที่ 3 Impress	ช่วงที่ 4 Express	ช่วงที่ 5 Conclude
mood	บรรยากาศและ รายละเอียดของพื้นที่	การค้นหา / การสำรวจ / การนำเสนอความน่าสนใจ ของพื้นที่	การหยุดนิ่ง / การซึมซับ / ความซาบซึ้ง / ความ ประทับใจในพื้นที่ / ความ ศรัทธา	การแสดงออก / การแตก ออก / การกระจายไปใน ทุกทิศทุกทาง	Finaleการแสดงออก / การ แตกออก / การกระจายไปใน ทุกทิศทุกทางในทั้ง 3 พื้นที่
Movement	-	2 Directions การเดินทางกันตาม แนวระนาบยึดจุด	Symbols + Compose เคลื่อนที่ให้น้อย improvisation	เคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ improvisation Organic form	Finale Set Routine Compose จบกระจายหายไปเหลือแค่ พื้นที่เช่นเดิม
เทคนิคการ นำเสนอ	Time lap Drone Ambient	Move forward Move backward ตั้งกล้องนิ่ง	ตั้งกล้องนิ่ง Site as a background	ตั้งกล้องนิ่ง	ตั้งกล้องนิ่ง ให้เห็น ภาพรวมของทั้ง 3 ส่วน

ตัวอย่างชุดการแสดง

ตัวอย่างภาพการแสดง

ตัวอย่างภาพการแสดงบริเวณระเบียงคต

ตัวอย่างภาพการแสดงบริเวณเจดีย์

ตัวอย่างภาพการแสดงบริเวณวิหาร

ที่ อว 64.18/10760

คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่
กรุงเทพมหานคร 10330

23 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขออนุญาตนิสิตเข้าร่วมแสดงในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในงานดุซกฏินิพนธ์

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายชื่อนิสิต และกำหนดการ

ตามที่ นางสาวอุบลวรรณ โตอวยพร รหัสประจำตัวนิสิต 6381011435 นิสิตสังกัดหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุซกฏินิพนธ์ ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (THE CREATION OF A DANCE FROM SUKHOTHAI HISTORICAL PARK'S SITE-SPECIFIC) โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

การนี้ นิสิตต้องนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ดุซกฏินิพนธ์ในหัวข้อวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นทางหลักสูตร จึงขออนุญาตให้นิสิตภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งอยู่ในความดูแลของท่านเข้าร่วมแสดงในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในงานดุซกฏินิพนธ์ ณ วัดช้างล้อม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ในระหว่างวันที่ 23 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 26 มกราคม 2566 โดยมีนิสิตที่จะขอเข้าร่วมแสดงดุซกฏินิพนธ์ จำนวน 8 คน ตามรายชื่อสิ่งที่ส่งมาด้วยซึ่ง นางสาวอุบลวรรณ โตอวยพร เบอร์โทรศัพท์ 081 274 6933 จะเป็นผู้ประสานงาน และผู้ดูแลนิสิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินลันสิน์)

คณบดี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุซกฏินิพนธ์
โทร. 0 2218 4577
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_FAA@chula.ac.th

รายชื่อนิสิตเข้าร่วมแสดงในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในงานตุษฏีนิพนธ์

ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ลำดับ	รหัสประจำตัวนิสิต	ชื่อ - สกุล
1	65263240	นายภัทรกร เพชรชาติชั้น
2	65262779	นางสาวพรรณราย เฟื่องผล
3	64260240	นางสาวกัญญารัตน์ สายจัด
4	64263166	นางสาวภควดี จิรัญพิพัฒน์
5	64264897	นางสาวอนุธิดา ปานชลิบ
6	64261117	นางสาวณัฐมินทร์ อินทร์ชู
7	64263050	นายพีรวิษณุ ไผ่งาม
8	64264910	นายอนุวัฒน์ โคศรี

กำหนดการถ่ายทอดการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

วันที่ 23 มกราคม 2566

7.00น. – 8.00น.	ออกเดินทางจากมหาวิทยาลัยนเรศวร ไปยังอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
8.00 น. – 12.00 น.	ฝึกซ้อม ณ วัดช้างล้อม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จ.สุโขทัย
13.00น. – 18.00น.	ฝึกซ้อม ณ วัดช้างล้อม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จ.สุโขทัย
18.00น. เป็นต้นไป	พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 24-25 มกราคม 2566

6.00น. – 8.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วน วิหาร วัดช้างล้อม
9.00น. – 11.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วนวิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ฝั่งทิศเหนือของวัดช้างล้อม
15.00น. - 16.30น.	บันทึกการแสดง ในส่วน ระเบียงคด ฝั่งทิศใต้ของวัดช้างล้อม
17.00น. -18.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วนเจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตกของวัดช้างล้อม
18.00น. เป็นต้นไป	พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 26 มกราคม 2566

6.00น. – 8.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วน วิหาร วัดช้างล้อม
9.00น. – 11.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วนวิหาร ระเบียงคด เจดีย์ ฝั่งทิศเหนือของวัดช้างล้อม
15.00น. - 16.30น.	บันทึกการแสดง ในส่วน ระเบียงคด ฝั่งทิศใต้ของวัดช้างล้อม
17.00น. -18.00น.	บันทึกการแสดง ในส่วนเจดีย์ ฝั่งทิศตะวันตกของวัดช้างล้อม
18.00น. – 19.00น.	เดินทางกลับมหาวิทยาลัยนเรศวร

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมของสภาพอากาศ

ภาคผนวก ข

ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถาน
หรือเขตโบราณสถาน พ.ศ. 2547

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ระเบียบกรมศิลปากร

ว่าด้วยการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถาน

หรือเขตโบราณสถาน

พ.ศ. ๒๕๔๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ อธิบดีกรมศิลปากรจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถานหรือเขตโบราณสถาน พ.ศ. ๒๕๔๗”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ในเขตโบราณสถาน พ.ศ. ๒๕๓๖ บรรดาระเบียบ ประกาศ และคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วตามระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“โบราณสถาน” หมายความว่า โบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และอยู่ในความครอบครองหรือดูแลรักษาของกรมศิลปากร ทั้งนี้ให้รวมถึงเขตโบราณสถานด้วย

“ถ่ายทำภาพยนตร์” หมายความว่า การบันทึกภาพด้วยเครื่องมือเพื่อนำไปฉายด้วยเครื่องทำให้เป็นภาพเคลื่อนไหวได้ และให้หมายรวมถึง วิดีทัศน์ ภาพนิ่ง ภาพถ่าย หรือการถ่ายทำลักษณะอื่นใดที่คล้ายคลึงกันแต่ไม่รวมถึงภาพยนตร์ที่เป็นการถ่ายทำของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ดูเป็นการส่วนตัวหรือภายในครอบครัว

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า อธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ที่อธิบดีกรมศิลปากรมอบหมายสำหรับหน่วยงานส่วนกลาง และผู้อำนวยการสำนักงานศิลปากร ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ สำหรับหน่วยงานส่วนกลางที่มีสำนักงานในภูมิภาค

หมวด ๑

การยื่นคำขอยุติการทำภาพยนตร์

ข้อ ๕ บุคคลใดประสงค์จะถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถานให้ยื่นขออนุญาตตามแบบท้ายระเบียบนี้ต่อผู้อนุญาตก่อนวันถ่ายทำไม่น้อยกว่าสิบวันทำการ พร้อมเอกสารหลักฐาน ดังนี้

- (๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
- (๒) สำเนาทะเบียนบ้าน
- (๓) บทบรรยายเรื่อง (Script) หรือบทภาพยนตร์
- (๔) แบบฉากและเครื่องแต่งกายของผู้แสดง เฉพาะตอนที่ถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถาน
- (๕) จำนวนของนักแสดงและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์เฉพาะตอนที่ถ่ายทำในโบราณสถาน

ในกรณีการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ ให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตแนบเอกสารหลักฐานดังกล่าวเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- (๑) บทบรรยายเรื่องหรือบทภาพยนตร์ภาษาไทย
- (๒) ใบอนุญาตของคณะกรรมการการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย

ในกรณีผู้ยื่นคำขออนุญาตเป็นชาวต่างประเทศ ไม่ต้องยื่นเอกสารตามที่ระบุ (๑) และ (๒) ของวรรคหนึ่ง แต่ให้ยื่นสำเนาหนังสือเดินทางแทน

บทบรรยายเรื่องหรือภาพยนตร์รวมทั้งแบบฉากและเครื่องแต่งกายของผู้แสดง จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย วัฒนธรรมไทย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องมีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ โบราณสถาน

ข้อ ๖ การยื่นคำขออนุญาตตามข้อ ๕

(๑) ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ให้ยื่นที่สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร

(๒) ในจังหวัดอื่นนอกเหนือจาก (๑) ให้ยื่นที่สำนักงานศิลปากรหรืออุทยานประวัติศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนั้น แล้วแต่กรณี

ในกรณีจังหวัดใดไม่มีสำนักงานศิลปากรหรืออุทยานประวัติศาสตร์ ให้ยื่นที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแห่งท้องถิ่นนั้น แล้วแต่กรณี

หมวด ๒

การพิจารณาคำขอถ่ายทำภาพยนตร์

ข้อ ๗ ผู้อนุญาตจะพิจารณาคำขออนุญาตให้แล้วเสร็จภายในสิบวันทำการนับแต่วันที่ผู้อนุญาตได้รับคำขอ

ข้อ ๘ ผู้อนุญาตจะไม่อนุญาตให้ถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถาน ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ต้องมีการสร้างโบราณสถานจำลอง สิ่งปลูกสร้าง หรือวัตถุอื่นใดภายในโบราณสถาน

(๒) บทบรรยายเรื่อง บทภาพยนตร์ หรือแบบฉาก ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการทำลาย และ/หรือการทำลาย โบราณสถาน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ถึงแม้ว่าผู้อนุญาตจะได้จำลองโบราณสถานหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถานขึ้นมาเพื่อใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ก็ตาม

(๓) บทบรรยายเรื่อง บทภาพยนตร์ หรือแบบฉาก ได้แสดงให้เห็นถึงภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นกับโบราณสถาน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน หรือมีการใช้วัตถุระเบิดหรือสารเคมีที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหาย ต่อโบราณสถาน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน

(๔) บทบรรยายเรื่อง บทภาพยนตร์ แบบฉาก หรือเครื่องแต่งกายผู้แสดงขัดต่อวัฒนธรรมไทยหรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของคนไทย

ข้อ ๙ ในกรณีที่ผู้อนุญาตพิจารณาแล้วเห็นว่าบทบรรยายเรื่อง บทภาพยนตร์แบบฉากหรือเครื่องแต่งกายของผู้แสดงส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นที่โบราณสถานตั้งอยู่ผู้อนุญาตต้องมีหนังสือสอบถามความเหมาะสมไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาอนุญาต

ข้อ ๑๐ ผู้ได้รับอนุญาตต้องชำระค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าสิทธิให้แก่กรมศิลปากรตามอัตราและวิธีการที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนด

การยกเว้นหรือลดหย่อนค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าสิทธิให้เป็นดุลยพินิจของอธิบดีกรมศิลปากร

ข้อ ๑๑ ผู้ได้รับอนุญาตต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบล่วงหน้าก่อนที่จะเข้าดำเนินการถ่ายทำภาพยนตร์ในโบราณสถานไม่น้อยกว่าสามวัน และผู้อนุญาตต้องจัดเจ้าหน้าที่ไปควบคุมดูแลการถ่ายทำภาพยนตร์

ข้อ ๑๒ ผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ต้องถ่ายทำภาพยนตร์หรือจัดฉากให้ตรงตามบทหรือแบบฉากที่ได้รับอนุญาต ห้ามเปลี่ยนแปลงบทบรรยายเรื่อง บทภาพยนตร์ แบบฉาก และเครื่องแต่งกายผู้แสดง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อนุญาต

(๒) ต้องปฏิบัติตามกฎหรือระเบียบของกรมศิลปากรหรือคำสั่งของผู้อนุญาตหรือเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม โดยเคร่งครัด

(๓) ต้องไม่กระทำการใดๆ อันมีผลกระทบต่ออันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถาน

(๔) ต้องหาจัดหาอุปกรณ์สัมภาระที่ใช้สำหรับป้องกันอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้นกับโบราณสถานหรือทรัพย์สินอื่นๆ ของทางราชการ

(๕) ต้องจัดหาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้ามาเอง

ข้อ ๑๓ ผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กรมศิลปากรกำหนด และต้องลงนามในข้อตกลงตามแบบที่แนบท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๔ ผู้ได้รับอนุญาตต้องทำให้โบราณสถานและเขตพื้นที่โดยรอบกลับคืนสู่สภาพเดิมหลังจากเสร็จสิ้นการถ่ายทำภาพยนตร์โดยเร็ว

ข้อ ๑๕ ผู้ได้รับอนุญาตต้องวางเงินประกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นแก่โบราณสถานหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน หรือทรัพย์สินของทางราชการซึ่งความเสียหายเกิดหรือเกี่ยวเนื่องจากการถ่ายทำภาพยนตร์

จำนวนเงินที่ผู้ได้รับอนุญาตต้องวางเป็นประกันความเสียหายให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนด

ข้อ ๑๖ ผู้อนุญาตจะคืนเงินประกันความเสียหายให้ผู้ได้รับอนุญาตหลังจากการถ่ายทำภาพยนตร์เสร็จสิ้นแล้ว และไม่ปรากฏความเสียหายใดๆ เกิดขึ้นแก่โบราณสถาน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน หรือทรัพย์สินของทางราชการ

ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อโบราณสถาน ส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถานหรือทรัพย์สินของทางราชการเพียงเล็กน้อย กรมศิลปากรจะหักเงินประกันความเสียหายไว้เพียงเท่าที่เกิดความเสียหาย ส่วนที่เหลือกรมศิลปากรจะส่งคืนให้แก่ผู้ได้รับอนุญาต

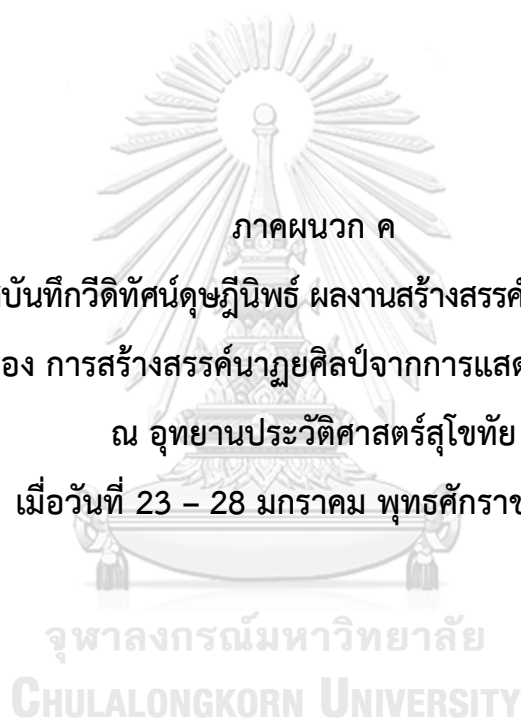
กรมศิลปากรขอสงวนสิทธิในการเรียกค่าชดเชยความเสียหายเพิ่มเติม ในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่ามากกว่าจำนวนเงินที่ผู้ได้รับอนุญาตวางเป็นประกันความเสียหายไว้

ข้อ ๑๗ ให้อธิบดีกรมศิลปากรเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๗

อารักษ์ สัจจิตกุล

อธิบดีกรมศิลปากร

ภาคผนวก ค

บรรยายภาคบัณฑิตกวีดิทัศน์คุณุภินิพธ์ ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏยศิลป์

เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่

ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

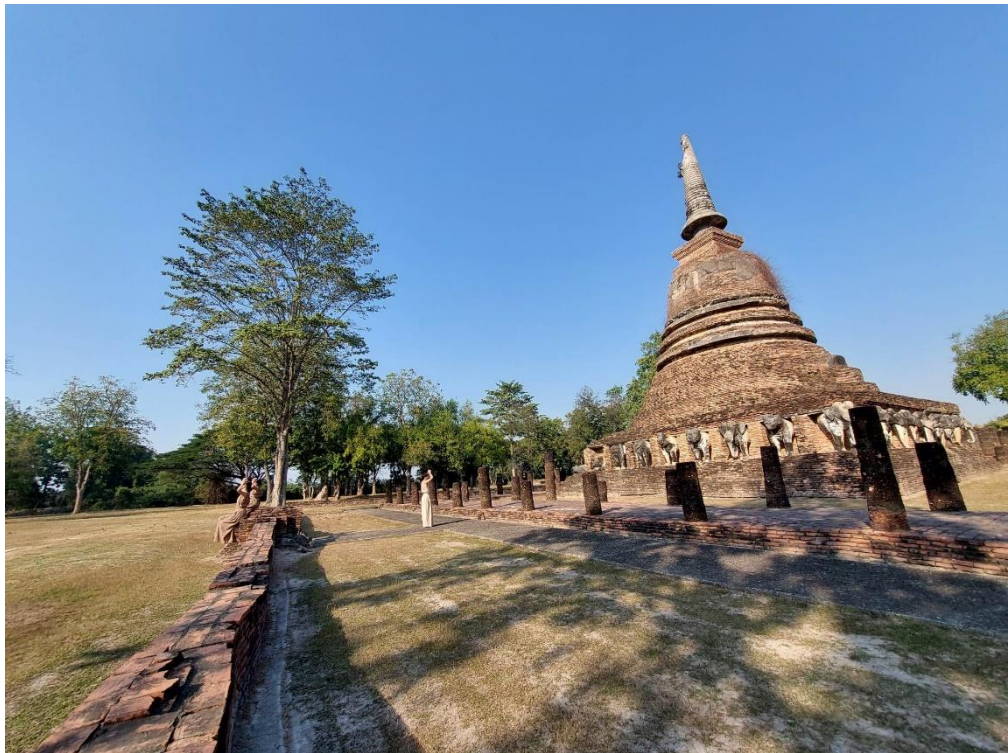
เมื่อวันที่ 23 - 28 มกราคม พุทธศักราช 2566

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวอุบลวรรณ โตอวยพร
วัน เดือน ปี เกิด	11 มีนาคม 2525
สถานที่เกิด	ราชบุรี
วุฒิการศึกษา	ศป.บ. ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต(นาฏยศิลป์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ศศ.ม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(นาฏยศิลป์ไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	80/521 หมู่บ้านเพ็ญพร ซอยพุทธบูชา 44 ถนนพุทธบูชา แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140

